

דברי הכנסת

הישיבה התשעים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ג בסיוון התשנ"ג (2 ביוני 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
הפעלת יום לימודים ארוך	
הצעות לסדר	
הצעת חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור, התשנ"ג–1993	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ג–1992	
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)	
הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות לרגל מחלת הורה), התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת י' לס)	
הצעת חוק השיפוט הצבאי (אגף הבטיחות), התשנ"ב–1992	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
ברכת היושב-ראש לחברי הסתדרות הגמלאים	
ברכת היושב-ראש לסגן שר מרוסיה	
הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), התשנ"ג–1992	
(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)	
הצעה לסדר-היום	
הקפאת החלטת הממשלה בדבר העברת תע"ש לנגב	
הצעות לסדר-היום	
שחרור 280 מחבלים	
הודעה אישית של חבר הכנסת ש' גוטמן	
הודעה אישית של חבר הכנסת ר' זאבי	
הצעות לסדר-היום	
שחרור 280 מחבלים	
הצעות לסדר-היום	
רצח ארבעת סוחרי הירקות ברצועת-עזה	
הצעות לסדר-היום רצח החייל ארז שמואל, השם ייקום דמו, משיבת ההסדר בחברון	
הודעה אישית של חברת הכנסת י' דיין	
ברכת היושבת-ראש את חברי המפלגה השמרנית בבריטניה	
הצעות לסדר-היום רצח החייל ארז שמואל, השם ייקום דמו, משיבת ההסדר בחברון	
הצעות לסדר-היום	
משחקי רולטת נשק בצבא	
הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשנ"ג–1992	
(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)	
הצעות לסדר-היום	
משחקי רולטת נשק בצבא	
הצעות לסדר-היום	

שביתת העובדים הסוציאליים
הצעה לסדר-היום
מצוקת העולים החדשים
הצעה לסדר-היום
התקנות החדשות של משרד התחבורה
שאלות ותשובות
חיבור שכונת "גני הקריה" לרשת הטלפונים
שירותי הטלוויזיה לציבור הערבי
עבודה בשבת על-ידי עובדי "בזק"
שירותי הדואר במגזר הבדואי בנגב
השירות הטלפוני 056
קנס על פירעון מוקדם של חוב
השירות הטלפוני 056
הצעה לסדר-היום
תופעת "מסיבות האסיד"
הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת ליקויים שנתגלו בניהול כספי ההסתדרות
הכללית, על-פי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת
שאלות ותשובות
קידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית
מינויים בשירות הציבורי
בחירות לתושבי מזרח-ירושלים
שיתופו של פייצל חוסייני בשיחות השלום
דיווח לארצות-הברית על היקף ההוצאות ביש"ע
מידע מודיעיני לפלשתינים על-ידי ארצות-הברית
שטחים תמורת שלום
החזרת מגורשים ליש"ע
מחוות לפלשתינים
הצעה לסדר-היום
הנעשה במערכות ההסתדרותיות
הצעה לסדר-היום
ניהול כספי ההסתדרות
הצעה לסדר-היום
עתיד בקעת-הירדן
הצעות לסדר-היום
שירת "התקווה" בטקס הכתרת הראשון לציון

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, י"ג בסיוון התשנ"ג, 2 ביוני 1993.

חברי הכנסת, קורה לנו מדי פעם בפעם שמוגשות הצעות לסדר, והנטייה שלי ושל יושבי-ראש ישיבות אחרים היא לאפשר באמצעות ההצעות לסדר להסדיר ולברר עניינים מסוימים בקצב מהיר ומזורז, לפעמים כדי שלא לעכב תהליכים, לעצור מגמות בראשיתן וכן הלאה. תודה.

בעקבות הישיבה אתמול הוגש מספר בלתי צפוי של הצעות לסדר. הן קצרות ביותר, ואני גם הגבלתי אותן. אני סברתי שיש טעם לברר את העניין הזה ולא לסחוב אותו לשבוע הבא. עם זאת, אני מבקש את סליחתכם שתהיה סטייה קלילה, בדרך כלל זה בראשית הישיבה, מכיוון שבדרך נמצאת עוד הצעה לסדר, ואני רוצה לאפשר לגמור את העניין בחבילה אחת; אני, ברשותכם, אפתח בשאלתא בעל-פה.

אני מבקש מחבר הכנסת יוסף ונונו להציג את השאלתא בעל-פה שלו לשר החינוך והתרבות. סגן שר החינוך והתרבות ישיב. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

סגן השר?

היו"ר ש' וייס:

הפעם ממש כך – שר. סגן שר החינוך והתרבות.

דוד מגן (הליכוד):

השאלה אם הוא מסכים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, העניין הזה הובהר מכיוון שראש הממשלה הודיע כאן על כך שהשר אמנון רובינשטיין הוא שר החינוך והתרבות. פורמלית אנחנו לגמרי בסדר, חברי הכנסת מצא ומגן. בבקשה.

הפעלת יום לימודים ארוך

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש חברי הכנסת, ברצוני לשאול:

1. מה הוא הבסיס להתנות הפעלת יום חינוך ארוך במעבר לשבוע לימודים של חמישה ימים, שהרי אם מאשרים תקציב נוסף לשעות לימוד, תקציב זה לא חייב להיות קשור לסוגיה העקרונית של חמישה או שישה ימים בשבוע?

2. כמה יישובים הסכימו עד היום לתנאי הזה?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר החינוך והתרבות, תשובתך. יש לי בקשה לא-פורמלית אליך: מכיוון שיש כאן אי-בהירות לגבי השם המדויק של התפקיד שאתה ממלא, תבהיר את זה אחת ולתמיד לפרוטוקול ונגמור עם זה. בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

משרד החינוך והתרבות הופקד אצל ראש הממשלה ואני סגן שר החינוך והתרבות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא מרוצה?

דוד מגן (הליכוד):

השאלה היא מה יהיה בשבוע הבא.

היו"ר ש' וייס:

בשבוע הבא אנחנו נשאל שאלה חדשה. בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בתשובה על שאלתא בעל-פה מס' 166 של חבר הכנסת יוסף ונונו:

1. ממשלת ישראל החליטה להוסיף שעות לימוד לכל המערכת. בבתי-הספר שבהם לומדים הילדים 26-29 שעות לימוד בשבוע יזכו התלמידים במהלך שלוש השנים הבאות ללימוד של 35 שעות שבועיות. כן החליטה ממשלת ישראל לעבור בהדרגה לשבוע לימודים של חמישה ימים בשלוש שנים, תוך הבטחת פעילויות רב-גיליות בימי שישי.

כדי להתחיל ולבצע תוכנית זו כבר לקראת ההתארגנות לשנת הלימודים התשנ"ד הוחלט לפנות לרשויות המעוניינות לעבור לחמישה ימי לימוד כדי לבחון את ההיבטים השונים ואת הקשיים הכרוכים במעבר, וכן לבדוק את ההיערכות הנדרשת לכך.

בימי שישי תתבצעה פעילויות רב-גיליות, ובכללן פעילויות ללימודי קודש בבתי-הספר בחינוך הממלכתי-דתי, במקביל לפעילויות אחרות בחינוך הממלכתי. משרד החינוך בודק את המתכונת להפעלת היום השישי ליישובים המעוניינים בכך.

אין בהסדר זה כדי לפגוע בהשלמת שעות בבתי-הספר ביישובים שבהם יוחלט שלא לעבור לחמישה ימי לימוד מטעמים חינוכיים וחברתיים. הוא הדין ביישובים בקו העימות.

המשרד אינו מבין מדוע אין אפשרות להתחיל בביצוע ניסוי בכמה רשויות מקומיות המעוניינות לעבור לחמישה ימי לימודים ולפעילות מרצון, מתוך שיקולים חברתיים או חינוכיים או כלכליים.

2. מנהלי המחוזות התבקשו להעביר את רשימת היישובים בתוך ימים ספורים. עד עתה ידוע לנו על כ-30 יישובים שביקשו לעבור מרצונם ומתוך בחירה לחמישה ימי לימוד בשבוע.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ונונו. עד שתי דקות.

יוסף ונונו (העבודה):

האם ידוע לכבוד סגן השר, ששום יישוב מיישובי הפיתוח באזור הדרום לא נענה בתשובה חיובית לפנייה הזאת? כלומר, ידוע מראש שיש קושי גדול לעבור משישה ימים לחמישה ימי לימודים בשבוע בגלל תנאי התוכנית.

לכן, רק כאשר תוצג אלטרנטיבה מלאה, תוכנית מלאה להפעלה ביום שישי, שמעסיקה את כל התלמידים ביום שישי בפעילויות הלא-פורמליות – רק אז אפשר לעבור לחמישה ימים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, במסגרת של עד דקה. אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי סגן השר, לפני שנתייחס לשם המדויק שלך, השואל, חבר הכנסת ונונו, הוא תושב קריית-מלאכי וגם ראש המועצה. אני מאחל לכם שבקרוב תהיו גם עירייה. במסגרת סדר העדיפויות החדש שאתם קבעתם הוצאתם את תושבי קריית-מלאכי ממפת סדרי העדיפויות, אף שחבר הכנסת ונונו חבר המפלגה שלך וממילא חבר הקואליציה, והעדפתם את אכסאל, כפרו של חבר הכנסת דראושה, ואת נצרת, עירו של חבר הכנסת תופיק זיאד, במסגרת אזור עדיפות לאומית.

אני מבקש לדעת, האם יהיו התמריצים שיינתנו במערכת החינוך בקריית-מלאכי בשנים הבאות דומים לתמריצים שנמסרו בשנים האחרונות?

לעניין הגדרת תפקידך, ברשות היושב-ראש, אי-אפשר להתעלם ממחול הכיסאות המוסיקליים. היית סגן שרה, עכשיו אתה סגן שר שהוא ראש הממשלה, שר הביטחון, השר לענייני דתות, שר הפנים ושר החינוך והתרבות. האם בשבוע הבא נקרא לך סגן שר החינוך לפי תביעתו של השר רובינשטיין, או סגן שר החינוך והתרבות לפי תביעתו של ראש הממשלה? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, על השאלה השנייה אתה לא חייב להשיב, היא לא לעניין. חוץ מזה, אני לא מציע לחברי הכנסת לצפות היום לתשובות על דברים שנדון בהם בשבוע הבא. לפיכך, רק לעניין שנשאל.

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, האם ידוע לך שלפני כחודשיים הפנתה הגברת שולמית אלוני, שהיתה אז שרת החינוך והתרבות, מכתב לחברת הכנסת לימור לבנת ולי, ובו התחייבות מפורשת שלא יונהגו חמישה ימי לימודים בשנת הלימודים התשנ"ד? המכתב הזה נקרא מעל דוכן הכנסת כמה וכמה פעמים. על סמך המכתב הזה תכננו את המהלכים בנושא חקיקה בעניין הזה.

אני שואל אותך, אדוני סגן השר, האם המשרד עומד מאחורי המכתב של שרת החינוך והתרבות דאז? והאם אתה מוכן לבוא ולומר היום כי בתשנ"ד לא תהיה בשום מקום שנת לימודים של חמישה ימים בשבוע, כי כך היא ההתחייבות של שרת החינוך והתרבות?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה, באופן מקובץ ובמסגרת הזמן הנתון.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת יוסף ונונו. ברשימת 30 היישובים קיימים גם יישובים מאזורי הפיתוח, גם מהגליל וגם מהנגב. אני מעביר לך רשימה מסודרת של יישובים שביקשו להצטרף כתוצאה מכך שהמשרד הכין תוכנית לפעילות חברתית בימי שישי. סיכמתי גם אתך, חבר הכנסת ונונו, כראש המועצה המקומית קריית-מלאכי, שביום ראשון בשבוע הבא אבקר ביישוב, וביחד נביא לפתרון ליום השישי, כדי שנוכל להפעיל את התוכנית הזאת גם בקריית-מלאכי.

לשאלתו של חבר הכנסת דוד מגן. ביקרתי ביום ראשון בשבוע שעבר בעיר קריית-גת. הייתי אורח של ראש העיר, של מזכיר מועצת הפועלים, והם העלו את הבעיה של התמריצים. הודעתי שם שלא יהיה שום שינוי לגבי התמריצים לשנת התשנ"ד, כך שלמעשה גם היישובים קריית-מלאכי וקריית-גת יהיו זכאים לאותם תמריצים שזכאים להם יישובים באזורי פיתוח.

לגבי התוספת של ממשלת ישראל, שקבעה שינוי סדר עדיפויות – היא קבעה שהמגזר הערבי, היישובים הערביים, הדרוזיים והצ'רקסיים הסמוכים לערי פיתוח, אין שום סיבה שהם לא יהיו זכאים לאותם תמריצים כאזרחי מדינת ישראל.

לגבי השאלה הנוספת שלך, בשבוע הבא אמשיך להיות סגן שר החינוך והתרבות. יש לנו ישיבה בכנסת ביום שני בערב – – –

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

השאלה היא אם השר רובינשטיין יסכים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

ביום שני בערב הכנסת צריכה לאשר את המלצת ממשלת ישראל. בדבר אחד אני כן בטוח: חבר הכנסת דוד מגן ימשיך להיות באופוזיציה.

דוד מגן (הליכוד):

השאלה היא האם השר רובינשטיין יסכים שהוא ייקרא סגן שר החינוך והתרבות כשהוא קורא לעצמו שר החינוך.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלתו של חבר הכנסת יצחק לוי, אכן שולמית אלוני קיימה לפני כמה חודשים שיחה גם עם חבר הכנסת לוי וגם עם חברת הכנסת לבנת, והיתה הסכמה שלא עוברים לחמישה ימי לימודים בשבוע.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, אתה יודע את הכללים. אתה שאלת.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

היתה הסכמה. פרצה שביתת המורים, ובמסגרת המשא-ומתן עם ארגוני המורים הגענו להבנות לגבי המעבר לחמישה ימים. קיימנו דיון בלילה האחרון של השביתה לאחר ההסכמה וההסכם עם המורים, והיתה ישיבה בנפרד גם עם הסתדרות המורים, שמייצגת את החינוך הממלכתי-דתי, לקחו בה חלק גם המנכ"ל וגם אנוכי, ובחלק מהישיבה השתתפה גם השרה, והגענו לפתרון נכון לגבי הבעייתיות המיוחדת של החינוך הממלכתי-דתי בימי שישי. התחייבנו לתת פתרון מסודר. משרד החינוך והתרבות רוצה לתת פתרון כולל למעבר לחמישה ימים. המעבר לא יהיה בשנה אחת אלא בשלוש

שנים, ואני מקווה שהמעבר הזה יביא לשינוי, המשק עבר לחמישה ימים, כך שנוכל לעמוד בהתחייבות שלנו. לא כל בתי-הספר יעברו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן השר.

הצעות לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, כפי שהודעתי קודם, אנחנו מעלים עכשיו את ההצעות לסדר. אני מבקש לא לסטות כהוא זה מההצעה כפי שהוגשה לי, מלה במלה. לקצר תמיד אפשר.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אברהם בורג, אחריו – חבר הכנסת סילבן שלום, אחריו – חבר הכנסת דוד צוקר והאחרון חבר הכנסת יגאל ביבי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דברים חמורים שנאמרו אמש במליאת הכנסת מדליקים נורה אדומה אצל כל מי שחרד לדמוקרטיה בישראל ובכנסת עצמה ולכל מי שמאמין בערכי השוויון.

אתמול הגיע לשיאו הניסיון להטיל דופי בחבר כנסת ערבי ובכלל חברי סיעת חד"ש היהודית-הערבית ולבצע בהם מעין רצח אופי. הכנסת חייבת לדון בנושא זה כדי למנוע בעתיד התפרצויות בעלות אופי גזעני.

אתמול גם הגיע לשיאו הניסיון לפגוע בחברות הכנסת כנשים. ההתבטאות הסקסיסטית, המבזה את אומרה קודם כול, כלפי חברת הכנסת יעל דיין, חייבת לקומם את הבית כולו.

ואולי, חברי הכנסת, אין זה מקרה שעלינו לדון בה בעת בהתבטאות גזענית ובהתבטאות מעליבה אנטי-נשית. מי שחותר תחת שוויון העמים הלאומי והעדות, חותר גם תחת שוויון האשה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם בורג.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, על-פי סעיף 53(א) לתקנון הכנסת, אבקשך להעלות היום על סדר-יומה של הכנסת את הנושא: התבטאויות חבר הכנסת שאול גוטמן נגד חברת הכנסת יעל דיין. ההתבטאויות שהשמיע אתמול חבר הכנסת שאול גוטמן כנגד חברת הכנסת יעל דיין הן ביטויים זולים ומקוממים, שמקומם לא יכירם בכנסת. השימוש במונחים השואלים דימויים מיניים, יש בו פגיעה של ממש בנשים רבות. ביטויים סקסיסטיים מיניים בפרלמנט הם הכשר למעשי סטייה ופגיעה ברחבי הציבור, בבחינת אם אלה הם דברי חברי הכנסת, הבה נתרגמם למעשה של אונס, של הטרדה או של מעשה מגונה.

על מליאת הכנסת להתאחד ולדחות בתוקף ובשאת-נפש את התקדים המבזה והפוגע של חבר הכנסת גוטמן. עצם השמעת הדברים היתה אסורה, ואולם כיוון שלצערי הרב הדברים כבר הושמעו, לדעתי יש לקיים במהרה דיון על כך במליאת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעקבות הדיון שנערך אתמול במליאת הכנסת על ההצעה לסדר בנושא העלאת המחזה "פליישר" בתיאטרון הקאמרי ובעקבות דיונים אחרים, זכינו לשמוע מעל במה זו ביטויים שאני חושב שמקומם לא יכירם בכנסת ישראל.

מזמן שאני בכנסת רמת הדיבור מתדרדרת, לצערי, ואני חושב שהדבר הזה משליך גם על הציבור הרחב. היינו עדים לביטוי "ביצים", לפני זמן לא רב – – –

היו"ר ש' וייס:

תקצר.

סילבן שלום (הליכוד):

היינו עדים לביטויים אחרים, ואני חושב שהפעם אולי הגענו לביטוי, שאחריו מה שנשאר זה רק אולי לומר לגבר: "סרסור", ולאשה את המלה "זונה". אני חושב שהמלים שאמרתי כרגע, רק כדי להקצין ולומר לאן אנחנו יכולים להגיע, הם דברים שלא צריכים להיעשות.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

סילבן שלום (הליכוד):

גם אם מישהו חושב שחברת הכנסת יעל דיין עושה פרובוקציות, ויכול להיות שיש כאלה שחושבים שכן, על-ידי הבאת גופים כאלה ואחרים לכנסת, או הקמת ועדות – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שתסיים.

סילבן שלום (הליכוד):

חופש הביטוי הוא דבר וערך חשוב מאוד, שיש לשמור עליו, לכן גם אם אתה לא מסכים – היה כבר מי שאמר: אני לא מסכים לאף מלה שלך, אבל איהרג כדי שתוכל לומר את דברייך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אתה לא מכוון זאת אלי, שאני לא מסכים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה סותר את עצמך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, אנא.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא סותר את עצמו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, אין בתקנון הוראה שלחבר הכנסת אסור לסתור את עצמו.

רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר. אני מבקש לקרוא מלה במלה, כפי שאישרתי. תודה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הדברים שנשמעו אמש מפיו של חבר הכנסת זאבי הופכים את המליאה לזירה לקולות המפלצתיים ביותר הנשמעים כיום בישראל. מאחורי מסך החסינות ותוך שימוש בכל שופרות הבית הזה בונה חבר הכנסת זאבי תשתית רעיונית לתפיסה שעל-פיה יש בישראל קבוצה אתנית נחותה, שמעצם מהותה איננה יכולה להיות שווה, ועל-כן יש לנקוט נגדה מדיניות וצעדים הראויים לנחותים.

מי שיתיר לאותו חבר כנסת ולמנאצים, או בניקוד אחר, האחרים, להמשיך ולהלך בנתיב של בלע גזעני, יסייע להפיכת הכנסת לבמה החשוכה ביותר, שבה עוסקים היום בהכנת הקרקע, הבסיס, השקפת העולם, הפעולות והצעדים שלהם היה העם היהודי קורבן רק לפני 50 שנה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת יגאל ביבי, אחרון.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שומע כאן את דברי חברי הכנסת ואני חושב שכמעט צריך להחליט, שעוד מעט יהיה כאן כל שבוע שיעור מחנך בכנסת.

קריאות:

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת ביבי, אתה עצמך ביקשת – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני קורא.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זה לא ילך ככה. אתה ביקשת הצעה לסדר ונתתי לך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני קורא.

היו"ר ש' וייס:

אל תעיר הערות כאלה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הכנסת נדרשה אתמול לנושאים אשר לא הביאו כבוד לבית ולנבחרי. חברת הכנסת יעל דיין ידועה כבר זמן רב בפרובוקציות שהיא מעורבת בהן כאן במשכן, אבל למרות כל התנהגותה הבוטה, שגובלת בהעלבה וברמיסת ערכים המקובלים על רוב חלקי העם, לא יהיה זה נכון שכאן, בבית הזה, יעלו נושאים שקשורים לחדרי-המיטות של חברי הכנסת.

אני פונה ליושב-ראש הכנסת, שיימחקו מהפרוטוקול דבריו של חבר הכנסת גוטמן, ואולי גם דברים פרובוקטיביים של חברת הכנסת דיין. מחיקתם – – –

ענת מאור (מרצ):

קריאות:

יגאל ביבי (מפד"ל):

מחיקתם של הדברים תשמש הוכחה, שמקומם של דברים מסוג זה אינו בבית-המחוקקים שלנו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, שתי הודעות, והתייחסות לעניין. אינני רוצה לפתוח מחדש את מה שהיה כאן אתמול. הרי על-ידי מיחזור החומר אנחנו גועשים עוד יותר.

א. לגבי הצד הפורמלי, יש לנו בתקנון כלים להתמודד עם התופעות האלה, ואני אומר: כלים, במידה שיש. אפשר על-פי סעיף 70(א) ו-(ב) לפנות לוועדת הכנסת כאשר מדובר על עניינים שקשורים לשיבוש ניהול הישיבות. יש לנו ועדת אתיקה, שאליה אפשר להפנות פניות הנוגעות לסוג העניינים שהיו כאן אתמול, ולא רק אתמול, לדאבוני. אני קורא לכל חברי הכנסת שיש להם עניין בשמירה על כבודה של הכנסת ועל כבוד הדמוקרטיה הישראלית לעשות זאת. שם יש יושבי-ראש ועדות, נציגות של כל הסיעות וכל ההשקפות, והם יטפלו בזה. זה עניין אחד.

ב. עניין שני; פניתי כבר כמה פעמים לחברי הכנסת, ואני פונה עכשיו מחדש. אני תובע, לא מבקש, לא להפוך את הבית הזה לזירה, שבה מתחוללות מהומות לעתים, לא לעתים קרובות, שמלוות בתמליל שהוא בלתי נסבל, שקורע קרע עמוק ביחסים בין יהודים לערבים במדינת ישראל. אתמול היה הסיפור שקשור ליחסים בין גברים לנשים. למה זה נחוץ לנו? אין דבר שאי-אפשר לומר אותו – –

רחבעם זאבי (מולדת):

מדוע אתה לא מסתכל לצד – – –

היו"ר ש' וייס:

מייד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — מהומה על לא מאומה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

הם עשו מהומה סתם.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

היו"ר ש' וייס:

— — — חבר הכנסת זאבי

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

היו"ר ש' וייס:

— — — השרה נמיר, סליחה

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

היו"ר ש' וייס:

שרת העבודה והרווחה, סליחה — — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

קריאות:

— — —

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תראו מה שקורה לנו. אנחנו רוצים לעשות בירור והופכים זאת שוב למהומה. אני מבקש עכשיו לא לדבר. חברת הכנסת חזן, גם השרה נמיר. אני מבקש קודם כול מהשרים לשמור על מסגרת של שרים, שלא משתתפים בקריאות ביניים גם אם יש להם זעקה שבלב — — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא רק בלב.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני לא אנהל עכשיו שום ויכוח. תראו מה קורה לנו פה. אי-אפשר להעלות שום דבר לדיון כאן כי הדיון הופך למהומה מחודשת. לא. אני מבקש שלא להעיר שום הערה.

אני פונה לשרים, גם אם יש להם זעקה שבלב, ואני מבין אותה, ויש זכות הזעקה, לשמור על הכללים.

יכולתי שלא לאפשר את העלאת הנושא, אבל לא יכולתי שלא לאפשר אותו, כי יש גבול. אנחנו רק עשרה חודשים בכנסת הזאת. דעו לכם שכל טענה, כל תלונה נגד חבר כנסת בודד נערמת ונעמסת על הכתפיים שלנו ככנסת, כקולקטיב. עם הזמן הציבור כבר מפסיק להבחין בינינו כבודדים, תוקף אותנו כקולקטיב, זה פוגע בכולנו וזה פוגע בתפקיד שלנו.

זה מקום שבו מסדירים עניינים חמורים ופלוגתות חמורות בדרך תרבותית. אני גם יכול להגיש תלונה. כאן נשמעו דברים קשים. שמעתי רק הערה קצרה, שיחה ברדיו בין חבר הכנסת גוטמן ובין חברת הכנסת יעל דיין, ולמדתי ממנה שגם דברים קשים אפשר לומר בצורה אחרת. אם, למשל, זה היה נאמר בטונים כאלה אתמול כאן, לא היה כל הסיפור הזה, לפחות בקטע ששייך לחבר הכנסת גוטמן.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

אני מדבר גם על התוכן.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא היית.

היו"ר ש' וייס:

גם על התוכן. אתם רואים? אפשר גם אחרת.

יעל דיין (העבודה):

זה לא שינה את דעתו – – –

היו"ר ש' וייס:

א.ו.קיי. חברי הכנסת, אני תובע מכם ריסון עצמי. אנחנו נצטרך לנהל בבית הזה עוד הרבה ויכוחים קשים, ואני תובע מכם ריסון עצמי. זה בית של כולנו.

לגבי התלונות הקונקרטיות, אני מבין שחבר הכנסת גוטמן רוצה למסור הודעה אישית. יש לנו תקנון. ירצה – ימסור אותה לפי הכללים, הכול לפי הכללים. כן, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מציע לחבר הכנסת גוטמן למסור את ההודעה האישית לאחר חוק המיחזור – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, יש לנו מספיק גם בלי ההערה הזאת.

שאול גוטמן (מולדת):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שכל – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אתם רואים כאן שוב דוגמה של התלקחות על התלקחות. מספיק. נאמרו פה מספיק דברים קשים – – –

שאול גוטמן (מולדת):

– – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

– – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני, סליחה. אדוני השר שריד, אני חושב שאמרתי – – –

שאול גוטמן (מולדת):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גוטמן, אני חושב שאמרתי דברים מספיק תקיפים. אני בורר מלים – כי אז גם אני מוסיף לערימה הקשה הזאת, שאחר כך מטיחים אותה בפנינו כבית, ככנסת.

ערב יי ישראל ונשות ישראל הם כולם שווי-זכויות לחלוטין בבית הזה.

חבר הכנסת חגי מירום, כיוון שכל העסק כנראה יזרום אליך, דקה אחת. תגרום לכך שלא תהיה כתוצאה מזה שוב התלקחות.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבר אתמול וגם היום מוגשות בקשות לוועדת הכנסת לדון בביטויים – הן של חבר הכנסת שאול גוטמן והן של חבר הכנסת רחבעם זאבי. מבקשים מוועדת הכנסת להפעיל את סמכותה להרחיק אנשים מהמליאה וכן הלאה וכן הלאה. ועדת הכנסת עייפה מפניות מהסוג הזה אליה לקיים דיונים משמעותיים עם חברי כנסת. אין תחליף לריסון בבית הזה; פשוט אין. ועדת הכנסת יכולה להחליט על הרחקה לחמש ישיבות ויכולה אפילו להחליט להסיר חסינות מחבר כנסת, אותה חסינות אחרת בגין ביטוי מיני כלפי חברת כנסת. היא יכולה לעשות כל מיני דברים, ככלות הכול. אם הבית הזה לא יקבל החלטה פנימית להתרסן ולכבד את כבוד האדם, ועדת הכנסת לא תוכל לפתור את הבעיות הללו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הודעה. אם חבר הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

אולי תתייחס – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, סליחה, אני לא אתייחס עוד. גמרנו. אם חבר הכנסת גוטמן או חבר הכנסת זאבי, ששמים הוזכר, רוצים למסור הודעה אישית, אף שמקובל שזה בסוף הישיבה, ימסרו לי אותה בכתב, כמקובל. אם אני אראה שאין בזה, שוב, פריצת התלקחות חדשה, אני אאפשר להם די מהר להודיע זאת. אני מקווה שזה במסגרת ההיגיון הפנימי של הבית.

אנו עוברים לסדר-היום, חברי הכנסת.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

נגמר, נגמר. חברת הכנסת ענת מאור, סליחה – – –

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת אינו יכול לומר בבית – – – ללא תגובה.

היו"ר ש' וייס:

הרי היתה תגובה פה, חריפה מאוד. הרי כל אחד ירצה להגיב. אפשרנו את התגובה, חברת הכנסת ענת מאור. כולם הגיבו.

הצעת חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור, התשנ"ג-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, להביא לפנינו הצעת חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור, התשנ"ג-1993, המובאת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

קריאה:

מה על ההצעות לסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

יש לנו חוק, ואחר-כך הצעות לסדר-היום. רבותי, יש פה סדר-יום. אי-אפשר לקיים כל פעם בירורים בקול רם. אני אבקש לקיים את הבירורים עם מזכיר הכנסת.

חברים יקרים, אני מקבל סדר-יום, אני פועל על-פיו. אם יש עניין לבירור, אפשר לגשת למזכיר הכנסת. הרי איננו יכולים לעשות פה דיון על סדר-היום. בבקשה, חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק זו לפינוי פסולת הניתנת למיחזור, התש"ן-1990, של חבר הכנסת דן תיכון, הונחה על שולחן הכנסת השתים-עשרה עוד בשנת 1990; למען הדיוק, ביום 7 במאי 1990. היום, שנתיים מיום הגשתה לראשונה, מובאת הצעת החוק בפני מליאת הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אכן ניתן לומר: סוף סוף ובשעה טובה. זו הצעת חוק שעברה דרך ייסורים רבה וארוכה מאז נדונה בכנסת לראשונה ב-20 ביוני 1990. היה זה הדיון המוקדם, הדיון

הטרומי. בעקבות הדיון המוקדם הועברה הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

בשלב זה נבחנה ההצעה בוועדת הפנים, אשר קיימה סדרת דיונים הן עם גופים ציבוריים שונים והן עם משרדי הממשלה לגיבוש עמדות משותפות. את עיקר המחלוקת היה צריך ליישב עם משרדי הממשלה השונים. לפחות שבעה משרדים ממשלתיים ישבו דרך קבע בדיונים ולחמו על כל תג ואות בחוק שלפנינו. אלא שהפעם התעכבה השלמת החקיקה חודשים לא מעטים בשל חילוקי דעות בין שר הפנים לבין השר לאיכות הסביבה באותם ימים בשאלת הסמכויות ביניהם, ובינתיים, כזכור, בטרם עת תמה כהונתה של הכנסת השתיים-עשרה.

בכנסת השלוש-עשרה, על מנת שלא להתחיל את כל דרך החתחתים מחדש, הוחל על הצעת החוק דין הרציפות. כניסתו של השר יוסי שריד כשר לאיכות הסביבה נתנה דחיפה אחרונה ויסודית ליישוב חילוקי הדעות בין משרד הפנים למשרד לאיכות הסביבה. לאחר יישוב חילוקי הדעות בשאלת הסמכויות והכנסת שיפורים נוספים בהצעת החוק, היא מובאת עתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. לחוק הוגשו הסתייגויות לא מהותיות של חבר הכנסת דדי צוקר.

רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק על תיקוניה לא באה לקבוע את דרכי האיסוף והפינוי של פסולת למיחזור. היא נועדה ובאה לתת את הכלים לגופים העוסקים בכך – המשרד לאיכות הסביבה והרשויות המקומיות – להסדיר באמצעות תקנות, צווים וחוקי עזר, הסדרים לאיסוף ולפינוי פסולת למיחזור. הסדרים כאלה ניתן יהיה לקבוע רק לאחר שתישקל עלות החלת החוק הן על רשות מקומית מסוימת והן על כלל המשק, והכול בהתאם לכדאיות דרכים אחרות לסילוק פסולת והשימוש בה ועד לאפשרות להפיק מפסולת זו אנרגיה על-ידי שרפתה.

הצעת החוק שלפנינו היא שלב ראשון בחקיקה שעניינה מיחזור פסולת. היא באה לאפשר את הצעדים הראשונים בכיוון זה. הצעד הבא יהיה בוודאי הטלת חובה על יצרנים ומשווקים לקבל חזרה פסולת ממוצרים שנמכרו או שווקו על-ידם ולהשתמש בהם שימוש חוזר או למחזרם, הטלת חובה על גופים ציבוריים לרכוש מוצרים מחומרים ממוחזרים והוראות כיוצא בזה. כל אלה ייעשו בוודאי בעתיד. והחוק שלפנינו הוא צעד ראשון בכיוון שבו כבר צועדות מדינות רבות, צעד שמטרתו היא הן שיפור איכות הסביבה והן תרומה לכלכלת המדינה.

רבותי, הצעת החוק שלפנינו אמורה לחולל מהפכה שלמה בתפיסת העולם החינוכית שלנו לגבי האשפה והפסולת הביתית והתעשייתית כאחת. הציבור בישראל יהיה השותף העיקרי להצלחתו של חוק מיחזור אשפה, כי הצעד הראשון של חוק זה יהיה בהפרדת האשפה-הפסולת לסוגיה העיקריים, הכול בהתאם להסדרים שייקבעו על-ידי הרשות המקומית לאיסוף הפסולת למיחזור וכן בהתאם לחובות ולאיסורים שייקבעו לעניין השלכה והפרדה של אשפה ופסולת למיחזור.

יושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון, ראוי למלוא הברכות על יוזמתו בהגשת החוק ועל התמדתו העיקשת לקידום הצעת החוק שלפנינו.

השר יוסי שריד והמשרד לאיכות הסביבה, הממונה על החוק, ראויים למלוא הברכה על ההצלחה בקידום החוק ויישומו המלא.

ולבסוף – התודה לכל העוסקים שנתיים – – –

דן תיכון (הליכוד):

שלוש שנים, מ-1990.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

שלוש שנים, אמת. לכל העוסקים שלוש שנים בגיבוש חוק זה, לפקידות הממשלתית, לשרים השונים שהתחלפו ובאו למשרדים שאחראים לנושא הזה – כולם יבואו על הברכה.

אני אבקש מחברי הכנסת לאשר הצעת חוק זו היום בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, על מנת שאפשר יהיה להתחיל ליישם חוק חשוב זה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד ליושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חברי הכנסת, יש הסתייגויות. הסתייגות לחבר הכנסת דדי צוקר לשם החוק.

דוד צוקר (מרצ):

מוותר על ההנמקה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, האם תרשה לי?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, תעשה את זה בתמצות האפשרי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, תודה שהנחת לי לומר משפט אחד.

מהרבה מאוד בחינות מדינת ישראל היא מדינה מפותחת; מבחינת הטיפול באשפה, למרבה הצער, היא עדיין מדינה מתפתחת. אני חושב שהחוק החדש שעובר היום בכנסת יאפשר למדינת ישראל לגשר על פני הפער הזה. וכאשר יהיו רגלינו עומדות בעידן המיחזור, נצטרף אז, ורק אז, אל משפחת המדינות המפותחות.

אבל עליתי לכאן לדון כדי לומר: יש הרבה גורמים הנוגעים בדבר והרבה אנשים שראויים לתודה ולהוקרה ולברכה, אבל במיוחד ברכה לשני אנשים, בלי לקפח את האחרים – ליוזם החוק, חבר הכנסת דן תיכון, על עצם היוזמה ובאמת על הנחישות לקדם אותה למרות כל המכשולים, והחוק הזה עבר באמת דרך ייסורים; והחבר השני, שראוי לעמוד על הברכה ועל ההוקרה, הוא יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, חברי חבר הכנסת יהושע מצא, שאלמלא הרצון הטוב שלו ושיתוף הפעולה וההתמסרות וההבנה העמוקה עד כמה החוק הזה חשוב למדינת ישראל, לא היה החוק הזה בא לעולם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר. אני רואה שלפחות בענייני מיחזור הפסולת יש אחווה בין קואליציה לאופוזיציה.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור, התשנ"ג–1993, בקריאה שנייה. אנחנו נצביע ישר על ההסתייגויות, בלי הנמקות.

לשם החוק הסתייגות לחבר הכנסת דדי צוקר. אני מעמיד הסתייגות זו להצבעה.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר לשם החוק – 3

נגד – 22

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שלושה תומכים, 22 מתנגדים, נמנע אחד. לפיכך ההסתייגות לא נתקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים בקריאה שנייה על שם החוק, כהצעת הוועדה. מי בעד?

הצבעה מס' 2

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 30

נגד – אין

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

30 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אושר.

חברי הכנסת, לסעיפים 1 עד 11 אין הסתייגויות. מי תומך בהם בקריאה שנייה?

הצבעה מס' 3

בעד סעיפים 11-1 – 30

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 11-1 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

30 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. סעיפים 1 עד 11 אושרו בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, לסעיף 12 יש הסתייגות לחבר הכנסת דוד צוקר. מי תומך בהסתייגות?

הצבעה מס' 4

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר לסעיף 12 – 2

נגד – 27

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר לסעיף 12 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שני תומכים, 27 מתנגדים, נמנע אחד, לפיכך ההסתייגות של חבר הכנסת דוד צוקר נדחתה.

חברי הכנסת, מי בעד סעיף 12 ללא ההסתייגות, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה?

הצבעה מס' 5

בעד סעיף 12, כהצעת הוועדה – 31

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 12, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

31 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך אני מודיע שסעיף 12 אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

לסעיפים 13 עד 19 אין הסתייגויות. מי תומך בהם בקריאה שנייה?

הצבעה מס' 6

בעד סעיפים 13-19 – 29

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 13-19 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

29 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. סעיפים 13 עד 19 אושרו בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעת חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור, התשנ"ג–1993, בקריאה שלישית ואחרונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד החוק – 30

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור, התשנ"ג–1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

30 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מודיע בזאת שהחוק אושר. אני מברך את כל היזמים ואת כל מי שקידם אותו. תהיו ברוכים. תודה רבה.

הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ג-1992

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום והצעות חוק של חברי הכנסת.

קודם כול אני רוצה להודות לסגן שר הביטחון, אשר הסכים וגילה גמישות והוא מאפשר לנו להקדים את הדיון בשתי הצעות חוק של חברי הכנסת, שתשיב עליהן שרת העבודה והרווחה, אשר יש לה משימה חשובה מאוד, ועל כן אני מבקש גם מן המנמקים לקצר, אם אפשר.

הצעת חוק תס"ז, הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ג-1992. חברת הכנסת ענת מאור – הנמקה מהמקום במסגרת דקה. אני מודה לכם על ההתחשבות.

ענת מאור (מרצ):

שרת העבודה והרווחה, חברי כנסת וחברות כנסת נכבדים, הצעת החוק הנדונה בקשר לחוק משפחות חד-הוריות באה להרחיב את תחולתו על אוכלוסייה שסובלת מהמצב הנוכחי והיא אוכלוסיית העגונות ומעוכבות-הגט.

חוק משפחות חד-הוריות הוא חוק חיובי מאוד, שהיטיב עם כ-60,000 משפחות בישראל. אלא שלא ברצונן, משפחות חד-הוריות הן לא רק אלמנות, גרושות ואלה שבחרו בכך, אלא כאלה שאולצו להיות חד-הוריות בגין נטישת בעל או עיכוב מתן הגט.

אני רוצה לברך את שדולת הנשים ואת נציגת ארגון הנשים העגונות, היושבות אתנו כאן. בעזרתן אני מביאה, בשם חברות כנסת רבות, את הצעת החוק שבאה להבטיח להן לפחות את הזכויות שכולנו הכרנו בהן בנושא משפחות חד-הוריות.

לצערנו, ברמה המשפטית לא ניתן לפתור את כל הבעיות, אם כי אנחנו עובדים על זה בסדרת הצעות חוק רבות שהונחו בכנסת הנוכחית כהמשך לכנסת הקודמת על-ידי קבוצת חברי כנסת מכל סיעות הבית.

הצעת החוק הזאת באה לפיכך לאפשר לעגונות ולמעוכבות-הגט ליהנות מהזכויות של משפחות חד-הוריות עד שתיפתר הבעיה המשפטית. אני מקווה שכל חברות וחברי הבית והממשלה ימצאו את האפשרות לגמול להן בזכויות ולא בטובות על מה שנלקח מהן בצורה המשפטית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת ענת מאור.

חבר הכנסת יורם לס, גם אתה מוכן בקצרה? גברתי השרה, את מבקשת להשיב בנפרד?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זה לא אותו עניין. תבקש קיצורים מאחרים, לא ממני.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע. סליחה, אנחנו משתדלים מאוד לעשות קיצורים, מאז התמניתי ליושב-ראש הכנסת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הזעיקו אותי ב-11:00 לבוא מייד למליאה.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שהדברים נאמרים פה אני רוצה למסור משהו. אני לא רוצה לנהל מכאן ויכוח עם שרים ולא עם חברי כנסת. חברי הכנסת, יום רביעי שלנו עמוס באופן בלתי רגיל. יש לנו מסורת מימים ימימה, לא אני יצרתי אותה, שלראש הממשלה, שר הביטחון, שר החוץ ושר האוצר יש קדימות, מימי שפרינצק ועד היום הזה. מדי פעם בפעם אנחנו מנסים איכשהו לגרום לכך שתהיינה קדימות אחרות. אני פניתי גם לראש הממשלה וביקשתי – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הזעיקו אותי להיות ב-11:00, לא לאחר בדקה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. אני פניתי לראש הממשלה. אני לא יכול להיות בורר בין השרים, אני לא רוצה להיות בורר בין השרים, שהוא יעשה את סדר הנואמים. יום רביעי כולו קודש לעבודה. אנחנו לא יכולים לעבוד עם סטופר. אנחנו לא מזעיקים איש.

מרדכי גור (העבודה):

אני מציע שנמשיך לעבוד. הבנו את הרמז.

היו"ר ש' וייס:

כן. כאשר מעירים בקול רם אני צריך להגיב. תודה רבה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני חושבת שמה שאדוני צריך לעשות זה רק להיות יושב-ראש הכנסת, זה הכול.

היו"ר ש' וייס:

גברתי, סליחה, אני מבקש ממך, אני מצטער, עם כל הכבוד, מה זה פה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא מוכנה. אני רוצה לומר לך משהו. סליחה, אני אגיד לך מה זה פה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא פה, כי אז אני יכול להגיב כאן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מאוד מצטערת, אני רוצה לומר לך, אני לא חושבת שתפקידו של יושב-ראש הכנסת – ובזה צדקת – לעשות סדר בין שרים, אבל כאשר מלשכתך, מלשכת היושב-ראש, מזעיקים אותי להיות כאן ב- 11:00 ולא לאחר, כי אני הראשונה בסדר-היום, אז מותר לי להעיר על כך. יכולתי להישאר בלשכתי. אני מאוד מכבדת את הכנסת, ואתה יודע זאת. אני לא מאלה שאינן עובדות.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, גברתי, זה לא ילך כך. אני לא רוצה לעשות כאן משבר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא רוצה להתווכח יותר.

היו"ר ש' וייס:

תסלחי לי, זה לא עניין של לא להתווכח. את עולה על הדוכן, אומרת דבר קשה מאוד כלפי יושב-ראש הכנסת, את לא חושבת שאני יכול להישאר בלי תגובה. סליחה, זה לא עניין של משחקי כבוד. לפעמים יכול מזכיר כנסת שנמצא תחת עומס בלתי רגיל של לחץ של שרים, שיש ביניהם חיכוכים על התור – גם לטעות. את לא צריכה לומר לי שאני צריך להיות רק יושב-ראש הכנסת. אני יושב-ראש הכנסת. אני לא יכול לעשות בירור, כאשר אני יושב כאן, בין שר לביני. אני לא יכול לבקש ממך שתחזרי בך מדברייך, אני רוצה לומר לך שמה שאת עשית כאן זה דבר שלא ייעשה, לא לגופו ולא מבחינה חברית. זה הכול. מצטער מאוד. באמת יש גבול. אני מתאפק, תאמיני לי.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני לא רוצה לעשות על זה בירור. כשעולה שרה ואומרת דברים כאלה, אני לא יכול להישאר בלי תגובה. אין פה בירור. באמת, אני לא מבין את הדברים האלה. עד שאני מעז להעיר לחבר כנסת אני חושב שלושים פעם, שבעים פעם.

אני מצטער מאוד, אני לא ביקשתי שהשרה תרד. את רוצה לעלות ולהשיב, גברתי, אין שום בעיה. אני מבקש שתעלי ותשיבי. אני לא זוכר עוד מקרה כזה של התנהגות כלפי יושב-ראש הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תאמין לי שצריך הרבה עצבים כדי להגיב כפי שאני הגבתי.

דן תיכון (הליכוד):

תאמין לי שאני מאמין לך.

היו"ר ש' וייס:

איזה דברים אלה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לבקש מחברת הכנסת ענת מאור – הצעת חוק משפחות חד-הוריות הועלתה בכנסת הקודמת על-ידי וביוזמתי. ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה להתנגד להצעת החוק שלך. קשה לי מאוד לעשות זאת. אינני רוצה ואינני יכולה להתנגד להצעת החוק.

לכן אני מבקשת פסק-זמן של שבועיים כדי שאנחנו נוכל להידבר שנית, במיוחד עם נציגי האוצר, ולהביא לכאן הצעה מוסכמת על דעת הממשלה, ואז אני מתחייבת להשיב ולהעמיד את החוק להצבעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זו רק קריאה טרומית. כאשר הצעת החוק תעבור לוועדה – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברת הכנסת מאור, מה תגובתך?

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני נענית לפניית השרה, מאחר שאני יודעת את עמדתה ואת נחישותה להיאבק לשם כך. אני רק רוצה לציין, שההיענות שלי היא לשבועיים בלבד, לאחר שגם אני פניתי לאוצר וניתן פסק-זמן של שישה שבועות כדי להשיב תשובה חיובית.

אני מקווה שבתוך השבועיים הללו התשובה אכן תהיה חיובית, ותכלול את כל הבית, על מנת שאותן נשים עגונות ואותם 23% של משפחות חד-הוריות שחיות מתחת לקו העוני לא יוסיפו לסבול.

אם כן, תשובתי חיובית לשבועיים בלבד, ובתקווה שפסק-הזמן אכן ינוצל לפי רוח הדברים שנתבקשתי לאשר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, אין צורך בהצבעה כעת, נכון?

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות לרגל מחלת הורה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת יורם לס לנמק מהמקום את הצעת חוק תש"כ, הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות לרגל מחלת הורה), התשנ"ג-1993. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שרת העבודה והרווחה, אני מבקש להעלות הצעת חוק הנוגעת למשפחות רבות במדינת ישראל שמטופלות בהורים קשישים.

על-פי החוק הקיים, הורה שיש לו ילד יכול להיעדר ממקום עבודתו במשך שישה ימים כאשר הילד חולה, מפני שברור שהורים לא יכולים להפקיר או להשאיר את ילדיהם בבית או בבית-החולים כשהם חולים.

אולם אנחנו נמצאים בדור חדש, שבו מספר הקשישים בחברה גדל והולך, ויותר ויותר משפחות מוצאות עצמן משקיעות ומטפלות בהורים הקשישים ופחות אולי בילדים, שאצלם המחלות הן בנליות. כאשר אדם קשיש נעשה חולה, זו מכה אנושה למשפחה, וזה קורה בבת אחת – אם זה התקף לב, אם זה שטף דם במוח, אם זו מחלת אלצהיימר, שהאיש מפסיק לתפקד, ואת המכה הזו צריך לרפא על-ידי מלחמה בבירוקרטיה קשה, אם זה בחוק הסיעוד, אם במציאת מקום-מיטה באשפוז סיעודי, אם בהוצאת האב או האם מבית-החולים, ואי-אפשר להחזיר אותם הביתה, ואין מקום ואין מיטה

סיעודית להניח אותו – כל הדברים האלה משפיעים קשה מאוד על המשפחות, וצריך לתת להן את האפשרות לטפל בשקט בבעיה.

התיקון לחוק דמי מחלה בעצם יגיד זקן כילד. ואני אומר לכל הכלכלנים שבינינו, שזה לא יעלה כסף למשק המדינה כי זה על חשבון החופשה השנתית, כך שאין פה שום שיקול כספי. וגם אילו היה פה שיקול כספי, היו צריכים לעשות את זה. אבל ניחא, צריך חוק משום שבהסכמים קיבוציים – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת לס, הנמקה מהמקום היא דקה. אפשר מהמקום בעשר דקות – יותר טוב לעשות זאת מעל הדוכן.

יורם לס (העבודה):

הנושא חשוב.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

יורם לס (העבודה):

לכן, אני פונה לחברי הכנסת לאשר את העברת החוק לוועדה. זה חוק חשוב, אנושי וטוב למשפחות רבות בישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שרת עבודה והרווחה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עיקרה של הצעת החוק שלפנינו, שהוגשה על-ידי חבר הכנסת יורם לס, הוא כי עובד יהיה זכאי לזקוף על חשבון חופשת המחלה שלו היעדרות של עד שישה ימים עקב מחלה של הורה הגר עמו.

הממשלה תומכת בהצעת חוק זו ומסכימה להעבירה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

עם זאת, מן הראוי להעיר כי הוראת החוק המוצע, היינו זקיפת ימי ההיעדרות עקב מחלת הורה על חשבון מכסת ימי המחלה של העובד, אינה קיימת כיום בשום מגזר במשק.

אני מעירה הערה זו משום שחוק דמי מחלה, התשל"ו-1976, שאותו בא חבר הכנסת לס לתקן, חל רק על עובדים שנושא דמי המחלה שלהם לא הוסדר על-פי הסכם קיבוצי, צו הרחבה או הסדר קיבוצי אחר. עובדים אלה, שאין להם כל הסדר בנושא דמי המחלה, מהווים כ-15% מכלל העובדים במשק. זו אומנם קבוצת עובדים הראויה בהחלט לטיפול ולהסדר, אולם בכל זאת מדובר במיעוט קטן מתוך כלל העובדים במשק.

יוצא אפוא שההסדר הכלול בחוק המוצע, שכאמור, הינו חיובי וראוי לתמיכה, לא יחול על הרוב הגדול של העובדים במדינה, הכולל הן את המגזר הציבורי והן את רובו של המגזר העסקי, שלהם יש הסדר ימי מחלה על-פי הסכם קיבוצי, צו הרחבה או הסדר קיבוצי אחר, אך הנושא הנדון בפנינו, של זקיפת ימי מחלה עקב מחלת הורים – לא כלול בו.

פתרון הבעיה אינו קל, רבותי חברי הכנסת, מאחר שיש להניח, שהחלת החוק המוצע על כלל העובדים במשק כרוכה בעלות מסוימת על המעסיקים, שטרם נבדקה.

אני מציעה להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת יורם לס לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ושם אנחנו נצליח ללא ספק להגיע להסכמה שתהיה ברוחה של הצעתו של חבר הכנסת לס. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כיוון שזו הצעת חוק, שמורה לך זכות תגובה. אני מקווה שזה בסדר. אין. נכון, זה ברמה של הצעה לסדר.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. מסכימים שנצביע? – כי עוד לא עברו חמש דקות מאז. חבר הכנסת מרדכי גור, בבקשה.

מרדכי גור (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כיוון שהתפנו דקות מספר והשרה עדיין נמצאת פה, והיתה אי-הבנה לא נעימה; ומכיוון שאני מכיר גם את מערכת היחסים ביניכם, ואני יודע עוד יותר מה צריכה להיות מערכת היחסים בכנסת, והכבוד אל היושב-ראש, אני מציע שתסכם את העניין במלים מספר ונחזור להיות כפי שהיינו קודם, כאילו לא היו דברים מעולם.

היו"ר ש' וייס:

הרי אני לא יכול להגיב על הצעתך הנדיבה. קודם כול, אני מודה על הרוח החברית.

מרדכי גור (העבודה):

אולי השרה תרצה. בכל אופן, זה כמעט ניתן לנו במתנה, שהתפנו כמה דקות, שהסוגיה הזאת – – –

היו"ר ש' וייס:

אני הגבתי כדרכי. אני לא איש כעוס. גם אם אני כועס, אין לי שום בעיה – – –

מרדכי גור (העבודה):

או.קיי. אז אנחנו יכולים לראות את הסוגיה הזאת כסוגיה שעברה.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שאמרת, אני אומר בקיצור. פשוט אנחנו מנצלים זמן על-פי התקנון.

תראו, רבותי, יום רביעי הוא יום בלתי אפשרי. הופעתי כבר שלוש פעמים בוועדת הכנסת וביקשתי לסייע. יש כנסת נמרצת, אין-סוף הצעות לסדר-היום.

2. השרים שלנו הם שרים עסוקים מאוד, כמו בכל ממשלות ישראל, ובאופן טבעי הם מבקשים לעבוד באותו יום גם במשרדיהם והם עמוסי עבודה, איש איש על-פי משרדו או משרדה.

מאז נכנסתי לתפקידי אני צריך לגשר בין הנמרצות של הכנסת, שהיא דבר מבורך, לבין העובדה שהשרים עובדים קשה ואף פעם אי-אפשר לזמן אותם לזמן המדויק; אי-אפשר. בפרלמנטים שלנו בעבר היה נוהג, שהשרים ישבו כאן בימי רביעי. הזמן קצת השתנה וכן הלאה. אני לא יכול לאלץ אותם לשבת כאן כל הזמן. אני יודע שהם עובדים קשה.

3. יש מסורת, שלפיה ראש הממשלה, שר הביטחון, שר החוץ ושר האוצר הם ראשונים בסדר-היום. אני ביקשתי מראש הממשלה פעמיים בשיחות אישיות את התערבותו, לסייע לי בלחץ הבלתי אפשרי הזה על עובדי הכנסת, המזכיר ואחרים, וגם עלי. עלי – אני משתדל להסתדר. לעובדי הכנסת קשה יותר. הם עומדים מול שר, מול חבר הכנסת.

ראש הממשלה אישר לי, שמבחינתו כראש ממשלה המסורת של ראש ממשלה, שר הביטחון, שר החוץ ושר האוצר נמשכת. זה לא מעוגן בתקנון אלא בהסכמה. מדי פעם אנחנו פורצים, בהסכמת השרים, את המסורת. כך גם עשינו היום, והעדפנו את שרת העבודה והרווחה, כי אני יודע שיש לה משימות והיא עומדת בחזית קשה. חשבתי שמול מצב כזה כדאי להבין אותה.

אבל נניח שהיה איזה שיבוש – הרי אי-אפשר לברר אותו כך. יש מזכיר, ואין דבר שלא מבררים. יש גם תקנון, שעל שאילתות השרים צריכים להשיב שתי דקות, שלוש דקות בעל-פה, יש שרים ושרות שמשיבים לפעמים שמונה דקות, ואני לא מעיר בציניות על הארכת זמן וכן הלאה.

על כן אני חושב שההערה של שרת העבודה והרווחה כלפי לא היתה הוגנת ולא היתה צודקת. אני לא רוצה להשתמש במלים אחרות. תאמינו לי שיושב-ראש כנסת אחר היה מגיב אחרת. אינני רוצה.

זה המצב, אני מצטער על מה שקרה גם במישור האישי ובעיקר במישור העקרוני. זה מה שאני יכול לומר.

דוד מגן (הליכוד):

אי-אפשר להשאיר את העניין כך.

היו"ר ש' וייס:

אין שום עניין, הרי אני לא הגשתי תלונה נגד איש.

דוד מגן (הליכוד):

אני יכול לומר משפט, אדוני?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, נגמור עם זה, תעזבו את זה.

היתה הצעה של סגן השר מוטה גור, שאגב היה צריך להיות היום הראשון בסדר-היום. גם הוא התחשב והעדפנו נושא אחר על פני הנושא שלו.

מכיוון שזה נוגע לי אישית, אני לא מעוניין להפוך את זה לסוגיה רחבה. למעשה זה לא נוגע לי אישית, זה נוגע למוסד יושב-ראש הכנסת.

נעשה את ההצבעה עכשיו. אנחנו מצביעים עכשיו על הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות לרגל מחלת הורה), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת יורם לס. אני מבין שהשרה הציעה להעביר את זה לוועדת העבודה והרווחה. אתה מסכים?

יורם לס (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, הצבעה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי מחלה (תיקון היעדרות לרגל מחלה), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

26 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה הועברה לטיפול של ועדת העבודה והרווחה כהצעת השרה ובהסכמת חבר הכנסת יורם לס.

הצעת חוק השיפוט הצבאי (אגף הבטיחות), התשנ"ב–1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק ת"י, הצעת חוק השיפוט הצבאי (אגף הבטיחות), התשנ"ב-1992, של חברי הכנסת רפאל איתן ואליעזר זנדברג. ינמק חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

לפני זה אני רוצה להרשות לעצמי כיושב-ראש כנסת לשעבר, שהיו לו אותן בעיות כמו שיש לחברי יושב-ראש הכנסת שבח וייס, לומר שהבעיה היא בעיה. כל אחד מחברי הכנסת, באופן טבעי, רוצה לדבר בשעה שיש יותר תקשורת ויש ערוץ-2 ויש טלוויזיה, ואי-אפשר. יש גם הבעיה של השרים, שיש להתחשב בהם; בכל זאת ראש ממשלה, שר ביטחון – האחריות, הלחץ, הכובד יותר גדולים וצריך להתחשב יותר בזמן שלהם.

אני מצטרף לפנייה של יושב-ראש הכנסת, כפי שהביע אותה קודם, שכל אחד יוותר קצת, נהיה יותר סבלניים וסובלניים. ליושב-ראש הכנסת יש בעניין הזה בעיה קשה, וכל מי שנקרא לשעה לא נוחה אינו שבע רצון. אבל, רבותי, אי-אפשר להכניס את כולם בשעות הנוחות.

הנה, זו ההקדמה להמשך הישיבה, וחבר הכנסת זנדברג, רשות הדיבור היא שלך.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בפתח דברי מבקש אני לצטט מדוח מבקר המדינה האחרון, אשר פורסם לפני זמן קצר. שם, בעמוד 807, בנוגע לתחקירים לשם הפקת לקחים על אירועים המתרחשים במסגרת פעולות הביטחון השוטף, נאמר: "בנהלים שהוציאו מפקדות שונות קיים חוסר אחידות בהגדרת האירועים המחייבים תחקור. עקב כך סוגי אירועים שנחקרו על-ידי יחידות מסוימות לא נחקרו על-ידי יחידות אחרות. לא הובהרה במידה מספקת חלוקת האחריות בין הגורמים השונים בצה"ל לביצוע תחקירים בתחום המבצעי, בתחום המקצועי ובתחום התחקירים המשולבים הבין-זרועיים. לקחים מקצועיים נקבעו גם על-ידי מי שלא הוסמך לכך בשל אי-בהירות באשר לגורם שבסמכותו לקבוע לקחים מתחקירי בט"ש. חלק מתחקירי הבט"ש לקו בחסר בשל אי-ביצוע ההוראות הקיימות ומהעדר מתודולוגיה כלל-צה"לית כנאמר לעיל. המעקב אחר יישום לקחים מפעולות בט"ש וסדרי הטמעתם לוקים בחסר".

דוח ועדת-לפידות, אשר בדקה את נושא התאונות בצה"ל, קבע אף הוא קטגורית, כי "יש הכרח לרכז ולהטיל אחריות וסמכות מקצועית על גוף על, שיכונה 'מינהל הבטיחות', ברמת המטה הכללי. בראש המינהל יעמוד אלוף כפוף לרמטכ"ל במשרה מלאה". אלה הדברים ממסקנות הוועדה.

אין אני מתכוון להשתמש באסון שאירע בשבוע שעבר כטיעון במסגרת טיעוני, אלא להצביע על התופעה של תאונות חמורות מחד גיסא ואי-הפקת לקחים כראוי מאידך גיסא. ציטטתי מדוח מבקר המדינה ומהמלצות ועדת-לפידות, שבדקו את הנושא, ואני חושב שהדברים שצוטטו ממחישם את הבעיה ואף מצביעים על הפתרון.

חברי הכנסת, הצעת החוק אשר אני מבקש כי תיתנו לה את תמיכתכם באה להקים ולמסד אגף בטיחות בצה"ל. כיום פועלת בצה"ל מחלקת בטיחות בראשות קצין בדרגת אלוף-משנה. לאחרונה מונה קצין בדרגת אלוף לתפקיד מתאם נושא הבטיחות בצה"ל, אבל ממצאי דוחות הביקורת והעובדות שאנחנו שומעים וקוראים בכלי התקשורת לגבי תאונות פעם אחר פעם מלמדים כי אין בכך די. התיקון המוצע יעניק סמכויות לראש אגף הבטיחות בצה"ל במסגרת חוק השיפוט הצבאי. ראש אגף הבטיחות יצטרך להגיש מדי שנה תוכנית עבודה לרמטכ"ל ולשר הביטחון. ראש האגף יצטרך להגיש מדי שנה דוח על פעולותיו לשר הביטחון ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

נוכח חובות אלה שתוטלנה על ראש אגף הבטיחות, אשר דרגתו תהיה אלוף, על כל המשתמע מכך מהבחינה המקצועית ומבחינה ההייררכיה הפיקודית, סביר להניח כי יהיה זה אגף בטיחות עם שיניים, אשר ימנע בעתיד מסקנות כמו אלה שהוסקו השנה בדוח מבקר המדינה ובדוח-לפידות. אבל, חשוב יותר מזה: אגף הבטיחות יתרום רבות להטמעת נוהלי בטיחות בצה"ל, ואני מקווה ומאמין – גם להקטנת מספר הנפגעים בתאונות.

מסיבות אלה שב אני ומבקש את תמיכתכם בהצעת החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, הבמה לרשותך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בטוח שאתם תרשו לי לגזור מזמנכם כמה דקות, מכיוון שעל פי סדר-היום יעלה הנושא, בצורות שונות, כמה פעמים, ועל מנת לתת את הטון הנכון, לפי דעתי, לנושא הרגיש הזה, אקרא לכם מכתב, קטע מכתב. כשביקרתי השבוע אצל המשפחה ששכלה את אחד הילדים באסון הכבד שקרה לנו, קראתי את המכתב וביקשתי רשות מההורים להשתמש בחומר הזה, על מנת שראשית כול יהיה ברור, שכולנו מודעים היטב ורגישים, יותר מרגישים, לשאלת האסונות. בחרתי קטע ממכתבו של עזרא, זיכרוננו לברכה, אל חברתו דניאלה, תיבדל לחיים ארוכים, ארבעה ימים לפני נפילתו.

"בסייעתא דשמיא. דן חמודה, לפני כמה דקות דיברנו בטלפון, אך כפי שאת מכירה אותי יש דברים שאני אוהב לכתוב לך במכתב. הפעילות שאני עושה פה היא בעלת אחריות כבדה מאוד. אני לוקח אחרי למשימות הכי קשות חיילים, ומה שאחליט ואיך שאתפקד יקבע את גורלם. אבל זה לא חדש, כי זה בעצם התפקיד של מפקד ביחידה לוחמת כמו שלנו.

"אני לא חושש מזה שלי יקרה משהו, כי את מכירה מספיק טוב את הדעה שלי, שאם צריך לקרות לי משהו, זה יכול להיות גם בכביש. אבל המחשבה שלי" – – – אני מבקש, חבר הכנסת זאבי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, אני ממליץ מאוד להאזין.

סגן שר הביטחון מ' גור:

השורה הזאת בכל זאת מחייבת הקשבה. ובכן, כותב הלוחם שלנו: "אבל המחשבה שלי, איך יקבלו את הבשורה אנשים שאוהבים אותי, מאוד מטרידה אותי. הדבר האחרון שאני רוצה, שההורים שלי יפסיקו לתפקד ויאבדו את שמחת החיים שלהם. כנ"ל גם לגבייך. אם יקרה לי משהו אני רוצה שמצד אחד תזכרו אותי תמיד, ומצד שני אני רוצה שתמשיכו בחייכם, לבנות ולהמשיך ולחיות ולתרום כמו שאתם עושים עד עכשיו.

"לגבייך זה אומר להמשיך לבנות את חייך, למצוא בחור אחר ולבנות אתו את החיים." חברי הכנסת, תקשיבו היטב: "מה שאת צריכה להבטיח לי וגם להעביר מסר לכל החברים שלי זה שתמיד ולכל אורך חייכם תשמרו על קשר עם ההורים שלי ותדאגו שהם ממשיכים במסלול חייהם, שגיא ואביה ימשיכו לשרת בצבא, שאבא שלי ימשיך לפתח את המשק שאני כל כך אוהב.

"דניאלה, הרבה זמן אני חושב על הדברים, אבל עד עכשיו לא רציתי לכתוב אותם. אבל אני לא אסלח לעצמי, שאם יקרה לי משהו, חס וחלילה, תפרשו את הזיכרון בצורה לא נכונה, וזה הדבר האחרון שאני רוצה.

"תמיד תדעי שהתקופה שאנחנו עוברים ביחד היא מהיפות שעברתי בחיי. אוהב אותך תמיד. עזרא."

המכתב הזה, חברי הכנסת, נשלח במעטפה שעליה צוין, שיש לפתוח אותה לאחר שהוא יגיע לחופשה. התאריך הוא יום-ירושלים.

לא הבאתי את המכתב הזה כדי לעורר סתם רגשות. הבאתי זאת באמת על מנת ליצור תשתית אחידה לדיון בבעיות נוקבות, לתת את התחושה שכולם מודעים להשלכות הנוראות של כל אסון.

נקווה, כולנו ביחד, שלא יקרו עוד אסונות.

אגב, אביו גם הוא רב-סרן בצנחנים מהדור שלנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן שר הביטחון, אולי תרשה לי. נדמה לי שזו הפעם הראשונה שאני אומר משהו באמצע תשובת השר.

אני רוצה להגיד לך: יישר כוח, גם על כך שהבאת את המכתב וגם על הדברים שחיזקת בהם את המשפחה בזמן הביקור, כי המשפחה, למרות האסון הכבד ובשעות הקשות ביותר, אמרה דברים לחיזוק צה"ל ולחיזוק העם.

אני רוצה להגיד: אשרי העם שיש לו בנים כאלה וגדול העם שיש לו הורים שיודעים כך להתנהג, כפי שהם מתנהגים והתנהגו, בחיזוק כולם למרות הקורבן הגדול.

סליחה על שאמרתי דברי ביניים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, הבאתי כבר פעמים מספר נתונים מספריים המוכיחים שמספר התאונות בצה"ל בסך הכול הולך וקטן. ברשותכם, לא אחזור על המספרים.

אבל אני רוצה לענות על ההצעה. תפיסת הארגון לבטיחות בצה"ל: א. הבטיחות הינה בתחום האחריות והסמכות של המפקדים בכל הרמות. איכות ובטיחות הביצוע של משימות צבאיות בשגרה ובלחימה תלויות בראש ובראשונה במפקדים הקובעים את רמת התכנון ואת רמת הביצוע.

ב. מכאן נגזרת תפיסת הבטיחות הצה"לית, הקובעת כי הבטיחות מצויה בטווח הפיקודי, כל מפקד בתחום השפעתו ואחריותו.

ג. יישום עיקרון זה הביא למבנה הארגוני העקרוני הבא: 1. קביעת אלוף המרכז ומתאם את הטיפול הכולל בבטיחות בצה"ל; 2. הקמת מחלקת בטיחות מטכ"לית המקיימת זיקה ישירה לרמטכ"ל; 3. הקמת מחלקה לבטיחות באימוני יבשה במפח"ש – מפקדת חילות השדה, כפופה למפקד המפח"ש; 4. הקמת מינהל לבטיחות בעבודה, הכפוף לראש אג"א – אגף אפסנאות; 5. הרחבת תחומי הפעילות של גוף הבטיחות של חיל האוויר לעבר תחומים קרקעיים; 6. מינוי והכשרה של קציני בטיחות, במינוי מלא, ביחידות מאותרות, ובמינוי משני ביחידות אחרות.

על מנת לאפשר מימוש יעיל של הסמכות והאחריות, נקבעה בצה"ל תפיסת בטיחות כוללת הנקראת "בטיחות צבאית מונעת", תפיסה שתונחל בכל הקורסים הצבאיים ומבטאת בהליכים ובדפוסי פעולה המתגבשים ביחידות.

לכן, הצעת החקיקה בנושא אינה חדשה, היא כבר הוצעה לכנסת הקודמת, וגישת צה"ל בנדון, כבעבר, הינה כי אין מקום שהמחוקק יתערב במבנה הצבא ובארגונו, עניין המסור לסמכות הרמטכ"ל ושר הביטחון; זאת ועוד – שהתפיסה העקרונית בנושא דומה.

לסיכום: תהליכי הטמעת הבטיחות הינם ארוכים ומתמשכים. מיצויים, באחריות המפקדים ובהנחיית גופים וקציני הבטיחות, יביא, וכבר הביא, לקיום רמת בטיחות משתפרת והולכת לאורך זמן, גם בפעילות השוטפת, גם באימונים, גם בתעסוקה המבצעית וגם בהתכוננות למלחמה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הערב יובא לקבינט הדוח של האסון החמור, ואנחנו נתבקשנו שלא להתייחס לפרטיו מכיוון שהאלוף יורם יאיר, יה-יה, מבקר אישית אצל המשפחות. אבל אני יכול לומר לכם, חברי הכנסת – והדברים יתפרסמו בקרוב לאחר שהם ייאמרו למשפחות – שנעשתה עבודה מאוד יסודית, אשר הוכיחה צדדים חיוביים מאוד בפעילותו השוטפת של הצבא, ואין לי שום ספק שהם יאפשרו לצבא להתמודד עם האתגרים שלו בעתיד בלי לפגוע כהוא-זה באחריות השוטפת של כל המפקדים לבטיחות האישית של כל חייל וחייל.

לכן אנחנו חושבים שאין מקום לחוק הזה. ההישגים מדברים בעד עצמם, האחריות מדברת בעד עצמה, ואנחנו נעשה כל מאמץ למנוע כל סיבה לכל תאונה בכל תחום שהוא בחיי הצבא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

כשדיברת על העבודה הטובה התכוונת גם לעבודת הצנחנים, בהדגשה. נכון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה אדוני מציע?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הצעתי לא לקבל את הצעת החוק. זאת אומרת, הצעתי לקבל את הדברים שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, יש לנו שתי אפשרויות. האחת – לדון במליאה – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו הצעת חוק. זו לא הצעה לסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

– – – או להסיר את הנושא מסדר-היום. האחת מהשתיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

זו הצעת חוק, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, כן, כן.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

נעמי חזן (מרצ):

זה חוסר ביטחון.

דוד מגן (הליכוד):

זו ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, חבר הכנסת דוד מגן, ברשותך, אם תתקבל ההחלטה שלא להסיר, אז אפשר להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכנסת, והיא תחליט על הוועדה.

רון נחמן (הליכוד):

איך אפשר לעשות דבר כזה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מגן, מאחר שהעניין הוא כל כך בנשמתנו, הייתי רוצה לבקש ממך, שאם יחליטו להעביר את הצעת החוק לוועדה, תסכים שתהיה זו ועדת החוץ והביטחון. הבה נסכים לפחות בדבר זה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בוועדת הכנסת אסביר מדוע יש להעביר זאת לוועדה לביקורת המדינה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, אני לא נכנס לוויכוח בעניין זה.

חברי הכנסת, אנחנו נצביע מי בעד ומי נגד.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק השיפוט הצבאי (אגף הבטיחות), התשנ"ב–1992,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

22 בעד, תשעה נגד, אין נמנעים. ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה זה יועבר.

קריאה:

היו"ר ד' שילנסקי:

אלה התקנות. אני רציתי, אבל יש כנראה דעה אחרת.

ברכת היושב-ראש לחברי הסתדרות הגמלאים

היו"ר ד' שילנסקי:

ביציע הקהל נמצאים 100 נציגי הסתדרות הגמלאים מכל הארץ. אני רוצה לברך אותם ולהגיד להם שהם יקרים לכל העם.

אתם שירתתם את העם ואת המדינה, נתתם את מיטב כוחותיכם, וגם כגמלאים אתם פורים וממשיכים לשרת, כל אחד לפי יכולתו. אנחנו מכבדים ואוהבים אתכם.

ברכת היושב-ראש לסגן שר מרוסיה

היו"ר ד' שילנסקי:

ביציע האורחים המכובדים נמצא סגן שר ממדינת רוסיה, שבא אלינו ולומד כאן את דרך טיפולה של מדינת ישראל בנכים. הוא הביע הרבה אהדה, והוא מתעניין בנכים באופן כללי, ובנכי צה"ל במיוחד.

אני מברך את סגן השר ואת עוזרו, שהוא בעל מקצוע מיוחד במינו בתחום הזה. היו ברוכים בארץ-ישראל. אנחנו תמיד שמחים לקבל אורחים מרוסיה.

הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), התשנ"ג-1992

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק שצ"ה, הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשנ"ג-1992, של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עד שחברת הכנסת חזן תעלה לדוכן, אני רוצה להעיר. ביררתי ונאמר לי, שסגן שר הביטחון אמור להשיב על הצעה שלי לסדר-היום. אני מודיע שהנושא נוגע באספקטים הכלכליים, החברתיים והלאומיים, ועל ההצעה לסדר-היום צריך לענות משרד ראש הממשלה או משרד האוצר. במזכירות הממשלה נפלה כנראה טעות. כדאי שתביאו את זה בחשבון.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמענו את הערתך. הממשלה מחליטה מי עונה.

בבקשה, חברת הכנסת חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין חולקים על חובת המדינה לתמוך בנכי צה"ל, ואומנם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע אחד, בבקשה. החברים מדברים ביניהם בקול כה רם, שהוא גובר על הקול של הנואמת הנשמע דרך המיקרופון.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני חוזרת ופותחת. אין חולקים על חובת המדינה לתמוך בנכי צה"ל, ואומנם אלפים רבים של נכים, כתוצאה מחבלה שקרתה להם במערכות ישראל, מקבלים סיוע מתמשך דרך אגף השיקום של משרד הביטחון.

מאמצים רבים נעשו בעבר, ונעשים גם בהווה, על-פי החוק לסייע בשיקום נכי צה"ל. אבל, ברוב העול בנושאים אלה נושאים בני המשפחה. נשים וילדים של פצועים סועדים אותם יומם ולילה, לעתים שנים ארוכות, וזאת תוך הקרבה אישית גדולה, במיוחד כשמדובר בנכים ששנים רבות דורשים סעד יומיומי בביתם. נשות הנכים האלה מקריבות למעשה את חייהן עבור נכי צה"ל.

עם זאת, ברגע שנכה צה"ל מת כתוצאה מפציעתו, המעמד של שאיריו שונה מזה של שאיריו של חלל צה"ל. אלמנות וילדים של נכי צה"ל אין להם כמעט זכויות על-פי החוק. כרגע המעמד שלהם שונה ממעמדם של שאירי חללי צה"ל בזה שרק כאשר הם נצרכים הם מקבלים תגמולים וזכויות כמו בני משפחותיהם של חללי צה"ל. הצעת החוק שלי באה לתקן עיוות מתמשך בנושא הזה.

אין ספק, כולם מודים בכך, לרבות מערכת הביטחון, שבעבר נוצרו עיוותים בתחום הזה. לפני כשנה הגיעו משרד הביטחון וארגון נכי צה"ל להסדר שעל-פיו נכה צה"ל שנפצע כתוצאה מחבלה, והוכר לו שיעור נכות של 50% ומעלה, שאיריו, קרי: אלמנתו ו/או ילדיו, יקבלו תגמול כאילו נספה במערכה. אך ההסדר הזה איננו מעוגן בחוק. הוא חל רק על נכים שנפטרו אחרי 1 באפריל 1990, והוא גם לא נותן לשאירים את יתר הזכויות הניתנות לבני משפחות החללים.

הצעת החוק שלי באה למעשה להשוות את מעמדם של שאירי נכי צה"ל למעמדם של שאירי חללי צה"ל; היא באה להסדיר בחוק ולעגן בו את ההסדר שנעשה בעל-פה בין מערכת הביטחון לבין ארגון נכי צה"ל; היא באה להחיל את החוק גם על פצועי צה"ל או נכי צה"ל שנפטרו לפני 1 באפריל 1990; היא מציגה בצורה מפורשת מי זכאי לתגמולים, ולאיזה תגמולים.

אני מבינה שהממשלה מתנגדת להצעת החוק הזאת בעיקר בגלל עלותה. מקובל עלי שבהכנת החוק לקריאה הראשונה יש בהחלט אפשרות לדבר לא על התגמולים, אבל על הזכויות האחרות של שאירי נכי צה"ל. אבל, לא ייתכן שבמדינת ישראל לא יעוגן מעמדם של שאירי נכי צה"ל בחוק, ושזכויותיהם לא ישוו לאלה של שאירי חללי צה"ל.

אני מבקשת את תמיכת כל הכנסת בהצעת חוק חשובה זו, שלדעתי אין בין סיעות הבית מחלוקת בנוגע אליה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, בבקשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אומנם מקווה שאין בינינו חילוקי דעות בקשר לזכויות המגיעות לנכים ולקרוביהם. עם זאת, אנחנו מתנגדים להצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן.

הצעת החוק שבה נדון אינה מביאה בחשבון שני פרמטרים חשובים: א. הנושא הערכי של קשר סיבתי שחייב להיות קיים לצורך הענקת זכויות לפי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"ל-1950; ב. ההיבט התקציבי.

אלמנות נכי צה"ל שנפטרו מפוצות כלכלית באופן הולם, המפורט להלן: א. אלמנת נכה שנפטר שהיה נצרך ערב פטירתו ודרגת נכותו 50% או יותר זכאית לתמלוגים בלבד כל זמן שאין לה הכנסה כדי מחיה; ב. אלמנת נכה שנפטר שהיתה לו דרגת נכות 100% + מיוחדת ערב פטירתו, או אלמנת נכה שדרגת נכותו 90% או יותר עקב פגיעת ראש והיה נצרך, תהא זכאית להכרה מלאה לפי חוק משפחות חיילים הנ"ל; ג. על-פי הסדר מינהלי שאושר על-ידי מנכ"ל משרד הביטחון, אלמנת נכה שנפטר שדרגת נכותו 50% ויותר ערב מותו, והנכה נחבל בפעולה מבצעית, תהא זכאית לתמלוגים בלבד, בקיזוז קצבת שאירים.

לאור זאת אין מקום לתשלומים המוצעים לאלמנת נכה שנפטר על-פי הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן. לכן אנחנו מתנגדים לחוק, אבל לא נתנגד להעברתו לוועדת החוץ והביטחון לבחינה ראשונה, ואת ההמשך נראה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש הצעה אחת. מי בעד? מי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), התשנ"ג–1992,
לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

19 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן, הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), התשנ"ג–1992, עוברת לוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום

הקפאת החלטת הממשלה בדבר העברת תע"ש לנגב

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הקפאת החלטת הממשלה בדבר העברת תע"ש לנגב – הצעה לסדר-היום מס' 947 של חבר הכנסת דוד מגן. תיכף נברר אם פנייתך מצאה אוזן קשבת. אני מבין שאין על-יד שולחן הממשלה שר כלשהו. נמצא פה סגן שר הביטחון, ואני מבין שהוא ישיב בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, כאשר הסתבר לי כי סגן שר הביטחון, ידידי מוטה גור, הוא זה האמור להשיב על ההצעה, פניתי אליו לפני כעשר דקות, פניתי גם ליושב-ראש. אני רוצה למנוע כאן דו-שיח של חירשים, משום שאתה, אדוני סגן שר הביטחון, כך אני מעריך, תנסה לענות לי, כפי שענית לפני שבועיים על הצעה דחופה לסדר-היום, ולפני שלושה חודשים, באספקטים הביטחוניים-הבטיחותיים.

ההצעה שלי מדברת על מחדל כלל-ממשלתי בראייה הלאומית הכלכלית-החברתית. מי שצריך היה באומץ לב להתייצב פה ולנסות להתמודד עם הבעיה הוא לא אחר מאשר ראש הממשלה. מדובר בהעברת מפעלי התעשייה הצבאית לנגב כפרויקט לאומי, ואין שום קשר לתירוצים או לעמדות שמשרד הביטחון מחזיק בעניין הזה.

ומדוע לא? משום שבדברי ההסבר, עוד בינואר, בתחילת השנה, כתבתי לכם: לאחר עבודה ממושכת של מוסדות הממשלה קיבלה הממשלה ביוני 1992 החלטה מפורשת ומפורטת בדבר העברת מפעלי תע"ש לנגב. כבר בינואר נודע, כי ועדת השרים לכלכלה הקפיאה את הפרויקט הלאומי. הכנסת צריכה להתערב בעניין ולהביע את דעתה.

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה לערוך כאן סקירה היסטורית, אבל די להביא לתשומת לבם של חברי הכנסת כמה התבטאויות אשר היו באמצע חודש מאי האחרון. ב-11 במאי מתראיין האחראי לפרויקטים לאומיים, מר יחזקאל הרמלך, שאני מכיר אותו אישית היטב ומעריך את עבודתו, בעיתון "הארץ", ועל שאלה של הכתב צבי זרחיה, האם מעבירים את המפעלים מנוף-ים לנגב, עונה הרמלך, כי מעבירים את המפעלים, אבל נזהר מאוד שלא לומר את המלה "נגב". הוא מאמין שבתוך שנה אכן המפעלים בנוף-ים יועברו.

אם היינו צריכים לתהות מדוע אותו בחור רציני נמנע מלהשתמש במושג "נגב", הגיע למחרת היום לכאן סגן שר הביטחון מוטה גור, ובתשובה על הצעות דחופות לסדר-היום על רקע האסון האחרון, הפיצוץ שהיה במפעלי תע"ש, הוא אומר, בין היתר: "גם באזורים של מרכז הארץ ניתן אולי עוד למצוא מקומות, שבהם ניתן להקים את המפעלים וגם לשמור על הביטחון. גם הסוגיה הזאת נמצאת בבדיקה מעמיקה מכיוון שלשמחתנו הרבה הארץ נבנית ומתפתחת, ואנחנו צריכים להיות בטוחים, שאזורים שנמצאים היום כביכול רחוקים מאוכלוסייה לא יימצאו מחר מוקפים בתעשיות שונות".

ידידי חברי הכנסת, התרעתי בסוף הדיון, אם אתה זוכר, סגן השר מוטה גור, ואמרתי שאני מאוכזב מדבריו. אם אתם שמים לב, יש כאן ניסיון של הממשלה להוליך את הכנסת שולל. מחד גיסא, כולנו משוכנעים שהעברת המפעלים תהיה לנגב, ומאידך גיסא, מסתבר כי בשטח, במסדרונות הממשלה מתבצעות פעולות אומנם להעברה אבל לא לנגב, מנוף-ים לרמת-השרון.

כדאי לבדוק מה הפעילות של משרד הכלכלה והתכנון בעניין. על כל פנים, עד כמה שאני יודע, משרד הכלכלה והתכנון צריך להתנגד בתוקף למעשה הזה של מיני-העברה, מול העברה שאמורה היתה להיות בקנה מידה לאומי, כפרויקט לאומי ממדרגה ראשונה.

אני אומר יותר מזה. מי שעקב אחרי דברי התשובה של שר האוצר על השאילתא של חבר הכנסת חגי מירום שמע אתמול, בין היתר, את שר האוצר אומר, וגם הוא היה צריך לבוא לכאן לדיון, אין סיבה להעביר לנגב ייצור שסכנתו מוגבלת לתחומי המפעל. זאת אומרת, אם יש סכנה שהתפוצצויות תזקנה, חלילה, רק באזור גדר המפעל, לא צריך להעביר את זה לנגב.

אני תובע את עלבונה של הכנסת. הבטחתי שלא לעסוק בסקירה היסטורית. חברי הכנסת הבקאים בתולדות התעשייה הצבאית יודעים וזוכרים, כי מאז 1970 בממשלות השונות דיברו וראו כחזון את העברת מפעלי התעשייה הצבאית לנגב. אני רוצה להעיד בפני הכנסת עדות אישית כחבר שמכהן בכנסת מאז הכנסת העשירית, מה עשתה הכנסת בעניין הזה – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

גם חבר ממשלה.

דוד מגן (הליכוד):

וגם חבר ממשלה, בוודאי.

— — מה עשתה הכנסת בעניין הזה ומה לא עשתה הממשלה. וגם פה אני מבקש, סגן השר גור, אתה בדרך כלל לא טועה בעניין, אבל עמיתך כן טועים. בדרך כלל באים לכאן ואומרים: אנחנו בסדר, הממשלה הקודמת לא בסדר.

אני רוצה להזכיר את התקופה. אנחנו מדברים על 3 בדצמבר 1986, מי שהוא ראש ממשלה היום ושר הביטחון היום היה אז שר הביטחון, וב-3 בדצמבר 1986 העבירה מליאת הכנסת לוועדת החוץ והביטחון הצעה לסדר-היום של עבדכם לדון בהעברת מפעלי התע"ש לנגב.

ב-17 בפברואר 1987 ערכה ועדת החוץ והביטחון ישיבה בעניין, וב-26 ביולי ועדת משנה אף סיירה ברמת-בקע שבנגב עם פרנסי באר-שבע, עם אנשי משרד הביטחון, שהראו לנו אז השקעה בהיקף של 30 מיליון שקל, עם מערכת כבישים, בונקרים, גדרות, תאורה וכיוצא באלה. להראות לכנסת, הנה אנחנו רצינים, אנחנו אומנם עוסקים בהעברה דה-פקטו.

ב-5 באוגוסט 1987, לפני כמעט שש שנים, הניחה ועדת החוץ והביטחון על שולחן הכנסת, לפי תקנון הכנסת, סיכום, מסקנות והמלצות. שר הביטחון דאז, ואני מזכיר שוב, ראש הממשלה, שר הביטחון, השר לענייני דתות, שר הפנים ושר החינוך והתרבות דהיום יצחק רבין, היה צריך להשיב לא יאוכר מנובמבר 1987 על המסקנות וההמלצות הללו. התשובה שלא לפרוטוקול, לחברים שונים, היתה אותו הניף יד מבטל, שבחוגים סגורים במפלגת העבודה מתבדחים היום על-אודותיו, שהכנסת כביכול יכולה להחליט את אשר היא רוצה, והוא יעשה את אשר הוא רוצה.

וזאת אמרה ועדת החוץ והביטחון, בין היתר, בהניחה סיכום על שולחן הכנסת: "ועדת החוץ והביטחון רואה בדאגה את המשך קיום מפעלי התעשייה הצבאית ברמת-השרון בלב מרכז אוכלוסין צפוף. הוועדה קובעת, כי האבטלה בנגב והצורך החיוני לפתחו לצד בעיית הבטיחות הכרוכה במקום הנוכחי של מתקני התעשייה הצבאית מחייבים העברת המפעלים לרמת-בקע בנגב ללא דחיות נוספות. ברמת-בקע בנגב כבר הושקעו כ-30 מיליון דולר" – אמרתי קודם שקל, אני מדבר על דולר – "להכנת תשתית לקליטת חלק הארי של המפעלים המתפנים במרכז הארץ. אולם מעבר להכנת התשתית ולהוצאות עתק הכרוכות באחזקה ובאבטחת המקום, לא נעשה דבר ממשי ברוח ההחלטות וההצהרות של הממשלה. ועדת החוץ והביטחון סבורה, כי במקביל להפיכת תע"ש לחברה ממשלתית יש לסייע לה בתקציב העברת המפעלים בתוכנית רב-שנתית" – היא מפורטת כאן. אני מדלג. עוד קטע: "הוועדה מברכת את הנהלת תע"ש על ההחלטה כי כל מפעל חדש יוקם רק באתר החדש ברמת-בקע". ובקטע אחר נאמר: "הוועדה רואה בברכה את מעורבותם של אנשי הנגב בתכנון ובמימוש המשימה, והיא קוראת לוועד העובדים של תע"ש לשתף פעולה עם הגורמים המטפלים במשימה הלאומית החשובה, הקשורה במישרין לפיתוח הנגב. ועדת החוץ והביטחון מבקשת משר הביטחון לעדכן אותה לגבי שלבי הפיכת התעשייה הצבאית לחברה, ולדווח לה לקראת סוף שנת התקציב 1987 על הפעולות שננקטו למימוש ההמלצות הנ"ל".

שאל אותי בקריאת ביניים סגן שר הביטחון. לא נעשה בעניין הזה דבר, ואם מותר לי להעיד על עצמי, אני כיהנתי בממשלה ממרס 1990 ועד יולי 1992, ובתקופה הזאת, במלוא הצניעות אני אומר, דאגתי לכך שוועדת השרים לכלכלה תקים צוות בין-משרדי בראשותו של יחזקאל הרמלך. התנינו את הפיכת תע"ש לחברה ממשלתית-עצמאית ולא כיחידת סמך בכך שהיא תעבור לנגב, ובעקבות עבודה מאומצת של ועדת-הרמלך והנהלת תע"ש ביחד, קיבלנו דוח חיובי ביוני 1992, ואישרנו החלטה מפורשת להעביר את התעשייה הצבאית לנגב.

לצערנו, חל מהפך פוליטי. המהפך הפוליטי וההצהרה שלכם לשנות את סדרי העדיפויות לא יכולים לפגוע בנגב, ושומה עליכם להמשיך ולקיים אותה החלטת ממשלה. אם יש חשש, אדוני סגן שר הביטחון, מה יאמר ועד העובדים? תבוא כאן ותאמר: אנחנו חוששים מהתבטאויות וממעשי ועד העובדים הנוכחי ולכן אנחנו קוברים את הפרויקט.

אני מניח שעם הרוב האוטומטי והגוש החוסם יאשרו את ההצעה; ותפסיקו להשלוח את הכנסת, את תושבי הנגב ואת כלל הציבור כאילו יש אומנם תוכנית אמיתית להעביר את תע"ש לנגב. אם אתם חושבים לפסול את התוכנית משום שהיא הוכנה ואושרה דווקא בימי ממשלת הליכוד, הממשלה הכ"ד, אמרו זאת. אל נא תמשיכו להטעות אותנו באמירה של חצאי אמיתות, ואני מרחיק לכת ואומר: בהטעה של הכנסת ושל הציבור כאילו התוכנית היא תוכנית אקטואלית ואתם אומנם מבקשים לקיים אותה.

הניסיון לדבר על העברת המפעלים מנוף-ים, והשתיקה: הס מלומר הנגב, ומעבירים אותם במחתרת, בחושך, למגרשים אחרים ברמת-השרון – הניסיון הזה אינו אלא הטעה של הכנסת, והייתי אומר אפילו הפרה בוטה של החלטות הממשלה והכנסת.

אני מבקש מנציג הממשלה – כלפיו אישית אין לי טענות, אני מעריך אותו מאוד, אמרתי למי הטענות המפורשות, לשולחן המיותם הזה – לבוא ולומר את האמת לכנסת, ואם אי-אפשר היום לומר את הכול, אני חושב שהגיע הזמן שתינתן הזדמנות לכל חבר כנסת מכל סיעה לדבר ולהתבטא בעניין.

על כן אני מציע לכלול את הנושא החשוב הזה, שהוא פרויקט לאומי ממדרגה ראשונה, בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, אנחנו מעבידים אותך היום הרבה, אבל אני בטוח שאתה מקבל את זה ברצון ובאהבה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה שגם אם יש קשיים בנושאים הקשורים לביטחון המדינה, מבחינתי האישית אני מעדיף אותם בהרבה על נושאי פוליטיקה שמעסיקים, לצערי הרב, חלק מאנשינו מעל המידה הרצויה.

הערה ראשונה שאני רוצה לומר לחברי דוד מגן. אומנם אנחנו רק משרד הביטחון ולא הממשלה כולה, אבל הדבר הזה איננו פוגם ביכולת שלנו לראות את הבעיה הזאת בראייה ממלכתית, מכיוון שמשרד הביטחון אמון על ראייה לאומית כוללת כמעט בכל מה שהוא עושה, אני הייתי אומר בכל מה שהוא עושה, אבל אולי ימצא פרט כזה או אחר שבו אנחנו לא עוסקים. אבל, אם אני מסתכל מי מדבר בזמן שאני עומד פה, אני רואה את יושב-ראש ועדת החינוך – גם בענייני חינוך אנחנו מטפלים בראייה ממלכתית, וגם בענייני התעשייה הצבאית אנחנו ממשיכים לטפל בראייה ממלכתית, ואני יכול לומר לכם, חברי, ששעות על שעות אנחנו מקדישים לעידוד השווקים בחוץ-לארץ, על מנת שהתקופה הקשה שעוברת על התעשיות הצבאיות בעולם כולו תעבור על התעשיות שלנו כך שהן יצאו ממנה בחיים. ובכן, אנחנו עוסקים בזה בראייה כוללת.

נקודה שנייה, פוליטית. אני לא יכול לברוח ממשו פוליטי. זה נכון שהתקבלה החלטה בממשלת הליכוד, אבל אילו עשינו סטטיסטיקה של מספר ההחלטות שהתקבלו בממשלה, ממשלת הליכוד, שכן בוצעו, מול החלטות שלא בוצעו, אינני בטוח איך היו נוטות כפות המאזניים.

למה אני מרשה לעצמי לומר זאת? מפני שאני קושר את זה לנושא עצמו. ידידי היקר דוד מגן, ב-1986 עוד לא היה משבר בתעשיות הצבאיות. אין לי שום ספק, אם זה היה חבר ממשלה מהליכוד או מכל מפלגה אחרת, שפיתוח הנגב יקר לו, והוא יקר לנו מאוד, מאוד היה רצוי להביא את התעשיות לנגב. הצרה היא, שבשנתיים האחרונות אנחנו נאבקים על עצם הקיום, זאת הבעיה.

פנחס בדש (צומת):

אולי להעביר אותם במתכונת חדשה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע שבנושא שיש עליו ועדות על ועדות ומתקשים למצוא פתרון בכל העולם, לא נזרוק הצעות מספסלי הכנסת.

אני רק אומר שאנחנו מקדישים לכך תשומת לב עצומה, בניסיון לשמור על כושר הפעולה של התעשיות הביטחוניות, לרבות תע"ש, ואומנם במסגרת זאת נבחנות מחדש החלטות שהתקבלו כשכל התנאים בעולם היו שונים לחלוטין. היום, אני רוצה שתדע, כשאנחנו יכולים לבשר לראש הממשלה בדיון מטה ביום חמישי – המנכ"ל בדרך כלל, עברי – שהצלחנו להעביר עסקה של 10 מיליון דולר או של 4 מיליון דולר עם מדינה כזאת או אחרת באירופה או במקום אחר, אנחנו שמחים.

חברים יקרים, אנחנו נמצאים בעולם משתנה. אני לא יכול לומר לאיזה כיוון הוא ישתנה. כסגן שר הביטחון אני נפגש עם הרבה פקידיים בכירים ונבחרים שבאים מאמריקה המרכזית, מדרום-אמריקה, מאירופה המזרחית. אני, לצערי הרב, חבר הכנסת מגן, לא יכול לומר לך, שאני הייתי יכול להבטיח לתעשייה הצבאית או האווירית תשתית רצינית לאורך זמן על בסיס המידע שיש לנו היום; לא אז. אנחנו בוחנים את העניין יום-יום, שעה-שעה. אומנם עז רצוננו להעביר את התעשייה לנגב, יותר נכון,

עז רצוננו לפתח את הנגב. זה הנושא העיקרי – להעביר לשם יותר אוכלוסייה, להעביר אוכלוסייה עם ידע אקדמי, ועם הטכנולוגיות המתאימות.

תאמין לי שכל הצעת פשרה שעולה על-ידי מומחים שונים לדיון בגלל המצב הקשה קורעת אותנו. אני אישית, כיוון שאת מלחמת השחרור עשיתי בנגב וזכיתי להיות בין הראשונים ששחררו את באר-שבע, יש לי חולשה מיוחדת לאזור הזה, אבל אני לא יכול להתעלם מהמציאות הבין-לאומית. אני צריך להיות בטוח, שאם אנחנו משקיעים – ותרשה לי שלא להיכנס לפרטים, אם כי הם אצלי – שאם משקיעים את מה שנדרש להשקיע בנגב, יש סיכוי מינימלי להחזיר את זה במכירות.

תאמין לי, חבר הכנסת דוד מגן, עם כל כאב הלב, יש לנו כאן בעיה אמיתית שעוברת מעל לכל המפלגות, לכן אני חושב שאין ברירה. מצד אחד אנחנו רוצים הפרטה כמדיניות כוללת, מצד אחר אנחנו רואים עצמנו אחראים לפיתוח הנגב, ואת המאבק הזה אנחנו מנהלים בתוכנו כל הזמן, על מנת שבסופו של דבר נפתח את הנגב ונעביר אליו את התעשיות שיכולות לעזור בכיוון הזה.

אנחנו מקווים, אם תוכנית ההבראה של התעשייה הצבאית תצליח, שנגיע לשלב שאפשר יהיה לבחון מחדש, בצורה יותר יסודית ומוסדית, את התרומה של התעשייה הזאת לנגב. בכל אופן, אנחנו רואים היום במערכת הביטחון את תפקידנו לשני כיוונים. הכיוון האחד הוא הרחוק, למצוא לתעשייה הביטחונית שווקים בכל העולם; והכיוון השני הוא ליצור את המצב, שנוכל להעביר את התעשייה לנגב במסגרת פיתוח הנגב באופן כולל.

כיוון שהסוגיה מסובכת, לא אכפת לי שיהיה דיון במליאה, כשם שלא אכפת לי שהנושא יועבר לוועדה; תלוי איזה דיון יכול להביא תוצאה טובה יותר. לפי דעתי, דיון בוועדה יכול להיות ענייני יותר, אבל אם תרצה דיון במליאה, לא תהיה לנו התנגדות לדיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. המצב הפורמלי הוא כזה, שחבר הכנסת דוד מגן, שהביא את ההצעה, יכול לבקש רק דבר אחד: דיון במליאה. אדוני סגן השר העלה גם אפשרות של דיון בוועדה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מליאה.

דוד מגן (הליכוד):

מליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש בפנינו רק אפשרות אחת – להעביר את ההצעה לדיון במליאה. כבר הפעלתי את השעון, רבותי.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

13 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן: הקפאת החלטת הממשלה בדבר העברת תע"ש לנגב – מועברת לדיון במליאה.

הצעות לסדר-היום

שחרור 280 מחבלים

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו מגיעים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 1650 ו-1680: שחרור 280 מחבלים. רשות הדיבור לחבר הכנסת סילבן שלום, ואחריו – לחבר הכנסת פנחס בדש. לרשות כל אחד מכם עומדות שבע דקות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יוצא מהאולם לשתי דקות ואחזור.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם אתה רוצה – – –

סילבן שלום (הליכוד):

למה לא עשר דקות בהצעה לסדר?

היו"ר ד' שילנסקי:

היות שההצעה הקודמת של חבר הכנסת דוד מגן היתה הצעה של חבר הכנסת אחד. אצלכם יש שתי הצעות, לכן שבע דקות.

סילבן שלום (הליכוד):

לומדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

כך אומרות התקנות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חוץ מזה צריך להגיד לו שיש עניין של ותק...

סילבן שלום (הליכוד):

אמרתי: לומדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שאני יודע שחבר הכנסת סילבן שלום רוצה שסגן השר ישמע אותו, כי אנחנו, דרך אגב, ראינו קודם דוגמה, איך בנושא שיש עליו חילוקי דעות – אני ארשה לעצמי להתבטא ולומר, ששני הצדדים

קיימו דיון ברוח טובה וברמה עניינית. זה מראה שיכולים לקרות דברים כאלה. אתה בוודאי רוצה שסגן השר ישמע אותך. גם אני ותיק, בינתיים אני אומר לידידי, חבר הכנסת דוד מגן, שהוותק שלנו לא מקנה לנו שום זכות עדיפות. להיפך, אנחנו צריכים לתת לחברים החדשים יותר זמן, יותר אפשרות, ללמד אותם, להדריך אותם – – –

דוד מגן (הליכוד):

לחלופין טענתי שלנשוי חדש צריך לתת תוספת זמן.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

היום הכול מתנהל ברוח חברית. מאחר שלא פתחת – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אמרתי: אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה יהיה בהסכמתו, כי הוא רוצה שסגן השר ישמע אותו.

סילבן שלום (הליכוד):

תגיד לי מה זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

יש כאן איזה דבר שנמלא בו את שתי הדקות. אני חושב שאתה מעדיף שסגן השר ישמע אותך. אני עושה זאת גם לטובתך. אני אודה לך אם תשב, יש לך כאן כורסה נוחה ונחמדה.

חברי הכנסת, אני מבקש מכולם לשבת. חבר הכנסת הרב בא-גד. חבר הכנסת בורג, אני אודה לך אם תואיל בטובך לשבת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני המזכיר, אני בכל זאת חושב שלמען הרוח הטובה וכדי שנהיה שלמים נתגבר ונדחה את הנושא של ההודעות האישיות עוד בכמה דקות. בינתיים סגן השר הגיע. אני אבקש שיזמינו את חברת הכנסת יעל דיין, אפילו שהכול מתנהל ברוח טובה. אני אהיה שלם יותר עם הרוח הטובה כשחברת הכנסת יעל דיין תהיה נוכחת כאן.

אדוני, בבקשה. אתה רואה? בינתיים הרווחת וסגן השר ישמע את דברך.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני העליתי את הצעתי לדיון בשחרורם של 280 אסירים פלשתינים ששוחררו לאחרונה על-ידי ממשלת ישראל. אותם אסירים ששוחררו, לפי מה שנכתב בעיתון – אני כמעט הזלתי דמעה מעיני, כי נכתב שם שמי ששוחררו אלה נשים, קטינים, אסירים שעברו את גיל ה-60 וחולים. ממש כולם מסכנים מאוד ולכן הם שוחררו. כנראה זה לא בדיוק הפריע להם כאשר הם עשו את המעשים. כאשר הם עשו את המעשים לא הפריע להם שהם חולים, לא הפריע להם שהם זקנים ולא הפריע להם ילדים, זה לא הפריע. לעשות את המעשים זה דבר אחד, וכשרוצים לקבל את השחרור פתאום נזכרים בכל ההקלות האלה.

דבר נוסף. נאמר שמערכת הביטחון דאגה לשחרר את אלה שלא גרמו לנפגעים. יפה. אבל אלה שניסו לפגוע ולא הצליחו שוחררו? האם מי שנאסר בגלל ניסיון לרצח שוחרר? יכול להיות שהוא לא פגע, יכול להיות שהוא ניסה. אבל האם זה אומר שזה בסדר?

אני חושב שהנושא הזה של שחרור המחבלים הפלשתינים הוא נושא שאנו צריכים לדון בו בכובד ראש, כי הוא מצטרף לכל הנושא המדיני. הנושא המדיני הזה, שהובל על-ידי הממשלה הקודמת – יושב פה שר החוץ לשעבר, חבר הכנסת דוד לוי, שהצליח להגיע להישגים גדולים לקראת ועידת-מדריד. כי מה היו אותם הישגים בוועידת-מדריד? בעצם הישגים שהשגנו בעמל, לאחר שאמרנו "לא" לבייקר במרס 1990.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תיזהר מביבי.

סילבן שלום (הליכוד):

אני לא צריך להיזהר מאיש ואני אומר את מה שאני חושב, כידוע לך, מאז ומתמיד. אבל דוד לוי, שהיה אז שר החוץ, וגם ראש הממשלה דאז הצליחו להגיע לוועידת-מדריד כאשר השיחות היו שיחות ישירות, בפעם הראשונה – לא בוועידה בין-לאומית. אז זה בינתיים נשמר, אבל מה שלא נשמר והושג אז הוא, שאז היו שיחות עם משלחת ירדנית-פלסטינית משותפת, עכשיו זו משלחת פלסטינית נפרדת.

ביקשו מאתנו אז, בעניין של "כן" לבייקר, להודיע מראש על הקפאת ההתנחלויות. לא הודענו על הקפאת ההתנחלויות, והם הגיעו. עכשיו התנחלויות כבר אין. הם ביקשו גם ירושלמים בתוך המשלחת, והם לא קיבלו ירושלמים בתוך המשלחת, והם הגיעו, הפלא ופלא, אבל ויתור נוסף נעשה וירושלמי כן בתוך המשלחת. אל-חוסייני נמצא היום בתוך המשלחת. מגורשים זה רק עניין של זמן קרוב, שלא לדבר על משטרת אוטונומיה שכבר נמצאת בתכנון.

לכן, אם אני בוחן מה נעשה בעשרת החודשים האחרונים, זה פשוט ויתור על גבי ויתור. ולא סתם ממשלת ישראל התנגדה לירושלמי. ממשלת ישראל התנגדה לירושלמי כי היא חשבה שבזה היא מכירה בזכות הפלסטינית על ירושלים, כי הרי יושב שם היום אל-חוסייני, ואת מי הוא מייצג בעצם? הוא מייצג את כל הפלסטינים חוץ מאשר את עצמו? הרי אין בזה שום היגיון. הוא תושב ירושלים; אם את עצמו הוא לא מייצג, אז את מי הוא מייצג? וההתנגדות למגורש היתה כדי שלא להכיר בזכות השיבה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הרי אין ספק שאתה מנצל את הנושא הזה – – –

סילבן שלום (הליכוד):

לא, אני כבר מגיע אליו. התחלתי אתו ואני מסיים אתו.

אין ספק שההתנגדות לשיתוף של מגורשים היתה בגלל אי-רצון להכיר בזכות השיבה.

כל הדברים האלה הם ויתור על גבי ויתור. אני מצרף אותם 280 פלסטינים שאתם ביקשתם, או שלא אתם ביקשתם, שאתם הסכמתם לשחרר אותם. והשחרור הזה, כבר נאמר, היה בגלל דרישה

פלשתינית מפורשת. הרי הם הודיעו שהם יחרימו את הוועדה לזכויות האדם, ואתם כנראה חששתם שהם יחרימו, אז לקראת החג הזה שחררתם את אלה.

ואני רוצה לומר לך, אדוני סגן שר הביטחון, הנושא הזה קשור בהיבט המדיני הרחב. השאלה היא, כמה ויתורים עוד תעשו כדי להגיע למה שבסוף אולי יהיה מדינה פלשתינית? ואני יודע שאתה אישית אולי לא בדעה כמו יתר חבריך, שאתה אישית אולי חושב שלא צריכה לקום מדינה פלשתינית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בוא תשאיר לי להגיד מה אני חושב.

סילבן שלום (הליכוד):

אני רוצה להגיד לך על סמך מה. תשמור את העניין.

דווקא אני חושב שאתה מבין אלה שיותר שומרים על האינטרסים של מדינת ישראל, אבל מה לעשות שאתם קשורים בקואליציה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי להעיד, אדוני סגן השר, היום שוררת פה רוח טובה מאוד, גם כשאתה נעדרת מהאולם חלקתי מחמאה לך ולחבר הכנסת דוד מגן, איך ניהלתם דיון רציני על נושא שיש עליו חילוקי דעות בצורה תרבותית ועניינית.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה, אדוני היושב-ראש.

אבל מה לעשות שאתה אולי חושב אחרת, אבל אתם קשורים בקואליציה, קואליציה גלויה וקואליציה סמויה. ואותה קואליציה גלויה מבקשת בקשות מסוימות, והקואליציה הסמויה אולי לוחצת בצורה יותר חזקה. אם כדי לשמור על שלמות הממשלה אולי עושים מעשים, שבזמן רגיל לא היו עושים אותם, אני חושב שאתם עושים דבר שלא יעשה. אבל אם הדבר הזה נובע לא מלחצים קואליציוניים ולא מלחצים של המשלחת הפלשתינית, אלא רק ממחווה הומניות, הייתי מתחיל עם דברים אחרים, כי יש באמת הרבה יותר לעשות בעניינים אחרים שם מאשר לשחרר 280 לקראת החג.

אינני רוצה להישמע כדמגוג שיבוא ויאמר כמה מתוך אותם 280 יחזרו לפשיעה או לרצח או להרג, אבל הדבר הזה עומד בבסיס חיינו כל יום. אנחנו רואים אנשים רבים שעושים את המעשים האלה,

זזה לא משנה להם בכלל אם הם קטינים, נשים, זקנים או חולים, כי עצם העובדה שעכשיו שחררתם אנשים מסוג כזה – סימן שהם עשו מעשה לפני כן. והם עשו את המעשה בהיותם שייכים לכל אחת מארבע הקטגוריות.

לכן אני חושב שהנושא הזה צריך להיבחן על-ידיכם בצורה אחראית; ולבוא ולהגיע למסקנה, שהשחרור הזה אומנם כבר נעשה, אבל אפשר גם "לשים ברקס". כי מה שהוכיחה ממשלת הליכוד בעניין הזה, בדברים אחרים אולי לא, אבל בעניין הזה היא הוכיחה, שאפשר גם לומר לפעמים "לא", וכשאומרים "לא" לפעמים הצד השני מקבל את זה. ואותה ממשלת ימין קיצוני, כפי שהיא נקראה –

סגן שר הביטחון מ' גור:

כל שנה, בכלל זה בממשלות הליכוד, לחגים היו משחררים.

סילבן שלום (הליכוד):

השאלה היא גם שאלה של מספר, השאלה היא גם שאלה של סוג, סוג המשוחררים. אבל אני רוצה לבוא ולומר לך, שאפשר גם לפעמים לומר "לא". לא לכל דרישה צריך לומר "כן". וממשלת הליכוד, שקראו לה ממשלה ימנית קיצונית, היא זו שהצליחה להגיע לוועידת-מדריד, כשהיא אמרה "לא" לבייקר, וצריך לזכור את העניין הזה. במרס 1990 יכול היה יצחק שמיר להמשיך בתפקידו בלי שום בעיה. וכאשר לקחו אותו ואמרו לו: תחתום על "כן" לבייקר, הוא סירב, כל הממשלה סירבה. אומנם זה לקח שנה וחצי ממרס 1990 עד אוקטובר 1991, אבל כשאמרו "לא" זה גם הצליח. זאת אומרת, אדוני סגן שר הביטחון, אפשר גם להגיד "לא" כאשר זה שמירה על אינטרסים חיוניים.

אני חושב ששחרור 280 אסירים, שחרור אסירים במספר כזה ובסוג כזה של אנשים – אינני בטוח שזה שמירה על אינטרסים חיוניים למדינת ישראל. לכן טוב היה אם להבא – מחוות מסוג כזה תהיינה האחרונות בשורה.

יש דברים אחרים לעשות שם, אם רוצים באמת לעזור ולסייע, אף שמדינת ישראל כסף הרבה אין לה, וגם אחריות לעשות את זה שם אין לה, כי כדי להשקיע היום בעזה צריך 4-5 מיליארדי דולר, וזה בוודאי סכום של ממשלת ישראל אין, ולזה צריך עזרה של הקהילה הבין-לאומית. אבל אלה הם נושאים שאולי הם יותר מובנים, שהם יותר ברורים, שהם לא יכולים, חס וחלילה, להשפיע על האינטרסים הביטחוניים שלנו. אין דומה ביצוע עבודות תשתית כמחווה מסוימת, או הורדת האבטלה שם, כאשר הזרימו השבוע 126 מיליון שקל למינהל האזרחי בעזה, לשחרור 280 אסירים. הדבר אינו דומה, הדבר אינו זהה. שם זה אולי יתרום ליתר הבנה, ליתר שלום. אבל כאן זה מביא לכך, שאנשים מסוג כזה מסתובבים חופשי, ואולי יחזרו ויפגעו באזרחי ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הודעה אישית של חבר הכנסת ש' גוטמן

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר מוטה גור, חבר הכנסת פנחס בדש, נתבקשתי קודם על-ידי היושב-ראש לאפשר שתי הודעות אישיות – זה יאריך שתי דקות בסך הכול – דחיתי זאת כי רציתי שחברת הכנסת יעל דיין תהיה נוכחת ועכשיו היא נוכחת. ברשותכם ובסליחתכם אני מאפשר את שתי ההודעות – האחת של חבר הכנסת שאול גוטמן והשנייה של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

חבר הכנסת שאול גוטמן, המיקרופון לרשותך.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. כשאמרתי בנושא המארבים "שכבת במקומות אחרים" היתה כוונתי, כי בשעה שחיילי צה"ל שוכבים במארבים, 99.9% מתושבי המדינה שוכבים במיטותיהם. יש כנראה פער תרבות ולשון ביני לבין חברת הכנסת יעל דיין; 2. כל הפרשנויות בדבר פגיעה בכבודן של נשים מקורן בדמיונם הפורה של אומריהן. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הודעה אישית של חבר הכנסת ר' זאבי

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדיון במליאת הכנסת אתמול לא אמרתי שום דבר שהצדיק את מסע הצעקות וההפרעות מצד חברי כנסת מהשמאל.

מה שאמרתי, על-פי הפרוטוקול, הוא: "אכן יש בישראל, בכנסת ישראל, הבדל בין חבר כנסת אחד לחבר כנסת שני. יש חבר כנסת שהלך לצבא, הלך למלחמות, הוא ובניו, ושם הוא היה מוכן לשפוך את דמו".

איפה נאמר ערבים? אמרתי שיש המשרתים ומסתכנים למען המדינה, ויש שלא עושים זאת. אחרים פירשו זאת "ערבים". מפי לא נאמרו דברים ביחס לערבים. חברי כנסת אחרים אמרו זאת, חיממו את עצמם, הפריעו וצעקו.

על-פי השקפתי, שנתתי לה ביטוי גם בישיבת ועדת הכנסת וגם במליאת הכנסת, אין לחלוק את סודות המדינה עם מי שלא צריך לדעת אותם, והבאתי כדוגמה את עצמי: חרף דרגתי הצבאית, תפקידי במטכ"ל ובממשלה כיועץ ראש הממשלה וכשר – אין לשתף אותי בסודות שאינני צריך לדעת אותם. אם זה לא הגיוני ולא צודק – אינני יודע מה הוא היגיון ומהו צדק.

הקואליציה יצרה בעיה כאשר מינתה את חבר הכנסת האשם מחאמיד לוועדה שעוסקת בסודות, וחבר הכנסת מחאמיד משתייך למפלגה, לא לעדה או לדת, אלא למפלגה שהוגדרה במסמך של ראש הממשלה "הגוף המסוכן ביותר בקרב ערביי ישראל".

האם גם את ראש הממשלה, שאמר כי איננו רוצה לעמוד בראש ממשלה צרה שנשענת על קולות הערבים, קראתם גזען?

את הבעיה שיצרתם אתם מנסים לפתור בצעקות על גזענות, רחמנא ליצלן, כמו קוזק נגזל. טלו קורה מבין עיניכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

שחרור 280 מחבלים

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים לסדר הרגיל. בבקשה, חבר הכנסת פנחס בדש.

פנחס בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שוב נכשלת הממשלה, שוב המכשול הוא ראש הממשלה, המפר את הבטחותיו ומשחרר לקראת חג הקורבן המוסלמי כ-280 עצירים, ולגבי הם מחבלים, שיצרפו או אולי כבר הצטרפו מחדש למעגל הפוגעים בנו.

שוב יגדל מספרם של המבוקשים ושוב יצטרפו כוחות הביטחון למאמצים מיוחדים, לפיצוצי בתים ולפגיעות בנפש, הכול כדי לתפוס את המבוקשים שראש הממשלה שחרר במחי חתימת ידו.

"לא עוד מחוות", אמר ראש הממשלה רק לפני שבועיים ימים. אך מי שהחל בהתקפות ומי שהחל בחנפנות כלפי מרצחים נמצא במורד ללא מעצורים. המחוות ימשכו, ההתקפות נמשכות והמחבלים חוגגים.

ראש הממשלה שחרר לפני כשלושה חודשים כ-800 מחבלים, כמחווה לקראת המפגשים בוועידת השלום, והתוצאה היתה הרת אסון; שרשרת רציחות אכזריות ובלתי פוסקות שערערו קשות את מצב ביטחון הפנים במדינה וגרמו כמעט להיסטריה בציבור, כולנו זוכרים זאת, שכתוצאה ממנה הכריז ראש הממשלה על הסגר ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, המתבצע עד היום.

אינך מבין, אדוני ראש הממשלה, שמחווה כלפי מחבלים מתפרשת בעיניהם כחולשה. וזאת עובדה. האינתיפאדה אינה דועכת. היא מתגברת, ושחרורם של ה-280 הוא תוספת שמן למדורה, שממשלת ישראל זו עוזרת בכל מאודה להשאירה דולקת ואפילו להגביר בה את האש. לא ייתכן שמצד אחד אנחנו מצהירים על מלחמה ללא פשרות נגד הרוצחים הללו, המפילים בנו קורבנות בנפש, אזרחים וחיילים כאחד, ומן הצד השני אנחנו מגבירים את כוחם המספרי של הנלחמים בנו.

עד היום לא הביאה שום מחווה של הממשלה הזו לאיזה סימן של התפשרות או התפייסות מצדם של הערבים במדינות ערב ושל הפלשתינים בתוך שטחי ארץ-ישראל.

הממשלה השיבה לשיחות את משלחות המשא-ומתן עם הפלשתינים לאחר תשעה סיבובי שיחות, ומה התוצאה? אנחנו מוותרים על הגולן, אנחנו משחררים מחבלים, אנחנו מחזירים מגורשים, אנחנו שולחים מחבלים להשתלם בירדן כקצינים במשטרת האוטונומיה, אנחנו איננו מגיבים כראוי כאשר תוקפים אותנו, שמא יתפרש הדבר כנסיגה משיחות השלום.

יתירה מכך, אנחנו ברוב טמטומנו פותחים את גבולנו ומתחנפים לכ-200 תיירים לובים, הקוראים כאן בתוכנו, בבירת ישראל, ירושלים, להשמדת העם היהודי, ואנו אלה שאינם מגרשים אותם מייד אלא נותנים להם את הכבוד לבחור מתי לצאת את גבולות המדינה. ובתוכנו כבר מתווכחים מי אשם בפיאסקו המטומטם הזה של הבאת התיירים הלובים – משרד החוץ מאשים את משרד התיירות, משרד התיירות מאשים את משרד החוץ, ובתווך שר המשטרה, שהוא כידוע גם מומחה גדול בתקשורת, שתמיד בכל עניין תוקע דברים: "כן, אנחנו מנהלים דיאלוג חשאי עם לוב".

כל הטעויות הללו שעושה הממשלה הזו מתחילות ונגמרות בנושא אחד – נושא המחווה, נושא שחרורם של מחבלים הנשארים עמנו בתוך ארץ-ישראל.

הגיע הזמן שראש הממשלה יפסיק את ההתקפלות וההתחנפות, ושיתחילו הם לרוץ ולספר לנו מה קרה עם רון ארד, מה קרה עם נעדרי הקרב בסולטן-יעקב, שירוצו הם וירצו לתת למען שחרור אנשיהם הרוצחים.

לסיום, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הזו נכשלה והממשלה הזו חייבת לדון בכך באופן רציני כדי להפסיק את ההתדרדרות, את הכניעה ואת ההתקפלות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, שוב הבמה לרשותך.

חברי הכנסת, למען הסדר הטוב, למען שלא תהיינה אחר כך טענות, אני כבר בשלב זה מודיע, שהסעיף הבא הוא רצח ארבעת סוחרי הירקות ברצועת-עזה. אני רואה שראשוני המשתתפים בדיון אינם. אני מודיע שמי שלא יהיה, אני אמחק את שמו והוא לא יקבל את רשות הדיבור.

אלי דיין (העבודה):

טוב יעשה היושב-ראש.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תרשו לי לענות לכם על הנושא שעליו דובר, ולא לפתוח את הדיון לוויכוח כללי על מדיניות הממשלה.

יש לנו מדיניות ברורה כיצד להגיע לשלום עם ביטחון. על הנושא הזה יש ויכוח, ואינני מתכוון להיכנס עכשיו לוויכוח הזה. אני בטוח שהדרך שלנו היא נכונה. אני לא אומר שהיא קלה, אבל, לפי הערכתי היא נותנת את הסיכויים המרביים שמדינת ישראל תזכה לחיות חיים של ביטחון ושל שלום.

אני הייתי המפקד של כוחות צה"ל ברצועת-עזה מייד אחרי מלחמת ששת הימים, וכבר בשנה הראשונה לקראת החגים שחררנו אסירים. מאז זו מסורת אשר חוזרים ועושים אותה כל שנה, כל ממשלות ישראל, כל שרי הביטחון. בין המשוחררים הפעם יש 25 חולים, 72 קטינים ו-153 שעמדו להשתחרר במהלך שלושת החודשים הקרובים. אלה הנתונים.

שחרור האסירים לרגל חג הקורבן המוסלמי אינו מחווה פוליטית. את הנקודה הזאת אני רוצה להדגיש. זה צעד הומניטרי, שכפי שאמרתי נהוג שנים הרבה על-ידינו ולא נמצא כל טעם שדווקא השנה נסטה מן המנהג הזה. להיפך, על רקע הסגר המתמשך והלחץ הכלכלי והלחץ האחר שבו נתונה האוכלוסייה הפלשתינית בשטחים, חשוב היה להמשיך גם השנה בנוהג שהולך ונמשך זה עשרות שנים.

עם זאת, מערכת הביטחון הקפידה שלא לשחרר אסירים שהיו מעורבים בפעולות טרור כלפי ישראלים ואסירים שהשתייכו או משתייכים לארגונים הפלשתיניים מתנגדי השלום ומתנגדי המשא-ומתן המדיני, ובראשם ה"חמאס".

אשר על כן, כל ניסיון לקשור בין שחרור האסירים לרגל חג הקורבן המוסלמי, וההשלכות, כביכול, שיש לשחרור הזה על התגברות הטרור, או הפגיעה במשא-ומתן המדיני, הוא בבחינת ערבוב מין שאינו במינו.

אנחנו נקטנו צעד הומניטרי שעושים אותו כל השנים. אין פה שום פגיעה בתחום הביטחוני, ולכן, לפי הערכתנו, זה חלק ממדיניות כוללת, שחייבת להתחשב בכך שיש לפעמים צרכים אשר מחייבים צעד מיוחד. אנחנו עושים זאת 25 שנים, ולא היתה סיבה שלא נעשה זאת השנה. אין לזה כל קשר למחווה פוליטית או להסדר פוליטי. זה צעד הומניטרי טהור.

לכן אני מבקש להסתפק בתשובה הזו שלי, ואני לא מוצא טעם להעביר זאת לדיון בוועדה ולא לדיון במליאה, כיוון שהנושא נדון באספקטים השונים שלו. לגבי האספקט ההומניטרי הזה, אני מבקש לקבל את ההצהרה שלי ולהסתפק בעניין הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת סילבן שלום, האם אתה מקבל את הצעת סגן שר הביטחון להסתפק בדבריו?

סילבן שלום (הליכוד):

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פנחס בדש, האם אתה מקבל את הצעתו של סגן שר הביטחון?

פנחס בדש (צומת):

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

שניכם לא. אם כן, נלך לפי הסדר הרגיל. לחבר הכנסת הירשזון יש הצעה אחרת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, אם זה המצב, נעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני בעד הצבעה עכשיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע. אתה מוותר. מוותרים. חבר הכנסת סילבן שלום, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לדיון בוועדה?

סילבן שלום (הליכוד):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פנחס בדש?

פנחס בדש (צומת):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, יש לנו בעצם הצעה אחת.

פנחס בדש (צומת):

אני מבקש דיון במליאה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

דיון במליאה. לכן הסרתי את ההצעה האחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנואמים הציעו לקיים דיון במליאה. לפני דקה הם הסכימו שהנושא יועבר לדיון בוועדה. שאלתי את חבר הכנסת סילבן שלום, האם הוא מסכים שהנושא יועבר לדיון בוועדה.

סילבן שלום (הליכוד):

אני אומר שלא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה אומר שלא. הבינותי מתנועת הראש שלך שאתה מסכים. ובכן, מי בעד העברת הצעת חבר הכנסת סילבן שלום לדיון בוועדה? נא להצביע.

סילבן שלום (הליכוד):

לא, אם הוא מציע לקיים דיון במליאה, גם אני מציע זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אני מבטל את ההצבעה. אתה הסכמת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הוא התחרט.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתחרט. לא מתחרטים. נצביע לפי זה. רבותי, לא ניכנס לוויכוח.

סילבן שלום (הליכוד):

דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי שהוא בעד דיון במליאה יצביע בעד, מי שהוא נגד יצביע נגד, וגמרנו.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 – בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שההצעות של חברי הכנסת סילבן שלום ופנחס בדש: שחרור 280 מחבלים, עוברות לדין בוועדת החוץ והביטחון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא, למליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, ההצעות עוברות לדין במליאה.

רבותי, אני מודיע שמי שאומר "מסכים", פעם שנייה לא אתן לו להתחרט. צריך להחליט לפני שאומרים זאת. אבל לא רציתי להאריך. ראיתי שזה ייקח הרבה זמן מהדין.

אלי דיין (העבודה):

ממילא הדין במליאה יהיה בעוד שנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כולם יודעים את זה.

הצעות לסדר-היום

רצח ארבעת סוחרי הירקות ברצועת-עזה

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 1612, 1614, 1618 ו-1626, בנושא: רצח ארבעת סוחרי הירקות ברצועת-עזה. אדוני סגן שר הביטחון, גם פה מוכנה לך עבודה רבה היום. אני מזמין את חבר הכנסת יצחק לוי. אחריו – חבר הכנסת רן כהן. אם הוא לא יהיה באולם – חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, ראשית, הרשה לי, אדוני, להביע כאן את תנחומי לידידנו חבר הכנסת מאיר שטרית על האסון הכבד שפקד את המשפחה. המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. בבניין ירושלים ינוחמו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. יישר כוח על התנחומים.

תרשה לי, בשם הכנסת כולה גם להצטרף לדברי התנחומים. הכנסת משתתפת בצער ובכאב המשפחה על האסון הכבד שפקד אותם ושולחת תנחומים למאיר ולרעייתו, שינוחמו בין אבלי ציון וירושלים, ולא ידעו עוד דאבה.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה.

אדוני היושב-ראש, במקום מגורי, במקום עבודתי הקודם, בישיבת "בני עקיבא" בכפר-מימון יש בכניסה לבית-המדרש לוח. הלוח הזה הוא לוח זיכרון לתלמידי הישיבה ולבוגריה שנפלו במערכות ישראל. לצערי הרב ולכאבי הגדול, הצטרפו ללוח הזה שני שמות בחודש האחרון, שניים שהיו מתלמידי בישיבה. האחד מהם הוא אבשלום חלפון מאופקים, בן למשפחה ברוכת ילדים, שילדיה למדו אצלנו, והשני הוא סגן עזרא אשר, שמשפחתו גרה במושב תקומה, מושב הסמוך למושבנו, וגם הוא למד אצלנו בישיבה. שניהם, השם ייקום דמם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, אינני יודע אם אתה נכחת כאשר קרא סגן שר הביטחון מכתב של אשר עזרא, ותגובת המשפחה. אני חושב שזה הרטיט את הנשמות ואת הלבבות של הכנסת כולה כאשר סגן שר הביטחון קרא את המכתב.

יצחק לוי (מפד"ל):

מכיוון שאני מכיר היטב את שתי המשפחות והכרתי גם את שני החללים, אני יודע שמדובר בשתי משפחות אצילות רוח, אצילות נפש; שתי משפחות אוהבות ישראל ממש. האסון אומנם גרם לשבר גדול במשפחה, אבל לא לשבר רוחני. הן נשארו נאמנות גם לארץ-ישראל, גם למדינת ישראל, גם לצה"ל, גם למפקדי צה"ל.

אני חושב שיש להעריך את ההתנהגות בעיקר של משפחת אשר בימים האחרונים.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, זה צוין פה – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

כן, כן, על-ידי סגן שר הביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני גם שולח בשם הכנסת כולה תנחומים לכל המשפחות השכולות, וגם לך, כמי שהיה מורה של שניים מהקורבנות הקדושים, ולעם כולו.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

לכן, חברי הכנסת, תבינו שדברי מהולים ברגש ובצער על שני התלמידים האלה שלמדו בכיתתי ונפלו. חז"ל אמרו, שתלמידיו של אדם הרי הם כבניו. קשה באמת לתאר את הצער האישי ואת הצער בישיבת "בני עקיבא" בכפר-מימון על האסון הכבד שקרה לנו.

אבל בהצעתי זו אני רוצה להעלות, מלבד את הכאב ואת הזיכרון האישי של שני הבחורים היקרים והנהדרים האלה, גם את סוגיית ביטחון היהודים ביש"ע. הנושא מתקשר גם להצעות הבאות בנושא החייל ארז שמואל.

מאוד כעסתי כאשר נרצח אבשלום חלפון יחד עם שלושה אנשים, עוד יהודי אחד ועוד שני ערבים, כאשר למיטב ידיעתי גם שני הערבים שנרצחו הם חפים מפשע ואנשים שרציחתם היא כרציחת היהודים; אותו מעשה רצח, אותו מעשה עוולה, על-ידי בני עוולה אחרים, על-ידי רוצחים שעשו זאת. מאוד כאב לי שהתגובות הראשונות של שר הביטחון ושל אישי ציבור אחרים היו, מלבד הבעת צער למשפחות: הם לא היו צריכים להגיע לשם, הם נהגו שלא בזהירות.

היתה מין הרגשה, שרוצים להאשים את הנרצחים: לא הייתם צריכים ללכת לשם. אגב, אותן תגובות היו כאשר נרצח החייל ארז שמואל, תלמיד ישיבת ההסדר, שאינני יודע אם גמר את ישיבת ההסדר

או לא, אבל זה גם לא חשוב. גם כאן הביעו צער, כמוכן שלחו תנחומים למשפחה, וזה דבר שאני חושב אותו למוכן ולברור, אבל בכל זאת עלתה השאלה: למה הוא ירד מוקדם להתפלל? למה הוא לא נהג בזהירות? מדוע הוא לא עשה כך ומדוע לא עשה אחרת?

רן כהן (מרצ):

אתה מצדיק את זה שהוא הלך שם לבד?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני תיכף אומר מה אני מצדיק ומה אני לא מצדיק.

דברים אלה יצרו אווירה, כאילו הם האשמים. במקום לבוא ולהפריד בין חוסר הזהירות של אנשים, שעל זה צריך לדבר, וצריך לחנך, וצריך לומר לכל אחד להיזהר ולהישמע להוראות צה"ל, וצריך להישמע לכל ההוראות – צריך לומר: הישמעו להוראות שר הביטחון. אני כאן כאיש אופוזיציה אומר, שבנושא הביטחון יש מומחים וצריך להישמע להם, ואם שר הביטחון נותן עצה שלא לרדת לשם לבד אלא לרדת שניים-שניים, צריך לעשות כך. אני לעולם לא אומר לאיש לרדת למערת המכפלה דווקא לבד, ודאי שלא, כי יכול להיות שיש בזה גם זלזול בפיקוח נפש. אבל צריך לדעת להפריד בין הדברים בצורה מאוד מאוד ברורה. צריך לדעת להפריד בין הזהירות האישית, שכל אחד צריך לנקוט אותה, ובין העצות שנותנים, לבין הפיכת הנרצחים לאשמים ברצח.

יש לנו פה בעיה של חוסר ביטחון לתושבי יש"ע, חוסר ביטחון ליהודים אשר ביש"ע. אם הסגר הוסיף ביטחון בתוך "הקו הירוק", ואכן הוא הוסיף ביטחון, וזה דבר שאי-אפשר להכחיש אותו, הרי הסגר גרם לחוסר ביטחון גדול יותר בתוך יש"ע.

נעמי חזן (מרצ):

יצחק לוי (מפד"ל):

בזה אנחנו חלוקים, חברת הכנסת חזן. אני חושב שלו היו שם 300,000 יהודים ולא 100,000, הביטחון היה הרבה יותר גדול. זו השקפתי וכך צריך להיות. את חושבת שצריכים לצאת משם.

נעמי חזן (מרצ):

יצחק לוי (מפד"ל):

את יודעת מה? לדיך את צודקת, לא נתווכח על כך עכשיו, זה לא דיון מדיני, זה דיון ביטחוני.

נעמי חזן (מרצ):

זה בדיוק מה שאמרת.

בנימין טמקין (מרצ):

אי-אפשר להפריד.

יצחק לוי (מפד"ל):

אפשר להפריד. ממשלת ישראל מנהלת מדיניות שאנחנו חלוקים עליה לגמרי, אבל עם זה היא צריכה לשמור על ביטחונם של כל אזרחי ישראל, והיא צריכה לנקוט את כל הצעדים. אלה שני דברים שונים, אף שיש קשר ביניהם, אבל לא בחיי היום-יום. בחיי היום-יום אנחנו צריכים לדרוש ממשלת ישראל לשמור על ביטחונם של יהודי יש"ע ושל הנוסעים ליש"ע ושל המגיעים לשם לביקורים.

בנימין טמקין (מרצ):

ושל כל האוכלוסייה שם.

יצחק לוי (מפד"ל):

בוודאי. אבל כרגע אני מדבר על האוכלוסייה הנמצאת בסכנה, כאשר האוכלוסייה השנייה לא נמצאת עכשיו בסכנה. הם יכולים להפסיק לזרוק אבנים ואז לא יהיו להם בעיות. הרבה שנים הם חיו שם בביטחון.

אשר לסוחר הירקות, אינני יודע אם פעולתם מבחינת חוקי המדינה האחרים היתה חוקית או לא חוקית, וזה כרגע לא מעניין אותי. אנחנו לא מודדים את עניין הביטחון על-פי שמירת חוקי המס או חוקי הירקות או חוקים אחרים. זה לא משנה כלל. אבל נרצחים שם בדם קר, וההודעות שיוצאות על כך שהם לא היו זהירים – לא כך צריכים הדברים להיות. הנימה הזאת איננה נכונה, והיא לא צריכה להישמע כלל. היא תישמע במסגרת אחרת, כאשר שר הביטחון ייתן עצות איך להיזהר, ונשמע לו.

הרצח הוא חמור. הרצח בעזה הוא חמור, הרצח בחברון הוא חמור, הרצח הזה מראה שאין די ביטחון לתושבי יו"ש. והמסקנה של מערכת הביטחון היתה צריכה להיות, מיידית, לבוא ולהגיד: אנחנו מגבירים את אמצעי הבטיחות. כמו שבין קריית-ארבע למערת המכפלה מערכת הביטחון חייבת למצוא מייד דרך כדי שאנשים יוכלו ללכת ולהתפלל בביטחון, ואני מקווה שהדבר יעשה בצורה יסודית, ולא רק כדי להשתיק את הקיצונים, שהולכים ומנפצים חלונות ועושים דברים שאני מתנגד להם בצורה מוחלטת. כל מה שהם עושים לא במסגרת החוק ונגד הוראות צה"ל, אני מסתייג מזה בצורה מוחלטת.

נעמי חזן (מרצ):

בכלל זה סיכון חייהם עצמם.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני הגדרתי למה אני מתנגד. אבל אני אתנגד בצורה מוחלטת לכך שהם לא יוכלו ללכת להתפלל במערת המכפלה. צריך לאפשר להם את כל אמצעי הביטחון כדי שיוכלו לעשות זאת.

אותו דבר לגבי אלה שנוסעים לגוש-קטיף. הרצח של סוחרי הירקות לא קרה בתוככי העיר עזה. הרצח של מגדלי הירקות לא קרה בתוככי מחנה פליטים. הוא קרה באותו מקום שבו נרצח שעה דויטש, השם ייקום דמו, לפני כן, ליד החממות של היישוב גדיד. ואם ארבעה אלה לא היו נרצחים, יכולים היו להירצח שניים מאנשי המקום. כלומר, מחבלים מסתובבים בגוש-קטיף, מחבלים מסתובבים במקום שיהודים גרים בו, שיהודים מתיישבים בו באישור הממשלה, בצורה חוקית, על-פי כל החוקים. ושם, באותו אזור, באזורי החממות, מסתובבים מחבלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יצחק לוי, אני מוסיף לך שתי דקות על ההתחלה, שהיתה כללית ולא לנושא הספציפי, ואני מוסיף לך עוד דקה בשל קריאות הביניים, אבל אבקש ממך לסיים בתוך שתי דקות, כי אני מקפיד על הזמן.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים.

לכן, עניין הזהירות האישית של סוחרי הירקות אינו רלבנטי כאן. זה לא היה הרצח הראשון באותו אזור. אם אנשי גדיד לא יכולים לצאת לחממות שלהם, זו הבעיה של מערכת הביטחון. היא חייבת לתת תשובה, עם הסגר, לביטחון כפול ומכופל לאותם יהודים שגרים ביו"ש.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים בשתי בקשות המופנות אל סגן שר הביטחון. בקשה אחת: להסתייג מלקשור את חומרת מעשי הרצח לחוסר זהירות של אנשים; לדעת להפריד בין שני הנושאים האלה לגמרי.

בקשה שנייה אל סגן שר הביטחון: לדאוג לכך שאנשים ביש"ע ירגישו בטוחים – דבר שהיום לא קורה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן, אחריו – לחבר הכנסת אלי דיין, ואחריו – לחבר הכנסת עובדיה עלי, שבדיוק נכנס ועומד ליד הדלת.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברות וחברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להביע מכאן השתתפות עמוקה בצערו של ידידי חבר הכנסת מאיר שטרית באבל הנורא והכבד ובאסון הנורא של מות בתו, ולשדר לו מכאן גם את אהבתי, גם את אהבתה של הכנסת כולה. אני יודע את היחסים, גם האישיים וגם הפרלמנטריים, בינינו לבין חבר הכנסת שטרית, ונדמה לי שבכך אני מבטא עמדה שרובנו, אם לא כולנו, שותפים לה ביום הנורא והכואב הזה לידידנו מאיר שטרית.

היו"ר ד' שילנסקי:

יישר כוח שהעלית את זה. אני חייב להגיד לך שכבר – – –

רן כהן (מרצ):

כן, אני יודע שזה הועלה בשם כולם, אבל אני – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה רק שתדע שאנחנו כולנו, אם מישהו לא שמע קודם, הכנסת כולה משתתפת באבל הכבד של ידידנו הטוב מאיר שטרית ורעייתו על האסון והכבד והנורא.

רן כהן (מרצ):

בראשית הדיון הזה, מאחר שתהיה לי ביקורת מסוימת על הנושא של סוחר הירקות, אני רוצה שיהיה ברור מראש, שאני לא רק מגנה את הרצח הנתעב של ארבעת הסוחרים, אלא אני גם משתתף בכאבן של המשפחות של נסים ואבשלום, זיכרונם לברכה, שבוודאי כואבות כאב עמוק וקשה ונותרו עם האבל בביתן בדימונה ובאופקים.

אדוני היושב-ראש, לעניות דעתי אנחנו מוכרחים להתייחס לנושא הזה התייחסות שונה בנקודת הראות המרכזית שלה, והיא נקודת ראות ביטחונית; לראות כיצד לספק יתר ביטחון גם לישראלים וגם לערבים תושבי השטחים. אבל לנושאים הללו יש גם השלכות רחבות יותר, ואני ארשה לעצמי לחרוג וגם להתייחס, כפי שעשה קודמי, חבר הכנסת לוי, למה שמתרחש ביהודה ובשומרון.

אבל, קודם כול אני רוצה להתמקד באותו נושא, שלדאבוני הוא אולי אחד מסימני ימינו. האירוע התרחש בסך הכול לפני שבועיים, וכבר נראים הדברים כאילו זה היה מזמן. איך אנו מתרגלים גם לדם שנשפך, לא באשמתנו אלא באשמת המצב, שצריך לשנותו.

אדוני היושב-ראש, הרצח הזה הוא רצח מגונה מכל כיוון. אבל אנחנו צריכים להבין, שמערכת הביטחון וצה"ל משקיעים השקעה אדירה, מסובכת ומורכבת – ואני ביררתי את הדברים עם הצבא – בניסיון למנוע כניסה של סוחרים והברחות של סוחרים, שמהמרים על חייהם ועל חיי קרוביהם במחיר של כסף, של בצע כסף.

אני רוצה לטעון, שרק סגר מוחלט על שימנע כניסת ישראלים חסרי רשיון, כאלה שאין להם מה לעשות שם, שבאים לשם רק כדי לעשות עסקות מסחריות, כנגד הצבא, כנגד החוק – זה יושג רק על-ידי גידור מחודש של הרצועה והפסקת המעבר המופקר שם. רק אלה יוכלו לייצב אפילו את ההישגים המעטים שהושגו, ולסגר היו הרבה יותר תוצאות שליליות, אבל גם הישגים חיוביים, משום שהוא יצר הפרדה. הוא יצר הפרדה שיש מה לשפר בה, אבל היא כבר קיימת. אבל לא יהיה אפשר לייצב את ההישגים החיוביים האלה ללא סגירה גם מן הצד הישראלי. אי-אפשר רק לכלוא בתוך הגדרות של הגדה המערבית את האוכלוסייה הערבית ולהשיג כמה הישגים, בלי למנוע גם מהאנשים שנכנסים לשם ללא צורך של השגת ביטחון – – –

גונן שגב (צומת):

אבל חיים שם אנשים, נמצאים שם אנשים, לא רק נכנסים לשם אנשים. יהודים גרים שם.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת שגב, הרי כבר אמרתי שישראלים בעלי רשיון כן יוכלו להיכנס, ובוודאי ברור גם לך שמי שגר שם, או קרובים שבאים בדיון, אין לי שום טענה נגדם. אבל אני מניח, שגם אתה לא רוצה להצדיק את זה שסוחר ירקות נכנסים לשם כשהם מתחזים לפלשתינים, או מתחזים למתנחלים, או מתחזים בצורות אחרות, או פורצים דרכים; גם אתה לא רוצה להצדיק את ההפקרות הזאת.

גונן שגב (צומת):

חבר הכנסת רן כהן, איך מתחזים למתנחלים?

רן כהן (מרצ):

אמרתי שישראלים שגרים שם – – –

גונן שגב (צומת):

אמרת: מתחזים למתנחלים. אני רוצה לדעת איך מתחזים למתנחלים.

רן כהן (מרצ):

אני מציע לך להתעניין אצל אלוף פיקוד הדרום ומפקדתו ואצל מפקדת יו"ש איך הם עושים את זה.

גונן שגב (צומת):

אני שואל אותך, איך מתחזים למתנחלים. אני רוצה בפורים להתחזות למתנחל. איך לעשות זאת?

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני לא מוכרח להסיט את דעתי מהדברים שרציתי לומר רק משום שהוא קורא כל הזמן קריאות ביניים. אני לא בחקירה שלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שגב, קראת קריאת ביניים לגיטימית, אבל יש להסתפק בה. חבר הכנסת רן כהן אמר שהוא לא יודע איך ללמד אותך. תסתפק בזה בבקשה. וקריאת הביניים שלך, אדוני, מוסיפה לו עוד דקה.

רן כהן (מרצ):

הנושא השני, שלעניות דעתי בהחלט שייך לעניין הזה, הוא אותו כרוז שהונח במקום, חתום על-ידי ה"חמאס" וה"פתח" ביחד כמבצעי הפעולה, כרוצחים של הארבעה. אולי זה מקרה נדיר, אולי זה מקרה יוצא דופן עד עכשיו. אבל, רבותי חברי הכנסת, מי שידע מה מתרחש היום ברצועת-עזה, השילוב הנורא הזה של הדלות והעוני מצד אחד, בעקבות הסגר, והפגיעות וההרג בעיקרו של דבר באוכלוסייה אזרחית, ובמיוחד בילדים, צריך להבין שחומר הנפץ הזה יתפוצץ. ואם הוא יתפוצץ, כי אז המקרה הנדיר של שיתוף פעולה בין "חמאס" ל"פתח" ייהפך לשיטפון גדול של פעילות אלימה.

לכן, אנחנו צריכים לנסות ולמצוא את המוצא לבעיות הללו, שנוצרו בעקבות התוצאות השליליות, אותו חלק של תוצאות שליליות של מה שהיה סגר והפך להיות היפרדות.

אבל אני מוכרח לומר כאן, שאני פשוט נדהם. נדהמתי אתמול בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ואני חוזר ונדהם היום לשמע דבריו של חבר הכנסת יצחק לוי, שנאמרו בנועם, אבל, לדאבוני הרב, פשוט הדעת לא קולטת אותם.

אני באמת רוצה לשאול. הרי אילו יכולתי לומר כאן לאזרחי מדינת ישראל כמה שבועות נותרו במשך שנה ליחידות הסדירות של צה"ל להתאמן לקראת מלחמה, ולהתאמן לכושר קרבי, הציבור היה מזדעזע. משום שכל שאר הימים החיילים הללו נמצאים או בלבנון, או ביהודה ובשומרון, או ברצועת-עזה, פרוסים ימים ולילות. אולי אפשר היה לדעת מה אתם באמת רוצים עוד – שנשתק את כל הצבא, רק כדי שכל תלמיד ישיבה בחברון יוכל ללכת לבד בכל שעה משעות היום, בכל מסלול?

יצחק לוי (מפד"ל):

— — —

רן כהן (מרצ):

הרב של הישיבה בקריית-ארבע יכול לתת הנחיה מוצדקת, חכמה, אחראית, לתלמידים שלו ולומר: אתם תלכו רק בשלשות כדי להגיע להתפלל, אבל שר הביטחון לא יכול לתת הוראה, אף שהוא הממונה בשטח על חייהם – אתם תלכו בשלשות? ואני צריך לשמוע אתמול מראש הממשלה ושר הביטחון, שהוא לא יכול לתת הוראה כזאת?

יצחק לוי (מפד"ל):

מי אומר את זה?

רן כהן (מרצ):

אני אומר לך את זה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אמרת את זה ביחס אלי. אני אומר את זה?

רן כהן (מרצ):

אני אומר את זה ואומר לך למה אני אומר את זה, כי אי-אפשר לדרוש שכל אחד יסתובב שם בכל זמן שהוא רוצה באופן מופקר וחופשי. חיים של יהודים שרוצים להיות שם על-פי צו אידיאולוגי, או על-פי צו של אמונה, או על-פי כל צו שהוא, עדיין אינם חיים של הפקרות. אנחנו לא אומרים היום: בואו נפרק את כל הגדרות של יישובי הצפון משום שצה"ל חייב לשמור בכל שעה בלי גדרות, אנחנו אנשים גאים, נפרק את הגדרות.

יצחק לוי (מפד"ל):

מערת המכפלה זה לא אותו מקום.

רן כהן (מרצ):

רבותי, עדיין אנחנו צריכים לדעת, שכשמסתובבים בחברון או מסתובבים ביישובי הצפון או מסתובבים בהתנחלויות, לא יכולה להיות הפקרות – גם לא מצד אלה שבאים לשם מכל טעם שהוא, שאני אסכים אתו או לא. אבל, את ההגנה העצמית צריך לכבד בכל מקום, ואי-אפשר להטיל הכול על צה"ל ועל מערכת הביטחון, ולומר, שאם אדם מפקיר את עצמו אז זו הפקרות של מערכת הביטחון. יש גם איזה גבול, תסלחו לי, לחוסר האחראיות של אנשים.

רון נחמן (הליכוד):

סליחה, חבר הכנסת רן כהן, אני לא הבנתי בדיוק על מה אתה מדבר.

רן כהן (מרצ):

אדוני, אתה נכנסת מאוחר, אז אתה לא מבין. תישאר לא מבין, מה אני אגיד לך?

רון נחמן (הליכוד):

שמעתי אותך, אבל לא הבנתי על מה אתה מדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אין לו זמן להבהיר לך, כי זמנו תם. יש לו משפט אחד לסיכום.

רון כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, צריך להבין, וזה משפט הסיכום שלי: כל מי שכאן בא להתגולל על כל התוצאות של ההרג והרציחות וההברחות והעיוותים וההתגנבויות וכל האסונות שמתרגשים עלינו – אין תיאור יותר חזק מזה שבא לומר, שמה שהממשלה הזאת רוצה להשיג – פתרון מדיני ופתרון ביטחוני – הוא הדבר הדרוש ביותר. בלעדי הפתרון הזה לא יעזור לכם דבר – לא סגר ולא גדרות ולא פריסות ולא כלום. הדבר היחיד שבסיכומי של דבר יצליח לפתור את הבעיה הוא אותו הסדר מדיני שהממשלה הזאת טורחת להשיג אותו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, האזנתי לכל הדוברים, וגם סגן שר הביטחון האזין לדוברים. הנושא הוא: "רצח ארבעת סוחרי הירקות ברצועת-עזה". אחרי זה יש נושא: "רצח החייל ארז שמואל, הם ייקום דמו, מיישיבת ההסדר בחברון". עד עתה כל הנושאים בנושא הראשון דיברו יותר בנושא השני מאשר בנושא הראשון, כי באמת שני הנושאים שלובים זה בזה. לכן קיבלתי את ההצעה הנבונה של סגן שר הביטחון, שאנחנו נשלב את שני הנושאים. התשובה תהיה אחת לשני הנושאים, וראשון המדברים עתה הוא חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית הנני משתתף בצערן של המשפחות היקרות, משפחת אבשלום חלפון, משפחת נסים פלאס, זיכרונם לברכה, השם ייקום דמם. כמו כן, אני משתתף בצערה של משפחת שמואל על נפילתו של החייל תלמיד הישיבה ארז שמואל, השם ייקום דמו.

בנימין טמקין (מרצ):

נהרגו גם שני ערבים חפים מפשע.

אלי דיין (העבודה):

הערה נכונה. אני משתתף בצער משפחותיהם. המשפחות האלה הן גם כן משפחות תמימות, וגם הנרצחים הערבים בפיגוע בעזה היו אנשים תמימים, שנפגעו על-ידי בני בליעל.

אדוני היושב-ראש, בעצם מדובר באותם נושאים שלצערנו חוזרים כמעט מדי שבוע בשבוע, והשאלה שצריכה להישאל כאן, בדיון הזה, היא אולי מה הם האמצעים והדרכים שיכולים למנוע את המקרים החמורים האלה, למנוע את מעשי הרצח, שאין עליהם סליחה וכפרה, גם במקרה שהנרצחים התרשלו בצורה זו או אחרת. הרי לעתים מדובר באזרחים שמקיימים אורח חיים תקין, ובגלל הנסיבות הופכים לקורבנות מעשי רצח אכזריים מצד אנשים שהמטרה שלהם היא לרצוח ותו לא.

אולם לא נמלא את תפקידנו אם נתעלם מן הנסיבות הביטחוניות הקיימות ולא נאמר, שבבדיקה שערכנו בסיור בעזה מסתבר, שכל תשעת האזרחים שנרצחו ברצועת-עזה מאז תחילת 1993 היו קורבנות, בין היתר, לזלזול בהוראות ובהנחיות של כוחות הביטחון.

רחבעם זאבי (מולדת):

זאת אומרת, היהודים אשמים בזה שהורגים אותם.

אלי דיין (העבודה):

לא, זה לא אמרתי.

רון נחמן (הליכוד):

את זה אמר חבר הכנסת רן כהן.

אלי דיין (העבודה):

הרי אני מגנה את הרצח, והרצח הוא לא מוצדק גם אם האדם התרשל וזלזל. אבל כתוב: "בתחבולות תעשה מלחמה". גם כתוב: "ונזהרתם מאוד לנפשותיכם". אפילו התורה מצווה אותנו: "ונזהרתם מאוד לנפשותיכם". האם מוצדק שאנשים שיודעים שחיייהם עלולים להיות בסכנה יתעלמו מההוראות של כוחות הביטחון?

אגב, אותם סוחר ירקות מוכנים כנראה לסכן את חייהם עבור כסף קל – גם את זה צריך לומר – וכדי להרוויח אלפי שקלים, להבריח סחורה מעזה. זה לא אומר שאנחנו מצדיקים את הרצח, אבל אנחנו צריכים להיות גם חכמים, לא רק צודקים, ולומר לאותם אנשים – שאגב גם מטרידים את כוחות הביטחון, גורמים להם לטרדות, גורמים להם להקצאת כוחות, וקצינים בצה"ל אמרו זאת.

רון נחמן (הליכוד):

השאלה אם הם גרים שם בכלל.

אלי דיין (העבודה):

את זה לא אמרתי. מי שגרים ביהודה, בשומרון ובעזה, מחובתה של הממשלה, מחובתם של כוחות הביטחון, להגן עליהם, אבל גם הם צריכים להגן על עצמם, גם הם מחויבים לנקוט אמצעי זהירות. אפילו אם אני נוסע במכונית בכביש, אני נדרש לנקוט אמצעי זהירות כדי שלא להיות מעורב בתאונה. ודאי שלגבי אותם אנשים ואותם חיילים ותלמידי ישיבות הסדר ותושבים, שמכירים את תנאי הביטחון בשטח, מחובת הממשלה, חובת כוחות הביטחון להגן עליהם, והם עושים זאת. הרי אנחנו יודעים את זה, הרי אתם לא מאשימים שכוחות הביטחון לא מגינים, אבל אנחנו יודעים שיש לנו עסק עם מצב שבו קשה מאוד לפקח על כל אחד ואחד מהאנשים המתרשלים, והמחבלים מנצלים לרעה, לצערנו, את ההתרשלות של אותם סוחרים – אף שהם עוברים עבירות הם גם מתרשלים – והם רוצחים אותם. לכן צריך לומר את הדברים האלה.

לדעתי, אדוני היושב-ראש, אף שהסגר הוכיח את עצמו ואנחנו עדים לאיזו התייצבות במצב הביטחוני בארץ וליתר ביטחון, אנחנו צריכים לדעת שזה לא הפתרון. זה גם גורם לבעיות קשות מאוד בשטח. בביקור שביקרנו בעזה ראינו באמת משפחות רבות, תמימות, המגיעות גם לחרפת רעב. בוודאי שום ממשלה, לא הממשלה הזאת ולא ממשלות קודמות, לא רוצה להביא את המשפחות האלה למצבים האלה.

השאלה הנשאלת, גברתי היושבת-ראש, היא, מהו הפתרון? הנני בדעה, שיש להיערך להפרדה בין שתי הכלכלות, בין הכלכלה הישראלית לבין הכלכלה בשטחים, וליצור מקומות תעסוקה בשטחים. יש לסייע בכך, ולא רק מדינת ישראל וממשלת ישראל אלא גם מדינות אחרות; שיפסיקו רק לדבר באירופה, שיתחילו גם לעשות מעשים. הנה, קיים סגר, יש צורך ביצירת מקומות תעסוקה, אנחנו יודעים שיש הרבה דיבורים והשקעות אין. חוץ ממה שעושה הממשלה הזאת אף אחד אחר לא עושה. אני שמח שהממשלה בזמן האחרון, באותם כספים של תושבי השטחים, מתחילה ליצור אפילו את העבודות היזומות שראינו ברצועה, שבהן מועסקים מאות אנשים שעובדים בהנחות של קווי מים ותשתיות. זאת כדי ליצור מקומות עבודה לאותם אנשים שאין להם אישור לבוא ולעבוד בארץ.

רון נחמן (הליכוד):

הרשה לי לשאול אותך שאלה. האם אתה לא חושב כחבר הכנסת, שאותו דין שחל על הערבים כדי לתת להם פרנסה עקב הסגר צריך לחול גם על היהודים שגרים באותו מקום? אני מדבר על שוויון. אם אתה נותן פרנסה לערבים – תן גם ליהודים לחיות.

אלי דיין (העבודה):

בהחלט. אם יש שם יהודים מובטלים – צריך גם לעזור להם. אני אומר בכלל שהיאבקות באבטלה זוהי מצווה שצריך לקיים אותה מדי יום ביומו, גם בארץ וגם בשטחים.

רון נחמן (הליכוד):

תספר זאת בבקשה למנכ"ל משרד ראש הממשלה.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר, שלדעתי המתכונת שנקבעה במדריד למשא-ומתן היא כנראה מתכונת שחוקה. צריך לחשוב על אמצעים אחרים, כדי לקדם את המשא-ומתן. צריך למצוא דרכים לחזק את המשלחת הפלשתינית, כדי שיהיו לה יותר עוצמה, יותר גיבוי ויותר סמכות.

בנימין טמקין (מרצ):

תגיד באילו דרכים.

אלי דיין (העבודה):

אני אומר שצריך להפעיל את היצירתיות.

בנימין טמקין (מרצ):

תפעיל אותה.

אלי דיין (העבודה):

זה מתפקידה של הממשלה. אני חושב שהצעדים שהממשלה עושה לאחרונה, כגון צירופו של פייצל חוסייני ודברים נוספים אחרים, מהווים איזו התקדמות, אבל, לדעתי, אין בה די. אין בה די, כי הזמן חולף, הבעיות אינן נפתרות, ומי שחושב שבזה שעשינו את הסגר פתרנו את הבעיות אין הוא אלא טועה.

בנימין טמקין (מרצ):

אעזור לך. הבוס כאן צריך לדבר עם הבוס שם. לבוס יש שם, והוא בתוניס. זה מה שצריך לעשות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

אלי דיין (העבודה):

אני חושב שלא צריך לומר דברים ולעשות דברים שעלולים להביא לקיפאון, כי המטרה הראשונית היא לפתור את הבעיות של תושבי השטחים, ולא להיכנס לסוגיות שהן מעבר לכך, אשר עלולות לגרום לקיפאון. הרי אתה בוודאי אינך מעוניין בכך. בכל זאת, יש גם לחזק את חברי המשלחת, שלא יהיו נתונים עוד לחסדיו ולשיגעונותיו של ערפאת בתוניס, כדי שהם יגלו יותר עצמאות.

אנחנו מקווים שבדברים האלה יבינו כולם, וגם הפלשתינים, ששעון החול שלהם אף הוא הולך ואוזל; גם הוא הולך ואוזל.

משה נסים (הליכוד):

למה? הם יכולים לקבל עוד מחוות כל שבוע.

אלי דיין (העבודה):

המחוות האלה הן שטותיות, ואין להן שום ערך. אלה מחוות הומניטריות, שאינן מעלות ואינן מורידות. הרי אתם יודעים זאת. אני קורא את כל הרשימה של המחוות שאתם מונים, ואין בהן שום דבר מהותי.

משה נסים (הליכוד):

למה הזמן אוזל?

אלי דיין (העבודה):

מה שמהותי הוא שצריך להתקדם במשא-ומתן, כי זה גם לטובתנו. בראש ובראשונה זה לטובתנו.

משה נסים (הליכוד):

אחרי ייבוש ההתיישבות, הזמן שלהם לא אוזל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דיין.

אלי דיין (העבודה):

תודה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי. הוא איננו?

רון נחמן (הליכוד):

הוא ישנו, הוא ישנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. לא ראיתי אותך, חבר הכנסת עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דיון זה אמור היה להתקיים סמוך להתרחשות הרצח הנפשע, והוא נדחה. אך למרות זאת הדברים תקפים והכאב והכעס לא נתקוהו. הנדרש והמתבקש כתוצאה מכך עוד קיבלו משנה תוקף.

ראשית, הריני מבקש לשגר את תנחומי לארבע המשפחות ששכלו את יקיריהן, ארבעה גברים צעירים, שנרצחו בדם קר על-ידי טרוריסטים צמאי דם. מותם של הארבעה – אבשלום ונסים היהודים וזיאד ותופיק הערבים – צריך לפקוח את עיניהם של אלה שעניהם טחו מראות את האמת הקשה; אלה המדברים על שלום כאשר למולם עומדת חבורת רוצחים.

גברתי היושבת-ראש, הטרור הזה הנמשך, המתבטא ברצח אזרחים ובהתקפות על תצפיות צה"ל, לא נובע מחולשת צה"ל. הוא פועל יוצא מכישלונה של הממשלה ומן הדרך חסרת האחריות שבה היא הולכת ואליה היא מנסה לגרור את העם הזה.

מזלנו הטוב הוא בכך שהעם חכם יותר ואמיץ יותר מממשלתו, והוא עומד בפרץ ואינו הולך שבי אחרי שקרי השלום של הממשלה הזאת. העם רוצה שלום, אנחנו כולנו רוצים שלום, אך לא במחיר התאבדות שהממשלה הזאת מציעה.

הרצח שבוצע ברצועה נעשה על-ידי חוליה משותפת של ה"חמאס", הנאבק כנגד שיחות השלום, ו"הפתח", המשחק שלום, רק משחק שלום. הוא נעשה כתוצאה ישירה משיחות השלום ומן המחווה המתפרשות כחולשה. היתה ההסטה של חבר כנסת אחד, שקרא להם לוחמי חירות, וביקש מאותם לוחמי חירות ללחום באויב לא רק באבן. הם מימשו כנראה את קריאתו זו ובאו ורצחו, כיאה ל"לוחמי חופש" – במרכאות כפולות ומכופלות – פלשתינים.

גברתי היושבת-ראש, על ממשלת ישראל להתעשת ולומר דברים ברורים. עליה לומר, כי אין תהליך שלום בלי הפסקת האינתיפאדה והטרור; כמו שבפועל דרשו, וגם קיבלו, הערבים תהליך שלום בלי התנחלויות. מדוע תהיינה ההתניות חד-צדדיות? צריך לומר, שבלי ביטחון ליהודים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה לא יהיה ביטחון גם לערבים שם. הדאגה לרמת חייהם של הפלשתינים צריכה לעמוד במתאם ישיר עם נכונותם לקיים חיי יום-יום שקטים.

ועוד צריך לומר לצה"ל את המתבקש מאליו: צאו וחסלו את הטרור. והדבר אפשרי גם אפשרי. שבירת מחסום הפחד בעימות שמתקיים כיום בין הטרוריסטים לבין צה"ל היא תוצאה הנגזרת מהסייגים ומההגבלות המוטלים על צה"ל, ולא משום חולשתו. אני יודע שצה"ל חזק והוא יכול להביא לשקט בדרכים, לשקט בשטח. צה"ל צריך לקבל את הפקודה וליישמה.

גברתי היושבת-ראש, אנחנו במסלול נורא, שבו לאט לאט מגלגלים את האשמה על הקורבנות. ויש מי שטוען, ושמעתי זאת כאן: מה יש לאנשים לעשות שם, ביהודה בשומרון ובחבל-עזה? ואם הם שם, מותם הוא באשמתם. זוהי השלמה טבעית והגיונית, המתבקשת מן הרישא, אף כי אין היא נאמרת. זוהי דרך חשיבה פחדנית של יושבי גטאות, של אלה שאינם רואים רחוק יותר מקצה חוטמם.

מי שמתקפל בעזה ואינו יכול להבטיח את ביטחון היהודים והערבים שם יתקפל גם ביהודה ובשומרון. ומדוע לא יתקפל גם בירושלים? הרי גם במזרח-ירושלים רוב התושבים הם ערבים, ומה יש ליהודים לעשות שם?

גוֹנוֹן שֶׁגֵּב (צוּמַת):

גם בנצרת, חבר הכנסת עלי.

עוֹבְדִיָּה עֲלִי (הַלִּיכּוּד):

נכון, אולי התהליך הזה יגיע גם לנצרת ולגליל.

גברתי היושבת-ראש, המצב חמור, ורק אומץ לב במישור הצבאי, כמו גם במישור המדיני, עם החלטות נכונות, יחלצו אותנו מן המיצר. אבל, נדמה לי כי לא זו הממשלה שנתברכה בתכונות אלה.

בממשלה המכירה באחריותה, שר הביטחון היה מתפטר על הרבה פחות ממה שקורה היום בתוככי המדינה, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. אבל זו ממשלה מופקרת וחסרת אחריות, ואין לו לעם דרך אחרת אלא להפילה. וככל שנקדים את השעה הזאת, כן ייטב לעם ולארץ.

ועוד משפט אחד לסיום. מאז הרצח הנתעב הזה אירעו בארץ עוד כמה וכמה רציחות ופגיעות ביהודים. מאירועים אלה מתבקשים יותר החלטיות ויותר נחרצות במאבק נגד הטרור. אך לא כאלה הם פני הדברים בממשלה הזאת. ואני שואל בסיום דברי: מה עוד צריך לקרות כדי שמר רבין יפסיק להיגרר אחרי – אם תרצו – שריד, צוקר, טמקין ואחרים, ויפסע באותן דרכים שמתאפיינות באומץ לב, בהחלטיות ובתבונה, שאותן הוא מכיר טוב יותר מכל אדם אחר בממשלתו דלת הביטחון והתבונה המדינית?

הַיּוֹ"ר א' סֶלְמוּבִּיץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמינה את חבר הכנסת גוֹנוֹן שֶׁגֵּב. בבקשה.

רַחֲבֵעַם זַאבִּי (מוֹלַדֶּת):

לפי איזה סדר?

הַיּוֹ"ר א' סֶלְמוּבִּיץ:

לפי הסדר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

אצלי הוא מופיע.

גונן שגב (צומת):

חשבת שמפני שיושבת-הראש ואני נמנים עם אותה סיעה, היא החליטה לקרוא לי סתם, אני מבין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היא אובייקטיבית.

גונן שגב (צומת):

חברי הכנסת, ריחוק הדיון מהאירוע עצמו לא מפחית במאומה מחומרת האירוע, כיוון שאנחנו נמצאים באיזה תהליך שחוזר על עצמו, ולצערך ההצעה הדחופה לסדר-היום שתועלה לאחר מכן מדברת על רצח נוסף.

השבוע התגשמו מאוויי העם היושב בציון. משלחת לובית הגיעה לירושלים. לא עברו 24 שעות והתחילו ההתבטאויות הרגילות, שאתם, אנשי השמאל, לא כל כך אוהבים לשמוע, או, יותר נכון לומר, אתם לא אוהבים להקשיב להם: ירושלים היא ערבית. לוחמי המצווה, עליכם לשחרר את ירושלים המערבית. נוכחותנו כאן אין פירושה בשום אופן הכרה בישות הציונית, משום שלפי הכרתנו ישראל איננה מדינה, איננה מקום גיאוגרפי מוגדר, אלא רק שם של אחד הקדושים המוסלמים המוזכרים בכתבי הקודש ובקוראן. זה היה ציטוט מתורגם מדברי ראש המשלחת הלובית.

הסעודים לא מרשים עלייה לרגל של לובים. העולם כולו מחרים את לוב, ואנחנו שוב שמים את עצמנו ללעג ולקלס בעיני העולם ובעיני עצמנו ומאפשרים כניסה של עולי הרגל לכאן. שר התיירות אף דרומה לקבל את פניהם של הלובים, והביקור, שהחל בהתרגשות רבה, נגמר, כמו כל אירוע דומה עד היום, בקול ענות חלושה, בביזיון עם ישראל, מדינת ישראל וממשלתה.

אולי ניתן ללמוד גם מאירוע מבזה זה, שהמחוות אינן שיטה להשגת הישגים כלשהם, גם לא להשגת השלום.

ממשלת רבין, מפלגות הקואליציה, צאו מהאופוריה. עליכם להאמין למסר של המשלחת הלובית: דבר לא השתנה בעולם הערבי; והמחאות לא יועילו. עליכם לדרוש הפסקת כל פעילות טרור כתנאי להמשך ולהתחדשות שיחות השלום.

הרצח ברצועת-עזה לפני כשבועיים והרצח בחברון לפני פחות משבוע מבהירים, שסגר איננו פתרון. סגר אינו גורם הרתעה ואינו מרגיע את הפעילות הטרוריסטית, אלא גורם לתסיסה ולהסלמה בפעילות הטרור, שאותה, לצערי, נראה עוד בעתיד.

ראש הממשלה פונה לעם ישראל ומבקש מהעם להימנע מלשהות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, מה שנקרא בפיהם "שטחים". ומרחיק חבר הכנסת רן כהן ומבקש להטיל סגר על הישראלים תושבי יש"ע. והיום הרחיק חבר הכנסת רן כהן עוד יותר מעל דוכן זה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

גונן שגב (צומת):

את זה הוא אמר לפני שבועיים.

בנימין טמקין (מרצ):

אה, לפני שבועיים.

גונן שגב (צומת):

כן, לפני שבועיים. היום הוא הרחיק לכת ואמר: סוחרי הירקות מתחפשים למתנחלים. שאלתי אותו: איך מתחפשים למתנחל? הוא אמר שהוא לא יכול ללמד אותי. אני מקווה שזה לא מפני שאני קשה למידה, אלא מפני שהוא קשה הוראה.

בנימין טמקין (מרצ):

מה זה, האם זה במסגרת עצות לפורים?

גונן שגב (צומת):

כן, אני ביקשתי זאת כעצה לתחפושת פורים.

באותם חבלי ארץ אשר אתם מכנים "שטחים" גרים 140,000 יהודים ישראלים כמוכם וכמוני – –

בנימין טמקין (מרצ):

וכמה פלשתינים?

גונן שגב (צומת):

– – וראש הממשלה קורא לבודדם חברתית וכלכלית.

בנימין טמקין (מרצ):

הרי אתה אוהב סטטיסטיקה, אז תגיד לנו – כמה פלשתינים גרים שם?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקשת.

גונן שגב (צומת):

אתה רוצה לדעת כמה בדיוק יש בכל מקום ומקום? אתה יודע שיש לי המספרים.

בנימין טמקין (מרצ):

גונן שגב (צומת):

כמה פלשתינים גרים בשטח מדינת ישראל עם אזרחות ישראלית?

בנימין טמקין (מרצ):

בשטח מדינת ישראל גרים אזרחים ערבים – – –

גונן שגב (צומת):

פלשתינים. הם מגדירים את עצמם כפלשתינים, ואתה יודע זאת.

בנימין טמקין (מרצ):

– – – 2 מיליונים.

רון נחמן (הליכוד):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן.

בנימין טמקין (מרצ):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת רון נחמן.

גונן שגב (צומת):

קצת פחות מ-2 מיליונים. 740,000 בעזה. אתה יודע שאני יודע.

רון נחמן (הליכוד):

כמה יהודים גרים בישראל? אתה יודע שההגדרה "פלשתינים" היא לא רק לערבים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה מפריע.

גונן שגב (צומת):

גם חבר הכנסת רון נחמן פלשתיני וגם אני פלשתיני, לפי ההגדרות ההיסטוריות, אפילו של הפלשתינים; וגם חבר הכנסת רפול.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן, הבנו אותך, ואני מבקשת שלא תפריע יותר לנואם.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

גונן שגב (צומת):

בשלב ראשון קיבלו אזרחי ישראל כינוי: הם לא אזרחים, הם לא ישראלים, הם מתנחלים. לכינוי זה הולבש תיאור המתאים לקריקטורה אנטישמית. בשלב שני הם מוכנים לבידוד, ובשלב הבא כבוד ראש הממשלה ייתן להם תעודות זהות חדשות, לא כחולות אלא כתומות, כמו לתושבים הפלשתינים שגרים שם.

איזה שדר נוסף צריך להעביר לפלשתינים המשתתפים במשא-ומתן כדי שיבינו שממשלת רבין ששה לחזור לגבולות 67' ללא כל תנאים, אפילו תנאי יסודי כמו הפסקת הטרור? מדוע מר רבין אינו מתנה את המשך שיחות השלום בהפסקת הטרור, ששותפים לו לא רק ה"חמאס" אלא גם הזרוע הצבאית של ה"פתח"?

מר רבין קורא לעם שלא לסמוך על הפלשתינים, לא להסתובב בשטחים, אך הוא במקביל מוכן לסמוך עליהם במשא-ומתן, אשר אמור לוותר על חלקים ניכרים ממדינת ישראל.

ברור לי שהשאלות תישארנה ללא מענה, אך אולי תוקדש להן מעט מחשבה מצדכם, חברי הכנסת של השמאל.

ממשלת רבין נוהגת כבת יענה הטומנת ראשה בחול, או כתינוק החושב שכאשר עיניו עצומות אין רואים אותו. רבתי, לא ניתן לבצע הפרדה בין יהודים לערבים במזרח התיכון. זו אשליה, אלה חלומות באספמיה.

אין ספק שרצועת-עזה מהווה בעיה קשה. כל פתרון אפשרי ברצועה נדחה עד היום הן על-ידי מדינות ערב והן על-ידי התושבים המקומיים.

ארצות ערב הגדירו בעבר את בעיית הפליטים כבעיה המרכזית, כלב לבו של הסכסוך היהודי-הערבי במזרח התיכון. ולכן עלינו לנסות למצוא פתרון בראש ובראשונה לבעיית עזה, שבה נמצא גרעין טרור גדול וריכוז גדול של פליטים.

אני רוצה להזכיר פה ליושבי הבית. לפני ארבעה חודשים העליתי תוכנית של אוטונומיה בעזה תחילה. קשה לי לתאר את גובה הקפיצות של הצד הזה של הבית, של מפלגת העבודה. וראה זה פלא, לפני שבוע קם ראש הממשלה ואומר: אוטונומיה – קודם כול לבדוק אם זה פועל בעזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה בעד אוטונומיה בעזה? לתת להם אזרחות? זה מתואם עם הסיעה שלך?

גונן שגב (צומת):

אני בעד, לא אוטונומיה כמו שהוא מציע, ואני אדבר מעט על האוטונומיה כפי שאני חושב שצריכה להיות בעזה. הכול מתואם בתוך כל הסיעה. חבר הכנסת יחזקאל, הלואי שהיה תיאום בתוך הסיעה שלכם; ולא מצב שאחד מוותר על ירושלים, אחד על יהודה ושומרון, אחד על הגולן ואחד מתנגד לכול. תאמין לי, תגיעו לתיאום כזה – יהיה לכם טוב.

אליעזר זנדברג (צומת):

מה אתה רוצה, זה סופרמרקט.

גונן שגב (צומת):

בחירות. הפתרון בעזה אינו יציאה חד-צדדית וגם לא נסיגה בשלבים, כפי שגם ראש הממשלה מבין. הבעיה העיקרית בעזה היא, שעזה הינה רצף טריטוריאלי, אשר אם תבצעו בה אוטונומיה, כפי שאתם רוצים, זו מדינה פלשתינית של טרור יום למחרת. רצף טריטוריאלי עם 740,000 פלשתינים, 60% פליטים מהגל הראשון, 40% תושבים ותיקים שם – מדינה פלשתינית אחרי יום.

הצעתי היתה בעבר, ואני חוזר עליה – יש בעזה שלוש ערים, אין רצועת-עזה, יש העיר עזה, יש העיר ח'אן-יונס ויש העיר רפיח. כל אחת מהן יכולה לקבל אוטונומיה מוניציפלית של ניהול ענייני העיר שלה, עם שיקום מחנות הפליטים שמסביב. לאותה קבוצה שחיה באזור אל-בוריג', גם האמריקנים בזמנם הציעו, וגם ב-1972 היה פתרון שמשה דיין גנז אותו – להעביר אותם לעיר בצפון-סיני, לעיר מתועשת, כדי לדלל את אוכלוסיית הרצועה.

בנימין טמקין (מרצ):

ליפן.

אליעזר זנדברג (צומת):

אולי הם רוצים ליפן, אני לא בטוח שהיפנים יסכימו.

רחבעם זאבי (מולדת):

ושנינו למדנו את זה ממפלגת העבודה.

גונן שגב (צומת):

יש להשקיע בתשתית ברצועה כסף רב. לפי הערכות של כלכלנים מדובר על כ-4 מיליארדי דולר, וברור שישראל איננה יכולה לעמוד בהוצאות כאלה. אי-לכך ההסכם או ההסדר בעזה צריך להוות תנאי כלפי העולם וכלפי הערבים, תנאי ראשוני לפני איזה שהוא המשך של שיחות השלום המהוללות.

כבוד ראש הממשלה, כפי שהזכרתי, ב-1972 גנזה ממשלת המערך מסקנות של ועדת מומחים, שהמלצותיה היו דומות לתוכנית, והיום אנו משלמים את המחיר. הרי ברור שלא ניתן לצאת ממאגר המחבלים בנשק זה, כי הטרור ירדוף אותנו לנגב. יש להתחיל בשיקום כלכלי ובהפרדת הערים ברצועה לפי הצעתי, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שגב. מכיוון שסגן שר הביטחון ישיב על שני הנושאים יחד, אנחנו עוברים לנושא הבא.

הצעות לסדר-היום רצח החייל ארז שמואל, השם ייקום דמו, משיבת ההסדר בחברון

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: רצח החייל ארז שמואל, השם ייקום דמו, משיבת ההסדר בחברון – הצעות לסדר-היום מס' 1665, 1669, 1673, 1689 ו-1702. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים. "את חברון היה צריך לכבוש עם אש מתותחים" – את זה אמר סגן ראש הממשלה, איש מפלגת העבודה, שידע את הערבים, שזכר את חשבון הדמים שלנו עם ערביי חברון מימי פרעות תרפ"ט ומימי מלחמת השחרור. הוא היה מפקדם של ל"ה אנשי הפלמ"ח ו"ההגנה" שנרצחו בידי אנשיו של ג'עברי, מנהיג ערבי ורוצחי חברון.

"את חברון היה צריך לכבוש עם אש מתותחים" הוא אמר לא כדי לנקום את דם היהודים אלא כדי – כדבריו – "שלא יישאר שם חלילי אחד".

סגן ראש הממשלה, שאמר את הדברים האלה היה יגאל אלון, זיכרוננו לברכה, שלא היסס לתמוך בחידוש היישוב היהודי בחברון ותמך במתיישבים בכל כוחו הפוליטי והמוסרי.

אבל, את העיר חברון כבשנו ללא ירייה אחת, לתדהמתם ולהפתעתם של החברונים. הם עצמם אמרו לנו זאת בשיחות רבות. הם ציפו לצו פינוי והכינו עצמם לכך, אלא שהממשלה שלנו ציוותה אחרת. היו שהאמינו בדו-קיום, ואפילו הקמתה של קריית-ארבע היהודית הביאה פיתוח ופרנסות לתושבי חברון הערבים.

דברי הימים של הארץ הזאת יודעים לספר לנו על מלחמות וכיבושים, ותמיד היה הכובש והמנצח הופך את בתי-התפילה ואתרי הקודש של הצד הנכבש לבתי-תפילה של המנצחים. כך היה כאשר המוסלמים כבשו את הארץ, וכך היה כאשר הצלבנים כבשו. ישראל המתחדשת היא הראשונה בדברי הימים, אשר נהגה אחרת: כאשר שחרר צה"ל את עיר האבות חברון מידי קלגסי בני-עמון במלחמת הישועה והמגן ב-1967, נקבעו הסדרים של חופש הפולחן במערת המכפלה לבני שתי הדתות, היהודית והערבית. יש לזכור, שאת קדושת המקום וקדושתו של אברהם אבינו קיבל האסלאם בהשפעת היהדות.

מדינת ישראל מאפשרת, ובצדק, את חופש הפולחן לבני כל הדתות. כך הנוצרים וכך המוסלמים, אבל לא תמיד כך עם היהודים עצמם. הנה, למוסלמים מותרים התפילה והפולחן בהר-הבית בירושלים, וליהודים זה אסור. אפילו שליחיו של קדאפי רשאים אצלנו לעלות לשם ואחר-כך לצאת בהכרזות על חיסול הישות הציונית.

ביום ב' האחרון נמנע מנשים יהודיות מחברון לקרוא פרקי תהילים לעילוי נשמתו של החייל ארז שמואל, ה' ייקום דמו, שנרצח בדרכו למערה. חיילי צה"ל מנעו זאת מהן, בפקודתו של מי? האם אין חופש פולחן ליהודים במקום הזה?

בהצעה לסדר אתמול העליתי את דבר התנהגותם האלימה של החיילים כלפי נשים אלו, וסגן שר הביטחון השיב שיש בידו ממצאים אחרים, וכי אל לנו להלין על צה"ל. ובכן, בדיקה חוזרת שלי מאמתת את טענות נשות חברון, ואינני מלין על צה"ל, אפילו יצאתי להגנתו השבוע במאמר. אני מלין על הדרג המדיני, על הממשלה, שכן ציוו את חיילי צה"ל לעשות.

המדיניות המגומגמת וחסרת הבהירות של ממשלות ישראל כולן החזירה את החברונים לדרכם המסורתית, התוקפנית, האלימה, המלווה ברצח ובטרור.

בתחילת חודש מאי 1980 נרצחו חמישה בחורי ישיבת ההסדר בחברון. כתבתי אז לשר הביטחון: "כיצד זה קרה, שעל בית-הדסה לא היה מוצב מזקף עם מקלע, שיאבטח את יושביו בבואם ובצאתם וישיב אש אל היורים? הרי בית-הדסה נשלט ממבנים אחרים, כפי שהוכח בתקרית, ואפשר היה לראות זאת גם לפני כן – – – האם בדקתם את סידורי הביטחון והאבטחה של המקום לפני יום שישי, או ששוב נקבל זאת מוועדת החקירה שתמונה לחקור את התקרית? – – – רבו המקרים של פיגועים ופגיעות שאפשר היה למנוע אותם – – – עיסוקי הרבים והמגוונים לא אפשרו לך להתפנות לעסוק בביטחון השוטף ובתהליך אובדן שליטתנו בשטחים".

שר הביטחון אז היה עזר ויצמן. מאז עברו 13 שנים, ושר הביטחון עכשיו הוא יצחק רבין. השרים התחלפו, אבל המציאות – לא. סידורי הביטחון של היהודים בחברון הם כושלים, ו"רבו המקרים של פיגועים ופגיעות שאפשר היה למנוע אותם", כפי שכתבתי לפני 13 שנה. וגם היום שר הביטחון לא מתפנה לעסוק בביטחון השוטף ובתהליך אובדן שליטתנו בשטחים. שוב נקבל המלצות מוועדת חקירה, אם תמונה כזאת. באותו מכתב שאלתי: "מתי נתחיל להפעיל ועדת חקירה לפני האסון? כושר הישרדותנו במלחמות הגדולות ובמלחמות כנגד הטרור מותנה בכושרנו לחזות את הבעיות והמהלכים הצפויים ולתת להם פתרון או טיפול מונע". כך כתבתי לפני 13 שנים, שרי הביטחון התחלפו אבל הליקוי הזה נשאר בעינו.

הלכתי לניחום אבלים אצל משפחתו של החייל ארז, השם ייקום דמו, שהוא החלל ה-173 שלנו באינתיפאדה, ומצאתי שם משפחה ישראלית גדולה, יוצאת כורדיסטן, שעברה את כל נפתולי הקליטה בארץ, משער-העלייה, דרך מושב נס-הרים, מלחמה במסתננים ובמחבלים, משפחת עמלים יפה, שחינכה את בניה לאהבת הארץ בדרך התורה והמסורת. הם ביכו את בנם ושאלו אותי שאלה, שלא ידעתי להשיב עליה: עד מתי תשב הממשלה בחיבוק ידיים לנוכח הטרור המשתולל?

אולי מישהו ישיב למשפחת שמואל ולעם בישראל על השאלה הזאת? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. אני מזמינה את חבר הכנסת בנימין טמקין, ואחריו – את חבר הכנסת עוזי לנדאו. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הרשו לי קודם כול להביע את תנחומי למשפחת ארז שמואל, זיכרוננו לברכה, קורבן נוסף במעגל הרצח, ההרג, האלימות, השנאה, הפחד.

גברתי היושבת-ראש, תפקידנו כנציגי ציבור לא יכול להסתיים בכך שנביע צער, ולא בגינוי המעשה, אלא אנחנו גם צריכים לומר את דברינו לגבי האפשרות, הסיכוי, התקווה לשים קץ למעגל הזה; זו התשובה האמיתית.

לא במקרה שמעתי כאן, גם מחבר הכנסת עובדיה עלי, שלא נמצא כאן, וגם מחבר הכנסת אלי דיין, שנמצא כאן, שניהם אמרו שצריך להפעיל יצירתיות.

חבר הכנסת עובדיה עלי אמר, שיש צעדים שצה"ל צריך לנקוט אותם, יותר קשים. הוא רק לא מסביר מה הם, איך הם מתקשרים לסוף המעגל הזה, איך הם מביאים לסוף האלימות.

אני שומע את חבר הכנסת אלי דיין אומר, שלא מספיק שצירפו את פייצל אל-חוסייני, צריך לעשות משהו בשביל לחזק את המשלחת, ומבקש להפעיל את היצירתיות. נו, אז בואו נפעיל את היצירתיות, בואו נאמר משהו בעל תוכן. באמת צריך לחזק את המשלחת. צריך לחזק את המשלחת על-ידי כך שמבטיחים תמיכה של הרחוב הפלשתיני במהלכי השלום של המשלחת. צריך לחזק את המשלחת על-ידי כך שאתה יוצר קשר ברור יותר עם אלה, שבסופו של דבר הם שנותנים את הפקודות ואומרים למשלחת מתי להגיד "כן" ומתי להגיד "לא", והם יושבים בתוניס, קוראים להם אש"ף. אלה דברים ברורים, אלה תשובות. אפשר להסכים, אפשר לא להסכים. מעשים יותר קשים של דיכוי, אני יכול לערוב שהם מתקשרים להמשך המעגל של אלימות.

כאשר אנחנו שואלים על שורשי הרצח – אתם יודעים מה? בשביל לא לפגוע באמת בתחושות המשפחה והמשפחות, אני לא רוצה לדבר על רצח ספציפי, אני רוצה לדבר על הרצח הבא, זה שלצערי הרב יקרה. איפה שורשי הרצח?

גון שגב (צומת):

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת שגב, עשה טובה. בסוף אני אתן לך לשאול אותי שאלה.

איפה שורשי הרצח הבא, זה שעוד לא קרה? איפה שורשי ההרג הבא של ילד בשטחים, שעוד לא קרה? אולי הם בעוצר שמתקיים בשטחים בימים האחרונים?

גון שגב (צומת):

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת שגב, לא יכול להיות שלא תיתן לי לומר משפט שלם.

כאשר אנשים בחברון נמצאים בעוצר בתוך הבתים שלהם, על מה הם משוחחים שם בתוך הבתים בעוצר? על תרומתו של הרמב"ם? על גאוניותו של פרויד, או אפילו על הציטוטים – – –

גון שגב (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גון שגב, אני מבקשת ממך לא להפריע.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת גזון שגב, אתה באמת עובר את הגבול.

האם השורשים הם בשיחות שמתקיימות בבית של המשפחה הפלשתינית בעוצר? על מה מדברים שם? הם לומדים שם לאהוב את היהודים? שם אתה מונע את הרצח הבא, או שאתה יוצר את הרצח הבא? האם שורשי הרצח הם לא בחיפוש בבית, שגם הוא מוצדק? באי-יכולת להביא ילדה לדיאליזה בתוך ישראל כי יש סגר, כי יש רצח קודם? איפה שורשי הרצח? שורשי הרצח בשליטה של עם אחד על עם אחר. שורשי הרצח במצב של כיבוש מתמשך. איך אני יודע את זה? לא רק כי זה כבר קורה לנו. אני יודע את זה כי זה קורה גם ביוגוסלביה בין סרבים לקרואטים, ואני יודע את זה כי זה קורה בצפון-אירלנד בין פרוטסטנטים לקתולים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ואיך זה התחיל פה?

בנימין טמקין (מרצ):

אתה רוצה שאנחנו נעסוק בהיסטוריה? כל אחד שם את ההתחלה במקום אחר. תן לי להגיד לך משהו, אדוני סגן שר הביטחון. עם כל הכבוד, אילו עסקנו בשאלה ההיסטורית עכשיו, מי צודק ומי התחיל, אנחנו יכולים לשוחח על העניין הזה, ואין לי שום ספק שיהיה קונסנסוס ביני לבינך. אבל זו לא המשימה שלנו. לגבי הילד שנולד אחרי שנת 1967 בשטחים, המצב הרלבנטי הוא מצב הכיבוש הנוכחי, שום דבר אחר איננו רלבנטי בשבילו, זה המצב. הילד בגיל 12 שגדל בעזה בלי המנון ובלי פספורט, בלי תקווה ובלי עבודה, לפעמים בלי אוכל ולפעמים בלי תרופות, במצב הזה הילד הזה שופט את היהודי רק על-פי החייל שם ועל-פי המתנחל שם. אין לו שום מסגרת אחרת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה נכון, אבל בראייה כוללת – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא נכון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה סובייקטיבי.

בנימין טמקין (מרצ):

תן לי להגיד לך משהו, חבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה יכול להגיד הרבה דברים.

בנימין טמקין (מרצ):

מותר לי. הרי גם אתה אומר לי דברים לפעמים.

אנחנו ראינו בברית-המועצות 70 שנה דיקטטורה הכי קשה. הרוסים ניסו לכפות את עצמם על הליטאים, על האוקראינים, על הגורגים ועל כולם, ואפילו שלחו רוסים לחיות שם כדי לשנות את המבנה הדמוגרפי, ואחרי 70 שנה כל העמים האלה קמים לעצמאות לאומית. ואתם לא לומדים שום דבר, כלום לא לומדים. אתם חושבים שאנחנו פה מחוסנים מהתופעות האלה.

אני אומר לכם כך: מי שרוצה באמת לשים קץ למעגל הזה של הרצח צריך ליצור מצב פשוט, מצב שבו יהודים יוכלו לחיות ולבקר בחברון, אבל מדינת ישראל לא תהיה בחברון. אם מדינת ישראל לא תהיה בחברון, אלא יהודים יוכלו לחיות שם כשכנים, על-פי מצב של שלום בין שני העמים – איך דרך אחרת לשים קץ למעגל הזה. ומי שלא רוצה ללמוד, לא את שיעור יוגוסלביה ולא את שיעור לבנון, לא את שיעור אירלנד ולא את שיעור אלג'יר, הוא צריך ללמוד את שיעור ישראל-פלשתינ, כי אחרי כל השנים האלה, אחרי כל הנאומים האלה, "ידנו הארוכה תשיג אותם בכל מקום ומקום", ו"השם ייקום דמו", ובצד השני גם להם יש נקמה במחשבה. אני אומר לכם: הדרך היחידה האמיתית לשים קץ לרצח, לשים קץ למוות, לשים קץ לשכול, ולא רק לנאום על זה, היא להגיע לשלום עם שכנינו, המבוסס על ביטחון לשני הצדדים, ואין דרך אחרת לעשות את זה אלא להכיר בכך שיש גם עם אחר, יש גם אנשים אחרים, יש גם כאב אחר, ויש גם האפשרות לחיים טובים לשני הצדדים, כאשר הם מבוססים על הכרה הדדית, על שלום, על ביטחון. אין פתרון אחר. כל היתר זה נאומים, שלא פותרים את הבעיה ולא מונעים אפילו טיפה אחת של דם ושל סבל לשני העמים. תודה רבה.

גונן שגב (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. אני מזמינה את חבר הכנסת עוזי לנדאו. אחריו – חבר הכנסת אבי יחזקאל. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, האזנתי בצער לדברים של חבר הכנסת טמקין, לא משום שאינני מחשיב את דעתו. אני לעתים רואה כיצד התמימות, שביחסים בין-אישיים היא ערך גדול, אבל במדינאות היא פשע, עלולה להוביל את בעלי הרצון הטוב ביותר אל אחד האסונות הגדולים ביותר שחלילה לא יחולו על העם היהודי.

ההבדל בין פרשת צפון-אירלנד ובריטניה ובין פרשת אלג'יריה ופריס ובין מה שמתרחש בינינו לבין הערבים הוא, שהאירים רוצים לזרוק את האנגלים מצפון-אירלנד, לא מלונדון, והאלג'ירים רצו לזרוק את הצרפתים מצפון-אפריקה, לא מפריס, ומה שאתה אינך מבין, ידידי חבר הכנסת טמקין – – –

בנימין טמקין (מרצ):

ויש יוגוסלביה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

רצונם של הערבים הפלשתינים הוא לזרוק אותנו מתל-אביב – –

בנימין טמקין (מרצ):

יוגוסלביה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקשת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – ומירושלים ומחיפה ומבאר-שבע, ושורשי הסכסוך אינם נעוצים ב-20 השנים האחרונות – – –

בנימין טמקין (מרצ):

את יוגוסלביה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, אני יכול להיכנס גם לברית-המועצות וגם ליוגוסלביה, ואני סבור, לצערי הרב, שהדברים קשורים בשאלות ששאלת קודם, האם יש פלשתינים. אם יש עוד הרבה דברים שיש לדעת, הנה עכשיו שרת החינוך והתרבות הקודמת, שעכשיו היא שרת האמנויות, הציעה יום לימודים ארוך בן חמישה ימים בשבוע. אני סבור שיש חברי כנסת שראויים ליום לימודים ארוך בתחום הסכסוך הישראלי-הערבי. שורשי הסכסוך אינם עניין של 20 השנים האחרונות. שורשי הסכסוך הלאומי בינינו לבין הערבים כאן, בהיסטוריה המודרנית, החלו עם הביל"ויים ב-1882, ובאופן חריף יותר, לאומי יותר, ב-1918-1920, כאשר הערבים, כחברה, עמדו על כונתיה של התנועה הציונית, והפרעות הראשונות לאחר פרשת תל-חי היו הפרעות בירושלים. אחרי זה ב-1928 וב-1936 – הפרעות בחברון, בצפת, בעזה ובשכם, ומה שאדוני רואה היום, מה שקרוי: אינתיפאדה, אלה אותם מאורעות; אותן כנופיות פורעים המבקשות לסלק אותנו מכאן. הוויכוח איננו בינינו לבין הפלשתינים החיים כאן, הוויכוח הוא בין העם היהודי ובין העם הערבי כולו, שאיננו מוכן להכיר בקיום יהודי עצמאי באזור הזה, כפי שאין שוללים את קיומם – – –

דוד צוקר (מרצ):

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת צוקר, אני, לצערי, הייתי חייב להקשיב לדברים הקשים שאמר כאן חבר הכנסת טמקין, ואני עדיין רוצה לחזור לעצם העניין שממנו התחלנו את הוויכוח הזה – – –

יורם לס (העבודה):

עוזי לנדאו (הליכוד):

הנה אני רואה שיש שניים שיש להם עניין לוויכוח. למה לכם להתווכח אתי בטווח רחוק?

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה קצרה. משפט אחד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ענו זה בזה מקרוב.

יורם לס (העבודה):

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש ---

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מבקש לחזור או לגשת לפרשה של חברון. הנה נרצח אזרח ---

היו"ר א' סלמוביץ:

בסוף דבריו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — ארז שמואל — — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

מדוע חבר הכנסת לנדאו לא עונה לחבר הכנסת לס?

עוזי לנדאו (הליכוד):

מנין אתה יודע על כל הדברים האלה?

דוד צוקר (מרצ):

— — —

יורם לס (העבודה):

— — — מנין אתה יודע — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — חבר הכנסת לס — — —

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

נעמי חזן (מרצ):

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת פרופסור לס, ראשית, אינך יודע – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד. אני מבקשת לא להפריע שם.

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין. כן, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נרצח ארז שמואל, השם ייקום דמו, בחברון – – –

דוד צוקר (מרצ):

השאלה עדיין – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש הרבה שאלות שתקבלו עליהן תשובות מחוץ לזמן הנאום שלי. אני מבקש מכם לא להסיט אותי מעיקר הדברים.

דוד צוקר (מרצ):

רק תענה מאיפה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

תאמינו לי, חברי הכנסת ממרצ – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש לפניכם לא רק יום לימודים ארוך לענות בו אלא – – –

דוד צוקר (מרצ):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, לא קיבלת את רשות הדיבור.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, את מפריעה עכשיו.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חברת הכנסת חזן, יש כאן מישהי שצועקת בקול רם לכן אינני מסוגל להשיב על השאלה שלך. מה היא היתה?

נעמי חזן (מרצ):

רציתי להבין — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, גבירותי ורבותי — — —

נעמי חזן (מרצ):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

בכל הכבוד, אני כבר חלק ניכר מהזמן מתווכח — —

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה קצרה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — ואינני יכול להגיע לעצם העניין. אני מבקש את הגנת כבוד היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מנסה.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הרצח בחברון. בידי ריאיון ב"חדשות", עם ראש הממשלה מר רבין, ושר הביטחון, מ-24 במרס 1993. המראיין הוא אמנון ברזילי, והוא שואל את מר רבין, מה יקרה אם גם בתקופת הסדר הביניים יימשך הטרור? אומר מר רבין: אני לא שלחתי את המתנחלים

להתיישב בשטחים. ושוב: מה יהיה מצבם אם הטרור יימשך? משיב מר רבין: כמה יש שם? בסך הכול 80,000 מתנחלים חוץ מאשר בירושלים רבתי. ושוב: אבל חייהם עשויים להפוך לבלתי-נסבלים. רבין: שילכו. ועוד אומר הכתב: את קריית-ארבע הקימה ממשלת המערך. משיב רבין: מה זה קריית-ארבע? בסך הכול 5,000 איש.

סגן שר הביטחון מ' גור:

למי הוא אמר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לפי אמנון ברזילי, ב-24 במרס 1993, בעיתון "חדשות".

סגן שר הביטחון מ' גור:

שמעת את רבין אומר זאת?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אומר לך שאני מצטט את הדברים האלה. ראיתי את הדברים האלה רק בשבועיים האחרונים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני עד היום לא ראיתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אעביר לך אותם, משום שהדברים האלה משמעותם – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני לא אמתח את זה יותר מדי. רק אומר שאם הדברים אכן נאמרו, הם חמורים מאין כמותם, כי פירוש דברים כאלה הוא התרת דם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הדברים האלה לא נאמרו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אעביר אותם לאדוני. בכל מקרה, אנשי חברון מתלוננים, יושב-ראש ועד התושבים בחברון אמר על עצם האירועים לאחר מותו של ארז שמואל, שבדרך מקריית-ארבע לחברון נזרקו בשנה האחרונה בלבד 32 בקבוקי תבערה, נפצעו 16 אזרחים יהודים, בהם שמונה ילדים. אדוני סגן שר הביטחון, בדרך הזאת, מקריית-ארבע לחברון. היכן נמצא הצבא?

אני לא רוצה למתוח את הנקודה הזאת יותר מדי. תחושת התושבים קשה בתחום הזה, אבל מעבר ליכולתה של הממשלה ורצינותה לפעול להגנת חיי התושבים, אני יוצא מתוך הנחה שכבוד סגן שר הביטחון סבור שיש כאן טעות. יש בעיה גם במדיניות החוץ, גם במדיניות הביטחון, שבגללה פרשת אירועי הטרור תלך ותגבר. היתה הפוגה מסוימת.

אדוני סגן שר הביטחון, הממשלה היא שלומיאלית ואין לה מדיניות. חלק ניכר ממעשיה – סופם בחוסר מחשבה תחילה, ואני אתחיל במה שקרה רק ביומיים האחרונים, פרשת הלובים. הלובי הלובי שהיה. מה אנחנו רואים שם? אנחנו רואים שמגיעה משלחת לובית – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — —

אלי דיין (העבודה):

זה נושא אחר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, לנו עוד יהיו חילופי דברים עוד מעט.

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — — בהיסטוריה שפתאום הלובים עוזרים לכם — — —

עוזי לבדאו (הליכוד):

הלובים עוזרים לנו? באמת. אתה יודע מה? בסדר, עוזרים לנו. אני מוכן — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — —

עוזי לבדאו (הליכוד):

זאת באמת הערה. מה שאני מנסה להתבונן או ללמוד מן האירוע הלובי — זו רצינותה של הממשלה. הנה יוצא שר התיירות, מר ברעם — —

אלי דיין (העבודה):

זה נושא אחר.

עוזי לבדאו (הליכוד):

— — ומשתטח בפני חבורה שאת טיבה האמיתי אנחנו יודעים, ויוצא לידו פרופסור מכובד, הפרופסור גינת, שהיה יועץ ראש הממשלה לעניינים ערביים, מומחה בממשלותיכם, כדי להציג את השר, ושר אחר, מר שחל, הולך ואומר שכבר יש מגעים, שנמשכו שנה ארוכה. יש עוד אחד שאומר: קדאפי רוצה להגיע לשלום, ומר פרס מרמז שכבר היו דברים כאלה במשך זמן ארוך. היום הפרשה הופכת להיות אחרת לגמרי. מתחילים להאשים זה את זה. הלוא אלה הם שלושת יסודות השלומיאליות: תחילה — חוסר הבנה, אחר כך ביצוע כושל, ואחר כך הטחת האשמות זה בזה.

מי שסבור היה שהדבר הזה יוצא דופן — טועה. יש דוגמאות נוספות בתחומים האלה בכללם, שיש להם השפעה ישירה על נושא הביטחון. קח את נושא ה"חמאס" — ראש הממשלה, מר רבין, היה זה שעודד את ה"חמאס" ואת הקמתו בשנים 1984, 1985, 1986 בעזה. אמרו שאש"ף קיצוני, יקום

הארגון החדש, שהוא מתון ממנו, ויכו זה את זה. היום פתאום רבין הופך את הדברים, ואש"ף מתון, רחמנא ליצלן, וה"חמאס" קיצוני.

היתה תקופה ארוכה שמר רבין היה נגד מגעים עם אש"ף, אבל חודש לפני שהחוק על איסור המגעים עם אש"ף בוטל, מר רבין נאלם, נאלם דום בנושא שהוא מהותי.

היתה פרשת הגירוש. פרק זמן די ניכר התנגד רבין לגירוש.

סגן שר הביטחון מ' גור:

על מה אתה מדבר?

עוזי לבדאו (הליכוד):

אני מדבר על כך, שהיתה פקודה לגירוש 12 איש עוד מתקופת הליכוד, עם אישור בית-המשפט, שמר רבין לא ביצע. הוא סבר שאין לבצע גירוש. ואחר כך, כבמטה קסם, אני חייב לומר, במין צעד שנראה כמין התקף של זעם, ללא מחשבה רצינית, ללא הכנה, תוך ביצוע כושל, בבת אחת מגרשים 400 איש, והדבר הזה נעשה תוך הצהרות רמות לתקשורת. אומרים: למען יראו וייראו, מכה קשה, מכה אנושה לארגון טרור, שיהיה לו קשה להתאושש ממנה בטווח הקצר. וכמו שהדבר הזה נעשה במהירות לכיוון אחד, הנה כעבור זמן קצר יש התקפלות טוטלית. לא רק שמחזירים 101 ומקצרים את זמן הגירוש, אלא מתחילים עוד להפיח תקווה, שיש עוד ועדות וישחררו נוספים, ויש בפועל התחייבות של מדינת ישראל שלא יהיו עוד גירוש, שזה דבר חמור. אם קודם עושים דבר, שיהיה כמו מכה קשה לארגון טרור, יושבים עכשיו טרוריסטים בצד, גם ביהודה ובשומרון, ורואים כיצד הם באמצעים מדיניים מנחילים מכה קשה למדינת ישראל, שמתקפלת תחת לחץ.

קח לדוגמה את פרשת הסגר. שנים ארוכות, על הבמה הזאת עומדים חברי הכנסת ומבקשים מן הממשלה, כאחד הצעדים למאבק באינתיפאדה, להשתמש בזכות לעבוד בתחומי מדינת ישראל; מי שבעד דו-קיום עמנו יזכה לעבודה ולהגנה, מי שנגדנו – תישלל ממנו הזכות לעבודה. תשובתכם היתה: לא. שבועיים לפני שהוטל הסגר התנגד מר פרס בממשלה להטלת סגר כזה. והנה, כאשר מוטל הסגר – וגם הוא, אני חייב לומר, נעשה במין עווית של זעם, במין התפרצות, לא בצורה מסודרת – מציפים את כל יהודה ושומרון בכוחות של צה"ל בכמויות חסרות תקדים, ועכשיו אתם באים ואומרים: הצלחנו.

ובכן, שתי הערות. ראשית, העובדה היא, שכאשר נוקטים פעולות ביטחוניות כפי שצריך, כפי שתבענו מכם כל הזמן, אפשר להגיע להישגים. אבל מן הצד השני, אם עכשיו הצלחתם, פירוש הדבר שעד כה נכשלתם. מר רבין היה שר הביטחון שש שנים. הוא היה ראש הממשלה ושר הביטחון שמונה חודשים. מדוע הוא חיכה? מדוע הוא נתן לכל הנושא הזה להתפתח עד שנקט את הצעדים החריפים האלה, בלי שעשה זאת קודם?

קריאה:

הוא לא צריך לסיים?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, צריך לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

או, אני חייב לומר: אני רואה שזכיתי בוויכוח הזה, הרי קריאות הביניים היחידות מטעם האופוזיציה הן שיש לוח זמנים והנאם חייב לסיים.

אלי דיין (העבודה):

לא קראנו קריאות ביניים כי – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, קודם ראוי שתבינו את הדברים ואחר כך תעירו הערות.

אלי דיין (העבודה):

הבנו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בכל מקרה, אדוני סגן השר, אתם את הסגר הזה הטלתם כך, שבמקום להעניש את הפורעים אתם מענישים את הישראלים, את הכלכלה הישראלית, את קבלני הבניין, את החקלאים, את התעשיינים, זוגות צעירים שמבקשים לרכוש היום דירה וישלמו יותר. איך אתם משיבים על הבעיה שנוצרת? – אתם שופכים מאות מיליונים, יוצרים מקומות עבודה למי שמעודדים טרור – – –

בנימין טמקין (מרצ):

עוזי לנדאו (הליכוד):

ההערה שלך נהדרת, ואומר לך למה – כי זו מדיניות הממשלה, אי-אפשר לדעת מה הממשלה רוצה. אני יודע מה אני רוצה, ואמרת כל השנים האחרונות מה אני רוצה.

יורם לס (העבודה):

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת לס, למה לך לבזבז זמן כל פעם בקריאות ביניים? הן הרי דומות זו לזו. תשאיר שם קסטה ותוכל לשתות קפה במזנון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

קלטת יש אצלכם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אתמול היתה לך הערה על קלטת, לפני שבוע דיברת על קלטת. השפה העברית עשירה די הצורך לנושאים נוספים.

הערה אחרונה שלי – אדוני סגן שר הביטחון, אתם אמרתם לנו, שהתהליך המדיני צריך להימשך כאילו אין טרור, ואתם תילחמו בטרור כאילו אין תהליך מדיני. אתם בטרור אינכם נלחמים, אינכם נוקטים מה שדרוש למלחמה בטרור שמא ייפגע התהליך המדיני. והתהליך המדיני מדרבן את אנשי הטרור ביהודה ובשומרון להפליא את מכותיהם. בתהליך המדיני אתם נותנים מחוות, הדבר מתפרש כאילו זה תחת המכות האלה, ואתם צריכים להסביר, מה תעשו כדי להשיב על שאלה של חבר הכנסת טמקין, שלא יהיו מעשי רצח בעתיד. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לנדאו.

הודעה אישית של חברת הכנסת י' דיין

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לאפשר כעת הודעות אישיות לחברת הכנסת יעל דיין ולחבר הכנסת שאול גוטמן.
בבקשה, חברת הכנסת דיין.

קריאה:

חבר הכנסת שאול גוטמן כבר מסר הודעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא כבר מסר הודעה?

אלי דיין (העבודה):

הוא כבר דיבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא ידעתי שהוא דיבר.

יעל דיין (העבודה):

בהודעתו של חבר הכנסת גוטמן, המתייחסת לביטוי שהיטיח בי "שכבת במקומות אחרים", הוא מוצא מחסה ב"פער תרבות ולשון". "הדמיון הפורה", לדבריו, שלי ושל הטוענים נגדו, מוצא הקשר מיני ומבזה במלות השורש שכ"ב.

אני תמיד שמחה להידרש לעושר השפה העברית ומבקשת להביא ממילון אבן-שושן הגדרת הערך שכ"ב: ישעיהו י"ג, ט"ז – "ונשיהן תישכבנה"; ירמיהו ג', ב' – "שאי עינייך על שפיים וראי איפה לא

שוכבת"; וכן בסעיף 5 כפשוטו "בא ביחסי מין". "לשכב על, ב-, עם, את". בכל שאר המובנים לא נזכר במילון ההקשר "הלך לישון", או "ישן".

עוזי לבדאו (הליכוד):

זה "רגע של עברית"?

יעל דיין (העבודה):

זה אבן-שושן.

אין אדם, אשה או גבר – וזה כולל את ילדי ובעלי – שלא יראה בביטוי הזה ביטוי משפיל, סקסיסטי ומגונה. ואני מתייחסת אליו – ומצטרפים אלי שדולת הנשים, ארגוני נשים מרחבי הארץ וגברים רבים, ביניהם שציינו שהם דתיים – בשאט נפש כאל ביטוי אנטי-נשי, שאין מקומו לא בבית הזה ולא בבית שוויוני ומתוקן ומכבד אדם אחר.

להטיל את אומללות וביזיון הביטוי "שוכבת במקומות אחרים" על תרבות ולשון נקייה וגבוהה יותר, זו היתממות בלתי-קבילה, וודאי שאינה תחליף להתנצלות ולחזרה מהנאמר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבן-שושן נותן פירוש אחר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת זאבי, אתה לא קיבלת את רשות הדיבור. אני מבקשת לא להפריע.

ברכת היושבת-ראש את חברי המפלגה השמרנית בבריטניה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, נמצאים אתנו ביציע האורחים חברי המפלגה השמרנית בבריטניה המבקרים בישראל, בראשותו של חבר הפרלמנט ספנסר באטיסט, כאורחי המדינה.

אני מבקשת לברך אותם בשמי ובשם חברי הכנסת לרגל ביקורם בארץ ולאחל להם המשך ביקור פורה ומוצלח.

הצעות לסדר-היום רצח החייל ארז שמואל, השם ייקום דמו, משיבת ההסדר בחברון

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו חוזרים להצעות לסדר-היום בנושא: רצח החייל ארז שמואל, השם ייקום דמו, משיבת ההסדר בחברון. חבר הכנסת אבי יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, נראה לי ששבוע בלי להזכיר את המלה "סקס" בוורסיות שונות בכנסת הוא כבר לא שבוע. כל שבוע עולה הסיטואציה הזאת, ואני אומר את זה בכנות. הגיע הזמן אולי לשים סוף-פסוק לכל מיני הערות של חברי הכנסת שעוסקות במינויות של נשים ו/או גברים ושל מיעוטים. זה לא לכבודה של הכנסת, עם כל הכבוד, וסליחה על ההערה.

אשר לך, חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני חייב לומר שאני אוהב לשמוע אותך, אבל בעיקר כמי שעוסק בעבר. לא שמעתי, לא ממך ולא מאנשים נוספים מהימין, שמציגים לנו משהו בנושא העתיד. אם כל הזמן אתה ואנשים כמוך תמשיכו להלך עלינו אימים, ואני חייב לומר, אני שואל לפעמים את חבר הכנסת רפאל איתן שאלות אישיות: האם החזון שאתם מציגים לנו הוא חזון של "לנצח תאכל חרב"?

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, אתה לא תיקח את רשות הדיבור.

אברהם יחזקאל (העבודה):

האם תחייתו של העם היהודי במדינת ישראל היא בזה שברגע שנולד לי בן אומר לי חבר כנסת שאני מעריך, מכבד, מוקיר, ואני אתווכח אתו – אבי, קנית לו אקדח?

לימור לבנת (הליכוד):

רבין אמר מקל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כי כמו שאבי נתן לי אקדח להתמודד על קיומי במדינת היהודים – גם אתה. ואני לבני ולבניי לא רוצה לאחל מדינה שכל הזמן תחיה על חרבה, אלוהים עדי. לניסיון הזה שעושה ממשלת ישראל חייבים לתת יד בצורה כלשהי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם אנחנו רוצים שיהיה "לנצח תאכל חרב"?

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא שאלתי אותך.

נניח שבכל מקרה התיאוריה שלך נכונה והוויתורים, רחמנא ליצלן, שעושה הממשלה דהיום לא יועילו, אז הפער בינינו לבינך, שלמלחמה הבאה, חס וחלילה, יש שתי דרכים: האחת – הדרך שלא ניסית בה כלום, כלומר הים הוא הים; ואחת שלנו, שאומרת בואו ננסה להוביל תהליך, כי בכל מקרה, על-פי התזה השחורה שלך, המלחמה הבאה בפתח. אני חושב ששאלה של מנהיגות – האם מנהיגים יכולים להוביל תהליך שלום, ניסיון לתהליך שלום, תוך פשרה – זו השאלה העומדת על הפרק.

אנא, למען השם, תפסיקו לדבר בשם העבר, תנו לנו חזון לעתיד, תנו לנו קצת פתרון. הרי אחר כך אתה שואל למה לא עולים יהודים למדינת היהודים. הרי אם היו פה עוד 4 מיליוני יהודים, לא היתה בעיית עזה, לא היתה בעיית יהודה ושומרון, הבעיה לא היתה קיימת. אני מציע לך להצביע לאותה ממשלה שלוקחת סיכונים.

השבוע בוצע רצח, רצח נפשע ונתעב. הלך אדם, ארז שמואל, זיכרנו לברכה, השם ייקום דמו, למצות את זכותו הבסיסית – להתפלל במקום הקדוש לו ולעם היהודי. אנו, שרק לפני יומיים עברנו מהלך טרגי-קומי, ובשם חופש הפולחן וחופש הגישה למקומות הקדושים לכל הדתות נתנו לעולי רגל לובים לבוא, להתפלל, להשמיץ ולקרוא לחיסול הישות הציונית, ואו-טו-טו יש כאלה שהעלו מן האוב את מועמר קדאפי וראו בחזונם שהוא מגיע אלינו – – –

גונן שגב (צומת):

לא אנחנו...

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני, בניגוד לך, יודע גם לבקר טעויות שאנחנו עשינו.

אבל, אנו, המקדשים את זכותו של האדם באשר הוא אדם, אם הוא בן הדת המוסלמית ואם הוא בן הדת הנוצרית, לצערנו מקבלים תשובה שעולה לנו בדמים.

אבל בין זה לבין הניסיון לסחור ברצח המרחק ענק. מעל במה זו אני פונה בכנות לאנשים, ואני מאמין שכל חברי הכנסת הם בעלי כבוד עצמי: תפסיקו להטיח באלה העוסקים בעשייה האשמות שיש בהן עלילות דם. מותו של כל יהודי בארץ ובכל מקום בעולם כואב לנו, אבל גם מותם של אחרים צריך להציק לנו ולהכאיב. לכך צריך לתת פתרון.

אתמול נשאל חבר הכנסת פלד בריאיון ברדיו, לאחר סיור בחברון: האם נכונים דבריו של בני קצובר, להערכתו של חבר הכנסת פלד, ש-30% ממתיישי יהודה ושומרון יאחזו בנשק ביום הפשרה שתהיה? ענה חבר הכנסת הנכבד – וניסיתי לצטט את דבריו, וטוב שהוא תיקן אותם לפני שעליתי לדוכן – משהו בסגנון: אל תזלזלי בנוער של "גוש אמונים", הרבה יותר יצאו למאבק. היה נדמה לי, שכאילו הוא אמר הרבה יותר, אבל הוא אמר הרבה יותר יצאו במאבק.

אני שואל חבר כנסת במדינת ישראל, שקורא שלא לזלזל בנוער כזה או אחר, מהו סוג המאבק שאתם מציעים? איזה מאבק אתם מתכננים לנו, לממשלה שהולכת במהלך השנה הקרובה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

מהלך לא לגיטימי, מדיניות לא לגיטימית, לא מבחינה מוסרית, לא לאומית ולא ציבורית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני בינתיים שותה מים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לנדאו, אתה כבר מיצית את עצמך בנושא זה. אני מבקשת לא להפריע. חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

הוא שאל אותי שאלה. המאבק שאנחנו מדברים עליו הוא מאבק דמוקרטי בבחירות, ולכן אנחנו קוראים לכם שלא לעשות שום תהליך שכרוך בווייתורים ללא בחירות והליכה אל העם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

על זה תקבל תשובה.

היו"ר א' סלומביץ:

חבר הכנסת פלד, שאלת, שמענו, מיצית את עצמך, ואם הוא ירצה הוא ישיב לך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הבטחתם דבר הפוך.

משה פלד (צומת):

סגן שר הביטחון נותן בי אמון. הוא מקבל את כל מה שאמרתי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

להגיד להגיד, אבל להתחיל לנופף באצבע – לא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני, אני אומר לך, שמי שמנופף באצבע היום עלול מחר, באמירות חסרות אחריות, לתת לקצוברים האלה לגיטימציה לכך שאנשים יאחזו בנשק. אני אומר לתת הכשר – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה זה "הקצוברים האלה"?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר: הקצוברים האלה. אדוני היקר, אני מודיע לך, הקצוברים האלה ירסו את הדמוקרטיה במדינת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

איך אתה מדבר – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

על זה נאמר – – –

גונן שגב (צומת):

מה זה "הקצוברים האלה"?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גונן שגב, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני שותה שוב מים.

משה פלד (צומת):

הקצוברים האלה הם מתיישבים מגשימים ותורמים תרומה אדירה למדינת ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הקצוברים האלה יצרו את הטפילות החלוצית מהזן החדש, חלוצי הווילות. אומר לי חבר הכנסת רפאל איתן, שהוא כבש את האדמה והוא כבש ביצות – רעפים אדומים זה הקצוברים האלה, זו הציונות החדשה.

לימור לבנת (הליכוד):

איזה שקר. גברתי היושבת-ראש, היחזקאלים האלה מסיתים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, לא קיבלת את רשות הדיבור.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היא אמרה "יחזקאלים" ויש רק יחזקאל אחד במליאה, זה ממש מעליב. אם היו שניים הייתי מתגאה. יש ארבעה דיין.

אני מציע שלא ללכת בגישה האומרת: מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו. הבעיה שלנו, כפי שהיא מתבררת בימים אלה, חבר הכנסת זאבי, אינה רק הבעיה הערבית. אני מסכים אתך שיש לנו בעיה. אבל מתברר שהבעיה היהודית, שיש מי שאולי מעודדים קיומו של מאבק גלוי, ואולי חלילה אלים, נגד ממשלת ישראל – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

למי אתה מתכוון?

אברהם יחזקאל (העבודה):

למה אתה קופץ? אני לא מתכוון, אני אומר שיש מי שמעודד, בעיני, מהלך כזה שעלול להוביל לתהליך של אלימות.

אשר ללגיטימציה, או להכשר של הממשלה להגיע למשא-ומתן ולפשרה, הממשלה הזאת והמפלגות המרכיבות אותה נבחרו על בסיס מצע ברור האומר: יש לה מנדט להוביל – תקשיב היטב – את תהליך השלום תוך פשרה טריטוריאלית, תוך משא-ומתן עם פלשתינים ותוך משא-ומתן עם הסורים, אם כי אני אישית אומר שאני מקווה שברמת-הגולן, תוך פשרה ברמה, לא מהרמה, אני אישית אתמוך בקיומו של משאל עם אם יסתכם משא-ומתן.

לימור לבנת (הליכוד):

בחירות. אל תפחדו מבחירות.

משה פלד (צומת):

אברהם יחזקאל (העבודה):

אין בחירות. בחירות הן כל ארבע שנים.

אבל הממשלה הזו הבטיחה – וכנראה יש כאלו שמצרים על כך באופוזיציה – את ביטחון הפנים. היום בטוח יותר להסתובב בתוך "הקו הירוק" מאשר ביהודה, בשומרון ובעזה. אף אחד אל ייתמם פה. סיר הלחץ הזה, הסגר, הולך ומתפוצץ.

כשאתה קורא בעיתון שאב של משפחה מסתובב עם שקל בכיס, עם שקל, ונותן לבת שלו 50 אגורות לקנות חצי מנה פלאפל, ובחצי שקל הולך לפרנס את כל המשפחה שלו, אלוהים עדי, אתה כבן-אדם, אנחנו כבני-אדם, כבודו של האדם נרמס, וגם זה צריך להיות חשוב לנו, קצת, לא הרבה, אף שהם אינם יהודים. אתם לא רוצים פתרון לעניין הזה? למה אתם חושבים שעזתי צריך להסתובב עם שקל בכיס ולהאכיל את כל משפחתו בשקל?

רחבעם זאבי (מולדת):

בסעודיה יש הרבה דולרים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מודיע לך, שבנושא סעודיה אין הסכמה אפילו בליכוד, ואתה רוצה לשגר אותם לסעודיה?

רחבעם זאבי (מולדת):

הרבה מאוד דולרים מתבזבזים בארצות ערב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

צריך לומר שביו"ש, ואני מקווה שסגן שר הביטחון יתקן אותי, התחושה שלי שביהודה ובשומרון אין אפשרות להבטיח – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

– – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

נראה לי ש"הבימה" הגיעה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל, אני מנהלת את הישיבה הזו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

באמת, את פוגעת ביושבת-ראש. קצת אחוות נשים. חברת הכנסת יעל דיין דיברה בשם הנשים, ואת עכשיו פוגעת. זה לא מכובד, מה שאת עושה, אשה לאשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מבקשת לסיים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר שאין אפשרות להבטיח לכל תושב ביהודה ובשומרון – ואני מבקש להבהיר שהמצב בשטחים מבחינה ביטחונית אינו כמצב בתחום "הקו הירוק". עלינו לדעת שעירוב אוכלוסיות ימשיך ויגרור שנאות ומתיחויות, ולכן אין לנו ברירה אלא להבטיח ביטחון לרוב יהודי בתוך "הקו הירוק", ולהבהיר שאין אפשרות, ואני אומר מלה חמורה, אין אפשרות להבטיח ביטחון לכל אחד ואחד שנמצא ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה.

לימור לבנת (הליכוד):

איזו חוצפה זאת?

רחבעם זאבי (מולדת):

אברהם יחזקאל (העבודה):

אין אפשרות, בלתי-אפשרי. צריך לומר את האמת הזו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לבנת. חבר הכנסת זאבי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בירושלים אתה יכול?

אברהם יחזקאל (העבודה):

על ירושלים אני אתך.

גון שגב (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גון שגב.

גון שגב (צומת):

אולי נדע לאן אנחנו רשאים לנסוע ולכן לא?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גון שגב, אני מבקשת ממך לא להפריע. אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

לימור לבנת (הליכוד):

תוריד אותי מהבמה כבר. זה אי-אפשר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הופה, מה זה? אבל היית צריכה לשמוע את חבר הכנסת לנדאו. עבר זמנך, בטל קורבנך. היית צריכה לשמוע כמה זמן דיבר חבר הכנסת לנדאו. יש יושב-ראש שמנהל את הישיבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לבנת, אני מבקשת ממך שלא לעזור לי בניהול הישיבה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, תאמר עוד שני משפטים ותסיים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הממשלה הזו נבחרה כדת וכדין, יש לה מנדט להוביל את תהליך השלום תוך פשרה ומשא-ומתן. משא-ומתן זה יהיה קשה מנשוא, אנחנו מחויבים להמשיך בו, ולא יינתן לשום מעשה קיצוני להסיט אותנו מדרכנו, מדרכה של הממשלה.

לסיכום, אני משתתף בצערן של המשפחות. אבל, בינינו, גם הנחמה שלנו איננה נחמה, כי אי-אפשר לנחם אותן. בואו נעשה מהלך. יש להוציא את צה"ל מכל מאבק של פוליטיקאים. צה"ל, שהוא צבא העם, ממלא פקודות. אם יש לכם טענות, תעלו אותן בפני מקבלי ההחלטות ולא בפני צה"ל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. אני מזמינה את חבר הכנסת חנן פורת; בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, עדיין לא חלפו שבעה ימים למן הרצח הנתעב של חברנו ארז שמואל, השם ייקום דמו. עדיין דמו שותת, עדיין המשפחה יושבת שבעה. אבל אנחנו, חברי הכנסת, כדרכנו, שבים ומעלים גירה, אנחנו כדרכנו ממשיכים ללעוס עד זרא את הוויכוחים ונתונים בשלנו, כל אחד עם האמירות הפוליטיות השחוקות שלו. ואפילו, הרשי לי להעיר לך, גברתי היושבת-ראש, אותה הודעה אישית נואלת וסרת טעם שמצאת לנכון לשבץ בעיצומו של דיון כאוב כל כך.

היו"ר א' סלמוביץ:

קיבלתי הוראה לעשות זאת.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש את סליחתך. מי שנתן את ההוראה לא נהג בתבונה.

לימור לבנת (הליכוד):

ממי היתה ההוראה?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא משנה. אני לא חייבת להשיב לך, חברת הכנסת לימור לבנת. את שאלת שאלה ואני לא אשיב לך.

חנן פורת (מפד"ל):

לימור, מספיק, אל תגררי אותי.

אני רוצה לומר דברים קונקרטיים לסגן שר הביטחון בהתייחסות לסוגיה הזאת. אבל לפני כן, לפחות בשני משפטים – לחברי הכנסת בני טמקין ואבי יחזקאל. ראו, חילוקי הדעות בינינו בשאלה מה היא הדרך לפתרון ידועים, והם יסודיים. השאלה היא, באיזה קונטקסט מעלים אותם. שווה בנפשך שהיו עומדים מתיישבים מחברון וממקום אחר והיו רוצחים מן המארב איזה ערבי שהיה הולך לתומו להתפלל במערת המכפלה; אני הייתי עומד כאן על הבמה ואומר: אומנם נכון שזה מעשה חמור, אבל זה נובע מהמצוקה של המתנחלים, מהמציאות שבה הם נמצאים, וכל זמן שלא יהיה פתרון של טרנספר הדבר הזה לא יפתר. איך היית מגיב על דבר כזה? איך היית מגיב אילו העלו בקונטקסט הזה את העניין של הסכסוך, שורשיו ויסודותיו? האם אינך מבין שכשמעלים את זה בקונטקסט הזה מעודדים את הרצח? כי אם אתה אומר שהמסקנה ממה שהיה היא, שצריך לדבר עם אש"ף, ולכך כיוונו דברייך, וצריך לסגת סוף-סוף ולתת פתרון לעניין, הרי בכך אתה אומר: עוד סכין, עוד מעשה טרור, עוד רצח, והנה יהיה ברור לכול שזהו הפתרון. בקונטקסט הזה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

תסלח לי, כאשר אתם מתנחלים כתשובה על רצח, תשובה ציונית הולמת, אני חושב שבאותו רגע אתה מעודד יותר רצח. זה לא בסדר.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה באישור ממשלות ישראל; כל ממשלות ישראל.

חנן פורת (מפד"ל):

אני חושב שההשוואה אינה רלבנטית. ההשוואה היתה לדוגמה שאני הבאתי בתחילת דברי, אילו רצחו מתיישבים ערבי מן המארב בשעה שהיה הולך להתפלל. זו ההשוואה.

אני מדבר על הקונטקסט. הוויכוח בינינו הוא ויכוח, אבל לא בהקשר זה. בהקשר זה צריך לומר, שכל עוד מתחוללים מעשי רצח ופשע אין מה לדבר. אם אתם רוצים שנדבר, לטעמם של אלה או לטעמם של אחרים, רק בסיטואציה שבה לא נשפך דם.

אני אומר גם לחבר הכנסת אבי יחזקאל בהקשר זה. אתה אמרת שאנחנו מדברים רק על העבר ואין לנו פתרון לעתיד. אכן, יש לנו פתרון לעתיד, פתרון יסודי מאוד. לא אבוא עכשיו עמך בדברים על הקונצפציה בכללה. אבל דע לך, יש דרך ארוכה שהיא קצרה ויש דרך קצרה שהיא ארוכה, וגם יש דרך קצרה שמובילה לטרור. הדרך שלנו היא הדרך הארוכה שהיא קצרה, הדרך הציונית המאמינה, העיקשת, הנחושה, המדברת על מהלך שיבת-ציון בעוז ובאמונה בכל מרחבי ארץ-ישראל, תוך יחס של כבוד לערבים שרוצים להשלים עמנו ותוך כדי – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אתה מדבר על 30% של אנשים שיאחזו בנשק?

חנן פורת (מפד"ל):

תן לי להציג את הדברים.

בנימין טמקין (מרצ):

גם על זה מדברת הציונות המאמינה, על 30%?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

גם זו הדרך הממלכתית?

חנן פורת (מפד"ל):

אני אענה לך. התכוונתי לענות לך, אבל תאפשר לי להגיד את דברי בסדר. אני אומר שיש דרך ארוכה שהיא קצרה והיא תגיע לשלב שבו תראה האוכלוסייה הערבית שאין לה דרך להתמודד עמנו בכוח הנשק, תראה שעם ישראל הולך ושב אל ביתו, ומתוך עוז ואמונה יבוא גם שלום בדרך אחרת לגמרי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חנן פורת (מפד"ל):

אני לא אפרוס עכשיו את כל הקונצפציה. אני רק רוצה לומר עוד משפט אחד. הייתי ושמעתי את הסימפוזיון בנוכחותו של בני קצובר. אני רוצה לומר לכם, שאתם מסלפים את דבריו מן היסוד. בני אמר באותו סימפוזיון, ואני שמעתי במו אוזני, ושאל את אהוד שפרינצק ואת השר יוסי שריד, שהיו עמו באותו סימפוזיון. הוא אמר: אני שולל כל דרך של מלחמת אחים; אני חרד מפני האפשרות, שאם ידחקו ציבור מסוים לפינה, ואני אלחם נגד זה, אני חרד מהאפשרות שיהיו אנשים, ובהיקף גדול, שאם לא תאפשר להם, ולו בדרך דמוקרטית, כפי שאמר קודם חבר הכנסת משה פלד, אפשרות להתמודד על לבו של העם במסגרת בחירות, שאתה תדחק אותם לפינה. על כך דיבר בני קצובר; לא שהוא תמך בכך. אני אמרתי את הדברים שם, באותו סימפוזיון, אפילו בצורה יותר חריפה ונחרצת. אנחנו שוללים אלימות.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

חנן פורת (מפד"ל):

הקשב, הקשב מה שאנחנו אומרים.

בנימין טמקין (מרצ):

אני אומר לך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אתה לא יכול להמשיך בזה, אני מצטערת. אתה מדבר ואתה לא מאפשר לנואם לשאת את דבריו.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מכבד את דעתך, אבל אני אומר לך שהגבול בין הערכה לבין – – – הוא גבול דק מאוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

חנן פורת (מפד"ל):

הגבול הוא דק כשאין מבהירים את העמדה אלא מסתפקים בהערכה. אבל כשמעריכים דבר ושוללים אותו בכל תוקף ומציעים גם את הדרכים כיצד להימנע ממנו, אגלה לך: אהוד שפרינצק, שהיה יושב-ראש הישיבה הזאת, הוא היה זה שהעריך שאם לא יינקטו צעדים כאלה ואחרים – וחשוב מאוד לקרוא את דבריו – עלולים הדברים להתפתח לסיכון גדול של מלחמה בין יהודים. אז תגיד שהוא תומך בכך? באמת, יש גבול גם לכל עלילה שאתה מעליל על אדם.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אתה לא יכול להמשיך בזה, אני מצטערת.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל עכשיו אני רוצה לומר לגופם של דברים: בסיטואציה הנוכחית, בתוך ההתמודדות הפוליטית, בתוך הסיבוכים שאנחנו נתונים בהם, אדוני סגן שר הביטחון, חייבים להינקט צעדים, ומיידים, כדי לתת תחושה של ביטחון ולתת גם תחושה ששפך דם כגון זה לא עבר בלא שלמדנו איזה לקח ובלא שהפקנו איזה לקח. הדרישה של מתיישבי חברון היא לפתוח את הציר הזה, שהוא הציר הקצר והנוח אל מערת המכפלה, בצורה מסודרת, מורחבת, מה גם שכמעט שאיננו פוגע באוכלוסייה הערבית, כי רוב הבתים שם הם ריקים, וראינו את זה; רוב הבתים שם הם בבעלות יהודית ורשומים בטאבו כשל יהודים. אבל גם מעבר לזה: משיקולי ביטחון אנחנו עושים לעתים צעדים הרבה יותר נחרצים, ומשיקולי בטיחות אנחנו עושים גם הפקעות. כאן אפילו אין צורך כמעט בהפקעה. אני חושב שהצדק הזה צריך להיעשות ולהיראות. אני חושב שצעדים נכונים מצד מערכת הביטחון בטווח המידי, לא בעוד פרק זמן ממושך שמסכן יום חיי אדם, הם צעד נכון. צעד כזה איננו – ואתה יודע את זה היטב – לא "כניעה" למתיישבים ולא איזה רצון לרצות אותם, אלא הוא באמת צעד שיש בו משקל ביטחוני פרופר.

אני מאוד מצפה שתתייחס בתשובתך לסוגיה הקונקרטית הזאת שהעלינו, כי הם לא העלו בקשות יוצאות דופן, הם לא העלו בקשות לנקות או לגרש. הרי אתה תשיב, ואני מקווה שנשמע התייחסות קונקרטית לדרישה הזאת שלהם בקשר להרחבת הדרך ולסלילתה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חנן פורת (מפד"ל):

מה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר ליושבת-ראש, שכל לוח הזמנים מתפרק לחלוטין. צריך להקפיד על הזמן.

חנן פורת (מפד"ל):

זאת לא אשמתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

היו פה גם הפרעות, ואני צריכה לנכות את זמן ההפרעות. אני מבקשת לקצר ולסיים.

חנן פורת (מפד"ל):

אני לא הארכת בדברים, ואני כבר מסיים.

דבר נוסף: אין צורך לצפות ואין צורך לחכות שיתרחש מעשה רצח כדי שנלמד את הלקח קודם לכן. הדברים אשר לדרך הזאת כבר נאמרו וכבר היתה התרעה קודם לכן. אבל אני מדבר, אדוני סגן שר הביטחון, על תביעה שהועלתה על-ידי עכשיו, בתקופה האחרונה, פעמים רבות, בעיקר לשר הבינוי והשיכון: בתוכני חברון יושבת ישיבת "שבי חברון", אנשים המצייתים להוראות צה"ל, הנוהגים בריסון ובאיפוק מאין כמותם, ואתה יודע זאת היטב. בחורי הישיבה הזאת, כיום – כתוצאה מהפסקת הבנייה של ביתם בעקבות החלטותיה של הממשלה החדשה, למרות ההתחייבויות ואף שכבר הוקצה התקציב – עושים את דרכם יום יום, כ-200 בחורים, ממסעדת המתנחלים הסמוכה למערת המכפלה ועד לבית-רומנו, ואם לא יופשר התקציב הזה, בסך הכול כמיליון שקל, כדי לאפשר לסיים את המבנה שם וכדי שהסיכון הביטחוני היומיומי הזה לא יישנה, אחר כך אנחנו יחדיו לא נוכל לומר: ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

שנינו יודעים, שכעבור שבוע תימצא גבעה גבוהה יותר ויתחילו ללכת אליה. אני מנתח את התהליך.

חנן פורת (מפד"ל):

זה לא נכון. אני מדבר על בית-רומנו, ואתה יודע שהדברים האלה קונקרטיים מאוד.

אני רוצה לומר משפט אחרון: אני צופה בחרדה התפתחות והסלמה בעימות הזה – שנעשה בעיקר בשעות כל כך מציקות וכאובות – עם חיילי צה"ל. שמעתי בזעזוע את הדברים שסיפרו אנשים שהתפללו במערת המכפלה, שגררו אותם שם תוך כדי מעשים שלא יעשו. אני עצמי גם צפיתי, ואתן לך לצפות, בסרט וידיאו שמתעד כמה דברים מזעזעים. אנחנו, חס ושלום, איננו רוצים שהעימות יהיה עם חיילי צה"ל, ואינני רוצה גם להעלות פה את הדברים במגמה לפגוע בכבודו של צה"ל היקר לכולנו, אבל יכול להיות שיש צורך, ודווקא בדרך השקולה, הנבונה והאחראית שלך, עם האמון שאתה רכשת לעצמך בקרב ציבור המתיישבים, למצוא את הדרך להבהיר למפקדים, ובעיקר לאלה שצריכים לקבל את ההחלטות, שבשעות מצוקה כאלה לפעמים צריך לנהוג הרבה יותר באיפוק כדי לא להגיע, חס ושלום, משני הצדדים, להסלמה ולמאבק בשעה שעומדים ערבים מסביב וצוחקים למשבתנו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. אני מזמינה את סגן שר הביטחון, אשר יתייחס לשני הנושאים, יחד. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, כמובן, אני רוצה להשתתף עם המשפחות בצערן הכבד, ולא חשובות הנסיבות של המוות ולא חשובים התנאים, האסון הוא אסון, בעניין זה כולנו בצד אחד, ונקווה שצער כזה לא יחזור למשפחות נוספות.

בכל אופן, ממשלת ישראל רואה עצמה אחראית להשלטת ביטחון מרבי ולהקטנת הסיכונים עד כמה שאפשר. אני לא צריך לומר לכם שהחיים אינם פשוטים, ואינני מתכוון להיכנס עכשיו לוויכוח הפוליטי המתמשך זה 25 שנה. אתם נוכחתם גם היום – מרבית קריאות הביניים ידועות, כי מדובר פה באופן בסיסי בשתי גישות, ואיני חושב שיש היום מצב שלפתע האחד ישכנע את רעהו. היום יש ממשלה בישראל, לממשלה הזאת יש מדיניות, והמדיניות היא לפעול במקביל בשני התחומים: לעשות את כל הניתן על מנת לספק ביטחון מרבי ולעשות את כל הניתן על מנת להתקדם לשלום עם השכנים. זה לא פשוט, אנחנו יודעים, אבל גם ברור לנו מניסיון של העולם כולו, שאין כמעט דרך אחרת. כל ההצעות: קודם תגידו שיפסיקו טרור, תפסיקו כל פעילות; קודם תעמידו תנאים – זה לא עבד, זה לא עובד. לא נעים לי להגיד לכם: ההסכם עם הסורים ב-1974 נחתם תחת אש, ההסכם עם המצרים ב-1973 נחתם תחת אש. אבל החלטתנו נחושה לנסות – – –

גונן שגב (צומת):

זה הסכם הפסקת אש, זה הבדל גדול.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, אני יודע, כשרוצים – אפשר לסדר הכול. אני לא יודע מה אתה עשית אז, אבל אני הייתי רמטכ"ל, ואמרו לי אז אותה ססמה בדיוק: כל זמן שלא תביא את הסורים להפסקת אש, אין שום סיכוי להסדר. היה הסדר, ורמת-הגולן נהנית 20 שנה משקט.

עוזי לבדאו (הליכוד):

הם מפירים אותו מלבנון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מפה אני רוצה להתייחס לכמה שאלות ישירות הקשורות לביטחון. אומנם הממשלה אחראית לביטחון, אבל אין זה אומר שהציבור לא צריך לגלות זהירות. זה נכון לגבי כל המרחב שבו חיים יהודים. אנחנו מחויבים בזהירות, אי-אפשר להתעלם מהמציאות הזאת. לכן, אני לא רואה מה העוול הגדול, כשראש הממשלה קורא לזהירות. המשטרה משדרת כל יום תשדירי שירות – זהירות. זוהי חובתנו. חובתנו לעשות כל מה שאנחנו יכולים.

כאן אני מעלה נקודה, שאני מוכרח להציג אותה בלי פרטים, אבל אני כמעט בטוח שחלק מכם לא מודע מספיק לעומס העצום המוטל על צה"ל בעשותו את כל התפקידים ובהתכוננותו למלחמה הבאה.

בשבוע שעבר היינו שותפים לתרגיל נוסח אוגדה 1995/96. האמינו לי, יושבים פה רפול וגנדי – שום דמיון. ישבתי שם, לא היה לי מושג בכלל איך יפקדו. איפה כל חוקי המנהיגות שלנו, איפה ישבו המפקדים, מה הם בעיקר צריכים לדעת? הם צריכים לדעת להוציא מידע מהציד הלא-נורמלי שיש לנו, או שהם צריכים להיות ראשונים בהסתערות? והצבא מתחבט, כי מדובר גם בהרבה אנשים, גם בהרבה כסף, ואותם אנשים צריכים לתת גם את הפתרונות לבעיות היום-יום השוטפות.

לכן, חבר הכנסת יצחק לוי, זה לא כל כך עוול לבקש שבתנאים הנוכחיים יפריעו עד כמה שאפשר פחות לכוחות צה"ל בשטחים ויאפשרו להם להפנות את עיקר הכוח כלפי האויב החיצוני, שיהיה רק אויב אחד, ושלא יצטרכו פתאום לפזר כוחות בשביל תפילה או בשביל דבר אחר. אני לא מזלזל בשום דבר, אני רק אומר שאי-אפשר לעשות היטב את הכול יחד.

לכן, לבקש זהירות זה לגיטימי. לבקש מאנשים שלא יפתחו לנו זירות שאינן הכרחיות, זה לגיטימי. ואחת הסיבות לביקורי המהירים בכל מקום שבו יש תקרית היא באמת כדי לבדוק עד כמה הכרחית תגובה מיידית.

אני מודה, שלתדהמתי זו הפעם הראשונה שהוצגה בפני בעיית הדרך למערת המכפלה. היו אצלי בלשכה ראשי קריית-ארבע שלוש פעמים, שלא לדבר על הפעמים שבהם אני הייתי בחברון, אבל הבעיה לא הוצגה בפני. אני יכול לצייר לכם בעל-פה את הכביש שרוצים שנסלול לדולב. אני יכול לצייר לכם את קווי החשמל כנ"ל. חבר הכנסת חנן פורת, אף לא פעם אחת טרח מישהו להעלות בפני את העובדה, שהדרך הזאת היא בלתי נסבלת. אני מודה, שכאשר באתי לשם אתמול וראיתי מהי הדרך הזאת, פשוט לא האמנתי למראה עיני.

לשמחתי, אלוף הפיקוד חש אותו דבר. ברגע שעלתה השאלה, בלי שהייה, הוא נתן הוראה להכניס כלים כבדים, להרחיב את הדרך, לסתום את כל הדרכים שיכולות לאפשר למחבלים להיכנס, לסגור את כל המוצאים שדרכם יכולים המחבלים לברוח.

חנן פורת (מפד"ל):

לאורך כל הציר? כי ראינו רק קטע קטן.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כי זה הקטע שרצו אותו בקדימה ראשונה.

אני אמרתי שם בצורה ברורה: הדרך הזאת תהיה בטוחה.

חנן פורת (מפד"ל):

זו בשורה טובה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כך אמרתי, וזה הופיע גם בתקשורת, לא רק אמרתי להם. אני מזכיר את התקשורת, כדי לומר שזו התחייבות.

לצערי, זה לא עלה קודם לכן בצורה מוסדית כנושא המחייב טיפול מיידי. אבל תהיה דרך ואפשר יהיה ללכת בבטחה.

עם זה, תהרגו אותי – לא מפני שצלצל אלי הטלפון ב-24:00, והרב ולדמן סיפר לי על בעיית הנשים שנכנסו לתפילה. חבר הכנסת חנן פורת, יוצא שאותו מח"ט חברון הוא המח"ט שלנו, הוא מפקד החטיבה שלנו היום, ויש לי אתו שיח של צנחנים. אני ביקשתי במקום לברר לי מה קורה כאן, בכל אותו יום אחר-הצהריים דיברנו על כך שיש לשמור על מרקם עדין ביחסים עם האוכלוסייה, והוא הבטיח לי שזו אומנם הכוונה. אבל אחר כך סיפרו לי מה שסיפרו.

מפקד האוגדה התקשר אלי ואמר לי: מוטה, אני אומר לך, לא היו מכות. ברגע שהסתבר שאלו שתי נשים, אחת מהן בתו של הרב לוינגר, התייצבו שני קצינים, מפקד פלוגה ועוד קצין, וביקשו מהן לצאת. הן לא יצאו, וזה גם כן לא דבר חדש. לקחו אותן בידיהן והוציאו אותן החוצה. זה הכול.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מסכים לבדוק את כל הנושא הזה ולשמוע גם את הנשים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אבדוק, אני שמעתי.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

הפסקתם אותי באמצע, הקשיבו לי בבקשה.

אני הייתי בחברון לפני חודש ויותר, כאשר העיפו איזה בקבוק לתוך גן-ילדים. כאשר עמדתי לצאת, פתאום רצה אחרי אשה בצעקות. אני מסתכל, אשה בהיריון עם תינוק ביד רצה אחרי. עצרתי ושאלתי: מה יש? מה קרה? הסתבר שזו היתה בתו של לוינגר, והיא אומרת לי: כל התזה שלך על שלום וביטחון, באת רק לשקר אותנו; אתם רק משקרים אותנו, אתם לא עושים לנו שום דבר. אמרתי לה: גברתי, אני לא רגיל לסגנון הזה. מה אני עושה בביטחון, אני יודע. אני לא צריך לקבל שיעור אף לא מאחד מכם. לפי מיטב הכרתי, גם רבין לא צריך לקבל מכן שיעור. יכול להיות שיש בינינו ויכוח פוליטי, אבל אל תנסו ללמד אותנו ענייני ביטחון. מקסימום, אנחנו יכולים לשבת ביחד ולהגיע למשהו שאפשר לעשותו.

לכן אני מרשה לעצמי לומר, שאם מפקד האוגדה מרים אלי טלפון כדי להרגיע אותי, לאחר שהוא בדק, אני מניח שיש שם אחוזים לא נמוכים של אמת; אולי לא הכול, זה ייבדק. אבל גם המח"ט יודע, שהכוונה היא להמעט עד כמה שאפשר בעימותים ובוודאי בעימותים לא הכרחיים.

אני מצפה שאותו יחס תגלה גם האוכלוסייה. נניח שעשו ניסיון להיכנס לתפילה בשעות שהמוסלמים לא באים, והקצינים טוענים שעל-פי חוק ועל-פי התחייבות לווקף זה לא עובר. למה להכריח? למה להגיע לעימות?

אני אמרתי עשרות פעמים, שאני ממש מתחנן שלא לחפש נקודות חיכוך, אלא להיפך. אני מאמין שאפשר להגיע לתוצאות טובות בלי החיכוכים הללו.

חנן פורת (מפד"ל):

אנחנו סומכים עליך שתבחן את העניין בלי משוא פנים ותגיע למסקנות המתאימות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה לא רק עלי. את הפנייה הזאת אני מפנה מעל במת הכנסת גם אל הצבא וגם אל האוכלוסייה שגרה שם, כי בסופו של דבר המטרה היא, בשלב הזה, לא בתחום הפוליטי הרחב, אותה מטרה, והתפקיד שלנו הוא לתת ביטחון. אנחנו רוצים לתת ביטחון. אנחנו לא רוצים להיגרר אחרי דברים משניים.

אני רוצה להבהיר: הסגר איננו פתרון פוליטי. אינני יכול למנוע ממישהו מכם לומר שיש לו השלכות. מה, אני לא יודע? אני חוזר ואומר לכם, שהסגר בא לתת מענה בנושא ביטחוני. יש לו גם השלכות נוספות, ואנחנו מודעים להן. זו הסיבה לכך שראש הממשלה אישית בוחן בדקדוק את ההשלכות שיש לסגר על כל דפוס החיים, כדי שחס וחלילה איש לא ינצל את העניין בצורה קיצונית לצרכים המיוחדים שלו.

עד לרגע זה, המטרה העיקרית היא ביטחון לתושבי ישראל. מבחינתנו, כל יהודי בכל מקום שהוא גר בו יש לו אותה זכות לאותו ביטחון; בעניין הזה אין מנות מנות. אחריותנו שווה, ואמרנו את זה חד וחלק. אני רק מבקש שיתוף פעולה, זה הכול.

יכולתי לבקש שיתוף פעולה בצפון, שנים, לנסוע בשיירות ממשגב-עם, ממרגליות, מברעם, מחניתה. לילה לילה היו צריכים לחכות לשיירות, והיו שיירות. אז מה העוול הגדול בזה שאני מבקש שיתוף פעולה משני הצדדים?

אני רוצה שתדעו, שכוחות צה"ל תוגברו, ולא אמסור לכם פרטים. תאמינו לי, DO'NT LIKE IT, אני לא אוהב את זה. אם אני רואה את כלל משימות צה"ל – אני לא אוהב את זה. אני אומר לכם, שהעסקה של פלוגות נוספות של צה"ל בין יהודים – זה פשוט דבר שמשגע אותי; פשוט משגע אותי. אנחנו לא יכולים לספר לכולכם את כל פרטי הפרטים של העיסוקים השונים. אבל תאמינו לי שזה פשוט דבר בלתי-נסבל, וזו חובתו של כל אחד, לא חשוב איפה הוא גר ולא חשובה השקפתו. תנו לצה"ל להיות מוכן לכל המשימות שלו, ותאמינו לי שזה לא קל.

רן כהן (מרצ):

את המתנחלים זה לא מעניין.

קריאות:

שטויות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

רן, תן לי לנהל את העניין.

רן כהן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת רן כהן.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי. חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת בא-גד.

קריאות:

גונן שגב (צומת):

זה לא נכון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גונן שגב. חבר הכנסת גונן שגב.

רן כהן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

גונן שגב (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גונן שגב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

רפול, אתה יכול לתת לו איזו "זאפטה" שם, לוואלד הזה? – די.

רן, אני מסתובב במדינה ואני אומר לך, שעם מרבית המתיישבים אין בעיה.

רן כהן (מרצ):

המרבית האלה, הרוב, לא עומדים נגד המיעוט הקיצוני.

גונן שגב (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גונן שגב.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת פלד. חברת הכנסת חזן.

קריאות:

רן כהן (מרצ):

למה? הוא בדעה שלך?

רחבעם זאבי (מולדת):

תתנצל.

רן כהן (מרצ):

אני מצטער ומתנצל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מבקש. אני חוזר ואומר: אני מסתובב בכל רחבי השטחים וברוב המקומות, ברוב המכריע, שיתוף הפעולה הוא מלא. אני מבקש שגם מעט המקרים, במקומות הרגישים, לא ייעשו, הם מיותרים.

אני רוצה לחזור, להמחיש ולהדגיש: לנו כממשלה יש מחויבות כלפי תושבי השטחים, ואת המחויבות הזאת עלינו לבצע. עלינו לוודא שהם יוכלו לחיות בכל התנאים הביטחוניים אשר מחייבים את קיומנו.

אנחנו משקיעים לא מעט כסף כדי לפתח מקורות עבודה ותעסוקה בשטחים וכדומה, ואני חושב שזו דרך נכונה. אני רוצה רק להדגיש, שאנחנו רואים בזה חובה של הממשלה כמו חובות אחרות.

אני רוצה לומר לכם לסיום, בהכירי את הרגישויות השונות, שאין לי ספק שבמרבית הנושאים, למרות הוויכוח הפוליטי החריף והממושך בנושאים היומיומיים, אנחנו יכולים להגיע להבנה. אנחנו יכולים להגיע לכך שצה"ל יוכל לבצע את תפקידיו, והמתיישבים – לחיות על-פי דרכם. כל עזרה בעניין היא חשובה, במיוחד אם היא באה מחברי הכנסת, כל אחד בתחום שלו. ואז, לפי הערכתי, אפשר יהיה להגיע לעימות הפוליטי, שנגיע אליו ביום מן הימים, בתנאים הכי טובים לנו, כשעם ישראל חזק, ועל זה צריך לשמור, שיהיה לנו כוח אחד, חזק, כשנגיע לרגעים המכריעים.

חנן פורת (מפד"ל):

האם אתה מוכן להתייחס לפעולה לגבי תושבי חברון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי שאבדוק את העניין.

אני מבקש להסתפק בהודעה שלי הזאת, מפני שאין פה פרטים שיש טעם לדון עליהם בוועדה, אלא כמדיניות. אם תסכימו להסתפק בהודעה הזאת, אודה לכם מאוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חבר הכנסת זאבי מציע להסיר את הצעת חבר הכנסת יצחק לוי.

קריאות:

את צריכה קודם לשאול אם אנחנו מסתפקים בהודעת השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה. אשאל. חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים להסתפק בהודעתו של סגן שר הביטחון?

יצחק לוי (מפד"ל):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן, האם אתה מסכים להסתפק בהודעת השר?

אברהם פורז (מרצ):

אם אחד לא מסכים – חבל להמשיך לשאול.

דן תיכון (הליכוד):

מה אתה מציע, אדוני סגן השר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

להעביר לוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה צריך להודיע על הצעתך.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר, האם אתה מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני חוזרת. חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים לדון בהצעתך בוועדה, בוועדת החוץ והביטחון?

יצחק לוי (מפד"ל):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלי דיין? – איננו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אם הוא איננו – הוא מסתפק בתשובת השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עובדיה עלי? האם אתה מסכים שההצעה שלך תידון בוועדה?

היו"ר ע' עלי:

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גון שגב?

גון שגב (צומת):

מסכים לדיון בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חנת פורת?

חנת פורת (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רחבעם זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מציע להסיר את הצעת חבר הכנסת יצחק לוי מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מדברת על הצעתך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מציע לקיים דיון במליאה על הצעתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בנימין טמקין?

בנימין טמקין (מרצ):

אני מסכים לדיון בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עוזי לנדאו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אבי יחזקאל?

אברהם יחזקאל (העבודה):

מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם אני נרשם.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, כל מי שרשום ידבר, במסגרת של דקה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כאשר ציטטה חברת הכנסת יעל דיין את מילון אבן-שושן לגבי הפועל שכ"ב, נשמע לי הדבר מוזר, כי אני קצת מכיר את מילון אבן-שושן.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה הצעתך?

רחבעם זאבי (מולדת):

את הצעתי אמרתי, להסיר. אבל יש לי דקה לדבר, ואת לא יכולה לצנזר אותי.

הלכתי אל מילון אבן-שושן ומצאתי רק את ארבע ההגדרות הבאות: האחת – הניח עצמו במצב אופקי, השתרע, השתטח מלוא קומתו; השנייה – היה מוטל חולה במיטה; השלישית – היה מונח לא זקוף; הרביעית – נח, שקט, נרגע.

אני מודה שלא בדקתי את המילון של דן בן-אמוץ ונתיבה בן-יהודה. אולי שם מצאה חברת הכנסת דיין את מה שהיא מצאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

קריאה:

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה יש? אתה לא יכול להיות שרוע בלי סקס בכנסת?

רחבעם זאבי (מולדת):

היא הביאה – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת – – –

קריאה:

– – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא בנושא הזה.

כאשר היינו, חבר הכנסת חנן פורת ואני, אתמול במערת המכפלה, אמרנו את הפסוק בתיילים שנעלם, כפי הנראה, מעיני הממשלה. אמר דוד המלך בתיילים בפרק ק"כ: "אני שלום וכי אדבר המה למלחמה". ככל שאני מדבר אתם יותר שלום, הם מבינים יותר מלחמה.

למה אני אומר זאת? ככל שאנו משחררים עצירים דוגמת עסקת משוחררי אחמד ג'בריל ואחרים, הם מבינים את ההיפך.

הייתי מבקש מסגן שר הביטחון אינפורמציה, כמה ממשוחררי העסקות הוחזרו. לכן אני אומר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זמנך תם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני ביקשתי להסיר, מפני שאני אומר שצריך להביא לדיון יסודי את כל המדיניות. כי ככל שאנחנו הולכים לקראתם, אנחנו מקבלים תגובה הפוכה, וכדאי לקחת את הדברים ברצינות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת עוזי לנדאו מבקש להסיר את הצעתו של – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

לא מבקש. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי.

אני רוצה לחזור ולומר, שהדיונים המתקיימים היום על כל הקורבנות שנפלים, ואני משתתפת באבן ובכאבן של המשפחות, מוכיחים חד-משמעית, שהסגר איננו פתרון, ושבסופו של דבר ניאלץ לשלם על הסגר הזה מחיר כזה, שכולנו נעמוד פה אחר כך ונעלה שוב ושוב לדיון את הנושא הכאוב של הקורבנות.

המחיר הכבד שאותו משלמים עכשיו הפלשתינים ברעב ובמצוקה הוא הצד השני של המחיר שמשלם העם בישראל.

לכן, מי שרוצה שלא יהיו קורבנות ולא נצטרך לשוב ולדון בנושא הזה חייב לעשות את כל המאמצים כדי לסיים את הפרשה הזאת של הכיבוש באמצעות האצת תהליך השלום. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גונן שגב. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן השר, גברתי היושבת-ראש, בחברון, מול מערת המכפלה, כל השטח שבעבר היה חלק – – –

גונן שגב (צומת):

אני דיברתי על רצועת-עזה, חבר הכנסת מנע. חיברו את שני הנושאים יחד.

דוד מנע (הליכוד):

יש שם רצועה שאחרי מלחמת ששת הימים היתה שייכת לקסבה של חברון – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מתייחס לדברים שאמרת על הרחבת הדרך, על הדברים שהבטחת פה עכשיו, ואני בהחלט – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא שומע.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה קורה עם המיקרופון?

דוד מנע (הליכוד):

הזכרת בדברך את הרחבת הדרך – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן.

דוד מנע (הליכוד):

מול מערת המכפלה יש שטח שהיה שייך בעבר לקסבה, והורידו את כל זה. כל השטחים שגובלים בדרך המעבר של בחורי הישיבה למערת המכפלה הם שטחים שבבעלות הממשלה. כל הבתים שם כך, ואין שום בעיה להוריד אותם כבר היום, ולא צריכים לחכות לבדיקה או לדברים אחרים מהסוג הזה. אפשר להוריד אותם, זה לא שייך לאיש.

סגן שר הביטחון מ' גור:

למה לא עשו זאת כל השנים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת מנע. חבר הכנסת רפאל איתן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טמקין בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת טמקין כדי שאוכל להתייחס לנושא. היות שצירפו את שתי ההצעות לאחת, אקדיש פסקה קצרה לכל אחת מהן.

מי שאינו מבין שזה מאבק בין תרבויות לא מבין שכל זמן שאשקלון, חבר הכנסת אלי דיין, זיקים וכרמיה מיושבים על-ידי יהודים, לא יהיה קץ למאבק הזה ולא יהיה קץ לטרור ולא יהיה שלום במובן שלנו.

מי שראה את יחידת צה"ל בקרבת מקום הרצח של ארז שמואל, זיכרוננו לברכה, אינו זקוק להסברים, וגם עצותיו על איך מאבטחים ציר תנועה מיותרות.

ערמת מזון מושלכת כאשפה במקום חנייתם של החיילים, בצד הדרך. פירות, כיכרות לחם ומצרכים אחרים בערמה גדולה. גם אזרחים מהמעמד העליון לא יעזו לזרוק את הדברים האלה כערמת אשפה. אלה הם המאפיינים של יחידת צה"ל הזאת: לכלוך, בזבז משווע של מזון, רשלנות שהיא שורש הרע, וקצין בכיר, כנראה המפקד שלהם, בדרגת סגן אלוף, שהיה במקום וכאילו מראה יחידתו אינו באחריותו. כך הם נראים, ובגלל זה כך מזלזלים בהם, כך איבדו את כושר ההרתעה, כך לועגים להם וכך הם נכשלים במילוי משימותיהם, רבים ככל שיהיו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. חברת הכנסת לימור לבנת מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

איפה היית במשך כל הדיון?

לימור לבנת (הליכוד):

הייתי פה. את הדברים שאמרת שמעתי בחדרי, ובהמשך הדיון הייתי נוכחת כאן.

באופן מפתיע, בכל פעם שעולה כאן לדיון נושא כאוב של יהודי שנפל קורבן לרצח על-ידי ערבים, יש באולם חברי כנסת שהופכים את הקורבן לנאשם. זה דבר מדהים. זה קורה וחוזר וקורה וחוזר וקורה, ועמד מעל הבמה הזאת חבר הכנסת אבי יחזקאל ואמר בלי שום בושה, שיש מקומות ביהודה ובשומרון שבהם אי-אפשר לתת ביטחון ליהודים.

עדיין יושבים שבעה, הדם מן הרצח הנורא הזה עודנו טרי, ואתה מעז להגיד דברים כאלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אם תמשיכי – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה להודות לסגן שר הביטחון, שבניגוד לחברי הקואליציה ולחברי סיעתו הוא אמר דברי טעם, אמר גם שהדרך למערת המכפלה תורחב, ואני חושבת שהוא ייצג בכבוד – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

את הליכוד.

לימור לבנת (הליכוד):

– – את הציונות, בניגוד למה שאתם עשיתם כאן היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת סילבן שלום מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני עושה זאת, כמובן, מטעמים פרוצדורליים, כי אין בכוונתי לומר כי דבריו של חבר הכנסת חנן פורת אינם ראויים להיות נדונים בוועדה.

אני חושב שהרצח שהיה בחברון הוא עוד רצח, שמיתוסף לסדרה של רציחות שבוצעו בחודשים האחרונים בתחום "הקו הירוק" ומעבר לו. הרצח הזה הוא רק אחד מסדרה ארוכה, ונשאלת השאלה, מדוע כל הרציחות האלה קורות?

הסגר הזה, שעליו אנחנו אומרים שעשה נפלאות גדולות, לא בדיוק חיסל את תופעת הטרור גם בתוך "הקו הירוק", ובוודאי לא מעבר ל"קו הירוק", ששם יהודים אינם יכולים ללכת להתפלל במערת המכפלה.

אני מאוד מקווה, כי שחרור אותם 280 האסירים הפלשתינים לא יוסיף על הרציחות שהיו בעבר.

לפיכך, מטעמים פרוצדורליים אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הנושא הראשון: רצח ארבעת סוחריו הירקות ברצועת-עזה – בעד או נגד דיון בוועדת חוץ וביטחון. ההצבעה היא על כל ההצעות בנושא הזה. כל חברי הכנסת הסכימו להעביר לוועדה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 28

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת י' לוי, רן כהן, א' דיין, ע' עלי

וג' שגב לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

28 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הנושא השני: רצח החייל שמואל ארז, השם ייקום דמו, משיבת ההסדר בחברון. אנחנו מצביעים על הצעתם של חברי הכנסת חנן פורת, רחבעם זאבי, בנימין טמקין, עוזי לנדאו ואבי יחזקאל – בעד או נגד דיון בהצעות האלה בוועדת החוץ והביטחון.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה – 31

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ח' פורת, ר' זאבי, ב' טמקין,

ע' לנדאו וא' יחזקאל לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

31 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

משחקי רולטת נשק בצבא

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-יום מס' 1659, 1674, 1683, 1684 ו-1693 בנושא: משחקי רולטת נשק בצבא – של כמה חברי כנסת. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת אברהם בורג; איננו. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שעות מספר העבירה הכנסת בקריאה טרומית את הצעת חוק השיפוט הצבאי (אגף הבטיחות), התשנ"ב-1992. הצעת החוק עברה על אף התנגדות הממשלה ובניגוד לעמדתה, כפי שהוצגה על-ידי סגן שר הביטחון.

חברי הכנסת, אחרי אסון צאלים נקבע חד-משמעית, שיש צורך להקים מינהל בטיחות בראשות אלוף. שמעתי בדיון את תשובתו של סגן שר הביטחון על ההצעות אשר עלו כאן, ואני מודה לסגן שר הביטחון על ההתייחסות שלו לנושא בכללותו ולמה שהיה היום על סדר-היום באופן מפורט. אני חושב שהיה בזה מסר חשוב מאוד גם לכנסת וגם לציבור.

מאחר שכבר התקיים כאן היום דיון ארוך, באותן הצעות לסדר-היום, לא אכנס לפרטים. איש איש, דובר דובר מנו את כל הבעיות, ועל כן לא אכנס לאותם פרטים של אותם מקרים מזעזעים שעברנו בתקופה האחרונה.

תמיד היו תאונות ואסונות בצה"ל. לא הצדקתי את התרחשותם אז, אינני מצדיק זאת היום. אני חושב שהדברים ידועים לציבור, הדברים חמורים ביותר, אבל בשנה האחרונה חלה הצטברות של מקרים אשר איננו יכולים לעבור עליהם לסדר-היום.

אני בטוח שהגורמים המקצועיים, גם בצה"ל, או מי שייקבע – אם ייקבע – מחוץ לצה"ל, יטפלו בתופעה הזאת באופן הטוב ביותר ובאופן החד ביותר, כדי לעקור את התופעות מן השורש. אבל בכך לא די. לא אדבר היום על התופעה אלא אתרכז בסיבות – מדוע קורים אותם משחקים של הרולטה ומדוע חיילים נוהגים כך.

לעניות דעתי, אדוני היושב-ראש, הבעיה היא חינוכית ופסיכולוגית ומתחילה בראש; בראש, כלומר בראש הממשלה. ראש הממשלה לא הגיע היום לדיון כדי להעביר מסר חזק לציבור, בנושא שלפי

דעתי עלול להידרדר לשאלה של אמון הציבור בצה"ל. שר הביטחון, שהוא גם ראש הממשלה, היה צריך לעמוד על הדוכן הזה היום ולתת תשובה ומסר לעם ישראל.

על-פי המצב בשטח, קיימת סכנה שאם השולחת את בנה לצה"ל חוששת, והיא חוששת יותר מכפי שהיה קודם לכן, גם משום שהנושא מלווה בעיתונות ובתקשורת. אבל התופעה עצמה, של העדר אמון בצה"ל, היא סכנה מוחשית, גרועה ביותר, לכל נושא בניינו של צה"ל ככלל ולקשר שלנו כאזרחים עם צה"ל – צבא העם.

יש תחושה בציבור, שייתכן שהתאונות היו נמנעות, וקשה להתמודד עם תחושות. אתה יכול להתמודד עם דברים אובייקטיביים, אדוני סגן שר הביטחון. דבר שהוא אובייקטיבי ובדוק, אתה יכול להתווכח אתו. אחת ועוד אחת הן שתיים. תחושה היא דבר סובייקטיבי לחלוטין, וקשה להתווכח אתה. קשה גם להתמודד אתה. לכן יש צורך לתקוף את השאלות היסודיות אשר מביאות אותן תופעות.

אדוני ראש הממשלה ושר הביטחון, לעניות דעתי, יש בהופעותיך כדי ליצור אווירה של ייאוש בעם. אם אתה בא ואומר, שבקריית-ארבע יצטרכו ללכת בשלשות, כאשר חל אירוע של דקירה; אם אתה אומר על מקרה של דקירה בירושלים שצריכים להביא נבטים, להשתמש בקפא"פ – קרב פנים אל פנים – המסר שאתה מביא הוא מסר של דפיטיזם, מסר של ייאוש.

הממשלה הזאת, בכנסת ומחוץ לכנסת מקרינה ציניות, ציניות כלפי כספי מדינה, כלפי ערכים שעליהם גדלנו, ערכים שהתחילו בימים של טרום מדינה, והערכים האלה הולכים ומתנפצים קודם-כול במערכת החינוך.

חברת הכנסת לימור לבנת אמרה לפני דקות מספר, שהגענו לתופעה מדהימה שמאשימים את הקורבן, וכך הוא הדבר – מאשימים את הקורבן.

אנחנו רואים בממשלה הזאת תאוות שלטון בלתי מרוסנת. הכול כשר בשביל לשמור על הכיסא. אין ערכים של שלטון, שלטון חוק. רק לשמור על הכיסא.

ביום שני האחרון שמענו את ראש הממשלה כאן בנאום, ולכאן הוא הגיע, מדבר על משחק "שבץ נא"; משחק של שיבוץ שרים בכיסאות חדשים, חלוקה מחדש של משרדי ממשלה. יש מצב שבו לוקחים משרד ומפרקים אותו לגורמים לצרכים קואליציוניים כאלה ואחרים. והכול למה? כדי שהשלטון יישאר בידינו.

הממשלה הזאת הציגה בפני הבוחר ובפני הציבור דוגמה של הפרת שלטון החוק על-ידי הפרת הסכמים; הסכמים חתומים, לא שינוי מדיניות. זו זכותה של ממשלה לשנות מדיניות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה זה קשור לרולטה?

רון נחמן (הליכוד):

אני תיכף אגיע לזה, אדוני סגן השר.

היא נתנה דוגמה של הפקרות. התנאי הבסיסי בחוזים הוא לשמור על קדושת החוזה. והנה מפירים חוזים, מפירים התחייבויות של ממשלות קודמות. אנחנו רואים הפכפכות מדינית. אנחנו רואים כל מיני תופעות שהממשלה אומרת א' ועושה ב'. החייל יוצא מבולבל והמפקד יוצא מבולבל, נותנים לו הוראות כאלו והוא לא מבין בדיוק מה הוא צריך לעשות.

הנוער, אדוני סגן השר, קולט את כל המסרים האלה. שאל את הנוער ברחוב: מה אתה מבין מה הממשלה היום רוצה, והוא יגיד לך: אני לא יודע. ואז נוצרת תופעה של ראש קטן, ואותו חייל שאומר: אני אהיה המצטיין, אומר: למה לי לקחת על עצמי את האחריות? מדוע ישמשו הערכים האלה נר לרגלי? למה אהיה אני ראש לחבורה? אני אהיה ראש קטן, אני אעשה את העבודה בדרכי הקטנה, הפשוטה, ולא אעשה שום דבר. וכך הוא מגיע לזלזול לא רק בערך המשמעת, כי משם זה מתחיל, אלא בערך החיים. ומי שמזלזל בציבור, כפי שאמרתי קודם, אדוני סגן השר, ובאינטליגנציה שלו, מגיע באותו תהליך חשיבתי גם לדברים הקטנים. וכשמזלזלים במשמעת, מזלזלים בחוק ומזלזלים בערכים שעליהם גדלנו; מגיעים גם לאותו שעמום, לאותו אובדן ערכים, ואז יושבים ואומרים: בוא נעביר את הזמן, נשחק, מה יקרה? שום דבר לא יקרה. מקסימום יעמידו אותנו לדיון, אולי יקרה משהו.

לכן, כאשר אתה מזלזל בערכים שהמדינה הזאת צמחה עליהם בעצם, הנוער שלא נולד ב-1948, הנוער שנולד בשנות ה-70, סופג את המסר מהצד הפוליטי, את הציניות, את תאוות השלטון, והייתי אומר את העדר ההערכה לאינטליגנציה של הציבור ואומר: אם ככה הדבר, בוא לא נהיה חלוצים, בוא נזלזל בערכים, בוא נזלזל במשמעת, בוא נזלזל בחיים.

אמר הנשיא ויצמן, שמעתי אותו ברדיו, נדמה לי אתמול: אין חייל גרוע, יש מפקד גרוע. ואני, בכל הדברים שלי, לא רוצה להגיד מלה אחת על צה"ל. אני חושב, שככל שנוריד את הדיון בסוגיה הזאת מצה"ל, כן ייטב. אנחנו צריכים היום לשקם אותו אי-אמון, או תחושת אי-אמון שציבור יכול לחוש כלפי צה"ל. זו המשימה שלנו כאן היום בכנסת. אסור לנו לבחוש ולדון בדברים שאמר החייל הזה, הקצין הזה, הרמטכ"ל או הרמטכ"ל בדימוס וכדומה. כולנו צריכים, בלי שום קשר למפלגה שאנחנו משתייכים לה, לתת אותה תחושה של אמון שצה"ל הוא צבא העם. אנחנו זה צה"ל וצה"ל זה אנחנו, הרי לא יכול להיות דבר אחר.

אלא מה? ברגע שמראש הממשלה מוקרנת התחושה של ציניות והיא יורדת למטה לכל המשרדים, משרד משרד, ולאו דווקא משרד הביטחון, אדוני סגן השר, אני לא רואה בבעיה בעיה שלך כסגן שר הביטחון – זו בעיה של עם ישראל ושל ערכי עם ישראל. הרי הסך הכול מצטבר לאיזה פאזל, לאיזו תמונה שלמה. מהו המסר שמקבל החייל המתגייס לצה"ל? לצערי הרב, המסר הזה הוא זלזול בערכים, זלזול בערכים שעליהם נולדנו וגדלנו בזלזול באושיות המדינה.

אני חושב, שאם הדבר יבוא על תיקונו בצד החינוכי-הערכי – חינוך לערכי מולדת ולערכי דת, לא כמו שאמרה כאן חברת הכנסת יעל דיין – הדברים האלו יוכלו לחזק גם את המשמעת ולחסוך לנו קורבנות ודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשנ"ג-1992

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חברת הכנסת נעמי חזן הביאה את הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשנ"ג-1992, השיב סגן שר הביטחון, ולכן באופן שגרתי העברנו את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון. בינתיים הוברר שהמקום הנכון לדיון בחוק הוא ועדת העבודה והרווחה. חברת הכנסת נעמי חזן מסכימה וגם סגן השר מסכים. פורמלית אנחנו חייבים לערוך הצבעה מחודשת, ולכן השאלה היא, מי בעד העברת הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשנ"ג-1992, של חברת הכנסת נעמי חזן, לוועדת העבודה והרווחה?

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

10 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשנ"ג-1992, של חברת הכנסת נעמי חזן, תעבור לוועדת העבודה והרווחה.

הצעות לסדר-היום

משחקי רולטת נשק בצבא

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אני מתכבד בזה להזמין את חבר הכנסת משה פלד. אני מפנה את תשומת הלב, שבסעיף הזה, לרשות החברים יש שבע דקות בלבד.

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דווקא על משחקי הרולטה אינני מעוניין לדבר. נדמה לי, כי ככל שנמעיט לדבר בנושא כאוב זה, כן ייטב. נראה לי כי דווקא בנושא המשמעותי הזה, הנובע הן מחוסר מיומנות מקצועית בטיפול בנשק והן מחוסר משמעת ואי-קיום נהלים צבאיים פשוטים של שגרה, דווקא בנושא הזה יוכל צה"ל לטפל בצורה יעילה ותכליתית.

הנושא שעלה בשבועיים האחרונים, ודווקא מצד הציבור הרחב, החקירות, הבדיקות והפקת הלקחים, הוא הנושא החשוב, הוא הנושא המורכב והרגיש, ולכן, בשל רגישותו ומורכבותו, חייב הבית הזה לדון בו בצורה אחראית, מאופקת, שקולה ונקייה מכל שיקול זר.

אני פותח את דברי בקביעה נחרצת, כי אינני שותף ל"עליהם" על צה"ל, ודאי שלא על חייליו ומפקדיו. אינני מעוניין לפגוע בכבודם של הלוחמים, ולא להמעיט, חס וחלילה, במורשתם הערכית של הצנחנים ובכל הנורמות והסטנדרדים הגבוהים שהעניקו במשך השנים לצה"ל כולו.

ובכל זאת, בכל זאת קורה כאן משהו, ונגד תחושות הציבור אין להילחם ואין להחביאן מתחת לשטיח. צירוף של כמה אירועים יצר בציבור תחושה של סדק באמון הבסיסי והחיובי שליווה את מערכת יחסי הגומלין הבריאה והחשובה כל כך שבין הציבור לצה"ל.

לפני כשנתיים יצא האלוף משה בר-כוכבא, זכרו לברכה, בביקורת קשה על כל מערכת הפקת הלקחים בצה"ל ונהליה. גם אם אינני מקבל אותה ביקורת, ובעיקר לא את צורת אמירתה, ברגע שהיא נאמרה על-ידי אלוף בצה"ל, שהיה מופקד על הנושא, יש לה משקל והיא דורשת התייחסות.

לפני כשלוש שנים, באפריל 1990, יצא דוח הנושא את שמו של האלוף לפידות, שחקר ובדק. בדוח-לפידות היו מסקנות, לקחים והמלצות, שצה"ל יישם כמעט את כולם, למעט ההמלצה הראשונה והעיקרית, המדברת על הקמת אגף בטיחות בצה"ל בפיקודו של אלוף. אי-יישומה של המלצה חד-משמעית זו מעלה בכל פעם מחדש תחושות בציבור כאילו "משהו לא תקין בממלכת דנמרק", ואני שמח שהחוק עבר היום בקריאה ראשונה. אני מקווה שצה"ל בדרך ליישום ההמלצה.

רפאל איתן (צומת):

קריאה טרומית.

משה פלד (צומת):

טרומית, סליחה.

לפני כחצי שנה נגרם אסון נורא בצה"ל, ואני מתכוון לאסון שקיבל את הכינוי "צאלים ב'". אני מדגיש את המלה נגרם, כיון שאני דבק באמירה שתאונות אינן קורות, תאונות נגרמות.

באותם ימים קשים וכואבים, מתוך טעויות או שגיאות של דובר צה"ל, נוצרה שוב תחושה בציבור של משהו לא אמין, משהו לא נקי, משהו שיכול לגרום ואף להרחיב סדק באמון הציבור בצה"ל.

בשל כל אלה, בשל התחושה בציבור, שייתכן שהיא שגויה, אבל היא קיימת, בשל הסדק שנוצר ומתהווה, בשל הצורך הדחוף לתקן, לשקם, לחזק ולהדק את מערכת היחסים העדינה והרגישה הזו שבין הציבור לצה"ל, בשל הצורך של הציבור, ובעיקר של ההורים, והעיקר למען צה"ל, למען לוחמיו ומפקדיו, שהם הנכס היקר ביותר שלנו, למען הגברת המוטיבציה להמשיך ולתרום לצה"ל – למען כל אלו אני קורא לחקירה ולבדיקה מקצועית, נקייה ובלתי תלויה.

אני מתכוון לצירוף קצינים בכירים שהשתחררו לא מכבר. בציבור הם עדיין משויכים למערכת הצבאית, אבל הם כבר משוחררים מכוונות, מלחצים ומאינטריגות פנימיות. הם עדיין מקצוענים אבל כבר לא עוסקים ביום-יום. אני מתכוון לצירופם לוועדת חקירה מקצועית שיהיו בה הן מקצועיות ואמינות והן נציגות של אזרחי מדינת ישראל בחזקת "כל העם צבא".

אני חוזר ואומר: תחושות הציבור קיימות, אתן צריך לחיות, אותן יש לתקן ולשקם, לשנות ולהחזיר את המערכת העדינה והרגישה הזו לבריאותה וליציבותה, כמו בימים הטובים שלה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד, תסלח לי, לא רציתי להפסיק אותך תיכף אחרי המשפט הראשון. בסדר-היום כתוב: משחקי רולטת נשק בצבא. אתה עולה לדבר ואומר כך: על משחקי רולטת נשק בצבא אינני רוצה לדבר, ואחר-כך אתה אומר שאתה רוצה לדבר על משמעת.

משה פלד (צומת):

קשרתי אחד בשני.

היו"ר ד' שילנסקי:

כמו שאמרת שמשמעת גורמת לכל דבר וכו', סדר טוב, חן, תרשה לי שאני מפנה, כבעל ניסיון – – –

משה פלד (צומת):

קיבלתי את הפנייה.

היו"ר ד' שילנסקי:

היית צריך להגיד שאתה רוצה לדבר על משמעת, שמשחקי רולטת נשק הם – – –

משה פלד (צומת):

אבל אמרתי, שככל שנמעית לדבר בנושא של רולטת הנשק, כך ייטב לנושא ולטיפול בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מסכים אתי שכך – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגן עליו, ברשותך. לא אחת קורה שחבר כנסת מגיש הצעה לסדר-היום בכותרת מסוימת, ונשיאות הכנסת מחברת כמה הצעות וקובעת כותרת משלה, כך שאפשר לתת לו את הקרדיט שהוא צמוד לכותרת – – –

משה פלד (צומת):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני נותן לו את הקרדיט, רק רציתי להפנות את תשומת הלב כיוון שאני מקפיד על פורמליות. יש לי גם ניסיון מסוים שאפשר להביא זאת בצורה שלא תהיה צורמת. אין לזה כל קשר לדברים היפים והמלומדים שאמרת. בוודאי יגיד הבא בתור דברים מלומדים וחכמים; הוא עומד מוכן ומזומן – חבר הכנסת אברהם פורז. הוא אפילו התקרב לדוכן על מנת לחסוך לכנסת את רבע הדקה.

אברהם פורז (מרצ):

אני גם מבטיח שלא לנצל את כל הזמן שעומד לרשותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא להפעיל את השעון אפילו?

אברהם פורז (מרצ):

אין צורך. תפעיל בכל מקרה כדי שיהיה ברור כמה זמן חסכתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

נבדוק אותך. הנה אני מפעיל את השעון על חמש דקות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, התלבטתי לא מעט לפני שהגשתי את ההצעה, משום שאני יודע שיש טענה, ואולי גם מוצדקת, שאם עוסקים בנושא ההתאבדויות, הדבר רק מגביר את התופעה. אבל לאור הפרסומים הנרחבים שהיו בעניין בעיתונות וגם באמצעי תקשורת אחרים, ובכללם פירוט מדויק של שיטת משחק "איציק", אני חושב שכבר דיברו על העניין ואין שום סיבה שלא לדבר בו בכנסת.

השירות בצבא איננו קל, ולפעמים הוא כרוך בקטעים של שעמום רב, שמירות ארוכות או ימים שבהם אין פעילות. מדובר בחיילים צעירים שיש להם יצר הרפתקנות ורצון להסתכן, וכפי שאנחנו רואים את הצעירים שלנו כשהם נוהגים בדרכים ולוקחים סיכונים, נוהגים באגרסיביות יותר מאשר אנשים מבוגרים ומעורבים יותר בתאונות דרכים, כך אולי גם בצבא.

מה בעצם הצבא יכול לעשות? הרי אפשר לדבר ולדבר, והשאלה היא, מה ניתן לעשות? קשה מאוד לאתר את החיילים שיש להם מבנה נפשי, שבסיטואציה מסוימת הם יתחילו לשחק ולהתעסק במשחקים כאלה שעלולים להסתיים באסון כמו "הרולטה הרוסית", ובוורסיה המודרנית שלה זה אותו משחק "איציק" – ויש פירוט מדויק ב"ידיעות אחרונות" איך מבצעים את הקטע הזה.

אני רוצה לתת עצה אחת ובזה אסיים. את החיילים הללו שעוסקים בזה אי-אפשר לאתר, אבל חבריהם יודעים שהם כאלה ורואים שהם כאלה, ורק משום שיש סולידריות, שלא יפה להלשין, זה קורה פעם אחת, פעמיים, שלוש פעמים, ובסוף זה נגמר רע. אני שואל את עצמי, איך אנחנו שוברים את קשר השתיקה הזה, את המיתוס הזה שלא מלשינים? אני מודה שיש בזה בעיה אולי, כי אנחנו עם שגדל בגלות, ומסירה לשלטון – או משום שיש סולידריות של חיילים מול המפקדים. פה המבחן שלכם. אני חושב שאתם צריכים, בצבא, ליצור נורמה שבה אפשר יהיה בדברים האלה להלשין בלי שזה ייחשב רע, כי המלשין בסך הכול גורם טובה למולשן.

אני רוצה להציע לכם הצעה, יכול להיות שהיא מרחיקה לכת, יכול להיות שהיא גם לא טובה. כאשר חבר הכנסת לשעבר אוריאל לין היה ממונה על הכנסות המדינה, הוא יסד מוסד שקראו לו לימים: מלשינון. היתה מזכירה אלקטרונית שיכולת להרים טלפון אנונימי ולומר: פלוני מעלים הכנסות. אני מציע לכם, מאחר שיש לכם הבעיה של איתור החיילים הללו, ייתכן מאוד שאם תהיה באיזה מקום אפשרות, באופן אנונימי, שמישהו מודיע והודעתו נקלטת באופן אנונימי בלי שידעו ובלי שיזדהו, אותם מפקדים יתחילו לשים לב לחייל שהוא פרובלמטי בדבר הזה, וזה נעשה כשהעין איננה פקוחה.

אני אינני יודע אם זאת הצעה טובה. אולי יש הצעות אחרות יותר טובות. דבר אחד אני מפציר בכם, ואת זה תוכלו לעשות. אם תצליחו כמו שהצלחנו בעניין פרחי הבר, לשכנע את הציבור שלא קוטפים פרחים – אם תצליחו לשכנע את הרוב של ציבור החיילים בצבא, שהם חיילים שפויים, נחמדים, אחראיים, שאת קשר השתיקה הזה צריך לשבור, אני חושב שאז נוכל לצמצם למינימום את התופעה הטרגית הזאת. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אכן עמדת בהבטחתך. אחרון אחרון חביב, חבר הכנסת רענן כהן, שהוא גם עומד כבר מוכן על מנת לחסוך לנו זמן וילך לפי הדוגמה של חבר הכנסת פורז.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד. אדוני סגן שר הביטחון, כנסת נכבדה, בראשית הדברים אני אומר, שאני סומך על סגן שר הביטחון, ויש לי כל ההערכה לפועלו. הוא יעשה את הכול כדי שהדברים אכן יתרחשו לעתיד טוב יותר.

אבל את הדברים צריך לומר, כי אין מלים שיכולות לנחם אם אחת של חייל אחד שנהרג בתאונה מיותרת, שאפשר היה למנוע אותה.

קל מאוד להטיל, אדוני סגן השר, את האחריות למעשה הזה על החייל העושה את התאונה, כי הרי ככלות הכול הוא זה שמביא על עצמו את הטרגדיה. ואולם אנחנו נעשה עוול בתוכנו אם נניח שבזאת מסתיימת אחריותנו לנושא.

פסיכולוגים מביעים דעה, כי יש למעשים הללו קשר ישיר או עקיף עם מצוקה נפשית שהחייל נקלע לתוכה, לאסונו. זו הדרך שבה הוא בוחר להתמודד עם מצוקה זו.

עלינו לתבוע מצה"ל להיות רגיש, רגיש מאוד לכל גילוי של מצוקה של חייל שמתרחשת באירוע זה או באירוע אחר, לדעת להתמודד עם מצוקה זאת ולסייע לחייל להשתחרר ממנה בעוד מועד.

חבר הכנסת פורז זרק כאן רעיון שנראה בהחלט, על פני הדברים, שהוא יכול להיות פתרון שיסייע במשהו בהתמודדות עם הסוגיה הזאת.

כמי שאוהב את צה"ל, כמי שרוצה צה"ל חזק – בתקופה האחרונה מתרחש תהליך בצה"ל, מתרחשת דינמיקה, אך לצערנו היא שלילית. כל שבוע אנו שומעים על תאונות בצה"ל שחיילים מקפחים בהן את חייהם. חיילים מאבדים את חייהם בצה"ל במשחקים מטומטמים לפעמים, כמו רולטת רשת, רולטת נשק, משחק "איציק" ושאר כינויים מזעזעים של משחקי מוות, ובמקביל קורות תאונות שאין ספק שניתן למנוע אותן. לו רק היתה מוקדשת מחשבה, לו רק הקפידו יותר על נהלים, ייתכן שהיינו, אדוני סגן השר – ואני בטוח שאתה מסכים אתי, כי גם אתה נוהג בכיוון הזה – מצילים חיי אדם.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שעבר אירעה תאונה מחרידה בדרום-לבנון. גם שם קיפחו לוחמים, צנחנים, את חייהם, ואני מקווה שהציבור יקבל את תוכנו של הדוח שמוגש היום, כדי שידע את האמת, על מנת שלא ניתן ביטוי – שאנחנו מחפים על משהו. הצדק צריך גם להיראות לכל הציבור. בסך הכול התחושה שלי היא, שמתרחש כאן תהליך אטי אך עקבי של אובדן אמון הציבור בצה"ל, וזה דבר מסוכן מאוד. ברגע שהציבור מאבד אמון בצה"ל, השלב הבא הוא שהורים ימנעו מלשלוח את ילדיהם לשרת בו. צה"ל חייב להחזיר את אמון ההורים בו על מנת שהם לא יחששו לשלוח את ילדיהם אליו. יש הכרח מקודש לשמור על חיי האדם כערך עליון, וזה לא אמצעי אלא מטרה.

אני יודע שהמערכת הצה"לית עושה הכול, יותר מכול נדרש, אבל הדברים האלה אינם מושרשים אצל החיילים. כדאי למצוא איזו דרך ולהגיע לשינוי. משום שזו תופעה חוזרת, ולכן הדבר מחייב טלטלה של צה"ל מלמעלה, מחייב בדיקת מחדלים, שגם אם לא יצדיקו משפטי משמעת, ישפיעו על נורמות שליליות, ואין לי ספק שהן קיימות וגורמות לתאונות קטלניות.

אם נותר לי זמן, גם אני רוצה, כמו חברי חבר הכנסת פורז, לתת עצה ואולי בכך אתרום גם אני תרומה. אדוני סגן שר הביטחון, אולי על צה"ל לכלול במסגרת קורסי הפיקוד פרק מיוחד, שבו ילמדו המפקדים לעתיד כיצד לזהות את המצוקות של חייל, ולהטמיע בהם את ההכרה בחשיבות התגובה הנכונה על סימני מצוקה. אולי כך נוכל יחד להתגבר על תופעה זו, כי צה"ל חשוב לכולנו, ואנו רוצים שימשיך ויהיה צבא העם שיש לנו אמון מלא בו, כפי שהיה עד כה. אני בטוח שאם כך נעשה, כולנו נהיה גאים בצבא, ונעשה הכול כדי לעזור להגברת האמון בו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לך מאוד. אני מזמין את כבוד סגן שר הביטחון, ואני מוכרח לציין בהערכה, שלפי מיטב ידיעתי, אתה עומד פה כבר חמש שעות. אני ניהלתי ישיבה והלכתי לנוח וחזרתי, ואתה עדיין בתפקיד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עשו לי יום עבודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ישר כוח. בבקשה, כבוד סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לשמחתי אני צריך לומר, שהתופעה הזאת עדיין איננה מחלה, אבל אנחנו כבר מתייחסים אליה בכל החומרה, בכל החרפות, ואנחנו מטפלים בכל מקרה, קטן כגדול.

צה"ל פועל בעניין הזה בשני מישורים עיקריים: א. הסברה בכל האמצעים והכלים, המכוונת להציג מצד אחד את הסיכונים המיותרים ואת העליבות שבמשחקים האלה, ומצד שני את השלכות המשחקים על ההורים, על הסביבה, ואת העובדה שבעוד שנה-שנתיים אותם בחורים יתייחסו למשחקים האלה בגיחוך; ב. הנחיה והוראת מפקדים – איפה חבר הכנסת רענן כהן? – להדק את הבקרה והפיקוח על החיילים בכל הקשור לטיפול בנשק, והן הגברת השיחות עם החיילים ודיבובם כדי לשכנע ולהשפיע על הפוטנציאל של הסיכון.

מעבר לכך מופנית קריאה לחיילים להתגייס ולהיות עירניים, ואם הם עדים למשחקים אלה, לדווח למפקדיהם, כיוון שדיווח זה איננו בתחום ההלשנה אלא בתחום הצלת חיים.

לסיום, אנשי מקצוע בתחום הפסיכולוגיה, החינוך ומדעי החברה עומדים לרשות המפקדים לייעוץ ולהנחיה כיצד לשוחח עם החיילים וכיצד לאתר סימפטומים מוקדמים ככל האפשר למשחקים האלה.

אני רוצה להוסיף ולומר, שכאשר היו תופעות דומות בעבר, היו שתי אפשרויות: האחת – לתקוף בחזית רחבה, כוללת, והשנייה – לטפל בצורה יותר פרטנית. הוכח שהטיפול הפרטני יותר הוא הנכון יותר. זאת אומרת, לשמור את זה במסגרת סבירה. אנחנו נעשה הכול על מנת שהטיפול הפרטני יהיה כולל ויקיף את כל אלה המשולבים במשחקים האלה. אנחנו מאמינים שהצבא יתגבר על זה די במהירות.

אני מציע שהמציעים יסתפקו בתשובה הזאת.

אברהם פורז (מרצ):

אני מסתפק בתשובה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה מסתפק בתשובה, בסדר גמור.

אברהם פורז (מרצ):

אני מסתפק בתשובה. – – – 66 רשום?

סגן שר הביטחון מ' גור:

רשום.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו נשאל אחד אחד, לפי הסדר הטוב. האם חבר הכנסת רון נחמן מסתפק בתשובה? הוא אינו נוכח. חבר הכנסת משה פלד?

משה פלד (צומת):

מסתפק בתשובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אברהם פורז?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן?

רענן כהן (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אומנם חבר הכנסת רון נחמן אינו נוכח, אבל אנחנו נוהגים ללכת על-פי הרוב. אם הוא ידרוש הצבעה מיוחדת, נחזור לכך. אני מניח שהוא לא ידרוש.

אני חוזר ומודה לכבוד סגן שר הביטחון, שהיה פה בפעילות אינטנסיבית כחמש שעות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מזכיר הכנסת קובע שזה יום עבודה מלא.

הצעות לסדר-היום

שביתת העובדים הסוציאליים

היו"ר ד' שילנסקי:

ההצעה הבאה לסדר-היום בנושא: שביתת העובדים הסוציאליים. הצעות לסדר-היום מס' 1672, 1681, 1691 ו-1703. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, מי משיב?

היו"ר ד' שילנסקי:

משיב שר האוצר. הוא התייצב.

רפאל איתן (צומת):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במערכת הבחירות הבטיח, בין היתר, המיועד לראשות הממשלה שינוי בסדר העדיפויות, והציבור האמין שאכן יחול השינוי המיוחל – העדפת נושאים חברתיים כדי לתקן ליקויים רבים, שהצטברו ונערמו במשך השנים. האוכלוסייה גדלה, הצרכים התרבו, ובלא סדר עדיפויות נכון ניצבת בפנינו בעיה חברתית קשה.

העובדים הסוציאליים, שרובם המכריע נשים, סובלים מהעובדה שההתייחסות לנשים עובדות שונה מהיחס לגברים עובדים, כי הן נחשבות למפרנסות נוספות במשפחה. העובדות שונות.

ראשית, הכלל של שכר שווה תמורת עבודה שווה אינו מקוים. ואם העובדת מפרנסת שנייה, הרי קיימת מערכת מסים היודעת כיצד לטפל ב"מתעשרים" הללו.

שנית, רבות מהעובדות הסוציאליות אינן מפרנסות שניות, אלא יחידות.

שלישית – וזה אולי העיקר – העובדים הסוציאליים עוסקים בריפוי תחלואים ושגיאות והזנחות בשכונות, בבתי-הספר ובאזורי מצוקה וכן במתן טיפול חלופי לאשפוז יקר בבתי-החולים. לאוכלוסייה המטופלת אין גב, אין מערכת פוליטית רעשנית, הם דחוקים בפינה, בפינה חשוכה בחברה הישראלית, וכמוהם גם המטפלים המסורים שעוזרים להם, וכל זאת תוך סיכון ואלימות, שבשני מקרים לפחות הסתיימו ברצח של עובדות סוציאליות, במגדל-העמק ובקריית-היובל.

אילו היה נקבע באמת סדר עדיפויות לאומי נכון, כלומר הנושאים החברתיים בעדיפות ראשונה, היה נחסך חלק גדול מהתקציב הנדרש היום לתיקון העוולות ולפיצוי על המשגים הנובעים מסדר עדיפויות לקוי ומעוות. מי שאומר: אין כסף, בעצם אומר: אני לא פועל על-פי סדר עדיפויות, כי אם יש סדר עדיפויות הוא פועל על-פיו והוא מוצא את הכסף.

מי ילך לעסוק במקצוע החיוני הזה בשכר כולל – שר האוצר, את שר הקליטה תוכל לשמוע בהזדמנות אחרת – של 1,085 שקל לחודש, והוא, או היא, בעל תואר ראשון במקצוע? מי שאכפת לו ומי שחרד לאוכלוסייה חסרת האונים, הנושאת את גורלה בדומייה, אלו הן המקדישות את עצמן בתנאים מחפירים ובשכר עלוב, ומי שהבטיח ולא מקיים – מי יודע מה קורה שם – חייב היום לעמוד בדיבורו ולכפות את סדר העדיפויות.

כל המערכת החברתית, מגן-הילדים ועד טיפול בחולים סופניים, משמשת בבואה לשלטון מפגר או נאור, לממשלה המצמצמת פערים, או גורמת להרחבתם. במדינה קטנה כשלנו, שאוכלוסייתה מצומצמת, כל כתם חברתי מטיל צל ענק ההולך ומתפשט ומקשה את היכולת להשתייך למדינה נאורה, תרבותית ומתקדמת. להיות כוח משיכה – יעד חברתי לאומי שבלעדיו נדון את עצמנו למעמד של מדינה מהעולם השלישי ולמטה מזה. כדי להיות כוח משיכה – חייבים לשנות את סדר העדיפויות באמת, ולא בהבל פה. עושה רושם שלא הממשלה הזאת מסוגלת לכך.

ברשותכם, אקרא נתונים על עובדת סוציאלית, תואר ראשון, 20 שעות שבועיות, ועוד בלת"מ – בלתי מתוכנן, הזנקות למשפחות וכן הלאה, העובדת הזאת מטפלת בחולים סופניים – ומשכורתה: שכר יסוד – 426 שקל – –

שר הקליטה ממשיך להפריע לך לשמוע, אדוני שר האוצר.

– תוספת תואר, הסכמי מסגרת, ותק – סך הכול 655 שקל. הוצאות רכב – 400 שקל. טלפון – 30 שקל. סך הכול 1,085 שקל.

שר האוצר א' שוחט:

במשרה מלאה?

רפאל איתן (צומת):

אתה לא מאמין לתלוש הזה?

שר האוצר א' שוחט:

לא.

רפאל איתן (צומת):

כך אתה מנהל את העניינים.

היו"ר ד' שילנסקי:

כמה שעות בחודש אמרת?

רפאל איתן (צומת):

20 שעות בשבוע. הוספתי בל"מ – הזנקות לחולים סופניים. היא עובדת עם חולים סופניים.

שר האוצר א' שוחט:

זו עבודה בחצי משרה.

האם ב-13 ביולי 1992 הורידו לה את השכר, כאשר אתה היית בממשלה? אתה היית שר בממשלה. כמה שנים היית שר?

רפאל איתן (צומת):

אני הייתי בממשלה. אתה עכשיו בממשלה. למה לא קמת ואמרת כאן את הדברים האלה?

שר האוצר א' שוחט:

מה עשית כאשר אתה היית בממשלה?

רפאל איתן (צומת):

עזוב מה שהיה. אתה עכשיו בממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, תהיה לך הזדמנות לענות.

רפאל איתן (צומת):

מתוך 9,000 עובדים סוציאליים – 4,500 מקבלים מדי חודש השלמת הכנסה.

יש לי פה נתונים על עובדת סוציאלית אחרת שמקבלת הרבה פחות – 900 שקל בחודש.

אני רוצה להעיר לך שוב, אני הייתי בממשלה והיו לפני עוד 18 ממשלות. אתה עכשיו בממשלה, והאחריות היא עכשיו עליך. אל תגיד מה שהיה.

שר האוצר א' שוחט:

רציתי לדעת מה עשית כאשר היית אז בממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, והתואר חביבה יגיע לחברת הכנסת נעמי חזן, כי היא תהיה האחרונה. גם ממה שאמרתי לך אינני נסוג.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מאה אחוז, תיארתי לעצמי שאני לא אצא מקופחתי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אישית מכירה עובדות סוציאליות רבות, נשים נהדרות; אני חושבת שגם אשתך, כבוד שר האוצר, היא עובדת סוציאלית, כך שאני בטוחה שאתה מסכים אתי שהן נשים נהדרות, מלח הארץ.

שר האוצר א' שוחט:

אני מכיר.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

יכול להיות שבתור בעל עניין...

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ניגוד אינטרסים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה במצב קשה, אתה עוד יכול לקבל בבית מנה על כך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה לא רואה שהוא מודאג?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לכן הוא סידר שהוא יופיע כאשר הטלוויזיה כבר לא משדרת מכאן.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אנחנו מדברים על למעלה מ-80% מהעובדים הסוציאליים, שהם נשים; נשים ששנים לא שמענו מפיהן תלונה. והם עצמם, גם הנשים גם הגברים, שומעים ימים על ימים תלונות ומצוקות, וטענות וכאב, איומים וקללות – סבלות חיינו והחלשים שבינינו על כתפיהם והם סופגים וסופגים, ובו בזמן מחשלים ומחזקים ובונים ונותנים כוח ומקילים.

שנים על שנים אנחנו לא שומעים תלונה. ואם הם פונים אלינו, הרי זה רק למען המטופלים שלהם: עוד תקציבים למקלטים לנשים מוכות הם מבקשים, עוד תקנים ליישום חוק ביטוח סיעוד, דיוור בסיסי לנזקקים, תעסוקה לנגמלים. אם נבחן את עצמנו ניווכח, ששנים הם לא דיברו על עצמם, על מצוקותיהם שלהם, על הקשיים. וכך, אט אט וכמעט מבלי משים התלושים שלהם הפכו צמוקים ומדולדלים, ומהלוקשים הידועים נותר בקושי קמצוץ של קמח. כמה פחות אפשר להרוויח?

באוניברסיטת תל-אביב, מתוך 600 מועמדים ללימודים גבוהים בעבודה סוציאלית – רק 60 מתקבלים; כלומר, 10% מהנרשמים; הטובים והמתאימים. לאחר שלוש שנות לימודים, רוב העובדים

הסוציאליים עוברים עוד ועוד השתלמויות, כל זאת מתוך מודעות חברתית עמוקה שמביאה אותם לידי כך שהם שואפים להיות אנשי מקצוע טובים יותר, מיומנים יותר.

הם רוצים לעזור נכון יותר ולהגיע לתוצאות טובות יותר עם מטופליהם, לנסות שלא לטעות באבחנות, בהחלטות שאנחנו יודעים שלעתים קרובות הן החלטות גורליות. 20 שנה הם לא שבתו. חמש שנים תמימות הם לא קודמו בשכר.

70% מעובדי הדרגות י"א עד י"ט יושבים על דירוג שהוא מתחת לשכר המינימום. עובדי המדינה שביניהם אינם מקבלים, לא אחזקת רכב ולא כוננות, וזאת בזמן שהם משתמשים ברכבם למען המטופלים וממשיכים בשיחות טלפון עם הנזקקים להם אל תוך שעות הלילה.

האוצר, לצערי – ואני מוכרחה להדגיש זאת עם כל הכבוד לשר האוצר – נוהג בהם סחבת, בזלזול ואפילו באטימות. מכיוון שכבוד שר האוצר כאן, אני מקווה שהבקשה שלנו תיפול על אוזניים כרויות ופתוחות. משום שאתה יודע כמונו שאנחנו מדברים על ציבור שאפשר לקרוא למה שהוא עושה עבודת קודש ממש. שנים הם לא העזו או לא רצו לפגוע, לא במערכת ולא במטופלים, ולא פנו לנשק השביתה. זו הפעם הראשונה זה שנים. על-פי דבריהם, הם נמצאים בהתכתבות עם הממונה על השכר למעלה משבעה חודשים. השביתה עכשיו אינה פתאומית.

בחודשיים האחרונים הם זכו להיפגש עם ה"סגן". נודע לי שבפגישה אחת, שהגיעה סוף סוף, עם הממונה גופו, הוא עזב באמצע ישיבה.

הדרישות של העובדים הסוציאליים הן למעשה כאין וכאפס לעומת מיליוני השקלים שמוזרמים יום-יום שעה-שעה למוסדות ולגופים, וכדי שלא לפגוע במאבקם של העובדים הסוציאליים, אני לא אכנס כאן לאן בדיוק הכסף הזה זורם, אבל הוא לא זורם לידיים הנכונות.

מגיע לעובדים הסוציאליים שהממשלה תתייחס אליהם בצורה נאותה; מגיע להם שיקשיבו להם, שיתייחסו אליהם ביתר כבוד, גם מצד הממונה על השכר, גם מצד הסגן שנפגש עמם.

אני רוצה לומר, שאחת העובדות פנתה אלי ואמרה: על מה אני נענשת שאני נאלצת לעבור השפלה כזאת של השביתה? היא שואלת: למה מכריחים אותי לשבות?

אני פונה אליך, אדוני שר האוצר, אני אומרת זאת במלוא הכנות, להיענות לדרישות שלהם. אין אלה דרישות גבוהות. על-פי מה שאני מבינה, מדובר על סכום בסביבות 40 מיליוני שקלים מסך כל עשרות ומאות המיליונים, ואני חושבת שממשלה שחרטה על דגלה סדר עדיפויות חדש אמורה וצריכה ללכת לקראת העובדים הסוציאליים. הם לא שבתו כל השנים, ואין להצמיד אותם לשום מגזר עובדים אחר. הם שונים, הם טובים, ומגיע להם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן.

חברת הכנסת בלומנטל, אמרת: בשעה האחרונה לקראת סוף היום. זה עוד רחוק, יש לנו עוד ארבע שעות לפחות, אם נמצה את סדר-היום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יישר כוח, כבוד היושב-ראש. לי יש.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, נפנה את תשומת-לב החברים להתכונן לארבע שעות נוספות. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנתונים הרי כבר ניתנו. אני רוצה לחזור על עיקרי הדברים בצורה שונה במקצת. 9,000 העובדים הסוציאליים במדינת ישראל צריכים כישורים יוצאי-דופן, לפחות תואר ראשון, וחלקם אפילו תואר שני או השתלמויות נלוות. אבל, עם זאת, מצב השכר, כפי שאתה יודע היטב, אדוני שר האוצר, הוא חמור. ממוצע השכר של 9,000 העובדים הסוציאליים הוא 3,223 שקלים בחודש. זה הממוצע של הסך הכול. אבל, 4,500 מתוך ה-9,000, זאת אומרת 50% מהעובדים הסוציאליים, חייבים לקבל השלמת הכנסה כדי להגיע לשכר מינימום של 1,300 שקל בחודש. הנתון הזה הוא מדהים. אני חושבת שאתה ער לדבר הזה בצורה חדה וברורה.

שר האוצר א' שוחט:

חברת הכנסת חזן, אם את אומרת שהממוצע הוא 3,300 שקלים ו-50% מהעובדים הסוציאליים צריכים לקבל השלמת הכנסה, הרי ש-50% מהעובדים צריכים להשתכר למעלה מ-3,300 שקל בחודש, אם אני עושה את המתמטיקה נכון.

נעמי חזן (מרצ):

נכון. אני עומדת על דוכן הכנסת עם טבלת השכר המלאה של העובדים הסוציאליים. אני מוכנה ללכת אתך רמה-רמה ודירוג-דירוג עם שנות ותק ולהוכיח לך את המצב המחפיר שקיים בטבלאות השכר.

יש 14 עובדים שמקבלים למעלה מ-6,000 שקל בחודש. הם מועסקים בחוזים אישיים, וכולם גברים, כפי שאתה יודע היטב.

לאחרונה הוטל עומס נוסף על העובדים הסוציאליים. אפילו האוצר לא מתכחש לעובדה שיש צורך לשנות או לתקן את דירוגם של לפחות 1,000 מן העובדים הסוציאליים.

תביעות העובדים הסוציאליים אינן תביעות חריגות. הם בסך הכול רוצים שישוו את רמת שכרם לרמה של דירוג המח"ר, כאשר דירוג המח"ר, האקדמאים של מדעי החברה והרוח, הוא בלאו-הכי דירוג ירוד יחסית.

אבל לא לכך נזעקתי ולא רק לשם כך נזעקתי. אני תומכת, ואני חושבת שזה ברור לחלוטין שאני תומכת תמיכה מלאה בדרישה של העובדים הסוציאליים. ברשותכם, אדוני היושב-ראש ואדוני שר האוצר, הייתי רוצה בכל זאת לעשות ניתוח של כמה מהשביתות האחרונות במשק. לאחרונה היו שלוש שביתות מרכזיות: השביתה של המורים, השביתה של האחיות והשביתה של העובדים הסוציאליים. יש כמה מאפיינים המשותפים לשלוש השביתות האלה. המאפיין הראשון הוא, שבכל אחד מהמקצועות האלה דרושה השכלה אקדמית. המאפיין השני – מדובר בשלושת המקצועות החשובים ביותר מבחינת שירותים בסיסיים במדינת ישראל. המאפיין השלישי, שכבר הוזכר על-ידי חברת הכנסת נעמי בלומנטל, הוא שאלה המקצועות שעברו תהליך של פמיניזציה בשנים האחרונות. הרוב המכריע – למעלה מ-80% של המורים, של האחיות ושל העובדים הסוציאליים הם נשים. ראו מה קורה במדינת ישראל כאשר מקצוע עובר תהליך של פמיניזציה. יש כמעט מתאם מלא בין שחיקה בשכר במקצועות אלה לבין כניסה של נשים כרוב מכריע באותם מקצועות.

הבעיה הראשונה, אם כך, כשאנחנו רואים שמקצוע עובר תהליך של פמיניזציה, היא בעיה של שחיקה בשכר, וכתוצאה מכך שחיקה במעמד המקצוע בכללותו. הבעיה השנייה שעולה היא אי-שוויון ממש בוטה בין המאסות של המורים, האחיות והעובדים הסוציאליים לבין הבכירים, שבדרך כלל הם גברים. הבעיה השלישית שעולה היא העדר נשים בוועדות, שאתה, אדוני שר האוצר, ממנה לבדיקת שינויים בשכר בשירות הציבורי. בוועדת-זוסמן, שבדקה את כל מערכת השכר בשירות המדינה, לא היתה ולו אשה אחת, כאשר אנחנו מדברים, אם תרשה לי לומר, על למעלה מ-100,000 עובדות בנושאים חיוניים.

הבעיה הזאת איננה רק בעיה של נשים. יש פה שתי סוגיות יסוד. הסוגיה הראשונה היא סוגיה של אי-שוויון. אם מרשים שתהיה הידרדרות בשכר, כאשר מקצוע חיוני הופך להיות מאוכלס על-ידי נשים, מבליטים את האי-שוויון בהכנסה שבין גבר לאשה. אם כך, בעיה עקרונית ראשונה היא בעיה של אי-שוויון.

אבל הבעיה השנייה מפריעה לי יותר. במקום כלשהו המסר שאתה משדר, אדוני שר האוצר, הוא שמקצוע שהוא מקצוע נשי איננו בעל ערך חברתי. הבעיה הזאת היא בעיה של החברה בכללותה, כאשר הנפגעות העיקריות הן נשים, וכתוצאה מכך כל השירותים במדינה הזאת, בחינוך, בבריאות וברוחה סובלים. לפי דעתי, יש פה בעיה חברתית מדרגה ראשונה, כאשר מעמד הנשים העובדות רק מסמל בעיה זו.

אין לי ספק שהדרישה של העובדים הסוציאליים היא כל-כך מינימלית, שעם כל הכבוד שאני רוחשת לך כשר אוצר אני חושבת שלפעמים הצדק החברתי צריך באמת לגבור, וזו דוגמה בולטת, חדה, חד-משמעית, שמעבירה מסרים חברתיים מאוד-מאוד עמוקים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, גבירתי ורבותי חברי הכנסת, אין ספק שהייתי שמח מאוד אילו יכולתי להשתתף ברצון הכן והאמיתי של הדוברים לשפר את שכרם של העובדות והעובדים הסוציאליים על-פי דרישתם. אבל, אנחנו נמצאים באיזו מערכת שכר כללית, אנחנו נמצאים בתוך דיונים על מסגרות של הסכמי עבודה, וגם אני מודע לכך שיש בעיה עם שכרם של העובדים הסוציאליים וצריך לעשות משהו בעניין.

עם זאת, אני לא יכול לקבל מצב שבו ארגון כזה או אחר, ותהיה עבודתם של העובדים הסוציאליים חשובה ככל שתהיה, וכפי שהזכירה חברת הכנסת בלומנטל אני מכיר זאת מקרוב מאוד, בכל אופן אי-אפשר שמערכת כזאת, שמקיימת דיונים והוצעו לה הצעות, תסרב להיכנס לאיזו מסגרת והסכם סבירים.

אי-אפשר לבוא ולהגיד, חבר הכנסת רפאל איתן, בכל תחום ותחום: הכרזתם על שינוי סדרי עדיפויות. הכרזנו, ואני אומר לך: גם עשינו. אבל אי-אפשר לבוא בכל נושא ונושא ולהגיד: את זה תעשו ההיפך. הרי אם אתה אומר את הדברים, ואומר אותם בהצדקה כלפינו, המשמעות – שכל סדר העדיפויות שאתה היית שותף לו היה הפוך ולא נכון. זה מה שאתה אומר בעצם. אני יודע כמה אתה רגיש לעניין החינוך, לפחות אתה אומר את זה, אני מאמין לך בעניין. עשינו מעשה בעניין החינוך, שהממשלות שאתה היית חלק מהן, לא לאורך שנים, לא העזו לעשות. עשינו מעשים גם בדברים אחרים, שאתה לא אוהב.

דוד מגן (הליכוד):

להגנתו צריך לומר: הוא היה תקופה קצרה מאוד חבר בממשלה.

שר האוצר א' שוחט:

עשינו דברים שאתה לא אוהב: הפסקנו לבנות עשרות אלפי יחידות דיור, שאין בהן צורך, על הגבעות ובעמקים, במקומות שאתה יודע היכן הם, ואת הכסף הזה לקחנו לתשתיות, לקחנו לחינוך, להכשרה מקצועית, לדברים שאתה מאוד אוהב. אבל אני רואה את זה כבלתי הגון, שבכל נושא ונושא כל אחד יש לו שינוי סדר העדיפויות שלו. קודם אמרתם: משנים את סדר העדיפויות, תנו לעובדים הסוציאליים, תנו לאחיות.

רפאל איתן (צומת):

מה יצא משינוי סדר העדיפויות שלכם?

שר האוצר א' שוחט:

יצא הרבה מאוד, אדוני, כי אם הקצבנו לחינוך עוד עשרות אלפי שעות הוראה, כשבתקופתך רק הורידו מזה, זה אומר שעשינו משהו לחינוך.

רפאל איתן (צומת):

זה פותר את כל הבעיות החברתיות?

שר האוצר א' שוחט:

אני אמרתי שאנחנו מסוגלים לפתור את כל הבעיות בבת אחת ובחזית רחבה? ודאי שלא.

דוד מגן (הליכוד):

מה אתם עושים עם 10 מיליארד דולר שאנחנו הכנו ואתם קיבלתם?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת מגן, אני לא יודע איפה אתה היית, אולי לא היית בארץ, אבל אתם רציתם לקבל, ואמרו לכם: לא תקבלו.

דוד מגן (הליכוד):

רצו לתת לכם, נתנו לכם.

שר האוצר א' שוחט:

אמרו לכם: לא תקבלו. למה? כי ידעו מה עשיתם עם הכסף.

דוד מגן (הליכוד):

לא, כי רצו אתכם. רצו ממשלה ותרנית, רצו ממשלה פשרנית. רצו אתכם, נתנו לכם.

שר האוצר א' שוחט:

לא, ידעו מה עשיתם עם הכסף.

אברהם הירשזון (הליכוד):

ידעו שאתכם אפשר לקנות.

שר האוצר א' שוחט:

זה כבר נימוק אחר.

דוד מגן (הליכוד):

במערכת הבחירות הבאה האמריקנים לא יבטיחו עוד 10 מיליארד דולר.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה להגיד, שגם אני חושב שצריך לעשות משהו בעניין, ודיברתי עם הממונה על השכר. שוחח אתי על כך גם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שהתקיים אצלו דיון בוועדה, הוא בא אלי והציע הצעות כאלו ואחרות, ובעקבות השיחה הזאת שוחחתי עם הממונה על השכר, ואני לא יכול להגיד בביטחון לאן הדברים מתקדמים. אני יכול להגיד שהיום בצהריים התיישבו גם עם האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות. אני יודע שלאחר מכן היו צריכים לשבת עם נציגי העובדים הסוציאליים, מתוך מגמה לנסות להגיע לאיזה פתרון. אני לא יודע אם הדבר צלח, אני יכול להגיד רק דבר אחד: אי-אפשר, ולא אני כשר האוצר ולא אנחנו כממשלה יכולים לבוא ולהגיד, כמו שנאמר פה על-ידי כמה חברי כנסת, הייתי אומר בעצם על-ידי כולם: העובדים הסוציאליים הם גוף ייחודי, טפלו בו. אני יכול לסכן את עצמי ולהגיד, שאם מחר תתעורר בעיה מסוימת בקבוצת עובדים מסוימת והדבר יידון בכנסת ובוועדותיה, קבוצה לא קטנה של חברי כנסת תבוא ותגיד: אנחנו חושבים שהקבוצה הזאת היא קבוצה ייחודית ולה צריך לתת. אנחנו צריכים לראות במבט כולל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בכל זאת צריך להתחשב בהם, משום שהם לא שבתו כל השנים האלה.

שר האוצר א' שוחט:

דרך אגב, אני יכול להעיד כראש עיר, שהיו שביתות של העובדים הסוציאליים לפני הרבה פחות מ-20 שנה. לא שזו גאווה גדולה, אבל אני יכול להגיד את זה בביטחון מוחלט. אני יודע שבמערכת שאני ניהלתי היו שביתות ארציות של עובדים סוציאליים, והסיפור ש-20 שנה לא היתה שביתה הוא פשוט לא נכון. לא חשוב אם זה טוב או רע, אם זה מוסיף או לא מוסיף, אני אומר לך את זה במלוא האחריות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הם מסרו לי שב-1973 היתה שביתתם האחרונה.

שר האוצר א' שוחט:

אני אומר לך שזה לא נכון.

נעמי חזן (מרצ):

אפשר לשאול שאלה?

שר האוצר א' שוחט:

רק רגע אחד, חברת הכנסת חזן, שנייה אחת.

אנחנו נמצאים במשא-ומתן על ההסכם הציבורי כולו, ומזכיר איגוד העובדים הסוציאליים שותף לתהליך ויודע שנעשים מאמצים לסיום התהליך הזה. יש להניח שבמסגרת הזאת, כתוצאה משינוי השיטה, ישופר שכרם של העובדים הסוציאליים. עד חתימת ההסכם אנחנו מוכנים לבדוק אפשרויות לשינויים הכרחיים בטבלת התפקוד של העובדים הסוציאליים, שינויים הנובעים ממטלות נוספות שהוטלו עליהם.

מאחר שאני מעריך שהפער בין העמדות אינו גדול, אני קורא לנציגות העובדים ולנציגי העובדים לסיים את השביתה, שגורמת נזק רב מאוד לאזרחים נצרכים, לשירותים שלהם, ולחזור אל שולחן הדיונים. אני חוזר ואומר: אני ביקשתי מהממונה על השכר, שישב אתם היום ויעשה מאמץ לסיים את הפרשה. אני מניח שכמו סיום של כל פרשה מהסוג הזה, היא לא מסתיימת בזה שצד אחד מקבל את הכול וצד שני מוותר על הכול. תמיד יש דרכי ביניים, יש דברים שצריכים לתת תשובות על הנקודות הכאובות יותר, יש דברים שבהם אנחנו יותר רכים, ואני מקווה שהדבר ייגמר.

אני רק רוצה להעיר הערה: הוזכר כאן מספר האנשים המקבלים השלמת הכנסה. השלמת הכנסה נובעת לא בהכרח מהשכר הכולל הנמוך אלא ממבנה השכר. סוד גלוי הוא, ש-70% מעובדי המדינה מקבלים השלמת הכנסה.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה פוגע להם בתנאים הסוציאליים.

שר האוצר א' שוחט:

אני יודע שזה מצב לא טוב.

כלכלן או מהנדס בדרגה 7-8 מקבל השלמת הכנסה. אחרי שהוא גמר את הטכניון, גמר את האוניברסיטה ונכנס לעבודה, בתחילת דרכו יש השלמת הכנסה. זה נובע ממבנה מעוות מאוד של השכר, ממבנה שמחייב השלמת הכנסה, ולעיתים מתקבלת השלמת הכנסה גם כאשר השכר הכולל הוא 3,000 ו-3,500 שקל, כי יש מרכיבים שאינם בבסיס השכר לצורך בדיקת הנושא של השלמת הכנסה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני השר, התשובה הזאת לא הוגנת, כי השלמת הכנסה באה בלי השלמת שנים של ותק.

שר האוצר א' שוחט:

אני חוזר ואומר, אני מסכים שמבנה השכר הוא מעוות. אנחנו במשא-ומתן, מתוך מגמה לנסות ליישם את דוח-זוסמן, שנערך עוד בזמן הממשלה הקודמת, שבא בעצם לשנות את כל מבנה השכר ולאפשר מתן שכר הוגן וטבלאות אחרות של תפקוד, של ותק ושל הכשרה מקצועית כזאת או אחרת. לצערי הרב, הדבר נתקל בבעיות, הוא לא מושג עדיין. יש ארגונים ונציגויות של עובדים שמתנגדים לזה בכל דרך אפשרית. מכל מקום, גם במבנה המעוות הקיים – ואני מסכים שהוא מעוות – אנחנו עושים מאמץ, ואני מקווה שהוא יסתיים, לסיים היום את השביתה. וכפי שאמרתי, כמו כל דבר כזה, הוא יצטרך להיגמר באיזו פשרה שתאפשר חזרה לעבודה והמשך הדיון במשא-ומתן.

אין לי התנגדות שההצעה תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לחבר הכנסת ונונו יש הצעה אחרת, בבקשה, במסגרת של דקה אחת.

יוסף ונונו (העבודה):

יש לציין כי השירותים החברתיים הסוציאליים היו קורבן של הזנחה רבת שנים, כאשר המשרד התנהל ללא קברניט, ללא אחראי, ללא שר. לכן, מערכת השירותים הלכה והידלדלה. היום העובדים הסוציאליים עומדים חסרי אונים מול המצוקה ומול האוכלוסייה. שכרם של העובדים הסוציאליים הוא נמוך והוא מבזה. השכר הנמוך מאלץ את הרשויות המקומיות לנפח את הגירעון שלהן, על מנת לפצות במעט על השכר הנמוך.

על כן, יש לתקן את העוול הזה מייד, ואני מזדהה עם העובדים הסוציאליים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה הצעתך?

יוסף ונונו (העבודה):

לכן אני מציע להסיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

לחבר הכנסת עמיר פרץ יש הצעה אחרת להצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שחברת הכנסת נעמי בלומנטל תדע שההצעה שלי בהחלט לא מכוונת להסיר את הצעתה.

אני רק רוצה לנצל את ההזדמנות כדי לבקש משר האוצר דבר אחד – שהעיקרון שקבע הממונה על השכר, שלא מקיימים משא-ומתן עם שובתים בזמן שביתה, הוא דבר שאין לו מקום. כולכם, כל שרי האוצר, קיימו משא-ומתן עם שובתים כמו גנבים בלילה, באמצעות מתווכים, בחדרי חדרים, בשיטות-לא-שיטות.

כאשר יש שביתה ויש משבר, צריך לקיים משא-ומתן. אני לא נכנס כלל לשאלה למה יגיעו ואיך יגיעו. ההצעות שלי לפתרון המשבר המסוים הזה הועברו על-ידי אליך, שר האוצר, באופן אישי, אבל את הכלל הזה הכנסת רשאית לתבוע ממך. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לחבר הכנסת דוד מגן יש הצעה אחרת לגבי הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני בחרתי בהצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן במקרה, משום שהתרעמתי לשמע דברי תשובתו של שר האוצר.

אדוני שר האוצר, קודם כול עובדתית, לפני שאתה תוקף את חבר הכנסת רפאל איתן, שהוא לא חבר סיעתי, אתה צריך לזכור, שהוא היה בממשלה תקופה קצרה מאוד, בערך שנה. לעמוד פה ולומר לחבר הכנסת: איך אתה מעז להעלות הצעה, כאשר ממשלות אחרות כביכול אחראיות למצב דהיום – נדמה לי שזה לא הוגן, לא חברי, וצריך להימנע מכך.

יתירה מזו, חבריך בממשלה, אלה שמרבים להופיע במליאת הכנסת, כבר נגמלו מהנוהג הנפסד הזה. אתם מכהנים קרוב לשנה בממשלה. אפילו השר רמון, שייכנס בקרוב לאולם המליאה, שהוא מתאם פעולות הממשלה, הפסיק עם המנהג הנלוז הזה, להאשים את הממשלות הקודמות במה שקורה היום.

חבר הכנסת עמיר פרץ יכול לומר לך כאן, ולזה הוא רמז, שאתם יכולתם למנוע את השביתה. מדוע אתם מעודדים שביתות, כדי לפתור את הבעיה אחר-כך במחיר יותר יקר, תוך כדי קשיים רבים לאוכלוסייה הנזקקת ותוך כדי עידוד של סקטורים אחרים לשבות?

ההצעות שהועלו פה, גם של חברת הכנסת נעמי חזן, הן במקומן וצריך לדון בהן בדחיפות בוועדת העבודה והרווחה.

אחרי ששמעתי את קריאת הביניים של חברת הכנסת חזן, אני לא מתעקש להסיר את הצעתה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד מגן, ההצעה לדון בוועדת העבודה והרווחה כבר הועלתה על-ידי השר. מה אתה מציע?

דוד מגן (הליכוד):

אני חשבתי להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן, אבל לאחר שקראה את קריאת הביניים

קריאה:

אז תיקח את הצעתך בחזרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, כולנו מבינים. חבר הכנסת רפאל איתן, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

רפאל איתן (צומת):

כן, לוועדת הכספים.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת רפאל איתן, דווקא שם אין סיכוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, לאיזו ועדה הצעתך?

שר האוצר א' שוחט:

לוועדת העבודה והרווחה, באופן טבעי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, אם יוחלט להעביר לוועדה, ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועדת העבודה והרווחה מקובלת עלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שאת מסכימה להעביר לוועדה.

חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

מסכימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, לפנינו הצעה אחת בלבד, להעביר את הנושא לוועדה. מי בעד? מי נגד? השעון מופעל.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שההצעות של חברי הכנסת רפאל איתן, נעמי בלומנטל ונעמי חזן בנושא שביתת העובדים הסוציאליים תועברנה לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת.

הצעה לסדר-היום

מצוקת העולים החדשים

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: מצוקת העולים החדשים; הצעה לסדר-היום מס' 1594. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, לא עובר יום בלי שכלי התקשורת מדווחים לנו על מצוקתם הגוברת והולכת של העולים החדשים. התמונה המצטיירת עתה, כתשעה חודשים אחרי הקמת הממשלה החדשה, היא שמצבם של העולים החדשים מחמיר והולך. אין מנוס מהמסקנה, שממשלת רבין-שוחט-צבן "הצליחה" בתוך חודשים מספר להוריד את נושא העלייה והקליטה מראש סדר העדיפויות הלאומי ולהסתירו מעיני הציבור.

אך הצלחה זו היא חלקית בלבד, שכן העולים עצמם מחפשים שוב ושוב דרכים לגיטימיות להביע את אכזבתם מתפקודה של הממשלה הנוכחית בכל ענייני העלייה והקליטה.

בתחילת חודש מאי היו אלה יותר מ-12,000 עולים חדשים שהכניסו את הממשלה הזאת להיסטוריה. הם עלו לירושלים, מכל פינות הארץ, ובמשך שעות מספר הפגינו מול קריית-הממשלה בירושלים במחאה על אוזלת ידה של הממשלה בקליטת העלייה. היתה זו הפגנת העולים הגדולה ביותר שהיתה בישראל מאז קום המדינה. היתה זו סטירת לחי מצלצלת שהעניקו העולים החדשים לממשלה שהבטיחה להם, ולנו, שינוי בסדרי העדיפויות החברתיים והכלכליים, ובכללם העמדת קליטת העלייה בראש סדר-היום של הממשלה והציבור.

לא פחות מ-40 ארגוני עולים, ובראשם הפורום הציוני של יהודי ברית-המועצות, ארגנו הפגנת זעם זו. אפשר היה לחשוב, שהממשלה תחפש נאשות דרך להתגונן מול מתקפת העולים הזאת. אך הנה בא אל המפגינים שר הקליטה, מר יאיר צבן, ובאומץ לב ציבורי אמר לאלפי המפגינים: "ראש הממשלה והממשלה מודעים לקשיים ולמצוקות המלווים אתכם בארץ. אנו יודעים שההפגנה מבטאת מצוקה אמיתית. אנחנו יודעים שאתם לא מחכים למלים אלא למעשים". והעולים עדיין מחכים למעשים.

רבותי, חברי הכנסת, ליקטתי שורה של עובדות יבשות אך כואבות של מעשים שלא נעשו ושל מעשים שנעשו אך מוטב היה לולא נעשו. די בנתונים הבאים כדי לצייר תמונת מצב קשה ומסוכנת מאין כמוה: 1. כל ילד שני של העולים נמצא מתחת לקו העוני; 2. האבטלה בקרב העולים גדולה פי שלושה מאשר בקרב הישראלים הוותיקים; 3. יותר מ-75% מהעולים לא עובדים במקצועותיהם ויש עשרות אלפי מקרים סוציאליים בקרבם; 4. ב-31 במאי ייפסק תשלום סל הקליטה המיוחד לעולים האתיופים שעלו ב"מבצע שלמה". מזכירת "נעמת" בירושלים, הגברת יעל ארן, הזהירה, כי כתוצאה מכך קיים חשש רציני כי מאות ילדים אתיופים ייפלטו ממעונות היום; 5. גננת בגן, באתר הקרוונים בצריפין, מממנת מכספה ומכיסה את הארוחות ל-23 ילדי הגן. ילדי הגן משחקים ליד שפכי הביוב הזורמים בחצר הגן; 6. מתברר כי "עמידר" מקפחת את העולים החדשים במחירי דירותיה. ועד פעולה של העולים, בראשות מר אלכס טנצר, בדק ומצא, כי משום מה "עמידר" אינה מאפשרת לעולים ליהנות מהנחה של 50% ברכישת הדירות כפי שנהנים ישראלים רבים העומדים בקריטריונים של זקוקים לעזרה סוציאלית. מדוע? ל"עמידר" ולממשלה פתרונות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ואם לא די בפעולות אלה, הנה בא משרד החינוך והתרבות ופוגע, ממש פוגע, בבטן הרכה של העולים – במערכת החינוך. כאילו לא די בבעיות התעסוקה והאבטלה ובקשיי הדיור, באה שרת החינוך והתרבות היוצאת, הגברת שולמית אלוני, ועורכת סדר עדיפויות חדש בתקציב משרדה. ומהו הסעיף הראשון שקוצץ על-ידה, חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

נו, בוודאי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

נכון, קליטת התלמידים העולים. פקידים בכירים במשרד החינוך השמיעו באוזני דברים קשים על הדרך הברוטלית שבה קיצצה השרה היוצאת, שולמית אלוני, בסעיפי התקציב לקליטת התלמידים והמורים העולים, כדי להעביר את הכספים לתמיכה במוסדות תרבות ואמנות.

אדוני השר, אני אהיה האחרון שאחלוק עליה אם היא תבקש להגדיל את התקציב למוסדות תרבות ואמנות. אבל לעשות זאת על חשבון שיעורי עזר בעברית לתלמידים עולים? על חשבון סמינרים בין תלמידים עולים לבין תלמידים ותיקים? על חשבון קליטת המורים, מורים עולים, שהוכשרו והותאמו לעבוד במערכת החינוך הישראלית, אך תקציבם קוצץ והם זכו למפח נפש ולבושת פנים? עד מתי? עד מתי תתעלל הממשלה הזאת בעולים החדשים?

חברי הכנסת, המשימה של דורנו היא להבטיח את קיומה של מדינת ישראל. הבטחת קיומה של מדינת היהודים היחידה עלי אדמות לא תושג רק בכוח זרועו של צה"ל ורק בכוחם של הסכמי שלום, יהיו חזקים וחשובים ככל שיהיו.

אם 400,000 העולים החדשים שהגיעו אלינו בשלוש השנים האחרונות לא ירגישו שכאן ביתם, יהיה זה הכישלון הציוני הגדול ביותר בתולדות עמנו. חלקו האחר של הכישלון כבר מורגש. זרם העלייה הולך ומצטמק, הולך ונחלש, לא משום שהשערים נסגרים, חלילה, אלא משום שהעולים שכבר הגיעו אלינו ממליצים לבני משפחותיהם ולחבריהם לא לבוא, כי המצב רע, כי אין שומעים את זעקותיהם, כי הממשלה החליפה את הססמה "קליטה עכשיו" בססמה "קליטה אחר כך", כי העלייה כבר לא בראש סדר העדיפויות הלאומי של ממשלת רבין, שוחט וצבן. ממשלה זאת בגדה בעולים.

נוכח חומרת המצב, אני מציע כי מליאת הכנסת תחליט היום לקיים דיון יסודי במשבר העלייה וקליטת העולים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת הירשזון, הופנתה תשומת לבי כי אתה שגית בשם. מזכירת "נעמת" שמה לא יעל אורון, אלא ארן.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אם טעיתי, אני מתנצל, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, ואני רוצה להביא גאולה לעם ישראל, גם לעולם כולו. אני רוצה להגיד שאת זה למדתי מסגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר לך שראשית אני מתנצל על הטעות. אבל יש לי תחושה שזאת הטעות היחידה בכל הדברים שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אהה. תלמיד חכם יודע גם איך להשיב יפה. בזאת הוא לא הסתמך על חבר הכנסת דוד מגן. קודם הוא ביקש אסמכתה מחבר הכנסת דוד מגן. אבל הסיפא היה הברקה אישית.

בבקשה, אדוני השר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עד שהשר עולה אני רוצה לדעת, האם מה שנמסר פה על שרת החינוך והתרבות לשעבר אומנם נכון הוא? אם כן, זה ממש חמור.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה?

דוד מגן (הליכוד):

שבטרם ההעברה לתיק החדש, תיק התרבות, שאסור שייקרא תרבות, היא העבירה תקציבים הקשורים לקליטת העלייה לתיק הזה. אם זה נעשה – זה מעשה חמור.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו שאלת ביניים והשר יענה לך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

שבטרם המעבר הועברו תפקידים?

אברהם הירשזון (הליכוד):

סגן השר הודה בזה.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת הירשזון אמר, ששרת החינוך והתרבות לשעבר העבירה כספים מתקציב לקליטת עלייה

— — —

השר לקליטת העלייה י' צבן:

עכשיו, לקראת המעבר שלה?

דוד מגן (הליכוד):

לפני שהיא עברה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא, לפני שהיא עברה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חשבתי שעכשיו היא עשתה זאת.

דוד מגן (הליכוד):

לא. יכול להיות שהיא חזתה את מה שיתרחש.

אברהם הירשזון (הליכוד):

סגן השר אמר זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, כולנו אוזן.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אמרתי בעבר ואני אומר גם כאן, בניגוד לכל מיני הערכות ודיבורים על כך שהיו שבחשו מאחורי ההפגנה, מאחורי קלעיה, שאני רואה בהפגנה הזאת

ראשית כול ביטוי אמיתי למצוקתם של העולים. אם יש מי שבחש או אם אין מי שבחש – בשבילי זה לא משנה ולא קובע. אינני מאמין שאפשר לעשות "טריק" מניפולטיבי ולהביא באמצעותו כל כך הרבה עולים ממקומות שונים בארץ, להפגין.

אני גם רואה בהפגנה הזאת, באורח פרדוקסלי, ביטוי שהיינו אולי רוצים שיתפתח באופן אחר, אבל גם זה ביטוי להשתלבות בחברה הישראלית ובדמוקרטיה הישראלית. אני חושב שגם זה פן שחשוב להדגיש אותו, שהעולים במצוקתם רואים את עצמם זכאים לקום, להתארגן, לעלות ולהפגין. גם את זה צריך להעריך בתופעה הזאת.

אני מתייחס להפגנה הזאת, לתביעות שהועלו בה ולביטוי המצוקה שהושמעו בה בכל הרצינות, גם כאשר אינני מקבל ניסוח זה או אחר, או הערכה זאת או אחרת, כי לא זה עומד במרכז העניין.

אני אימצתי אל לבי עיקרון – להיות קשוב לדברם של העולים, לא רק בעת שהם משמיעים מחאה, אלא לא פחות, ואולי חשוב יותר, בעת שמתגבש תהליך של קבלת החלטות. כאשר מעצבים מדיניות, כאשר מנסים לקבוע הסדרים, יש לשתף את נציגי העולים בתהליך הזה, יש להביא בחשבון את עמדותיהם. זה לא אומר שאתה צריך, כמובן, לקבל תמיד את דעותיהם. אבל הידיעה מה מציק להם ואיך הם רואים את הדברים היא חשובה ביותר.

בכל התקופה האחרונה, בכל הדיונים שמתקיימים במשרד בתחומים שבהם צריך לקבוע דפוסים של מדיניות בתחום הקליטה, שותפים נציגים של העולים באורח פעיל. היו לנו עכשיו דיונים על גיבוש הקריטריונים לחלוקת הדירות הציבוריות. נציגי עולים, וחלקם גם כאלה שנקבעו על-ידי הפורום הציוני, היו שותפים לתהליך. נציגים של עולים היו שותפים עכשיו בוועדות הדיור שתחלקנה ותקצינה את הדירות. היה עכשיו דיון בקבינט על הנושא של קליטת ילדים ונוער, ובו השתתפו אנשי משרד החינוך, אנשי משרד העבודה והרווחה, נציגי "עליית הנוער" וצה"ל. כל אחד סקר את הנעשה והלא-נעשה בתחומם. שוב, שיתפנו בדיון הזה נציגים של עולים. בכל תחום שבו הדבר הזה מתבקש – אכן כך נעשה.

לכן, גם בהיענות להפגנה הזאת ראיתי חלק של דיאלוג ביני לבין העולים, בין המשרד לבין העולים, בין הממשלה לבין העולים.

חבר הכנסת הירשזון, אתה אמרת דברים, וחוששני שהאי-דיוק היחיד לא יהיה בנושא שמה של ידידתי יעל ארן. היתה שורה ארוכה של אי-דיוקים בדברים, לפחות במשמעות של הדברים, ואנסה להעמיד אותך על הדברים כמות שהם.

מה המשמעות, כשאנחנו אומרים שמצב העולים מחמיר? כאשר, למשל, האבטלה בקרב העולים יורדת, והיא יורדת, ותיכף אומר את הנתונים, משתפר מצבם של אלה שקודם היו מובטלים ועכשיו הם מועסקים. אלה שנשארו מובטלים יהיו מובטלים פרק זמן ארוך יותר מזה שבו הם היו מובטלים אתמול, וברור שמצוקתם מחריפה.

כאשר עולה שיעור העולים, אחוז העולים שכבר מצאו להם פתרון דיור, אזי אלה שנמצא להם פתרון דיור באה להם הקלה גדולה מאוד. כולנו מאחלים להם בעניין הזה את כל ברכות הדרך. אותם עולים שבינתיים לא נמצא להם פתרון דיור, ברור שמצוקתם מחמירה, כי היא הולכת ונמשכת.

מה שאני בא לומר הוא, שאין לאיש "הוקוס-פוקוס" לפתור בבת אחת את כל בעיות העולים. אנחנו צפויים, גם השנה, גם בשנה הבאה וגם בעוד שלוש שנים, לתהליך שהוא תהליך מורכב. יהיו הרבה עולים, אני מאמין שיהיו הרבה מאוד עולים, שבעיותיהם בתחומים העיקריים תיפתרנה בצורה זאת או בצורה אחרת. ומכיוון שאי-אפשר לפתור את הבעיות של כולם בבת אחת, יהיו בקרב העולים איים של מצוקה, שילכו ויחריפו, כי בעיותיהם בינתיים לא תיפתרנה.

אבל, וה"אבל" הזה חשוב מאוד בעיני, אני מאמין, שכאשר נצליח לקדם פתרון של בעיות בקצב יותר גדול ממה שאנחנו מקדמים היום, כאשר עולים שהבעיות שלהם טרם נפתרו יראו שחבריהם מסביב מתקדמים בנתיב של פתרון, זה יעורר אצלם תקווה ויעזור להם להתגבר על ייאוש.

חבר הכנסת הירשזון – – –

דוד מגן (הליכוד):

הירשזון, אדוני השר. הירשזון – בן-צבי.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

סליחה, הירשזון. היות שאנחנו נוהגים בדרך כלל להוסיף את האות נו"ן להקצנה, שמאלי – שמאלן; לאומי – לאומן, לא זו היתה הכוונה.

כל ילד שני מתחת לקו העוני – המקור היחיד לנתון הזה הוא מלפני שנתיים. אלה הנתונים של הביטוח הלאומי מלפני שנתיים. זה המקור הסטטיסטי היחיד לנתונים אלה.

האבטלה בקרב עולים איננה גבוהה פי שלושה מזו שבקרב הישראלים. שיעור הבלתי-מועסקים היום בקרב הישראלים הוא 10.5%, ובקרב העולים – 20.4%.

יותר משני-שלישים אינם עובדים במקצועם. זו אכן בעיה קשה, אבל אני רוצה לשים אותה במקום. אני אומר דברים אלה לא כדי להמעיט מחומרת הבעיה, אלא כדי לאתר אותה ולהחזירה למקומה הנכון. בכל העולם המערבי, חבר הכנסת הירשזון, ואני חושב שאתה עסקת בתחום של איגוד מקצועי ואתה יודע זאת, בישראל, בצרפת, באנגליה ובארצות-הברית קרוב לשליש מכוח האדם אינו עובד במקצועו. לפי הערכתי, 40% מבין העולים לא עובדים היום במקצועם, רוצים לעבוד במקצועם, ראוי שיעבדו במקצועם, אבל לא עובדים במקצועם. זה היקף הבעיה. לא אמרתי זאת כדי שנזלזל בהיקף, אלא להיפך – כדי שנגדיר את זה ביתר ברור ונדע את כובד הבעיה.

הפסקת סל הקליטה לעולים מאתיופיה – את ההחלטה כי במאי 1993 יופסק סל הקליטה לעולי אתיופיה קיבלה הממשלה הקודמת, ולדעתי בדין. ראשית כול אומר לך, שלדעתי בדין. אני רוצה להזכיר לך, שסל הקליטה לעולי אתיופיה כפול באורכו מסל הקליטה לכל שאר העולים, ויש לו גם הרכב מיוחד.

אני מבקש שתדע, כי הבעיה שהעלתה יעל ארן לגבי מעונות-היום באה על פתרונה. היתה כאן בעיה, ואני רוצה שיוכן כאן מה העניין. יש בעניין זה פער של חודשיים וחצי. העולים הגיעו ב"מבצע שלמה", השנתיים נגמרות במאי 1993, ואילו שנת המעונות נמשכת עד 15 באוגוסט. היתה אפוא בעיה לגשר על פני הפער הזה. גישרנו על פני הפער הזה גם בתשלומים למעונות וגם בהסעות.

אני חושב ומקווה, שאנחנו מצליחים להבטיח מצב, שבו ברגע שייפסק סל הקליטה והעולים ייכנסו להסדרים אחרים שהמערכת מכינה להם, לא תהיה נפילה, ובוודאי לא נפילה קשה אצל רוב משפחות העולים. אנחנו ערים לדבר הזה ומקווים שזה אכן יוסדר.

נושא שכר הדירה של "עמידר" נמצא בטיפול. אלה הסדרים נכונים, לפי דעתי, שנקבעו כבר לפני כמה שנים. לצערי, הם פשוט לא מקוימים. בחלק מהמקומות יש תלונות, ורק השבוע נפגשתי עם שר השיכון והחלטנו לעשות סדר בדברים ולפקח יותר בקפדנות, כדי שפקיד לא יחיל, מתוך שרירות-לב או מתוך טעות, על עולים שראויים לשכר דירה ציבורי שכר דירה הקרוב לשכר הדירה החופשי.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת הירשזון, לסיכום אני רוצה לומר דבר אחד. אין תחום אחד בנושא הקליטה שבמשך עשרת החודשים האחרונים לא נעשה בו שינוי משמעותי, לא בתחום התעסוקה, לא בתחום הדיור, לא בתחום סל הקליטה ושיטת עדכון, לא בתחום הסיוע לסטודנטים, שהועלה משנתיים לשלוש שנים, לא בתחום קליטת המדענים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה לא באים יותר עולים?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

ראשית כול, באים יותר עולים ממספר העולים שבאו בתקופה המקבילה אשתקד. בחמשת החודשים הראשונים אשתקד עלו 29,000, ובחמשת החודשים המקבילים בשנה זו באו 31,000. בחודש מאי המקביל – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

גידול משמעותי...

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת שמאי, רק רגע. כאשר אני הצגתי את הנושא בוועדת העלייה והקליטה, אמרתי: רבותי, לפני שאני מוסר את הנתונים אני אומר לכם, שאני לא מנופף בהם בראש חוצות, מפני שזה רחוק מהציפיות שלי, אבל אני אומר את זה כדי שלא יגידו שיש ירידה. בחודש מאי שעבר, כאשר צריך לדעת שבחודש מאי יש בעיות עונתיות בעלייה, עלו מחבר המדינות עצמאיות 3,500 איש, ובחודש מאי השנה עלו 4,500; 25% יותר.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני שר הקליטה, חברת הכנסת בלומנטל שאלה, איך זה שעם כל ההטבות עלו בחמישה חודשים רק – – – אז מדוע תקפתם את הליכוד כאשר בלי כל ההטבות האלה עלו ארצה מאות אלפים – – –

נעמי חזן (מרצ):

כיוון שהעלייה אינה תלויה רק במצב הקליטה, אלא גם בתנאים פוליטיים בין-לאומיים. העלייה המסיבית באה כתוצאה מקריסה בברית-המועצות. מי שלא ראה זאת לא מבין שום דבר – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חברת הכנסת חזן, תודה.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבל שלא היית בכנסת הקודמת, הכנסת הפסידה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

גם היא היתה מסכימה לכך. רבותי, היה רב-שיח, אבל הוא נגמר. בבקשה, אדוני השר.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

ברבע הראשון של השנה, חבר הכנסת הירשזון, מספר משפחות העולים שמימשו את זכותן למשכנתה הגיע ל-8,600, ב-25% יותר מאשר ברבעון האחרון של 1992; 25% יותר. באפריל ובמאי המגמה הזאת נמשכת. אז יש לנו סימן להתפתחויות מאוד חשובות.

מייד אבהיר לך גם את חצי הכוס הריקה. יש משפחות שלא יכולות אפילו לחלום על מימוש המשכנתה, ולמשפחות האלה אנחנו מתחילים לחלק עכשיו דירות ציבוריות על-פי קריטריונים. ותחילה למשפחות של קשישים. זה תהליך קשה מאוד, כ-68% מהמשפחות הזכאיות חיות ביישובים שבהם לא נבנתה אפילו דירה ציבורית אחת; 68% מהמשפחות הזכאיות. זו מציאות שאל תוכה נכנסתי, ואני לא יכול לשנות אותה בהוקוס-פוקוס.

ביום שישי זה נקיים דיון על מציאת פתרונות – על-ידי בניית הוסטלים בהיקף גדול לקשישים, ושיטות אחרות.

יכולתי להאריך ולפרט בדברים, ואם יהיה דיון אעשה זאת ברצון. אני אומר, שכל הדברים האלה אינם מספיקים, ואני מאמין שהממשלה צריכה לעשות יותר. הממשלה עומדת לקיים החודש דיון כולל מיוחד בנושא קליטת העלייה, ואני מאמין שהדיון הזה ייתן למשרד הקליטה ולמשרדים הרלבנטיים האחרים מנופים נוספים כדי לקדם את תהליך הקליטה במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, מה אתה מציע?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת הירשזון, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

מאחר שהממשלה הזאת הבטיחה כי בהוקוס-פוקוס היא כן תשנה את המצב, ומאחר שיש לי הרגשה שהפגנה לא היתה הפגנת אהדה, אני מציע לקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

את זה כבר הצעת מעל הבמה. מי בעד דיון במליאה? רבותי, ביקשו לבטל את ההצבעה. מי שהוא בעד דיון במליאה – מצביע בעד, מי שהוא נגד – מצביע נגד.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 12

נגד – 10

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ברוב של 12 בעד, 10 נגד, ללא נמנעים, הוחלט לקיים דיון במליאה.

הצעה לסדר-היום

התקנות החדשות של משרד התחבורה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום מס' 1646: התקנות החדשות של משרד התחבורה – של חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי כנסת נכבדים, אתמול הופעלה תקנת המשפחה הקשורה. אני לא יודע אם השם כל כך מוצלח, אבל לפחות היא עוררה תשומת לב. משפחה היא כן חופשית ולא קשורה. אבל, זו גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה.

עמיר פרץ (העבודה):

הוא צריך לשבת.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא נותנים לשבת. עומדים צפופים ומשתחווים רווחים, כתוב אצלנו. פה לא נותנים. אני מקווה ואני בטוח שאין לאיש כוונה שזו תהיה גזירה נגד משפחות ברוכות ילדים, או גזירה בעד עידוד ילד וכלב למשפחה. משפחה שיש לה יותר משלושה ילדים, משפחה בגודל טבעי אינה יכולה לנוע במכונית, מאחר שמחייבים אותה לקשור את הילדים או להושיב אותם בכיסאות מגן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני רוצה להציל אותך מאמירת דברים לא נכונים. התקנה אומרת בפירוש, וזה פורסם בעיתונים שבסבוע שעבר, שהחובה היא לקשור את הילדים כמספר החגורות שיש במכונית, ושאר הילדים לא חייבים בחגורה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מקווה שזה לא על חשבוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אני עצרתי את השעון.

יוסף בא-גד (מולדת):

ידידי חבר הכנסת שאול יהלום, אתה גונב לשר את ההצגה. אנחנו תיאמנו בינינו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מציל אותך מרע.

יוסף בא-גד (מולדת):

אותי להציל – אני אומר לך, כי גם אני קורא כמוך קצת עיתונים, כידוע לך, בייחוד קטעים מסוימים. ואני מודיע לך שהתקנה של "רק כמספר החגורות" עדיין לא פותרת את הבעיה. ועל זה אני רוצה לעמוד ולהסביר מדוע.

יש בעיה, ואני כבר העליתי אותה בהצעת חוק. אני מבקש מאוד שכבוד השר יאזין לרחשי לב העם; אין כאן עניין של אופוזיציה וקואליציה. לפני כמה דקות עמד כאן שר הקליטה והסביר מחדלים, או לא מחדלים, של בעיות הקליטה. עד שאנחנו מתלבטים בבעיות הקליטה יש לנו קליטה פנימית, של עלייה פנימית. תעודדו אותה. תנו למשפחה אפשרות לנוע, אפשרות להיות משפחה ממונעת. לא ייתכן שלא תימצא דרך למשפחה שרוצה לבקר סבא או רוצה לנסוע לשמחה משפחתית. לפי המציאות הקיימת, וכאן החגורות רק באו להכביד, ברכב רגיל יכולים לנסוע רק חמישה. אין להשיג מוניות שקיבולן מעל חמישה נוסעים. יש מוניות בודדות שמותר להן לקחת שבעה נוסעים וקשה להשיג אותן.

עמיר פרץ (העבודה):

תתקשר אלי, יש לי מונית של שבעה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה צריך לתמוך בי, כי כל שדרות אתי. תשלח לי מונית של שבעה משדרות לנחלים? תודה רבה.

אני ממשיך. אני הצעתי הצעת חוק, שעברה בקריאה טרומית, שייתנו אפשרות למשפחות ברוכות ילדים, מעל שש נפשות, עם ההורים שמונה נפשות, לרכוש טרנזיט עם הנחה במסים. ואז, אף שהיא עברה בקריאה טרומית והועברה לוועדה, לצערי, יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, עושה כל מיני – אני לא יודע אם זה יפה להשתמש במלה – טריקים כדי לדחות את העניין. אחרי כל מיני דחיות מדחיות משונות אמרו לי: תביא כיסוי תקציבי. מאיפה הממשלה תשלם? הממשלה הענייה שלנו, רחמנות עליה, יש לה כסף לכול, ואין לה כסף לעידוד הילודה, לעלייה פנימית.

אני לא רוצה להיות פוליטי, אבל הרי יש המון כספים שלקחתם מיהודה ומשומרון, והקפאתם את הכבישים וההתיישבות שם. על-פי החוק חייבים להביא מקורות. הבאתי מקורות תקציביים. והמקור התקציבי שלי הוא פשוט: לפני רגע עמד פה שר הקליטה והתנצל שהגיעו רק 31,000 עולים, ולעגו לו בצדק: על זה אתה מתברך? והוא אמר: אני לא מסתפק בזה. התכוננו לכמות ענקית של עולים מרוסיה, מברית-המועצות לשעבר וכו' וכו'. הם לא באים, לצערנו. תנו אותו כסף לעידוד עלייה פנימית. שם לא צריך לבדוק מיהו יהודי. שם לא צריך בעיות קליטה. כל הבעיות יורדות. תנו אותו כסף לאלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

איך עושים את הכסף?

יוסף בא-גד (מולדת):

אותו כסף שלא ניתן ליהדות רוסיה כי הם לא עולים, אותו כסף יש להקצות לחוקים לעידוד העלייה הפנימית.

חמש דקות לא נשמעו פה הערות מיניות, בואו נעבור על זה. חבר הכנסת שמאי, למען העניין, כתוב בתורה "כמעט שכב אחד העם אותה", אצל אברהם אבינו. אז אומרים שליד רחוב אחד-העם צריך להיות רחוב "כמעט שכב".

ובכן, רבותי, אני מדבר בכאב עצום. ברוך השם, זכיתי ויש לי ילדים. אני רוצה לבשר לכנסת, שמחר יש לי ברית-מילה אצל נכד נוסף, בשעה טובה.

קריאות:

מזל טוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

על דעת הכנסת כולה: מזל טוב.

קריאה:

כמה נכדים יש לך?

יוסף בא-גד (מולדת):

אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי. יש לי 19 נכדים, ברוך השם.

לימור לבנת (הליכוד):

כן ירבו.

יעקב שמאי (הליכוד):

עד 120.

יוסף בא-גד (מולדת):

עד 120 כולם. תראו איך הצלחתי לעורר את כל הציבור.

לימור לבנת (הליכוד):

כמה נכדות?

יוסף בא-גד (מולדת):

אין אפליה. לעת עתה יותר נכדות מנכדים. את לא קראת את ספרי, יש שם עצה איך יהיו יותר נכדים מנכדות.

אלי דיין (העבודה):

אתה יכול להסביר את השיטה?

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת אלי דיין, כיהודי דתי – לא מתאים לך. כתוב: אשה כי תזריע וילדה זכר, פסוק בתורה.

לבן, שמחר הוא בעל הברית, יש, ברוך השם, שבעה ילדים. אני שואל עצה: איך אדם עם שבעה ילדים, הוא ואשתו, תשע נפשות, איך הם יכולים לזוז? זה הדבר המינימלי, לתת שמחת חיים למשפחה, לתת אפשרות. ייתן לי כבוד השר תשובה.

עמיר פרץ (העבודה):

מיניבוס.

יוסף בא-גד (מולדת):

הצעתי מיניבוס, או טרנזיט פטור ממסים, וזה לא סכום כל כך גדול. ניסו לדחות את זה, כפי שהסברתי. אני אלחם על זה ואני מקווה שאצליח.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה לא עניין של חגורת בטיחות, זה עניין שאין להם ביטוח.

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת שמאי, מי קבע את החוק הזה של הביטוח?

יעקב שמאי (הליכוד):

הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

יפה, בואו נשנה את זה.

יעקב שמאי (הליכוד):

קדימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, הנושא מאוד רציני. חבר הכנסת בא-גד קצת הכניס הומור אחרי יום עבודה קשה. זה טוב, אבל הבה נאפשר לו להמשיך בצורה מסודרת.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר, שלוש רעות יש: א. דורשים חגירת חגורות אחוריות עם כיסאות, וזו גזירה שהציבור לא יכול לעמוד בה, מי שמכיר את זה. ב; מיניבוס, טרנזיט, מחירם יקר, ומשפחה מרובת ילדים קשה לה לעמוד בכך; ג. כבוד השר, זה נוגע לך ישירות, אם נפתור את הבעיה של פטור ממכס או הוזלת מכס, יש בעיה נוספת. נדמה לי שמעל עשר נפשות צריך רשיון ג', אם אני לא טועה. רשיון ג', פירוש של דבר רשיון של משאית.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת בא-גד, אם עשרה אנשים נוסעים ברכב קטן, זו כבר לא חגורת בטיחות, זו חגורת צניעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חבר הכנסת בא-גד אמר דבר נכון ורציני.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת בא-גד אומר, שאם רוצים לנסוע בפרייבט, הוא יכול לקחת רק ארבעה נוסעים. אם יש תשעה, זו לא חגורת בטיחות, זו חגורת צניעות, כי זה אחד על השני, ואין לו תשובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא ייתן לך תשובה.

יוסף בא-גד (מולדת):

ובכן, עוד לא נשארתי חייב תשובה לאדם.

אני רוצה לסכם את דברי. מעל הרוח הטובה, אני חושב שאנחנו עוסקים בבעיה קרדינלית של היישוב היהודי במדינת ישראל. חבל שאתם מתעלמים מציבור גדול מאוד. דרך אגב, הייתי במערת המכפלה אתמול, ניגש אלי ערבי ואמר: אתה מהכנסת? שמעתי שיש חוק כזה; תעזור לנו, מה נעשה עם הילדים? אז זו לא בעיה יהודית.

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה רוצה לעודד ילודה גם שם?

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לאפשר לחבר הכנסת הרב בא-גד לדבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה לומר לכם: הלעג והצחוק, אני לא יודע מי לועג ומי צוחק ממני. בשלב מסוים קיבלתי את זה ברוח טובה, אבל, תאמינו לי, אם זה היחס ואם זו הצורה, בה בשעה שאתם לא יודעים כמה משפחות פנו אלי וגם אליכם, זו לא בעיה שלי. יש פה בעיה שהוגברה עם החגורות. החגורות האלה רק הוסיפו שמן למדורה הזו.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה זה קשור לחגורות האלה?

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת שאול יהלום, אני אומר לך מה זה קשור.

שאול יהלום (מפד"ל):

החגורות זה לטובה, כדי לשמור על חיי הילדים, ונשמרתם לנפשותיכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

באותה הזדמנות הוא מרחיב את המעגל, מרחיב את הבעיה. זכותו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אם הוא רוצה לשמור על חיי הילדים, צריך חגורות.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה שאומר חבר הכנסת שאלו יהלום, התכוננתי לבקש מהשר. אם אפשר לקבל דוח מה אחוז הפגיעות של האנשים היושבים במושב האחורי כשהם אינם קשורים בחגורות – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

רק אתמול זה התחיל. אי-אפשר להשוות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מדבר עד היום, כשאינם קשורים.

ולכן, לסיכום, אני אומר את הדברים בכל התוקף. אני מציע ודורש: דבר ראשון, לעכב את החוק, את התקנות, עד שניתן יהיה לפתור את כל הבעיות. לחלופין, אני מבקש שיאפשרו למשפחות ברוכות ילדים לרכוש טרנזיט ללא מסים. בנוסף, אני מבקש שישנו את תקנות התעבורה כך שטרנזיט לא יחויב ברשיון ג'. אני מבקש לשנות את הסדר הביטוח ולאפשר למשפחות מעל חמש נפשות לנסוע ברכב אחד, כפי שרוב העם נוהג היום ומעלימים עין. כיום, תקנות הביטוח קובעות, וכדאי שתדע, חבר הכנסת שמאי, שאסור להסיע יותר משני בני אדם במושב הקדמי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אצלי ברכב שלושה.

יוסף בא-גד (מולדת):

שלושה, ידוע לי. אבל החוק לא מתערב כמה יושבים אחורנית, אני מודיע לך את זה. לכן, גם את בעיית הביטוח צריך לפתור. אני מאוד מבקש מכבוד השר, שבא מציבור תימני, שלדעתי הוא הציבור הבטוח ביותר של עם ישראל. הם הראשונים שגלו, הם היו במקום אחד ולא שלטה בהם אומה ולשון, יש לי הוכחות על זה. הציבור התימני הוא הציבור היקר ביותר שיש לעם ישראל, כי על האחרים לא יודעים – מה היה עניין ההתבוללות וכו'. הם חיו במקום אחד ולא שינו את הסימנים. אני מבקש שתהיה נאמן לעדתך, ואף שאני לא מעדתך, אני מבקש לתת אפשרות לעידוד הילודה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אפשר, אבל שאלה קצרה. בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת בא-גד, אני באמת רוצה לשאול שאלה רצינית – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

זה לא עשה רושם עד עכשיו, אבל ננסה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לכן אני נותן הקדמה. אתה בוודאי יודע, שמי שהביא את החוק של חגורות הבטיחות במושב הקדמי היה חבר הכנסת הרב אברמוביץ', וחלק מהעניין, האידיאולוגיה, היה אידיאולוגיה יהודית-דתית-שורשית, לקיים את "ונשמרתם לנפשותיכם". אני אומר לך, שעומד רב על הדוכן, הרב בא-גד, ואומר על ציוויו של "ונשמרתם לנפשותיכם", שיש ציווי דתי כזה, והמומחים בכל העולם באים ואומרים שעל-ידי זה תהיה הצלת נפשות ממש, ועומד אדם שמייצג את הדת כרב, ראש ישיבה, והתארים ידועים, ואומר: אני נגד העניין. והוא מבקש לעכב את התקנות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, שאלה ולא נאום בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

האם הדבר הזה לא מבייש?

יוסף בא-גד (מולדת):

יפה, יפה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא דיברתי אף מלה אחת נגד חגירת חגורות במושב הקדמי. תמכתי בזה, ואתמוך בזה. מה שאני מדבר הוא במסגרת "ונשמרתם לנפשותיכם", במסגרת שצריך למצוא פתרון לדבר שהוא לא פחות חשוב, משפחות ברוכות ילדים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לקצר ולסיים, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – – ולעידוד הילודה. התשובה לפתרון היא בידי השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה את כבוד שר התחבורה להשיב למציע.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת בא-גד הזכיר את מוצאי, ואני מוכרח לומר לו, שלנו לא היתה בעיה כזאת כי אנחנו נסענו על חמורים. לצערי, כל אלה מהחידושים – – –

סילבן שלום (הליכוד):

תחזור על הדברים; הוא לא הצליח לקלוט זאת לטלוויזיה.

שר התחבורה י' קיסר:

אני גם מתפלל עליך שאתה מתקומם נגד הביטוי – "אנחנו משפחה קשורה". כרב אתה יודע, שאנחנו בעד קשרי משפחה הדוקים מאוד, ואנחנו מנסים להדק את קשרי המשפחה בעיקר במושב האחורי.

לעצם ההצעה לסדר-היום, כבר אמר לך חבר הכנסת יהלום, כי התקנה של חגורות במושב האחורי לא באה לפגוע במשפחות מרובות ילדים או ברוכות ילדים, אלא להגן עליהן, כפי שהיא באה להגן על כל נוסע במושב האחורי. אינני יודע איזו הבחנה עשית: להגן על הקדמי – כן, אבל על האחורי – לא.

ביקשת נתונים. המחקרים בארץ ובעולם הוכיחו, כי ניתן להפחית את מספר ההרוגים והנפגעים עד כדי 20% במספר כולל, ואילו אלה שנוסעים במושב האחורי, הרי רוב המכוניות הפרטיות לא נוסעות מלאות. בדרך כלל יושבים רק במושב הקדמי, אבל אם לוקחים את אלה שיושבים במושבים האחוריים – עד 40%.

זאת ועוד: כולנו מדברים באולם הכנסת על כך שאנחנו רוצים להיות חלק מהקהילייה האירופית, לא התימנית אבל האירופית, והנה בקהילייה האירופית, זה כמה שנים, חגורות בטיחות במושב האחורי – חובה. אוסטריה הכניסה זאת ב-1991, צרפת – ב-1990, גרמניה – ב-1986, פינלנד – ב-1987, אנגליה – ב-1992, ובארצות-הברית – בחלק מהמדינות משנת 1987.

אמרת נכון, שאין גוזרים גזירה שרוב הציבור לא יכול לעמוד בה. לכן, אם למדת את התקנה תראה, שהגישה שאני נקטתי היא על-פי האמרה הזאת, שאתה ואני מאמינים בה. מה היא אומרת? קודם כול, אנחנו גוזרים רק לאותן מכוניות שבית-החרושת ייצר להן חגורות, והן יוצאות מבית-החרושת עם חגורות. לכן לא כללנו את כל המכוניות, כדי שלא להכביד על כל האזרחים, גם לא בהוצאה כספית, ודאי שלא על משפחות מרובות ילדים. ואני אינני יודע מדוע מכניסים לכל נושא את המשפחות מרובות הילדים. עוד מעט אני אביא איזו תקנה בעניין מטוסים, וגם אז יזכירו משפחות מרובות ילדים. איך אפשר להסיע משפחות מרובות ילדים במטוסים? צריך לשים כל דבר במקומו.

רק מכוניות שהמפעל המייצר אותן מרכיב עליהן, באופן אורייגנלי, במקור, חגורות בטיחות, הן מחויבות. לכן קבענו את שנת 1987 ואילך, כיוון שמשנת 1987 ואילך כל כלי הרכב המיוצרים בעולם ומיובאים לישראל על-פי התקנות שלנו מצוידים בחגורות מלפנים ובחגורות מאחור.

אשר למספר, חבר הכנסת יהלום קרא בקריאת ביניים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת יהלום עושה זאת מתוך אהבתו אלי.

שר התחבורה י' קיסר:

אני יודע.

יוסף בא-גד (מולדת):

הייתי מפד"ל ויצאתי נגדו – – –

שר התחבורה י' קיסר:

עברת למושב האחורי בלי חגורה...

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא ניתק את קשרי המשפחה כי לא היתה חגורה.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת בא-גד, מה קבעה התקנה, שוב, מתוך הכלל שאין גוזרים גזירה שרוב הציבור לא יכול לעמוד בה? יש מאחור שתי חגורות בטיחות או שלוש, וכמספר החגורות כך חובה לחגור אותן. והיה, ואמרת בצדק, ואישרנו תקנה אחרת, שמאחור יכולים לנסוע ארבעה-חמישה ובלבד שכל גופם יהיה בפנים ויש ביטוח, איננו מחייבים את כל אלה שנמצאים מאחור לחגור חגורות בטיחות. אני מברך אותך לרגל הולדת הנכד, שלא תצטרך להשאיר אותו בבית; תיקח אותו ברכב שלך.

הכלל הוא, שכמספר החגורות, כך חייבים לחגור. היינו – יש ארבעה אנשים ויש שתי חגורות, שניים יהיו חגורים ושניים לא. תגיד שזה לא בסדר – נכון, אבל זה לפי אותו כלל, שאין גוזרים גזירה שרוב הציבור לא יכול לעמוד בה.

באו אלי נהגי המוניות ואמרו לי: אנחנו מסייעים אנשים, מורידים אותם; אמרתי להם, שלגבי נסיעות עירוניות אני פוטר אותם כיוון שגם לא מדובר במהירות גבוהה. לצערי, בעיר אי-אפשר לנסוע כמעט, ואני באמת לא יכול לדרוש מנהג שיהיה מחנך, ובכל פעם כשיעלה – יקשור את האשה, יוריד – יקשור את הנער. לכן אמרנו, שבנסיעות העירוניות – פוטרם, ובנסיעות הבין-עירוניות, כאשר הוא קושר אותם פעם אחת, מהציאה עד היעד שאליו הוא נוסע, אין שום סיבה שהוא לא יקשור אותם פעם אחת. זה טוב גם מבחינה בטיחותית, והמבין יבין, שיהיה קשור מאחור מבחינת בטיחות וביטחון. שני הדברים מחויבים, וזה בבחינת מה שאמרת: להציל נפשות, יהודים ואחרים.

עשינו עוד צעד אחד. אמרנו למשטרה שאיננו רוצים לאכוף מייד, וקבענו שלושה חודשים תקופת הרצה. החלטנו על שלושת חודשי הסברה לפני המועד של 1 ביוני. הסברנו לציבור שאנחנו עומדים לעשות דבר כזה, מה משמעותו, איך עושים זאת, מה התקנות, מה ההישג שבתקנה כזאת, וסיכמנו עם המשטרה, שבשלושת החודשים הקרובים מזהירים ולא מענישים. אנחנו נותנים אזהרה למי שאיננו חוגר חגורת בטיחות, אבל עדיין לא מענישים. רק בגמר תקופת ההרצה תהיה אכיפה, דהיינו – גם מענישים.

הזכרת הרבה דברים שהם לא בגדר ההצעה, ולכן אני לא רוצה לענות לך בשליפה מן המותן. אני אשמח לענות לך, אבל זה לא כל-כך פשוט. אינני יודע איך להבחין שמישהו, יש לו משפחה מרובת ילדים, ניתן לו רכב. פתאום הרכב הזה יזוז למקומות אחרים. אני יכול לומר לך, שאישרתי תקנה אחרת לגבי מוניות, שאפשר לקחת בהן שמונה נוסעים, היינו, כיוונתי לכלי-רכב גדולים, שבהם אפשר להסיע נוסעים. אני עומד להחיל שינויים בתחום זה, וקודם כול לגבי התחבורה הציבורית. אינני יודע, אם לדבר ברצינות, איך אפשר ליישם את מה שאתה אומר. זה קשה מאוד. ואינני רוצה בהזדמנות זו לומר, כי זו לא היתה ההצעה לסדר-היום. אני רק אומר לך: אנחנו הולכים, אני בכל אופן הולך על הנושא, איך להקל על הציבור, בעיקר זה המשתמש בתחבורה הציבורית על כל גווניה, ולא דווקא באוטובוס.

לכן אני מציע לך, חבר הכנסת בא-גד, להסתפק בהודעתי, כי היא למעשה עונה על ההצעה שלך באופן חיובי בהחלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התחבורה.

שר התחבורה י' קיסר:

דרך אגב, זה גם על דעת המציע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד, האם אתה מסתפק בהודעת כבוד השר?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מסתפק, בהתחשב ברוח הטובה שהשר גילה ואמירתו שהוא יבדוק את הנושאים. נגמור את זה ברוח טובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות.

כבוד שר התקשורת ישיב על שאלות. כבוד שר התקשורת ישיב על שאלתא מס' 792, של חבר הכנסת שאול עמור. חבר הכנסת שאול עמור אינו נוכח, התשובה תימסר לפרוטוקול.

חיבור שכונת "גני הקריה" לרשת הטלפונים

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר התקשורת ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

באחרונה הוחל באכלוסה של שכונת "גני הקריה", שנבנתה על-ידי חברת "שיכון ופיתוח" בקריית-ביאליק. עד כה אוכלסו כ-30 יחידות דיור מתוך 40 שתכלול שכונה זו.

דיירי הבתים החדשים פנו לחברת "בזק" בבקשה להתקנת טלפונים או להעתקתם לדירותיהם החדשות, ונענו כי טרם הושלמו עבודות התשתית לחיבור הטלפונים בשכונה ואין מועד להשלמת התשתית הדרושה. הקבלן שבנה הדירות הציג בפני הדיירים אסמכתה, כי ביצע כל התחייבויותיו כלפי "בזק".

יצוין כי בבניית שכונת "גני הקריה" הוחל כבר לפני כשנתיים.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד התקשורת למצב האמור לעיל?

2. מה ייעשה לזרז חיבור בתי שכונת "גני הקריה" לרשת הטלפונים של "בזק"?

3. מתי יבוצעו העבודות?

תשובת שר התקשורת מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בהתאם להוראות תקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות), התש"ל-1970, כל הבונה בית חדש חייב, בין היתר, להכין מראש צנרת לטלפון מגבול המגרש ועד לשקע שבדירה; הוראה מקבילה מצויה בסעיף 27 לחוק הבזק, התשמ"ב-1982, ולפיו החברה רשאית לסרב לתת שירות של "בזק" בבניין שלא נתקיימו בו ההוראות לפי חוק התכנון והבנייה ובתקנות שלפיו.

להלן תשובותי לפי סדר שאלותיך:

1. בהתאם להוראות החוק והתקנות שהזכרתי בראשית דברי, היה על הקבלן, חברת "שיכון ופיתוח", להכין את הצנרת עד לגבול המגרשים. לפי המידע שנמסר לי מחברת "בזק", חברת "שיכון ופיתוח" טרם סיימה את הכנת הצנרת.

2. חברת "בזק" התקינה בינתיים כבל זמני ברחוב חיים בקריית-ביאליק, וכל הבניינים שבנייתם הושלמה חוברו לרשת הטלפונים.

3. עם השלמת כל התשתיות על-ידי הקבלן, בעוד כחצי שנה, תעביר "בזק" את הרשת לניתובה הקבוע ותעשה הכול כדי למנוע פגיעה בלקוחות בעת המעבר.

שירותי הטלוויזיה לציבור הערבי

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר התקשורת ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

האוכלוסייה הערבית מהווה 18% מכלל האוכלוסייה במדינה, ולמרות זאת לא מוקצב זמן שידור כלשהו בערוץ השני בשפה הערבית ויש התעלמות מוחלטת מציבור רחב זה. יתר על כן, היישובים הערביים אינם מחוברים לרשת הטלוויזיה בכבלים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מוקצב זמן שידור בשפה הערבית בערוץ השני?

2. מדוע לא מחברים את היישובים הערביים לטלוויזיה בכבלים?

3. מה הן תוכניות משרדך בעניינים דלעיל?

תשובת שר התקשורת מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שידורי הערוץ השני הנוכחיים הם בגדר שידורי ניסיון בלבד. התקציב העומד לצורך שידורים אלה הוא, רובו ככולו, מחסויות ומתשדירי שירות, בניגוד לטלוויזיה בערבית, הממומנת ברובה מאגרת רשות השידור. בהתאם לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, אין חובה לשדר בשפה הערבית, במסגרת שידורי הניסיון.

2. הואיל ורוב היישובים הערביים נמצאים באזורים פריפריאליים, חיבורם לרשת הכבלים, יחד עם חיבורם של יישובים יהודיים פריפריאליים, מאוחר יותר, וזאת בהתאם ללוח זמנים שחברות הכבלים התחייבו עליו במסגרת הרשיון שהוענק להן.

בהתאם ללוח הזמנים האמור, יחלו שידורים בנצרת, בתרשיחא ובמקומות נוספים כבר בחודש מאי השנה.

3. מדיניות משרד התקשורת היא לעודד את בעלי הזכויות להקדים את פריסת רשת הכבלים בפריפריה בכלל ובמגזר הערבי בפרט. בהתאם לכך, שכנענו את חברת גוונים להקדים ולהפעיל שידורי כבלים בשפרעם כבר בחודש ספטמבר הקרוב.

כמו-כן שקל המשרד כמה חלופות שנועדו לסייע ולהקדים את לוח הזמנים האמור, ביניהן הקמת תרנים אזוריים. אולם בשל ריבוי שידורי וידיאו עצמאיים (אסורים), לרבות שידורי הסתה, הקפיא המשרד את הרישוי למערכות תרנים.

ולגבי הערוץ השני: לקראת סוף הקיץ יפעל הערוץ השני על בסיס מסחרי-פרטי, ולפחות 2.5% מזמן שידוריו יהיה בשפה הערבית. כמו-כן ישודר כל יום יומן חדשות בן רבע שעה בשפה הערבית.

היות שהערוץ השני המסחרי יפעל בהתאם לשיעורי הצפייה ולרייטינג, יש להניח שהזכיינים העתידיים ישלבו בתוכניותיהם שידורים בשפה הערבית בשיעור העולה על חובתם על-פי החוק.

עבודה בשבת על-ידי עובדי "בזק"

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר התקשורת ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

בעיתון "המודיע" מיום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993) פורסם, כי בליל שבת פרשת תצווה, י"ב באדר התשנ"ג (5 במרס 1993), הגיעו עובדי חברת "בזק" לשכונת גבעת-שאול בירושלים לביצוע עבודות ליד בנק המזרחי. רק לאחר מחאה נמרצת של תושבי השכונה החרדית הם עזבו את המקום.

ברצוני לשאול:

1. האם ניתן אישור לביצוע העבודות הנ"ל על חשבון חברת "בזק" בשבת?
2. אם כן – מי נתן את האישור, והאם היה הדבר על דעת משרד התקשורת?
3. האם משרדך מודע לכך, שהדבר מהווה פגיעה קשה ברגשות הציבור?
4. כיצד ינהגו כלפי האחראים למקרה?
5. מה יעשה לגבי הישנות מקרים כאלו והאם תינתן הנחיה מתאימה כמו זו שניתנה בזמנה לחברת החשמל – בתפקידך כשר האנרגיה?

תשובת שר התקשורת מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. ביום שישי, 5 במרס 1993, התגלתה תקלה במערכת קשר ראשית בציר ירושלים-בית-שמש. המערכת מכילה מערכות קשר ביטחוניות (צבא ומשטרה), ולכן טופלה על-פי הנהלים המקובלים בחברה לטיפול במערכות קשר אשר תקלה בהם יכולה לעלות בחיי אדם. על כן לא היה צורך לקבל אישור משרד התקשורת.

האישור לביצוע העבודה ניתן על-ידי מנהל המחוז.

היציאה לעבודה בגבעת-שאול בוצעה בתיאום עם משטרת ישראל.

3. כן. חברת "בזק" נמנעת מלבצע עבודות כלשהן בשבת, אולם במקרה הספציפי הזה, היות שדובר, כאמור, במערכות קשר ביטחוניות אשר חייבו תיקון מיידי, נאלץ מנהל המחוז לאשר עבודה גם

בשבת. ראוי לציין, כי לחברה היתר ממשד העבודה והרווחה, המאפשר לחברה עבודה במקרים אלה.

4-5. הנחיתי את חברת "בזק", שאין לבצע עבודות כלשהן בשבת, למעט במקרים חיוניים ביותר, כגון מערכות ביטחוניות או מקרים של ניתוק מוחלט של יישוב, בתי-חולים או קשר בין-לאומי.

שירותי הדואר במגזר הבדואי בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר התקשורת ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

בנגב מתגוררים כ-50,000 תושבים ערבים מחוץ ליישובי הקבע. הדואר מחולק להם באמצעות השיח'ים או נציגים אחרים. מחלקי הדואר אינם מקבלים שכר ומועסקים על תקן של עובדים עצמאיים; משולם להם שכר נמוך שאיננו מכסה את הוצאותיהם. בעקבות זאת קיים ליקוי רציני בחלוקת הדואר.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע לא דואגים לשפר את תנאי עבודתם של הדוורים במגזר בערבי בנגב?

3. האם קיימת תוכנית לשיפור שירותי הדואר במגזר הערבי בנגב, ואם כן – באיזו צורה?

4. מדוע לא מעניקים לדוורים מעמד של עובדים שכירים?

5. מדוע לא מקימים סניפי דואר ביישובים הקבועים?

תשובת שר התקשורת מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. מחלקי הדואר במגזר הערבי מקבלים תשלום זהה לזה המשולם לכל מחלקי הדואר ביישובים כפריים, בעלי היקף חלוקה דומה. באזורים שבהם מתגוררים הבדואים בנגב מסתכם היקף החלוקה

לעשרות בודדות של מכתבים ביום, ולעתים אף פחות מ-20; למעט שבט אל-עזאמה. היקפים כאלה אינם מצדיקים עבודה מעבר לשעה עד שלוש שעות ביום, לרבות נסיעות, שהוצאות בגינן מוחזרות.

3. כן. התוכנית מצביעה על כך שהפתרון היעיל ביותר הוא התקנת מרכז לחלוקת דואר לתאים והקצאת תא בו לכל בית-אב.

נעשים כעת ניסיונות לשכנע את תושבי מגזר הבדואים לאמץ שיטה זו, ברם ההצלחה היא חלקית נוכח ההסתייגויות של בני המקום מן הצורך "להזדהות" באופן שונה מהמקובל אצלם – באמצעות שמם בלבד.

4. אמת המידה העיקרית לעניין זה היא היקף העבודה. כך, לדוגמה, מועסק דוור, במעמד של עובד שכיר ברשות הדואר, בחלוקת הדואר בכפר רהט. זאת, משום שהיקף החלוקה במקום מצדיק זאת.

5. על-פי אותה תוכנית שציינתי לעיל, יופעל בחודשים הקרובים מרכז לחלוקת דואר ביישוב ערוער, ובשנת העבודה הקרובה מתוכננת הצבת מרכזי חלוקה נוספים ביישובים של המועצות המקומיות שוקת ומשוש.

נוסף על כך, כוללת תוכנית הפיתוח של רשות הדואר פתיחת סוכנויות דואר ביישובים ערוער וכסיפה, והגדלת שעות הפתיחה של סוכנות הדואר בתל-שבע.

ביישובים הערביים הקבועים בנגב הוקמו שתי יחידות דואר: בית-דואר ברהט וסוכנות דואר בתל-שבע.

השירות הטלפוני 056

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר התקשורת ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

השירות הטלפוני החדש 056 הוא תענוג יקר למדי. מתברר כי הפעלת השירות ניפחה את חשבונות הטלפון של אזרחים רבים. בעלי חשבונות נדהמו כשקיבלו חשבונות בסכומים אסטרונומיים. הורים לילדים מתלוננים, שילדיהם הפכו את 056 לבילוי מועדף בשעות הפנאי שלהם, כשהורים אינם בבית, עד שמגיע החשבון מ"בזק".

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים לשר ולמשרדו?

2 האם מחירי השירות 056 אינם גבוהים מדי והאם יש כוונה להורידם? אם לא – מדוע?

3. מדוע מאפשרת "בזק" לכל המנויים להתחבר אוטומטית ל-056 ומי שלא מעוניין בשירות צריך להתקשר מיוזמתו ועל חשבוננו ולבטל את המנוי?

תשובת שר התקשורת מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ברצוני להדגיש, כי בניגוד למה שצוין בנוסח השאילתא, שירות 056 איננו שירות של חברת "בזק", אלא הוא שירות הניתן על-ידי יזמים פרטיים, וחברת "בזק" משמשת כקבלן משנה בלבד, הן לצורך מתן הקווים והן לצורך הגבייה.

ולתשובות:

1. כן. הדברים ידועים לשר ולמשרד התקשורת.

2. מחיר השירות נקבע על-ידי ספק המידע בלבד ולא על-ידי "בזק" או משרד התקשורת.

כדי למנוע נזקים לציבור הלקוחות, נקבעו תקנות מחמירות, כגון התחייבויות בעלי הרשיון לתת הודעה מוקלטת על חשבונם לפני מתן המידע, הכוללת תוכן השירות ומחירו. כמו-כן חויבו בעלי הרשיון לכלול את מחיר השירות בכל פרסומיהם.

3. השירות ניתן באמצעות מספרי טלפון רגילים. כפי שאין החברה חוסמת את החיוג הבין-לאומי אלא לבקשת המנוי, כך אין מקום שתחסום את שירות 056.

יש להדגיש כי תהליך החסימה אינו כרוך בתשלום כלשהו ונעשה לאחר פניה, אף טלפונית, של המנוי.

כללי השירות הובאו לידיעת כל המנויים בדיוור ישיר ובפרסומים בעיתונות.

קנס על פירעון מוקדם של חוב

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר התקשורת ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

על-פי "גלובס", נדרשת חברת "בזק" לשלם קנס בשיעור 250 מיליון שקל על הפירעון המוקדם של חוב החברה לממשלה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם תביעת האוצר מושתתת על בסיס בדוק, כיצד נקבע השיעור הנ"ל של הקנס?

3. מדוע יש "להעניש" גורם המבקש לפרוע את חובו מוקדם מהנקבע במקור בתשלום קנס?

4. מה הן תוצאות המשא-ומתן בעניין זה בין חברת "בזק" ומשרדך לבין משרד האוצר?

תשובת שר התקשורת מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העיקרון שמאחורי הידיעה נכון. דהיינו, אם חברת "בזק" מעוניינת לפרוע חלק מחובה למדינה, עליה לשלם קנס על-פי החלטת האוצר.

2. שיעור הקנס נקבע באותה החלטה של ועדת השרים להפרטה לפי העיקרון, שפדיון החוב של "בזק" לממשלה ייעשה על בסיס מחיר גיוס ההון החופשי של המדינה בתוספת פרמיה המבטאת את הפער בין איגרות חוב "בזק" לבין איגרות חוב המדינה באופן שייקבע במהלך משא-ומתן בין "בזק" לחשב הכללי.

3. בהתאם להחלטת ועדת השרים להפרטה מיום 2 בפברואר 1993, וכחלק מהליך הפרטת החברה, נקבע ש"בזק" תנפיק סך של 1.4 מיליארד שקל. הכסף שיגויס לחברה בדרך של הנפקה ישמש לצורך החזר חלק מחובה של החברה למדינה, חוב העומד, נכון לדצמבר 1992, על 3.4 מיליארדי שקל, הנושא ריבית של 7.3% צמוד למדד. חוב זה נוצר בעת הקמת "בזק" עקב העברת נכסי המדינה לחברה.

עם כניסתי לתפקיד שר התקשורת, ולפני יציאתי ממנו, ראיתי לנכון, שעל רקע השינויים המבניים המתחוללים בענף התקשורת והכרוכים בצמצום ניכר במונופול החברה, יש צורך לשפר את מבנה ההון של החברה, כדי שזאת תתמודד ביתר יעילות וחופשיות בעידן התחרות, דבר שלמעשה הוחלט עליו במדיניות שקבעתי אותה, ושנמצא כמעט בשלבי סיום סופיים, ונראה מה יהיה בעתיד. לכן הוצע על-ידי רעיון ההנפקה והפירעון המוקדם של החוב הנושא ריבית שנקבעה בימי האינפלציה, ריבית שלעניות דעתי איננה מוצדקת היום. אם אני משווה בין ריבית של 7.3% לבין ריבית שבזמן קבלת ההחלטה יכלה להגיע ל-3% עד 3.5%, אנחנו מדברים על פערים של מאות מיליוני שקלים בשנה

בתשלום ריבית, שלא מוצדק כלל לשלם אותה. זה הון שיוצא מהחברה ויכול היה להיות מגויס בקלות רבה בדרכים אלטרנטיביות מן הציבור.

4. חברת "בזק" והחשב הכללי מנהלים משא-ומתן בנושא גובה הריבית לחישוב החזר החוב. כיום קיים פער של 1% עד 1.5% בשיעור הריבית בין הצדדים, פער המתבטא בעשרות מיליוני שקלים לשנה. עמדת החשב הכללי לאוצר לשיעור ניכיון של 2.5% נדחתה על-ידי החברה לאחר שהנושא נבדק על-ידי מומחים מספר, ולטענתם אין הצדקה לשיעור ניכיון הנמוך מ-4%.

השירות הטלפוני 056

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התקשורת ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

לאחרונה מתרבים מעשי ההטעיה בתחום השירותים של 056. לא אחת נמצא הצרכן ניצב מול תשלומי טלפון גבוהים מאוד בשל חוסר מודעות למחיר השיחות או לאלמנטים נוספים שאינם ברורים לו די הצורך.

ברצוני לשאול:

1. כיצד פועל משרד התקשורת על מנת לפקח על החברות המספקות את שירותי 056?

2. כיצד יפעל המשרד על מנת להתריע בפני הצרכן על העלויות המתלוות לשירות זה?

תשובת שר התקשורת מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שירותי המידע הקולי (056) ניתנים על-ידי ספקי מידע שקיבלו רשיון ממשרד התקשורת לפני כשמונה חודשים. השירות (והרשיון) הוגדר כניסיוני.

עם הפעלת השירות נקבעו תקנות מחמירות, שמטרתן להגן על זכויות המנויים. אגף הנדסה ורישוי שבמשרד עוקב אחר הספקים ובוחן את עמידתם בתנאי הרשיון. הפיקוח המתבצע הינו רק פיקוח טכני ופיקוח על מחויבותם של בעלי הרשיון להגנת הלקוח. אין פיקוח על תוכן המידע.

2. המשרד חייב את בעלי הרשיון לכלול בכל פרסומיהם את מחיר השירות. כמו-כן חייב המשרד את בעלי הרשיון לכלול במידע הטלפוני הודעה מוקלטת ובה תוכן השירות ומחירו בטרם יינתן המידע עצמו. הודעה זו פטורה מתשלום.

המשרד הנחה את חברת "בזק" לנתק מנויי "בזק" החפצים בכך משירות המידע הקולי, ועד כה נותקו מאות אלפי מנויים, ביניהם בעלי עסקים, חברות ומשרדי ממשלה.

בחודשים הקרובים, בתום שנה למתן השירות, תיערך במשרד התקשורת בחינה כוללת של השירות, וייתכן שבעקבותיה ישונו התקנות הקיימות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התקשורת.

שר התקשורת מ' שחל:

אני מודה מאוד. אני מבקש להגיד לשרת התקשורת בשבוע הבא, שעשיתי את חובתי, אבל לא דיברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעיד על כך. אני מתכבדת להזמין את כבוד השר חיים רמון להשיב על שאילתות רגילות. אני מבינה שכבוד השר חיים רמון אינו נוכח.

הצעה לסדר-היום

תופעת "מסיבות האסיד"

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו חוזרים להצעות לסדר-היום. אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1647 בנושא: תופעת "מסיבות האסיד" – של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת – מי השר המשיב?

היו"ר א' סלמוביץ:

השר המשיב הוא שר המשטרה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני שר המשטרה, ב-7 במרס 1993 המתינו שוטרים מוסווים לחוגגי "מסיבת אסיד", כ-200 אנשים מכל הארץ באו למסיבת הסמים באזור סדום. ב-23 במרס 1993 פשטו בלשים על "מסיבת אסיד" ביער המלאכים; בגוף הכתבה – כ-2,000 צעירים שהחלו לזרום למקום לא העלו על דעתם שביער נוכחים גם בלשי חבל לכיש וכו'. 1 במאי 1993, פארק ניצנים; 17 במאי, פארק קנדה; 25 במאי, מסיבה בגולן.

אדוני שר המשטרה, תופעה חדשה בארץ, בארץ הקודש – "מסיבות האסיד". אלפי צעירים, וצעירים – אין הכוונה דווקא לצעירים מאוד, אלא צעירים אלה אולי בסוף שנות התיכון, חיילים, צעירים אחרים, מתאספים באיזה מקום לבלות לילה שלם, והבילוי הוא בליווי מוסיקה מאוד רועשת. אבל עיקר הבעיה הוא, שהתמריץ למסיבה הזאת הוא הסמים. ובמסיבות האלה מחולקים סמים. אינני בטוח שהמשטרה יודעת אילו סמים מחולקים שם, האם סמים קלים או סמים קשים; כמויות. אבל, על כל פנים, זו צורה חדשה של בילוי שמשתרשת כאן.

הצעירים האלה הבינו שהם לא יכולים להגזים, ועל כן הם לא עושים את זה במרכזים עירוניים אלא הולכים למקומות מבודדים, אם זה בחוף הים, אם זה בפארקים, אם זה במדבר, אם זה בהר. אם 2,000 צעירים משתוללים במקום אחד, במרכז העיר – ודאי שהמשטרה היתה מתערבת מייד ומפסיקה את הדבר הזה בגלל הרעש ובגלל ההפרעה.

דבר נוסף – הם בוודאי לא מעוניינים שהמשטרה תגיע, ולכן, מלבד היות עצם המסיבות במקומות רחוקים, הרי מדובר במידה מסוימת גם בהעברת המסרים בצורה חשאית. אין פרסום למסיבות האלה. לא שמים מודעה בעיתון ואומרים: "מסיבת האסיד" תתקיים בפארק זה וזה, או במקום זה וזה, אלא ההודעה עוברת מפה לאוזן, מאחד לשני, מין מחתרת של מסיבות, מכיוון שהם אינם מעוניינים, כמובן, שהמשטרה תגיע, אולי גם אינם מעוניינים שאחרים ידעו. והמסיבה מתקיימת כך. הנזקים לא צריכים להיאמר.

המלחמה שאנו עורכים בנושא הסמים ניזוקה בצורה אנושה. אם הכנסת מדברת על הגברת ההסברה בנושא הסמים בבתי-הספר, או על ענייני סמים בטלוויזיה, פרסום נגד סמים, הרי אנחנו עושים עכשיו דבר הפוך בדיוק. כלומר, אנחנו מעודדים איזו צורת בילוי חדשה, וצורת הבילוי החדשה באה ומעודדת סמים.

אגב, אדוני השר, צעיר לא יכול לרקוד כל הלילה בלי סמים. עניינה של המסיבה זה להיות ער כל הלילה ולרקוד כל הלילה ולהשתולל כל הלילה. וצעיר, וגם מבוגר, לא יכול לעשות את זה בלי סמים. כלומר, מהות המסיבה היא סמים.

לכן, קודם כול הנזק הוא גדול מאוד; על-פי העיתונות אני אומר, הנזק האישי של כל אחד ואחד מהחברים האלה.

אנחנו דיברנו היום בכנסת על משחקי רולטה. דיברנו בכנסת על אי-זהירות של חיילים. אדוני השר, מה קורה לחייל שממסיבה כזאת במוצאי שבת, או בליל שבת, צריך לחזור ביום ראשון לבסיס, והוא צריך להחזיק נשק וצריך לעשות אימונים וצריך לשמור, כאשר לילה שלם הוא היה תחת השפעת סם? האם אתה חושב שחושיו מחודדים? האם אתה חושב שהוא יכול באמת לתפקד כמו שצריך? הרי הנזקים הם מכל הצדדים.

כשאני רואה את הדבר הזה – אני לא בעד מסיבות כאלה גם בלי סמים, אני חושב שנעשים שם דברים לא טובים גם כך, אבל בכל אופן אנחנו חיים במסגרת חברתית מסוימת, שכל אחד עושה מה שהוא רוצה, אך צריכים להיות דברים מסוימים שהחוק אוסר אותם. שימוש בסמים אסור על-פי החוק. למה המשטרה לא מתלבשת על העניין הזה ברצינות? למה המשטרה נותנת, שכל שבוע יש יותר ויותר מסיבות?

אדוני השר, מכיוון שהתפנית עכשיו מהתקשורת ועוד לא נכנסת לאנרגיה, יש לך אולי שלושה-ארבעה ימים פנויים מתיק אחד – אולי באמת תתפנה לתיק הזה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

השאלה אם יש לו אנרגיה.

יצחק לוי (מפד"ל):

בוא וטפל בצורה רצינית בנושא הזה, וננסה בכל אופן לבער את הנגע הזה ממדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להשיב לדובר.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, במסיבות מהסוג הזה, שדיבר עליהן חבר הכנסת יצחק לוי, יש שיטה, יש ארגון ויש גם מאפיינים זהים כמעט בכל אחד מן המקרים. על קיום המסיבה יודעים שלושה עד ארבעה ימים לפני המסיבה, על המיקום – ארבע עד שש שעות לפני המסיבה.

מכירת הסמים נעשית על-ידי סוחרים סמים המגיעים עם כדורי "אקסטזי" וטבליות LSD ומפיצים בין הרוקדים המשתתפים. סוחרים הסמים מפיצים את הסם בכמה שיטות. יש שיטה של הפעמון – מצלצלים בפעמון והמשתתפים יודעים כי בעל הפעמון הוא שמוכר את הסם. יש שיטת הפנס המסתובב, שבו "פושרים" עם פנס שולחים הבזקים למשוכר את רוכשי הסמים. לעתים ניתן למצוא גם אוהל במסיבות, ששם נוהגים למכור סמים ולהשתמש בסמים, פלוס מכירת משקאות חריפים.

המיקום של המסיבות – במקרים שהמשטרה פעלה בהם – נוהגים לבחור מקום מבודד בטבע, או ליד הים, או מקום מדברי, ולקיים שם את המסיבות.

הזמנים – רוב המסיבות מתקיימות בחגים ובימי שישי-שבת.

שיטת המידוע לגבי קיום המסיבות – הדבר נעשה בכמה שיטות: באמצעות טלפונים, באמצעות מודעות, כאשר הכינוי למסיבות משתנה ממסיבה אחת לאחרת, אבל בדרך כלל יש שמות מיוחדים – אני לא רוצה לחזור עליהם כאן גם כדי שלא להפיץ את המידע – ובאמצעות מכתבים.

זירת האירוע המרכזית במסיבה היא רחבת ריקודים במקום עם תאורה דלה בצבעים כתום, צהוב ואדום. מערכות קול, קישוטים של כת השטן, עוד כמה כתות מהסוג הזה, עם מערכת הגברה, משאיות וחשמלאים שמטפלים בעניין.

חבר הכנסת יצחק לוי, הנושא מעסיק מאוד את המשטרה וגם אותי אישית. אני מדבר על תופעה. זאת תופעה מסוכנת של צורות בילוי המהוות עבירה על החוק על-ידי בני נוער ומבוגרים כאחד. נכון שלא כולם בגיל הנעורים.

אביא כמה עובדות בקשר לתפיסות ולטיפול המשטרה בנדון. בניגוד לדברים שאמרת, חבר הכנסת יצחק לוי, עם כל הכבוד, אני רק מדבר על העובדות – תופעת עריכת "מסיבות האסיד" מוכרת דווקא באזור הפעילות של המחוז הדרומי של המשטרה. למשטרה לא ידוע על קיומה של תופעה זו בתחומי מחוז תל-אביב. היו ידיעות על קיום "מסיבות אסיד" באחד ממועדוני תל-אביב – "הבעיה" שמו – אך לא נמצאו ראיות לכך. למרות זאת נסגר המועדון על-פי המלצת המשטרה.

למשטרת מחוז תל-אביב ידוע על אירוע אחד בחודש דצמבר 1992 במועדון "אימפולס" ברמת-גן. המשטרה הגיעה למקום, ביצעה מעצרים, תפסה סמים ואף עצרה את בעלי המקום.

למשטרה לא ידוע, ואיש לא התלונן בפניה על מקרי התאבדויות, כפי שצוין בהצעה לסדר-היום, וכן לא ידוע על אשפוז נערים או מבוגרים בבתי-חולים פסיכיאטריים בעקבות "מסיבות האסיד".

למרות האמור לעיל, המשטרה ממשיכה, גם במחוז תל-אביב, בפעילות מודיעינית בנושא. העיקר כאן הוא מודיעין. אני גם לא מצאתי לנכון למסור את כל הפרטים הידועים, כי חלקם חסוי ודרוש לצורכי הפעולה של המשטרה בעתיד.

התופעה ידועה יותר במחוז הדרומי של המשטרה. ב-6 במרס 1993 התקיימה "מסיבת אסיד" במערת הקמח באזור ערד. השתתפו בה כ-200 איש. המשטרה עצרה במקום 19 חשודים. נפתחו שישה תיקי חקירה בגין שימוש בסמים ותיק אחד בגין סחר בסמים. שניים מהחשודים כבר נשפטו על-ידי בתי-המשפט, שגזרו עליהם קנסות.

חבר הכנסת יצחק לוי, אני חייב לומר כאן דבר, שאני משוכנע שכל חברי הכנסת שותפים לו יחד אתי. כאמור, גזר-הדין היה קנסות. מאחר שמדובר כאן בהרבה כספים, תיכף אציין גם כמה דברים, העונש הזה, בכל הכבוד, איננו גורם מרתיע כפי שאנחנו חושבים שצריך להיות.

המשטרה תפסה במקום 28 טבליות "אקסטזי", כ-20 גרם חשיש וכן כלים לשימוש בסמים. כמו כן נתפס הפדיון הכספי של המסיבה – דמי הכניסה, שהיו כ-8,880 שקלים.

בתאריך 23 באפריל 1993 התקיימה "מסיבת אסיד" ביער המלאכים שבאזור לכיש. השתתפו כ-700 איש, גילאי 18-28. המשטרה עצרה 12 איש: שניים מהם נחשדו בסחר בסמים ועשרה נחשדו בשימוש בסמים. שניים מהחשודים כבר נשפטו בבתי-המשפט ונידונו לקנסות ולמאסרים על-תנאי; אני מדגיש, קנסות ומאסרים על-תנאי. המשטרה תפסה במקום 11.5 גרם חשיש, שתי יחידות LSD, שרידי סמים וכלים לעישון סם.

המשטרה גם עצרה שני תושבי קריית-גת החשודים בארגון המסיבה. לנו הדבר הזה חשוב. נפתח נגדם תיק חקירה, והם יובאו למשפט בקרוב. דבר שאנחנו מבררים – הקשרים של מארגני המסיבה. יש יד מארגנת, זה לא קם מעצמו.

בתאריך 23 באפריל 1993 התקיימה ביער להב שבנגב "מסיבת אסיד" בהשתתפות כ-50 איש. המשטרה עצרה שני חשודים. נפתח נגדם תיק פלילי בגין שימוש בסם. במקום נתפסו 2.3 גרם חשיש וכלים לשימוש בסמים. במחצית חודש אפריל 1993 התקיימה "מסיבת אסיד" בחוף ניצנים בהשתתפות כ-1,000 איש. המשטרה עצרה 12 חשודים. נפתחו שני תיקים פליליים בגין סחר בסמים ועשרה תיקים בגין שימוש בסם. המשטרה תפסה במקום 49 טבליות LSD, 2.6 גרם חשיש, שרידי סמים וכלי עישון לסמים.

על-פי נתונים שנאספו על-ידי המשטרה, האנשים המשתתפים במסיבות אלה באים בעיקר ממרכז הארץ – לא אציין את הערים, אני לא רוצה לפגוע בערים האלה – אולם גם מאזור הדרום, מהערים הגדולות בדרום עצמו.

הטיפול בנושא עריכת "מסיבות אסיד" נמצא בעדיפות גבוהה מאוד בעיקר במחוז הדרומי של המשטרה, והוא מטופל על-ידי יחידות המודיעין ויחידות הסמים המחוזיות.

כאשר נודע למשטרה על אפשרות כי תתקיים "מסיבת אסיד" מהסוג שדובר עליו פועלת המשטרה למניעתה או להפסקתה. למשל, בפארק אשכול שבנגב ובמצדה מנעה המשטרה בחודשים מרס ואפריל קיום מסיבות אלו. המשטרה מבצעת מעצרים במקום, תופסת סמים ומחרימה את הפדיון הכספי. המשטרה, בשיתוף משטרת התנועה, עורכת בדיקות שכרות לנהגים המגיעים למסיבות אלה.

המשטרה מקיימת כל העת פעילות מודיעינית, שלא ניתן, כמובן, לפרטה, בכל הקשור לקיומן של "מסיבות האסיד". עד היום היו למשטרה הצלחות כמעט מלאות. אבל לא תמיד הידיעות מגיעות למשטרה בזמן. אז נאלצת המשטרה לטפל באירוע בעת התרחשותו. יש מקרים שבהם אנחנו מונעים את קיום המסיבות, ואנחנו רואים בזה יעד ומטרה, אבל יש מקרים שבהם המידע מגיע רק ברגע האחרון, כאשר המסיבה מתרחשת, ואז יש פשיטות של המשטרה וטיפול.

הבעיה שהעלית בהצעה לסדר-היום חורגת הרבה מעבר לפעילות הנדרשת מן המשטרה בנושא. המשטרה עוסקת בעיקר באכיפת החוק ותמשיך לעשות כן בנחישות וביעילות. אולם הנושא שבפנינו נוגע בתחומי החינוך וההסברה, הרווחה והבריאות. על כל הגורמים להתגייס במאמץ משותף כדי לשרש תופעה זו מנוף חברתנו.

אני מציע, גברתי היושבת-ראש, להעביר את ההצעה להמשך דיון בוועדה מוועדות הכנסת. אני ממליץ על ועדת הפנים, אבל אני רוצה לומר שיש אולי מקום לשיתוף פעולה בין ועדות של הכנסת, כי הנושא איננו רק השאלה של האכיפה עצמה. המשטרה תבוא עם נתונים. כמובן, בדיונים בוועדה נוכל גם לתת הסברים לכמה חשדות שיש לנו בנושא הזה. אבל ההחלטה לאיזו ועדה להעביר את הנושא – אין לי בעניין הזה אלא מה שאני בדרך כלל – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רוצה להעביר את הצעתי לוועדת הסמים, שמרכזת את כל הטיפול בנושא זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

נכון, יש ועדת סמים.

שר המשטרה מ' שחל:

אין לי התנגדות לכך שהנושא יועבר לוועדת הסמים. אני רוצה לומר, שהשאלה שתעמוד על הפרק, בין היתר, היא אולי גם תיקוני חקיקה ונושא הענישה, אשר, כפי שציינתי, איננו הולם את חומרת הבעיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר. כבוד השר, יש לי בקשה חריגה אליך. כיוון שחבר הכנסת דוד מגן, שישב פה ברציפות במשך שעות, נקרא לשיחת טלפון דחופה בזמן שהשבת על השאלות – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

קודם נסיים את ההצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נסיים את ההצבעה, אבל אחר כך אבקש מכבוד השר להשיב על השאילתא של חבר הכנסת דוד מגן, אם יאיל.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מוכן, אבל השאילתא הועלתה למעלה, למחלקת הפרוטוקולים. אני צריך לבקש להוריד אותה, אם אפשר לקבל אותה. אבקש מהסדרן שיטפל בכך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם זה אפשרי, בתום ההצבעה, בבקשה.

חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת הסמים?

יצחק לוי (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים, אם כך, להצבעה בעד או נגד העברת הדיון בנושא לוועדת הסמים. נא להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה למלחמה בנגע הסמים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הסמים.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אולי יורשה לי להעיר בינתיים הערה בעל-פה, ללקחים לעתיד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אין לנו פשוט פנאי. הייתי עוברת עכשיו להצעה הבאה לסדר-היום, ואתה תקבל את התשובה שלך. בסדר? יש לנו סדר-יום מאוד מאוד עמוס.

דוד מגן (הליכוד):

במסגרת השאלה הנוספת יש לי עניין להעיר לפרוצדורה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תעיר כשתשאל את השאלה הנוספת. בסדר?

עמיר פרץ (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אבל חבר הכנסת נמצא ובהחלט אפשר להעלות אותו לדוכן.

עמיר פרץ (העבודה):

כן, אבל את תקטעי אותו שוב.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא יודעת כמה זמן אנחנו צפויים להמתין.

הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת ליקויים שנתגלו בניהול כספי ההסתדרות הכללית, על-פי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 1661, בנושא: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת ליקויים שנתגלו בניהול כספי ההסתדרות הכללית, על-פי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת – של חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה. גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מעלה היום את הצעתי, לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת, להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הניהול הכספי בהסתדרות הכללית. הנושא הוא בעל חשיבות ציבורית מדרגה ראשונה וטעון בירור.

אם ניקח את חוק ועדות חקירה, התשכ"ט–1968, המדבר על הקמת ועדת חקירה מטעם הממשלה, הדבר הזה מחייב שהנושא יהיה בעל חשיבות ציבורית. אומנם אני הולך לפי סעיף אחר, אבל אני רואה בו חשיבות ציבורית מדרגה ראשונה.

אני רוצה שתוקם ועדה שתבדוק את הניהול הכספי בהסתדרות הכללית. כידוע לך, גברתי היושבת-ראש, מדי שנה זורמים בהסתדרות הכללית כ-2.5 מיליארדי שקל, 1.5 מיליארד שקל של מבוטחי קופת-החולים הכללית, ובנוסף – כספים של מבוטחים מקופות אחרות. גם אם את מבוטחת בקופת-החולים "מכבי", "ב"לאומית" או "ב"מאוחדת", עדיין את משלמת אחוז משכרך להסתדרות הכללית, וזאת בתמורה להגנה שלהם כאיגוד מקצועי עלייך. אפילו אם את לא רוצה את זה, את עדיין משלמת.

אף שהחוק הזה קיים, הם טוענים שהם ארגון וולונטרי, הם לא גוף נתמך. הם מקבלים כספים על-פי חוק והם לא גוף נתמך, הם גוף וולונטרי.

אני חושב, שחייב להיות סוף לדבר הזה. אנחנו נמצאים היום ב-1993, ואלה לא ימי קום המדינה או לפני קום המדינה. ההסתדרות הכללית קמה ב-1920, יכול להיות שהיו לה אז מטרות חשובות וחיוניות. ייתכן שלחלק מהמטרות האלה כבר אין מקום ב-1993.

חבר הכנסת עמיר פרץ רוצה לעשות הסתדרות חדשה, ואני תומך בו בעניין הזה. אני מקווה שזה לא יזיק לו – – –

עמיר פרץ (העבודה):

זה לא עוזר לי שאתה תומך בי.

סילבן שלום (הליכוד):

אבל לעשות הסתדרות חדשה, שתהיה איגוד מקצועי, שתגן על העובדים ועל ציבור הפועלים, ולא תתעסק במיליון-ואחד דברים, שאין כל קשר בינם לבין ההסתדרות הכללית.

אפשר לומר אולי, שחלק מההסתדרות בסדר, חלק ממנה לא בסדר. אילו באמת רק קופת-חולים היתה קורסת, הייתי אומר שמנהלי קופת-חולים לא בסדר. אילו רק "הסנה" היתה קורסת, הייתי אומר שאולי יש בעיה ניהולית ב"הסנה". אילו רק בקרנות הפנסיה היו בעיות, הייתי אומר שאולי זה רק קרנות הפנסיה. אילו רק "סולל-בונה" היתה נופלת, הייתי אומר שאולי זה רק "סולל-בונה". אילו "כור" היתה נופלת, גם אז הייתי אומר כך. אבל כשכל הגופים נופלים, קורסים, זה לא עניין של גוף כזה או אחר, זה עניין של הצמרת, זה עניין של ההנהלה, זה עניין של מי שעומד בראש.

צריכה להיעשות בדיקה, מדוע אותם גופים נופלים. הם נופלים כי הם מנוהלים בצורה בלתי אפשרית ב-1993. אם אנחנו קוראים ב"מעריב", ש-2.5 מיליארדי שקלים מחולקים על-ידי הגזבר ככל שירצה לקרנות, לגופים, למקורבים, אני חושב שהגיע הזמן שהדברים האלה ייפסקו.

לפני חודשים מספר ביקשתי להחיל את ביקורת המדינה על ההסתדרות הכללית, כי חשבתי שלא יכול להיות מצב שבו ההסתדרות הכללית תמשיך להתנהל ללא ביקורת המדינה. מבקרת המדינה, או לפחות מנכ"ל משרדה, שנכח אז, אמר לי שהוא ישיב לי בתוך זמן קצר על העניין הזה. אבל מאחר שהתשובה בוששה לבוא, חידשתי את בקשתי ופניתי למבקרת המדינה במכתב וביקשתי שתחיל את ביקורת המדינה על ההסתדרות. אבל אין זה אומר שאין לבדוק את העבר. אין זה אומר שאין לבדוק מה נעשה בהסתדרות הכללית.

רבותי חברי הכנסת, ההרגשה הזאת היא נחלתם של כמעט כל האזרחים במדינת ישראל. אפשר לומר שזה פוליטי, אפשר לומר שזה הליכוד נגד המערך. אבל, האמינו לי, לחלק גדול מתומכי מפלגת

העבודה, לחלק גדול מתומכי השמאל במרצ נמאס ממה שקורה בהסתדרות הכללית. הם כבר מרגישים שבא להם להקיא ממה שקורה שם.

אני חושב שהדבר הזה מוטל היום כאבן ריחיים על גבה של מפלגת העבודה, ואין זה פלא שהשר רמון הגיע למקום גבוה כל כך בפריימריס. אני חושב שהוא הגיע למקום גבוה כל כך, אף שההסתדרות הכללית הפעילה את כל הכלים נגדו, מפני שהציבור ידע שהוא מדבר לעניין, מפני שהציבור ידע שלדברים שהוא אומר יש מקום ומשקל.

אני חושב שהשר רמון בתוקף תפקידו יאלץ היום לדחות את בקשתי. אבל אילו הייתי חוקר כליות ולב, הייתי מגלה אולי דבר אחר. יש עניין של פרוצדורה, יש עניין של נוהל, יש עניין של היצמדות למה שקובעת הממשלה לגבי כל הצעה, ויש עניין של רצון לעשות ולשנות.

רבותי, הנושא הזה מחייב טיפול, כי הוא נוגע לכל אחד מאזרחי מדינת ישראל. ההסתדרות הכללית והגופים שלה מטפלים באזרח מיום לידתו עד יום מותו כמעט. אם הוא נולד בבית-חולים של ההסתדרות הכללית, הוא שייך להסתדרות הכללית. לאחר מכן, כשהוא עולל הוא הולך למעון של "נעמת", ואז הוא ב"נעמת" של ההסתדרות הכללית. פעם היה גם בית-ספר תיכון של זרם העובדים.

לימור לבנת (הליכוד):

עדיין יש.

סילבן שלום (הליכוד):

יש גורדון, אז גם שם הוא יכול להיות בהסתדרות הכללית. בתי-ספר תיכוניים של רשת "עמל" – הוא בהסתדרות הכללית. הוא סיים את שירותו הצבאי והלך לבית-ספר למינהל – הוא בהסתדרות הכללית.

יעקב שמאי (הליכוד):

ומה רע בזה?

סילבן שלום (הליכוד):

שום דבר לא רע. אבל מיום שהאדם נולד ועד יום מותו הוא שייך להסתדרות הכללית. כשהוא קונה רכב מסוג "מאזדה", למשל, זה שייך להסתדרות הכללית.

עמיר פרץ (העבודה):

למה?

סילבן שלום (הליכוד):

כי זה שייך לחברת "דלק". "דלק" היא יבואנית, וכשהוא הולך לתדלק את ה"מאזדה", גם זה שייך להסתדרות הכללית. כשהוא קונה דירה ב"שיכון עובדים" לאחר שהוא מתחתן, גם היא שייכת להסתדרות הכללית. וכך הלאה וכך הלאה, פשוט נחנקים מזה. מיום לידתך ועד שאתה הולך לעולמך אתה שייך להסתדרות הכללית. ובכל דבר הם חונקים ושואבים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מה עם קריאת ספרים – "עם עובד"?

סילבן שלום (הליכוד):

קריאת ספרים, "עם עובד". חבר הכנסת יהלום, זה מכלול של דברים. כשאתה נוסע באוטובוס, ומה שאתה לא עושה, תמיד אתה מגיע להסתדרות הכללית. יש לי רשימה, שאפילו שעה לא היתה מספיקה כדי לקרוא אותה.

לכן, ועדת חקירה פרלמנטרית חייבת לבדוק מה שקורה בהסתדרות הכללית ב-1993. אני חושב, אדוני השר, שאם תיענה לצו מצפונך, תודיע שאתה תומך בעניין הזה, למרות מחויבותך הקואליציונית, אף שיש מחויבות של המפלגה לעניין הזה. אני חושב שהציבור יעריך הרבה יותר בקשה להקים את הוועדה הזאת, כדי שפעם אחת ולתמיד הגוף הזה יהיה כפוף לנהלים, לביקורת, ויגיע לתפקוד נכון והוגן למען ציבור הפועלים, אולי כמו שחבר הכנסת עמיר פרץ רוצה לעשות אם וכאשר ייבחר.

דוד מגן (הליכוד):

אנחנו בעדך.

עמיר פרץ (העבודה):

החלטתם לחסל אותי.

סילבן שלום (הליכוד):

אנחנו לא מחסלים אותך, חבר הכנסת עמיר פרץ. הבאתי לך קודם דוגמה, שאם מבחינה ציבורית אתה הולך נכון, אתה מנצח גם את ההסתדרות הכללית. ההוכחה היא, שחבר הכנסת חיים רמון נבחר. לצערי, מהיום שהוא נבחר יש לו קצת בעיות. הוא נגד חוק מס מקביל, שאתמול עבר כמו גנבים בלילה, והוא נגד הרבה דברים שנעשים. אבל הוא אחד שאמור לייצג את כלל התפיסה. חיים רמון, אני נותן עכשיו לך מחמאות, אבל יושב שר אוצר שיש לו ראייה סקטוריאלית.

מצד אחד, כשאתה הולך לבנק, זה בנק הפועלים, אז נותנים להם הנפקה כזאת או אחרת, או, מצד שני, כשעושים הסכם עם קופת-חולים, הסכם הבראה, הסכם ההבראה הזה אינו מבוצע בשום צורה על-ידי קופת-חולים אלא רק על-ידי ממשלת ישראל בהזרמה של מאות מיליונים. קופת-חולים לא קיצצה בתקנים, לא הורידה שכר לעובדים, לא מכרה נכסים, שום דבר. התהליך נמשך, הולכים ועושים הכול מצד המדינה, כשמהצד השני לא קורה דבר.

גבירותי ורבותי חברי הכנסת, אני רוצה לסיים את דברי, ואני קורא לכם לתמוך בהצעתי להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הנעשה בהסתדרות הכללית. הוועדה, לפי הצעתי, תהיה מורכבת משלושה חברים, הרכבה ייקבע על-ידי הוועדה לביקורת המדינה, ומהבחינה הזאת הסמכות של הוועדה תהיה לקבל את הראיות הנדרשות בכל דרך הנראית לה, ותחקור ותבדוק – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה מציע להקים ועדת חקירה פרלמנטרית על-פי חוק-יסוד: הכנסת.

סילבן שלום (הליכוד):

נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אנחנו נקבל היום את ההחלטה להעלות את זה על סדר-היום, אנחנו נביא פעם נוספת את הרכב הוועדה. היום, לפי הפרוצדורה, אנחנו לא יכולים לבחור את הוועדה. הרכב הוועדה צריך להיקבע פה במליאה.

סילבן שלום (הליכוד):

זה נכון, מה שאתה אומר. הרכב הוועדה אכן ייקבע במליאה. אולם, כפי שאמר לי היועץ המשפטי של הכנסת, ההרכב של הוועדה צריך להיות מוצע על-ידי הוועדה, זאת אומרת על-ידי אחת מוועדות הכנסת.

קריאה:

לא.

סילבן שלום (הליכוד):

זה מה שנאמר לי, אלא אם כן אני טועה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יכול להציע.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני רוצה לקרוא לך את הסעיף בתקנון הכנסת, סעיף 94(ב): "החליטה הכנסת לכלול בסדר-יומה הצעה לסדר-היום למנות ועדת חקירה לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת, תידון ההצעה בתוך 30 ימים מיום ההחלטה".

סילבן שלום (הליכוד):

מה זאת אומרת? עכשיו הדיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

בתוך 30 יום.

עמיר פרץ (העבודה):

אם הכנסת תחליט עכשיו, בתוך 30 יום יהיה דיון.

סילבן שלום (הליכוד):

הבנתי.

דוד מגן (הליכוד):

כשהכנסת תדון במליאתה, בסיום הדיון אתה יכול להציע את ההרכב והכנסת תאשר זאת.

סילבן שלום (הליכוד):

אמר לי היועץ המשפטי של הכנסת – ואולי טוב היה אילו היה נמצא כאן – שיש שתי ורסיות לעניין הזה. אומרת לי סגנית מזכיר הכנסת שושנה כרם, שאכן נכונים הדברים. ורסיה אחת, לפי דבריו של היועץ המשפטי לכנסת, שהמליאה תחליט היום בהצעת החלטה: הכנסת מקימה ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הנעשה בהסתדרות.

גבירותי ורבותי חברי הכנסת, מבחינה פרוצדורלית בדקתי את העניין חזור ובדוק במשך כל היום עם צבי ענבר, וצבי ענבר אמר לי שיש שתי ורסיות, ומבחינתו שתיהן קיימות, אף שאולי עדיף היה שנלך לוורסיה ב'. ורסיה א' היא שהיום, כאן, נחליט ברוב ובמיעוט על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בהצבעה. ורסיה ב', לדבריו, היא שנחליט היום לקבל את הצעתי להקים ועדת חקירה, שהנושא יעבור לאחת מוועדות הכנסת שהכנסת תקבע, ושם ייקבעו ההרכב של הוועדה וסמכויותיה.

שר הבריאות ח' רמון:

בשום פנים ואופן.

סילבן שלום (הליכוד):

זאת אומרת, מהבחינה הזאת אלה שתי האפשרויות שעומדות.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוורסיה השנייה היא הנכונה, אבל לא צריך שום ועדה. אתה, כמי שיזם, תבוא ותציע.

שר הבריאות ח' רמון:

הפרוצדורה היא, שעכשיו מבקש חבר הכנסת סילבן שלום לכלול הצעה להקמת ועדת חקירה בסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

נכון.

שר הבריאות ח' רמון:

אם יהיה רוב, ההצעה הזאת תיכלל בסדר-היום של הכנסת, ואז אנחנו חייבים לדון. התיקון הזה לתקנון הוכנס על-ידי מאיזו סיבה שהיא, כי רציתי להקים ועדת חקירה בנושא הבנקים ולא רצו לדון בה, ואז עשו תיקון בתקנון. תהיה הצבעה שתקבע אם כך או לא. אם יהיה רוב, פירוש הדבר שהוועדה קמה; אם לא יהיה רוב, נפלה הוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא צריך שום ועדת ביניים.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה, אדוני שר הבריאות. אני מקבל את התיקון. סעיף 94(ב) מאפשר את הפרוצדורה הזאת, ואני הולך לפי סעיף 94(ב) ומבקש להצביע לכלול את הצעתי להקים ועדת חקירה בתוך 30 יום בסדר-יומה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מזמינה את כבוד השר חיים רמון להשיב למציע.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לבוא ולומר: כל מה שקורה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, כבוד השר, אתה ביקשת להשיב על שלוש ההצעות אחרי שהן יוצעו?

שר הבריאות ח' רמון:

מבחינתי, מה שהיושבת-ראש תקבע יהיה מקובל עלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא קשור אחד לשני.

שר הבריאות ח' רמון:

אני ממושמע, מה שיגידו לי אני אעשה. אני כבר עומד על הדוכן, אמרו לי לעלות ועליתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה לבוא ולומר: ההסתדרות היא גוף וולונטרי, אומנם גדול מאוד. על-פי כל הכללים של חוקי המדינה לא מדובר בגוף נתמך, לא מדובר בגוף הסמוך על שולחנה של הממשלה לפי ההגדרות בחוק, ומבקרת המדינה איננה מבקרת את מה שקורה בהסתדרות. יש שם מפלגות פוליטיות, נדמה לי שמפלגתו של חבר הכנסת סילבן שלום מיוצגת שם, ונדמה לי שיושב-ראש הסיעה יושב פה, חבר הכנסת שמאי, וכל הטענות שהועלו כאן מקומן בוועד הפועל ולא בכנסת.

יעקב שמאי (הליכוד):

רק בהבדל אחד: בוועד הפועל אין מערכות שמוכנות לשמוע, אין ועדות – – –

שר הבריאות ח' רמון:

כל מה שרוצים לעשות ורוצים לבדוק ורוצים לחקור, אני מבקש שהדברים האלה ייעשו בוועד הפועל ולא בכנסת, ושלא הכנסת תהיה המוסד החוקר בנושא הזה. ולכן אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום להקים ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין הזה. תודה.

דוד מגן (הליכוד):

להעביר לוועדה.

שר הבריאות ח' רמון:

אין ועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד דיון בהצעה במליאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בעד הכללה בסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

בעד הכללה בסדר-היום. אני יכולה להעמיד את זה רק כהצעה לדיון במליאה.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה בעד, ארבעה מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

ברשות כבוד השר רמון, אני מזמינה כעת את כבוד שר התקשורת להשיב על שאלתא של חבר הכנסת דוד מגן. כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 1143 של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

שר התקשורת מ' שחל:

(קורא תשובות מס' 1-2, ראה עמ' .)

3. בהתאם להחלטת ועדת השרים להפרטה מיום 2 בפברואר 1993, וכחלק מהליך הפרטת החברה, נקבע ש"בזק" תנפיק סך של 1.4 מיליארד שקל. הכסף שיגויס לחברה בדרך של הנפקה ישמש לצורך החזר חלק מחובה של החברה למדינה, חוב העומד, נכון לדצמבר 1992, על 3.4 מיליארדי שקל, הנושא ריבית של 7.3% צמוד למדד. חוב זה נוצר בעת הקמת "בזק" עקב העברת נכסי המדינה לחברה.

עם כניסתי לתפקיד שר התקשורת ולפני יציאתי ממנו – – –

דוד מגן (הליכוד):

עוד לא יצאת.

שר התקשורת מ' שחל:

עוד לא יצאתי, אבל השרה המחליפה מעוניינת מאוד שאצא כמה שיותר מהר.

– – – ראיתי לנכון, שעל רקע השינויים המבניים המתחוללים בענף התקשורת והכרוכים בצמצום ניכר במונופול החברה, יש צורך לשפר את מבנה ההון של החברה כדי שזאת תתמודד ביתר יעילות וחופשיות בעידן התחרות, דבר שלמעשה הוחלט עליו במדיניות שקבעתי אותה, ושנמצא כמעט בשלבי סיום סופיים, ונראה מה יהיה בעתיד.

לכן הוצע על-ידי רעיון ההנפקה והפירעון המוקדם של החוב הנושא ריבית שנקבעה בימי האינפלציה, ריבית שלעניות דעתי איננה מוצדקת היום. אם אני משווה בין ריבית של 7.3% לבין ריבית שבזמן קבלת ההחלטה יכלה להגיע ל-3% עד 3.5%, אנחנו מדברים על פערים של מאות מיליוני שקלים בשנה בתשלום ריבית, שלא מוצדק כלל לשלם אותה. זה הון שיוצא מהחברה ויכול היה להיות מגויס בקלות רבה בדרכים אלטרנטיביות מן הציבור.

4. חברת "בזק" והחשב הכללי מנהלים משא-ומתן בנושא גובה הריבית לחישוב החזר החוב. כיום קיים פער של 1% עד 1.5% בשיעור הריבית בין הצדדים, פער המתבטא בעשרות מיליוני שקלים לשנה. עמדת החשב הכללי לאוצר לשיעור ניכיון של 2.5% נדחתה על-ידי החברה לאחר שהנושא נבדק על-ידי מומחים מספר, ולטענתם אין הצדקה לשיעור ניכיון הנמוך מ-4%.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ראשית, אני רוצה להודות לך מקרב לב על המחווה ועל כך שעמדת על זכותו של חבר הכנסת לשמוע את התשובה.

צריך להפיק גם לקחים, ואני מציע לנשיאות הכנסת להשתית הרגל חדש, שבו בצמוד לכל הצעה לסדר-היום יירשם ויכתב מי השר המשיב. לא אחת קרה לנו, בכלל זה היום – כאשר בהצעה לסדר-היום בנושא העברת התעשייה הצבאית לנגב ציפיתי שראש הממשלה או שר האוצר או שר הכלכלה והתכנון יענו על ההצעה, והשיב נציג של משרד אחר, במקרה זה סגן שר הביטחון.

בסדר-היום כאן מדובר על הצעה של חבר הכנסת יצחק לוי בנושא "מסיבות האסיד", אבל לא כתוב מי השר המשיב. שר המשטרה, בכובעו האחר כשר התקשורת, נקרא להשיב על שאלות.

אני חושב שהמאמץ של הנשיאות ומזכירות הכנסת לא יהיה גדול אם יונהג נוהג חדש, שבצמוד להצעה יירשם ויכתב מי הוא השר המשיב.

חוץ מזה, אני חושב שנוחות חברי הממשלה היא עניין חשוב, אבל גם זכויות חברי הכנסת צריכות להישמר, וטוב שבמקרה זה הדבר נעשה.

אגב, גם הרווחנו כאן משהו, כי זה קרוב ל-20 דקות עלה מספר חברי הממשלה ב-100%. לא שר אחד נכח בישיבה, אלא זכינו לכך ששני שרים כיבדו את מליאת הכנסת במשך 20 דקות.

ועכשיו לעצם השאלה, אדוני השר – – –

שר התקשורת מ' שחל:

אם תרשה לי רק מלה אחת. אני רוצה לציין, שאני משיב כאן כדת וכדין כשר התקשורת. אחרת עוד יחשוב מישהו שאני משיב בעוד אסור לי להשיב על השאילתא הזאת, וזה עוד סיבוך אחד.

דוד מגן (הליכוד):

זה בדיוק מה שהצעתי. לא צריך לרשום את שמו של השר אלא את תוארו, ואני מאוד מקווה שהצעה זו אומנם תתקבל.

עכשיו, אדוני שר התקשורת והמשטרה, ושר האנרגיה בעתיד, אולי, אם הכנסת תאשר, העיקרון של תשלום קנס על-ידי אדם פרטי או גוף ציבורי דוגמת "בזק" – הם באים ומציעים את הכסף בחזרה. מדוע צריך להשית קנס על בעל חוב שמבקש להיפטר מחובו?

השאלה היא בתחום העקרוני, ואני הייתי מצפה ששר התקשורת יילחם עקרונית על כך שהקנס לא יוטל, לא על "בזק" ובוודאי לא על כל חייב אחר לממשלה. כל חייב שרוצה להזדכות מחובו, הממשלה צריכה להיענות לבקשה הזאת ולא להשית עליו קנס.

שר התקשורת מ' שחל:

חבר הכנסת דוד מגן, הסוגיה הזאת ידועה ומוכרת לי. הטענה שטוענים אותה החשב הכללי לאוצר או בנק ישראל בעניין משכנתאות, למשל, פירעון מוקדם של משכנתה וכדומה – הם טוענים שבעבר גייסו את הכסף במחיר גבוה ביותר.

האמת היא, שעוד בהיותי שר בממשלת האחדות טענתי נגד הקביעה הזאת, וניסיתי גם להוכיח שהיא לא מוצדקת. זה לא עזר, זה לא הועיל. גם אתה היית חבר בממשלה במשך שנתיים, ואני מניח שהעלית גם את הנושא הזה וזה לא עזר.

דוד מגן (הליכוד):

בתחום המשכנתאות זה עזר.

שר התקשורת מ' שחל:

זה עזר אז בגלל הכנסת. הכנסת עשתה אז פעולה. אני אומר לך, אני מכיר את זה.

גם כאן אני חושב שהקנס איננו מוצדק. אני מכיר בעובדה שצריך לשלם קנס כלשהו, כי 7.3% שנקבעו היו אז גבוהים הרבה יותר מאשר הריבית במשק. החשב הכללי לאוצר מכיר בזה, אבל הוא איננו רוצה להפסיד כסף. בשבילו זו הכנסה, מכיס אחד לכיס שני, בהבדל אחד, שבסופו של דבר הציבור משלם. כלומר, יש פה מס עקיף. הציבור משלם את זה על-ידי מחיר השיחות ומחיר השירותים ש"בזק" נותנת.

לכן אני מזדהה אתך עקרונית. לצערי הרב, אינני יכול להושיע בנושא הזה עצמו, כי יש להניח ששר תקשורת חדש ונמרץ ומוכשר מאוד לתפקיד יבצע את המטלות האלה.

דוד מגן (הליכוד):

ובוודאי יבוא בלי אנרגיה.

שר התקשורת מ' שחל:

האנרגיה תהיה אצלי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התקשורת.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אבל קצר, יש לנו סדר-יום מאוד מאוד עמוס.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בסדר של הכנסת כבר נוצר אי-סדר. יש סדר-יום, קובעים מתי שרים משיבים על שאילתות, חברי כנסת מחכים, מבקשים להעלות את הצעותיהם לסדר-היום. שר המשטרה

והתקשורת כבר היה כאן היום והשיב, ועכשיו השיב עוד פעם אחת. עכשיו את אומרת שגם שר הבריאות ישיב.

אני מציע לשמור על הסדר, וכאשר שרים נכנסים ויוצאים – להשאיר את השאלות לסוף אם הם לא הגיעו בזמן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעביר את בקשתך לנשיאות הכנסת.

אני מזמינה כעת את כבוד השר חיים רמון להשיב על שאלות רגילות.

קידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית

חבר הכנסת י' ביבי שאל את ראש הממשלה ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

ביום כ"ב בניסן התשמ"ז, 21 באפריל 1987, קיבלה הממשלה החלטה, שמספרה 373, ובה הוראות "המכוונות לקידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית במגמה לממש הלכה למעשה את שוויון".

כל יום שחולף ואין החלטת ממשלה זו מתממשת, נעשה בו קיפוח לאוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית.

ברצוני לשאול:

האם הממשלה שבראשותך מוכנה לכבד את ההחלטה של קודמתה בעניין החשוב והרגיש של קידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ממשלת ישראל פועלת מאז כינונה למימוש השוויון ולקידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית בישראל.

תקציב המדינה לשנת 1993 מעניק בפעם הראשונה מאז קום המדינה שוויון מלא בין רשויות דרוזיות וצ'רקסיות לבין רשויות יהודיות בישראל.

הממשלה מאמינה שאין די בשוויון פורמלי, וכדי להגיע לשילוב ולקידום אמיתי של אוכלוסייה זו יש לעשות לסגירת הפערים שנוצרו במשך 45 השנים האחרונות בינם לבין האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל. על כן כולל תקציב 1993 גם משאבים רבים, יותר מאי-פעם בעבר, לקידום תשתיות כבישים וחשמל, לפיתוח החינוך ומוסדות הציבור ולסיוע בשיכון ובפיתוח כלכלי. כמו-כן תפעל הממשלה לשילוב בני העדות בשירות המדינה ובתפקידים ציבוריים אחרים.

מינויים בשירות הציבורי

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את ראש הממשלה ביום כ"א באדר התשנ"ג (14 במרס 1993):

בתאריך ט"ז באדר התשנ"ג, 9 במרס 1993, דנה הממשלה במינוי ירון רן, עוזרו לשעבר של השר שחל, ליושב-ראש המועצה לשידורי הטלוויזיה בכבלים.

רן נפסל באחרונה פעמיים למשרה זו על-ידי ועדת-קרפ במשרד המשפטים, הבוחנת את מועמדותם של מועמדים בעלי זיקה פוליטית לתפקידים בכירים בשירות המדינה ובתאגידים ובחברות ממשלתיות.

הוועדה קבעה פעמיים, כי לרן אין כישורים מתאימים לתפקיד.

ברצוני לשאול:

1. לאחר שוועדה בראשות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה פסלה את המועמדות הזו, מדוע מובא הדבר בכל זאת לדיון בממשלה?

2. האם הדבר מתיישב עם כללי המינהל התקין?

שר הבריאות ח' רמון:

1. הממשלה דנה בנושא זה על-פי בקשתו של שר התקשורת כשר הממונה ולאור השגותיו על החלטת ועדת-קרפ.

2. חיובי. גם על-פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה בדבר מינוי דירקטורים ומינויים בתאגידים שהוקמו על-פי כל חוק, וגם בהתאם לחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6) (מינויים), תיקון מיום 15 במרס 1993, רשאי השר להגיש ערעור במליאת הממשלה על החלטת הוועדה לבדיקת מינויים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, אני מבין שאתה משיב בשם ראש הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

כן, אדוני.

שאול יהלום (מפד"ל):

בנושא המינויים יש בימים אלה טענה של מחטף מינויים.

שר הבריאות ח' רמון:

של מה?

שאול יהלום (מפד"ל):

של מחטף מינויים. יש טענה שהשר שחל ניצל את העובדה שהוא עדיין כמה ימים בתפקידו ומינה –
--

היו"ר א' סלמוביץ:

מבקשים שתפעיל את הרמקול.

שאול יהלום (מפד"ל):

הרמקול מופעל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אולי אתה צריך להרים אותו קצת.

שאל יהלום (מפד"ל):

אני חוזר על שאלתי, אדוני השר רמון המשיב בשם ראש הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני גם שמעתי אותה וגם הבנתי אותה.

שאל יהלום (מפד"ל):

בכל זאת אחזור: בימים אלה מפורסמת העובדה, שנעשה מחטף תפקידים במסגרת הממשלה, המנוגד לכללי המינהל התקין. לפי פרסום זה, השר שחל ניצל את ימיו האחרונים במשרד התקשורת ומינה שלושה בעלי תפקידים על-פי בקשה של מפלגה חיצונית למשרד שנקראת מפלגת ש"ס, כאשר הדבר מנוגד כל כך למינהל, שהוא לא נעשה על-פי כל הכללים והסידורים, וכל תפקיד המינויים היה למנוע מהשרה החדשה מינוי לתפקידים לפי המינהל החדש. בהמשך לשאילתא שהשר ענה עליה, שאלתי היא, האם הממשלה הזו איננה ממנית לתפקידים, גם בדוגמה הזאת, בניגוד לכללי מינהל תקין?

שר הבריאות ח' רמון:

הממשלה ממנה את כל מינויים על-פי המינהל התקין, והלוואי שהממשלה שאתה תמכת בה היתה מקפידה על מינויים על-פי מינהל תקין.

לגבי מה שאמרת – אין לי פרטים; הכול הוא מפרסומים. יש ויכוח, יש טענה כזו ויש טענה אחרת. אם אתה רוצה לקבל פרטים, חבר הכנסת יהלום, נא להגיש שאילתא נוספת. אבל הממשלה מקפידה על מינויים על-פי מינהל תקין ועל-פי החוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר.

בחירות לתושבי מזרח-ירושלים

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

פורסם כי ישראל הסירה את התנגדותה לכך שיתאפשר לתושבי מזרח-ירושלים להשתתף בבחירות למינהל העצמי.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה, ומה הם הנימוקים לכך?

2. אם כן – האם אין בכך כדי לפגוע במעמדה של ירושלים כעיר מאוחדת בריבונות ישראלית?

3. אם כן – האם ההחלטה היא מחווה חד-צדדית, או תוצאה של משא-ומתן דו-צדדי שהתקבל גם בעקבות ויתורים ערביים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. נושא סדרי הבחירות לממשל העצמי, לרבות זכות ההשתתפות בהן, טרם הגיע לדיון מפורט במשא-ומתן. לפיכך טרם הוצגה עמדת ממשלת ישראל בנושא השאילתא.

שיתופו של פייצל חוסייני בשיחות השלום

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

הואיל וראש הממשלה לא הבהיר את עמדתו בסוגיה שבנדון במליאת הכנסת, ברצוני לשאול:

1. מה היו הנימוקים להסרת ההתנגדות של ממשלת ישראל לשיתופו של פייצל חוסייני בשיחות השלום?

2. האם ראש הממשלה ער לעובדה ששיחות השלום החלו, בהסכמת הערבים, למרות התנגדות נחרצת של ממשלת ישראל הקודמת לאי-שיתופם של תושבי מזרח-ירושלים בשיחות השלום?

3. מה בדעת ראש הממשלה לעשות כדי להבהיר לעולם הערבי, שלא יהיה שום משא-ומתן על מעמד ירושלים בשיחות השלום?

4. האם ההחלטה שבנדון הינה מחווה חד-צדדית לטובת הפלשתינים, או שנתקבלה גם תמורה מדינית לויתור הישראלי?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. א. ההסכמה לשיתופו של מר פייצל חוסייני ניתנה מתוך תקווה שהדבר יתרום לחיזוקם של הנושאים ונותנים הפלשתינים במשא-ומתן. ההסכמה ניתנה גם על יסוד היותו בעל בית-מגורים באזור יהודה, שומרון ועזה.

ב. הממשלה הודיעה מפורשות, כי אין לכך קשר כלשהו לעמדתה בעניין ירושלים, שאינה נמצאת על שולחן הדיונים במשא-ומתן המתנהל בווישינגטון.

דיווח לארצות-הברית על היקף ההוצאות ביש"ע

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

נודע לי כי הממשלה החליטה להעביר לארצות-הברית דיווח שוטף ומקיף על היקף ההוצאות ביש"ע, ובכלל זה: 1. ההטבות המיוחדות למשקי-בית יהודיים ביש"ע; 2. זיכוי מס למתיישבים היהודים; 3. מענקי איזון של משרד הפנים לרשויות המקומיות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם אין בדיווחים המפורטים כדי לפגוע במעמדה הריבוני של מדינת ישראל, כנהוג לגבי מדינות חסות?

3. מדוע חשוב וחיוני להעביר דיווחים כה מפורטים לארצות-הברית?

4. האם ההחלטה נתקבלה בעקבות לחצים שהופעלו על ישראל על-ידי ארצות-הברית? אם כן – אילו לחצים?

5. האם תורה על ביטול ההחלטה? אם לא – מדוע?

6. האם, לדעת ראש הממשלה, חייבת הממשלה לספק למתיישבים ביש"ע שירותים מוניציפליים וממלכתיים ברמה ממוצעת, כמו לכל אזרחי המדינה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

5-1. במסגרת ההסכמים עם ארצות-הברית בנושא הערבויות נקבע, בין השאר, כי לארצות-הברית אפשרויות לקזז מסכום הערבות השנתי את ההוצאות הממשלתיות שהוצאו בשטחים.

הפרטים והדרך שבה יטופל הדבר עדיין מצויים במשא-ומתן.

מידע מודיעיני לפלשתינים על-ידי ארצות-הברית

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

בעיתונות פורסם בתחילת חודש מאי, כי הפלשתינים ביקשו מארצות-הברית צילומי לוויין של ההתנחלויות, וכי ארצות-הברית הבטיחה לספק מידע מודיעיני, שעל-פיו אפשר יהיה לעקוב אחר פעולות ממשלת ישראל ביש"ע.

ברצוני לשאול:

1. האם נערכו בירורים עם ארצות-הברית בדבר נכונות הידיעות?

2. האם מתכוונת ממשלת ישראל לתבוע מארצות-הברית להימנע ממתן כל מידע לפלשתינים ללא הסכמת ישראל?

3. אם הידיעה נכונה, מה היא תגובת ממשלת ישראל על כך?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הידיעות נבדקו עם גורמי ממשל בארצות-הברית.

נמסר לנו כי אין כוונה ל"מנגנון מעקב"; עמדה להיערך שיחה של גורמי הממשל עם הנציגים הפלשתינים בנושא המדובר.

שטחים תמורת שלום

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

ממשלת ישראל הכריזה על נכונותה לקבל את העיקרון של שטחים תמורת שלום, ובעבר הכריז ראש הממשלה, כי הוא מתנגד להקמת מדינה פלשתינית ביש"ע.

ברצוני לשאול:

אם ממשלת ישראל נכונה לוותר על שטחים ביש"ע, איך בדעתה למנוע הקמת מדינה פלשתינית בשטחים שיפוננו?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הצעות הממשלה עוסקות בשלב זה בהסדרי הביניים, שבהם אין מדובר על קביעת הריבונות בשטחים ועל ציור מפות, אלא על הסדרים פונקציונליים. להסדרים אלה יש, בין השאר, היבטים קרקעיים. עם זאת עומדות הצעות ישראל על אי-סגירת האופציות להסדרי הקבע.

החזרת מגורשים ליש"ע

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

לאחרונה הותרה החזרת 30 מגורשים ליש"ע.

ברצוני לשאול:

1. מה היו השיקולים שאפשרו את החזרתם של המגורשים?
2. מה היא התמורה שנתנו העולם הערבי והפלשתינים בעקבות החלטת הממשלה לאפשר את החזרתם, או שהחלטה היתה חד-צדדית?
3. מה היא תגובת ראש הממשלה על הכרזות המגורשים, כי בכך הם מממשים את "זכות השיבה"?
4. האם ההחלטה על החזרת המגורשים נתקבלה במהלך שיחות השלום בווינגטון?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 2-1. חזרתם של 30 המגורשים הוותיקים היתה חלק מההבנות שהושגו עם מזכיר המדינה של ארצות-הברית לפני חודשים אחדים ואושרו על-ידי הממשלה בעקבות הרחקת אנשי "חמאס".
3. למותר לציין, כי אין לכך קשר כלשהו למה שקרוי "זכות השיבה".
4. ההחלטה לא נתקבלה במהלך שיחות השלום.

מחוות לפלשתינים

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

מבדיקה שערכתי עולה, שממשלת ישראל החליטה להעניק למעלה מ-30 מחוות וויתורים חד-צדדיים לטובת הערבים, ללא שום תמורה, ובטרם החל המשא-ומתן עם הערבים בשיחות השלום בווינגטון.

ברצוני לשאול:

1. מדוע ניתנו המחוות בטרם החל המשא-ומתן הממשי לשלום עם הערבים בשיחות בוויינגטון?

2. האם המחוות והויתורים היו חד-צדדיים וניתנו ללא שום תמורה או ויתור ערבי במהלך שיחות השלום? אם כן – מדוע?

3. האם המחוות והויתורים אינם עומדים בסתירה לסיכומים המוקדמים שהיו לפני כינוס ועידת-מדריד?

4. האם נכון שארצות ערב והפלשתינים מנצלים את חילופי השלטון בישראל כדי לאלץ את ישראל לעשות ויתורים ולהשיג יתרונות?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. א. אותן מחוות שנעשו, בלי להיכנס לפירוט מספרי, באו כדי לשפר את האווירה באזורי יהודה, שומרון ועזה לקראת המשא-ומתן ולחזק את הנושאים ונותנים הפלשתינים.

הם לא עמדו בסתירה למוסכם לקראת מדריד, ושכמותן היו גם בתקופות קודמות.

ב. צעדי ממשלת ישראל מוכתבים ויוכתבו על-ידי מדיניותה, ולא על-ידי "אילוצים" מטעם מדינות ערב והפלשתינים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשר חיים רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

תודה.

הצעה לסדר-היום

הנעשה במערכות ההסתדרותיות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו ממשיכים בהצעות לסדר-היום. אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 1704 בנושא: הנעשה במערכות ההסתדרותיות – של חבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה.

כבוד השר, ברשותך, אנחנו נעלה כעת את שתי ההצעות ואתה תשיב עליהן יחד. תודה.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, קשה לי מאוד לעמוד כאן מול חברי הכנסת, נוכח פני הציבור, ולתבוע שמישהו יחליט שצריך לקבוע קריטריונים חדשים במערכת, שאומנם מבחינת מעמדה בחוק היא מערכת וולונטרית, אבל אין שום ספק שהמערכת הזאת נוגעת לציבור רחב מאוד, וכשיש, חלילה, משבר באחת ממערכותיה, הכנסת והממשלה לא יוכלו לעמוד מנגד.

לכן, אדוני השר, אני רוצה לפנות אליך. אני רוצה לומר לך, שאני חושב שתשובתך, שניתנה כשעמדת כאן, היא אכן נכונה. אבל יש רגעים שבהם אעדיף שמערכת תחליט מרצונה שהיא רוצה שיבדקו אותה, על מנת שהיא תעמוד עם תוקף מוסרי מול יעדיה ומול האתגרים שהיא מציבה לעצמה.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שאני מחזיק כאן בידי שתי מודעות ענק, שאני מסכים לכל מלה שנכתבה בהן. כתוב כאן: כל עוד העובדים השכירים בישראל זקוקים להגנה מקצועית, כל עוד צריך לשמור על הזכויות שלהם, כל עוד קיים ויכוח על זכות השביתה, כל עוד נמשך המאבק על השכר, ועוד ועוד – – – כל עוד כל זה קיים, צריך הסתדרות. ואני אומר לך: צריך הסתדרות. אני מסכים עם כל מלה שנאמרה כאן. המלים שכתובות כאן באותיות קידוש לבנה, כשזר פרחים מעטר אותן, אלה מלים שמאגדות בתוכן ערכים חשובים. כל מלה יש בה עוצמה. כל מלה מלאה ערך. כל מלה מרגשת. אך כמה הדבר קשה כאשר אתה מבין שמערכת שחורתת על דגלה סמלים כאלה מוכרחה למצוא לעצמה חוסן ועוצמה להתמודד עליהם. החוסן והעוצמה האלה יכולים להתקיים רק אם הכוח הוא כוח מוסרי. הכוח יכול להיות כוח שמתנהל במוסר רק אם הוא זך כשמן, ולא כוח שהופך לכוח כשיכור מין, שיכור מכוח.

גם הכנסת עמדה יום אחד מול ציבור גועש, שעמד מתוסכל ולא ידע מה לעשות, עמד מול הפרלמנט שהוא בחר ואמר לעצמו: אילו הייתי יכול עליו בהמוני הייתי עולה, וצעק "נמאסתם" לכולם; הוא לא הבחין בין מפלגה למפלגה, הוא לא הבדיל בין חבר כנסת לחבר כנסת. יש שעות שבהן הסאה נגדשת במערכת, ואז אם יש לה אומץ, אם חפצת חיים היא, חייבת היא להתמודד.

אני עומד כאן, וכל מלה שאני אומר נאמרת בכאב רב, מכיוון שאני יודע שאין ברירה אם רוצים להציל את המערכת הזאת. בניגוד לחברי מהליכוד, שרוצים הסתדרות שונה, מגומדת, אני רוצה הסתדרות כללית, אבל הסתדרות כללית שהמוסר בה הוא המבחן הראשון, שהצורך בה הוא צורך להיות עם הקרבה, עם ראשונים שנותנים דוגמה אישית בכל דבר ודבר. אסור שכולם יאמרו: הגזבר אשם.

חברי, חבר הכנסת שמאי, אתה חבר הוועד הפועל הרבה מאוד שנים. אתה יושב-ראש סיעה. אתה יודע יפה מאוד, שלא צריך לבוא ולמקד את כל הביקורת באדם אחד. יש שעה שצריך לשנות שיטה. יש שעה שצריך לקבוע קריטריונים. גם אנחנו כאן בכנסת הזאת עמדנו מול אותה צרה, כשמשחק הייחודיים סחף אותנו לא אחת לנצל אותו עוד ועוד ועוד, ואם היו פעם ייחודיים עם אמות מידה, כל שנה נפרצו אמות המידה. לכן היה צריך שהכנסת תקבע לעצמה קריטריונים, תקבע לעצמה את החסמים ותקבע לעצמה את המגבלות. כך צריכה לעשות גם המערכת ההסתדרותית, אם היא לא רוצה שיתערבו לה, אם היא רוצה שאכן תעמוד מערכת יחסי הגומלין כפי שקבע אותה כאן השר.

אם תשכיל המערכת ההסתדרותית בתוך 30 יום אלה, כאשר פה נקבע שהכנסת תדון בהצעה לקיים, להקים ועדת חקירה פרלמנטרית – אני מציע לחברי בהסתדרות: תקדימו את הכנסת, תאמרו לכנסת; אני אציע זאת מחר במוסדות מפלגתי ואומר להם: תקדימו את כולם, תבואו אתם ותגידו: אנחנו נקים ועדת חקירה חיצונית, שתבדוק מה קורה ותבדוק כיצד קובעים קריטריונים חדשים.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני לא אסכים לוועדת חקירה אם אתה לא תהיה חבר בה.

עמיר פרץ (העבודה):

זאת מכיוון שאין תחליף למערכות האלה. כולנו יודעים שיכול להתרחש אסון במשק הישראלי, אסון במערכות הקהילתיות-החברתיות, אם, חלילה, תתמוטט ותקרוס לה המערכת ההסתדרותית, כי היא תגרור אחריה את כל המערכות הציבוריות. אנחנו בשעת מבחן, ואין כאן מקום לא לחשבונות מפלגתיים ולא לחשבונות אישיים.

אני חושב, שעם כל השאלה והדילמה, האם זכאית הכנסת לדון, האם זכאית הכנסת להתערב, מכיוון שהכנסת והממשלה נדרשות לא אחת לסייע ונדרשות לבוא ולומר מה דעתן על מערכת זו או אחרת, בהחלט צריך למצוא את המסגרת המתאימה, שיינתן בה המעמד המתאים להסתדרות הכללית להשמיע את דבריה, ואכן להתערב ואכן לקבוע כללים חדשים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ.

הצעה לסדר-היום

ניהול כספי ההסתדרות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 1707, בנושא: ניהול כספי ההסתדרות – של חבר הכנסת יעקב שמאי.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שעבר חשפה העיתונאית נורית דוברת בעיתון "מעריב" שערורייה אדירה בכל הנוגע לשימוש בכספי ההסתדרות.

אני רוצה לומר לחברי בכנסת, שההסתדרות היא לא כנסת. ההסתדרות שומרת על עצמה, הנהגת ההסתדרות דואגת לכך שאפילו חלק מחבריה, חברי אותה מפלגה, לא ידעו מה בדיוק קורה אצלה. והראיה, הכוח האדיר שנמצא בידי גזבר ההסתדרות, שאמון על תקציבה, העושה בכספים האלה כמעט כבתוך שלו. הוא מקים לעצמו קרנות תחת שמות שונים; עושה שימוש בכספים; וגם הקים איזו קרן סודית, שנקראת "קרן של ה-01", ואף אחד לא יודע את משמעותה, להוציא כמובן גזבר ההסתדרות.

ומה ההבדל, גברתי היושבת-ראש, בין ההסתדרות לבין הכנסת? לכנסת יש תקנון, ובהתאם לתקנון הכנסת קיימות ועדות. הנהלים בכנסת הם על-פי התקנון. ההסתדרות הכללית דואגת לכך שהנהגת ההסתדרות שומרת על המערכות הפוליטיות העצמאיות.

יכול להיות שבשנות ה-50 וה-60 זה היה דבר טוב מבחינת ההסתדרות, או מבחינת מה שנקרא אז מפא"י, והיום מפלגת העבודה. אבל היום, גברתי היושבת-ראש, הדבר הזה פוגע בראש ובראשונה במפלגת העבודה, בחבריה בכנסת, בחבריה בממשלה.

וכיצד? ההסתדרות הכללית מנהלת בעצם מערכת בלתי רגילה, שכמעט אין דוגמתה בשום מקום אחר בעולם. נמצא כאן עכשיו שר הבריאות, שהתבקש להעביר מאות מיליוני שקלים לקופת-חולים. קופת-החולים הכללית מנהלת על-ידי ההסתדרות, באחריות ההסתדרות ומתשלום המס האחיד שגובים מחברי ההסתדרות הכללית וממנו מופרשים כספים למטרות אחרות.

בקרנות הפנסיה, גברתי היושבת-ראש, יש גירעון אקטוארי של למעלה מ-28 מיליארד שקל. מה משמעות הדבר? משמעות הדבר היא, שהפנסיונרים של הקרנות לא בטוחים שבעוד עשר שנים הם יוכלו לקבל את כספי הפנסיה שלהם מאותן קרנות פנסיה שההסתדרות היתה אמורה להגן עליהן. האמת היא, שיש כאן מצב חמור עוד יותר, מפני שכאשר ההסתדרות הכללית קוראת למבוטחים להיכנס לקרנות הפנסיה ההסתדרותיות, היא בעצם מוליכה אותם שולל. היא אומרת להם דברים לא נכונים. יש שם ביטוי של אי-אמון אמיתי בין מה שיש לבין מה שצריך לעשות. כאשר מצב קרנות הפנסיה הוא בכי רע, עם גירעון אקטוארי גדול כל כך, המבוטחים נמצאים בסכנה, ויש כאן אפילו אלמנט של הונאה.

אבל, רבותי חברי הכנסת, לא די בזה. סכומי עתק, מאות מיליוני שקלים, מתבזבזים. כספים שאותם גובה ההסתדרות בעבור תוכניות ביטוח, בעבור ביטוח של קרן שביתה – וחבר הכנסת פרץ, איזה ערך יכול להיות גדול יותר מקרן השביתה? – איש לא יודע בכמה הם מסתכמים. אף אחד לא יכול לקבל מספרים על כמות הכסף שבקרן השביתה.

גברתי היושבת-ראש, כאשר ביקשתי בשאילתא ממזכיר ההסתדרות שימסור את גובה הקרן, מה היתה תשובתו? או לאותה בושה, אוי למה ששמעו האוזניים. התשובה שלו היתה: לא חושפים את גובה הקרן, שמא ידעו המעסיקים כמה כסף יש בה. נו, זו תשובה שמסתירה במודע ובמתכוון מעיני הציבור את השימוש האמיתי שנעשה בכספים של קרן השביתה.

אדוני שר הבריאות, אתה משיב גם על הצעתי זו לסדר-היום, כמו גם על ההצעה לסדר-היום הקודמת, שהעלה חברי, חבר הכנסת פרץ. מה אמרת לחבר הכנסת סילבן שלום? אמרת, כי מאחר שההסתדרות היא לא גוף המבוקר על-ידי המדינה, אין צורך לקיים את הדין.

אני רוצה לומר לך דבר שאני בטוח שאתה יודע. האם תקציב ההסתדרות הכללית ממומן רק מכספי המס האחיד? לא. מכוח חוק ההסכמים, ההסתדרות הכללית גובה כספים מעובדים שאינם חברי ההסתדרות הכללית. היא עושה זאת מכוח חוק המדינה. אני שואל: האם כספם של מי שאינם חברי ההסתדרות הכללית אינו מצדיק ואינו מבקש ביקורת? האם אין הצדקה לשאול ולדרוש מה נעשה בכספים אלה ולאילו מטרות כספים אלה צריכים ללכת? האם רק מכוח זה אין מקום לשאול, מה הם סכומי העתק שנגבו ממי שאינם חברי ההסתדרות הכללית, שההסתדרות גובה מהם את הכספים מכוח החוק, ולדרוש דין-וחשבון?

הנה אני כבר רואה את הגיוס של סיעת העבודה, הנה יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, שתומך בהסתדרות, הגיע להצבעה, ואני שואל – – –

יעקב שפי (העבודה):

זה לא נכון. הוא אפילו לא יודע על מה אתה מדבר.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה בדיוק העניין. הוא גויס.

עמיר פרץ (העבודה):

בבקשה לא להחשיד פה את – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

מה בעצם אני אומר? אני אומר שאסור לכם, מפלגת העבודה, למנוע את הדרישה לביקורת. ומה בעצם אני מציע היום? אני לא מציע ועדת חקירה. אני מציע להעביר את הדין לוועדה, לוועדת העבודה והרווחה, שאחד מטובי חבריכם הוא היושב-ראש שלה. יש להניח שהוא ירצה להגן על ההסתדרות, אבל כפי ששמעתי אותו קודם לכן, אני גם מאמין שהוא לא ירשה לחפות, אלא ירצה לקיים דין ענייני וממצה. אני מאמין שכאשר בהסתדרות ידעו שאתם מאפשרים – – –

אלי דיין (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

שר הבריאות ח' רמון:

אני כבר הסברתי לו והוא לא קיבל זאת.

יעקב שמאי (הליכוד):

גם הסברתי מדוע ההסבר לא טוב. בעניין המס האחיד אתה צודק. בעניין מס הארגון אינך צודק.

אני מתפלא גם על שר האוצר. איפה שר האוצר? האם אין הוא מבין, כאשר הוא מקבל החלטות על העברת מאות מיליוני שקלים להסתדרות הכללית, שאילו היתה ההסתדרות מתייעלת היתה המדינה מרוויחה את הכספים הללו?

אני רוצה לומר לכם, שכל הקופות המסתוריות האלה יפגעו בכם בסופו של דבר, אם תברחו מהדרישה להעביר את הנושא לוועדה.

אני אומר לשר האוצר וגם לך, אדוני שר הבריאות: אל תעבירו אף אגורה שחוקה נוספת לקופת-חולים, כל עוד לא יתמצה הדין בנושא ההסתדרות הכללית וכל המערכות הכספיות שלה. אני לא רוצה להיכנס כאן עכשיו לדין על מה שיש ומה שאין, כמה צריך לתת וכמה לא צריך לתת. אני אומר לתת לקופת-חולים, אבל לא להעביר זאת כל עוד לא יודעים מה קורה בכספים המסתוריים שנמצאים בקופות מסתוריות למיניהן.

אני אומר שחייבים לעצור את השיטה הזאת, חייבים לעצור את השחיתות הזאת. זו שחיתות של גוף פוליטי, אולי לא של אישים, אבל אתם תגרמו לכך ששחיתות של גוף פוליטי תוביל גם לשחיתות אישית, מפני שאתם מחפים על זה.

אני מאשים גם את ראשי ההסתדרות, מפני שהם עושים את החיפוי הזה. אני אומר שהם מתחסדים ובעצם הם צבועים. הם צועקים על מצבה הקשה של קופת-החולים, אבל הם שולחים ידיים אל כיסיהם של הרופאים, של האחיות ושל עובדי המינהל והמשק. הם לא רוצים לשלם להם את התוספות המתבקשות. נשאלת השאלה: מדוע עושים זאת בידיים לא נקיות?

אתם עושים את ההעברות במחשכים, והיום תחליטו כאן להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום. אני פונה לחברי העבודה ואומר להם, שבעשותכם זאת אתם תמשיכו להשאיר את החושך בהסתדרות, אתם תיתנו להם כאן היום כוח וגיבוי, ובעצם תגידו להם: תמשיכו לנהל בשיטה הזו, תמשיכו לנהל ולגלגל את כספי ההסתדרות ואת כספי מס הארגון.

אני פונה אליכם: תתעלו פעם מעל עצמכם ותקבלו החלטות נכונות. תעבירו את העניין לחשיפה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אפשרו לדבר הזה להיות פתוח בפני ועדת הכנסת, ובצורה נקייה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת שמאי, שמעתי רק את סוף נאומך. אני מבין שבהצעה של חבר הכנסת סילבן שלום חברי הקואליציה היו כל כך משוכנעים שהוא צודק עד שלא באו להצבעה. כך שאת שלך השגת.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מבין, אדוני היושב-ראש, שיושב-ראש הסיעה שלך הזעיק אותך.

היו"ר ש' וייס:

אגב, זה קורה. זה קרה בכנסת כבר כמה פעמים. לא רק בתקופתי.

אדוני השר המתאם, מה יש לך לומר על ההסתדרות הכללית?

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין לי הרבה מה להוסיף על דברי התשובה שהשבתי לגבי הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום. לצערי, לא הצלחתי לשכנע את חברי הבית, וההסבר שלי לא התקבל. אני מקווה שהפעם ההסבר יהיה משכנע יותר והצעתי תתקבל.

אני רק רוצה לומר: אין תקדים לכך שהכנסת דנה בניהול החיים הפנימיים של גוף וולונטרי. אין תקדים לכך. מכיוון שאין תקדים לכך, אם יתקיים כאן דיון – מי ייצג את ההסתדרות? אני לא מדבר על התנדבות, אלא מי ייצג את ההסתדרות. הרי יהיה דיון על ההסתדרות, יצטרכו להסיק מסקנות – מי ייצג אותה?

לכן אני חוזר ומבקש לשמור על המסורת, שהדיונים בנושאים שקשורים לאיגוד מקצועי – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

לגבי איגוד מקצועי אני מסכים, רק בבית הוועד הפועל.

שר הבריאות ח' רמון:

רק בבית הוועד הפועל, וכל מה שאמר חבר הכנסת שמאי, אם זה אמת ואם זה יציב, לך אל הבוחר ושכנע אותו. יש בחירות להסתדרות בעוד שנה וחצי, תציג את העניין. אם הנושאים הם באמת חמורים כל כך כמו שאתה אמרת, אין לי ספק שהבוחר יבחר בך. ואם הבוחר לא ישתכנע והוא יחשוב שהמצב אינו כזה, דין הבוחר יקבע.

אני מציע, לכן, להסיר את ההצעות הללו מסדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בנפרד על כל הצעה. מי תומך בהעלאת הנושא שהעלה לפנינו חבר הכנסת עמיר פרץ, על הנעשה במערכות ההסתדרותיות, לדיון במליאה?

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מציע להצביע יחד.

היו"ר ש' וייס:

ההצבעה כבר החלה.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

נמנעים – אין

היו"ר ש' וייס:

שבעה בעד, שבעה נגד. ההצעה לא עברה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצביע על ההצעה השנייה, ניהול כספי ההסתדרות, של חבר הכנסת יעקב שמאי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שמאי בסדר-היום של הכנסת

נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שבעה בעד, שישה נגד, אחד נמנע. לא עבר.

יעקב שמאי (הליכוד):

כן עבר.

היו"ר ש' וייס:

שבעה ושישה, לפיכך ההצעה עברה; עברה לטיפול של ועדת העבודה והרווחה. מה אני יכול לעשות.

אלי דיין (העבודה):

לא יכול להיות שיש פה שבעה איש.

דוד מגן (הליכוד):

ההצבעה נסת"ימה.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה אתה מתכוון?

דוד מגן (הליכוד):

אני חושב שנגרם עוול לחבר הכנסת עמיר פרץ.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עמיר פרץ, יש לי הצעה. אם אתם תסכימו, לא בהצבעה – ההצעה של חבר הכנסת עמיר פרץ לא עברה. ההצעה של חבר הכנסת שמאי תהיה בכלל בוועדה של חבר הכנסת עמיר פרץ. אני מבקש לקבל רשות, שחבר הכנסת עמיר פרץ ידון שם גם על ההצעה שלו, אם הוא רוצה.

הצעה לסדר-היום

עתיד בקעת-הירדן

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת מיכאל איתן להביא לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 1562, בנושא: עתיד בקעת-הירדן.

חבר הכנסת איתן, יש לי בקשה אליך. נגמרו לנו סגני יושב-ראש הכנסת. אתה תהיה מוכן לקצר קצת? אני אפנה גם אל כל האחרים. כבר אין לנו כוח, והסגנים כולם כבר לא פה. חלק לא בארץ וחלק בחג הקורבן. אם לא, אז לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא רק שאני אומר לא, אלא אני גם חושב שהפנייה היא לא במקומה.

היו"ר ש' וייס:

למה?

מיכאל איתן (הליכוד):

כי היא מעמידה במצב לא רציני את ישיבת הכנסת. אני יושב כאן עשר שנים. אני חושב שנעדרתי אולי הכי הרבה עשרה ימים. ואני מרשה לעצמי לשבת שלוש-ארבע שעות לחכות על מנת להעלות הצעה לסדר-היום של הכנסת, ובסוף אני מקבל מין תשובה: תשמע, בוא תקצר, אין כוח.

היו"ר ש' וייס:

חבל על הזמן, דבר. לא שאין כוח, יש במקרה מצב, ששני סגנים בחוץ-לארץ ואחד בחג הקורבן.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד, אני בא ממרחק 100 קילומטר בשעת בוקר מוקדמת הנה, יושב כאן כל היום ועובד די קשה. מכאן אני נוסע לפגישה בשעה 20:00, ואחריה פגישה שנייה בשעה 21:00.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אתה צודק.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש הצעה מאוד ארוכה של שישה חברי כנסת. הבעיה היא לא דחופה, אף שהיא הוכרה כהצעה דחופה. האם כבוד יושב-ראש מסכים להעביר אותה לשבוע הבא?

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול. חברי הכנסת, אנחנו בעומס שאי-אפשר לגלגל משבוע לשבוע. כבר אמרתי הבוקר בהקשר אחר, זאת כנסת דינמית ונמרצת. לא רק זאת, אלא ועדת הכנסת מקבלת את כל הערעורים. לא נעתרו לבקשתי להוסיף לנו את יום חמישי לדיונים. אין לי אפשרות לגלגל משבוע לשבוע. מכיוון שכולנו בבית הזה, חבר הכנסת איתן בוודאי, גם אני לא מאלה שמסתלקים מהבית הזה, הוא יישא את דבריו לפי התקנון. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

איפה השר רמון? הוא לא אמור להיות פה?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בקעת-הירדן היא אזור גיאוגרפי-התיישבותי המהווה אזור ביטחוני על דעת הרוב המכריע של תושבי מדינת ישראל, של מדינאי מדינת ישראל, של אנשי הצבא במדינת ישראל. חשיבותו של אזור גיאוגרפי זה כאזור ביטחון באה לידי ביטוי בולט במיוחד בעת מלחמת המפרץ, נוכח האיום האפשרי שישראל תיאלץ לעמוד מול חזית מזרחית שבה יהיו שותפים העירקים, הירדנים, שהיו עשויים להיות בעלי בריתם בסיטואציה דומה, וגורמים עוינים אחרים.

בקעת-הירדן היא גבול הביטחון של מדינת ישראל, גם על דעתה של מפלגת העבודה, המהווה את המרכיב המרכזי של הממשלה הנוכחית. בקעת-הירדן, כך אומר המצע של מפלגת העבודה, לעת שלום, תהיה חלק ממדינת ישראל תחת ריבונות ישראלית. בקעת-הירדן, כך אמרו אנשי הממשלה, תמשיך ליהנות מכל העדיפויות שאמורות להינתן כל אזור ביטחוני אחר במדינת ישראל.

ובכן, הבעיה שאנו ניצבים בפניה מורכבת משני חלקים. החלק הראשון הוא החלק המדיני. אני הייתי רוצה לשמוע מכבוד השר, האם מפלגת העבודה, המחויבת על-פי מצעה לכך שבקעת-הירדן תהיה לעת שלום חלק ממדינת ישראל ותוחל עליה ריבונות ישראלית – האם מפלגת העבודה, גם אם לא תוכל להשיג את היעד הזה מיידית, לפחות תהיה מחויבת לתפיסה הביטחונית שאומרת, שיהיה אשר יהיה הפתרון הפוליטי בארץ-ישראל המערבית, צה"ל יושב בבקעת-הירדן, ההתיישבות בבקעת-הירדן תהווה בסיס ועורף לכוחות הביטחון והם ימוזגו יחדיו כאזור חיץ שיבטיח את ארץ-ישראל מפני חזית מזרחית וימנע בעיות, אם יהיה פתרון פוליטי כזה או אחר לערביי ארץ-ישראל המתגוררים ביהודה ובשומרון? זאת בעצם הבעיה מההיבט המדיני, כאשר אנחנו מבקשים לדעת אם חל שינוי בעמדה המדינית העקרונית, או בעניין הביטחוני.

הנקודה השנייה היא, האם מפלגת העבודה, וממשלת ישראל, שמתבססת על אותם עקרונות ואותן התחייבויות, אינה עושה שקר בנפשה ואינה מאחזת עיניים ומשאירה את הדברים האלה כעין סממה או שלט, ובעצם לא מתכוונת כהוא זה לעשות דבר כלשהו על מנת להשיג את המטרות הללו?

אני מקווה מאוד שאני טועה. אני מקווה מאוד שמהדיון הזה, לפחות מתוך שלל האי-הסכמות הרבות, אפשר יהיה להסכים על דברים, שרק לפני חודשים מספר נאמרו ונקבעו שהם הבסיס לביטחונה ולקיומה של מדינת ישראל. אבל רצוי וחשוב לדעת מה אומרת היום ממשלת ישראל ביחס לנקודות הללו.

האספקט השני – וגם אליו רציתי שנציג הממשלה יתייחס – הוא הבעיות המעשיות. יושבים שם אנשים, בני-אדם שאנחנו שליחי הציבור שלהם, ואנחנו חייבים להם בראש ובראשונה את האמת. הבטחנו להם עזרה, הבטחנו להם סיוע בשל היותם יושבים באזור בעל עדיפות ואינטרס לאומי שהיה בקונסנסוס, ואני מקווה שהוא בקונסנסוס, והבטחנו שנסיע להם על מנת שהם יוכלו לשבת שם.

והנה, גם במישור המעשי יש שורה ארוכה של נושאים שאנחנו רואים שהממשלה הנוכחית אינה ממלאת בהם את ההתחייבות המתבקשת מעובדת הגדרת האזור הזה כאזור בעל עדיפות ביטחונית. אני אסקור את הנושאים מבחינה מעשית.

נושא ראשון – חסר רציני של בתים למגורים ביישובים כמו גלגל, תומר ומשואה. המשמעות ביישובים הללו, שבהם מתגוררות עשרות משפחות בלבד, כאשר הממשלה אינה מסייעת בהרחבת מספר יחידות הדיור ביישובים הללו, האמירה גם בתחום המדיני וגם בתחום המעשי היא שהיישובים הללו אינם יכולים להתפתח, אינם יכולים להתקדם, אין מצב של סטטוס-קוו. אין נותנים להם לגדול, משמעות הדבר – מקפאים, משמעות הדבר – מנוונים.

הנקודה השנייה – מבני ציבור. קיים חסר רציני במבני ציבור ביישובים הללו, ומשתמשים ביחידות דיור כמבני ציבור. אני חושב, שבצד ההקפדה על הימנעות מהוצאה מופרזת ובלתי מוצדקת על מבני ציבור ביישובים שבהם מספר קטן של משפחות, יש בהחלט מקום לבחון ולא להביא אותם למצב של קיפוח לעומת יישובים דומים, בסדר גודל דומה, בתחומי מדינת ישראל.

ברכות שחייה בבקעת-הירדן הן שאלה לא של לוקסוס אלא של צורך אלמנטרי. חלק גדול מהיישובים זקוק – אולי לא בכולם אבל לפחות בחלקם יש לעשות משהו בעניין.

כביש הבקעה וכביש חוצה-שומרון הם שני כבישים שהדרג הביטחוני מגדיר אותם ככבישים שהם חיוניים לתנועה של צה"ל. כביש חוצה-שומרון הוא כביש חיוני, אם אכן מתייחסים לבקעת-הירדן כאל אזור ביטחון שצריך להוות אזור הגנה מפני פלישה של כוחות צבאיים מכיוון החזית המזרחית. כיצד ניתן יהיה, בשעת צורך ובשעת חירום, להוביל טנקים, נגמ"שים, ציוד וחיילים לאזור הביטחון, אם הכביש המרכזי שצריך להוביל לשם אינו עומד ברמה הנדרשת? כביש חוצה-שומרון וכביש הבקעה, שצריכים לשמש לכוחות הביטחון בשעת חירום, משמשים כיום בשעת שלום ככבישים חיוניים לתושבים המתגוררים באזור הבקעה. טיפול בכבישים הללו מחויב המציאות, אם אכן לא רוצים לנוון או להקפיא את ההתיישבות בבקעת-הירדן.

זמני קצר. לא סקרתי אלא מקצת מן הבעיות. יש גם בעיות של חשמל. יש מקומות שבהם אפשר לפתח אתרי תיירות, אבל מצוקת חשמל, כמו למשל בצוקי-דרגות, גורמת לכך שהם צריכים להיות מחוברים בגנרטורים ואי-אפשר לפתח את האתרים הללו. אין חיבור חשמל בין קלי"ה למצפה-שלם, למשל.

כל הנושא של פיתוח החקלאות. צריך לחפות שטחים גלויים בחממות. פרויקט החממות הוא חלק חשוב ביכולת הקיומית של היישובים שם.

נושא התיירות, שעליו דיברתי. מדוע יש אפליה במענקי הפיתוח בין אזור התיירות בצפון ים-המלח לבין אזור התיירות בדרום ים-המלח? מדוע יישובים כמו עין-גדי וסביבותיהם מקבלים יותר, אם אנחנו מגדירים גם את בקעת-הירדן כאזור פיתוח א' שזכאי לעדיפות בתמיכות ובפיתוח תיירותי וחקלאי, כלכלי וכיוצא בזה?

לסיום, אני מבקש מכבוד השר רמון לקבל, במידה שאפשר ובמידה שזה משקף את המציאות, במידה שזאת האמת – לקבל תשובה שתוכל לחזק את הקונסוס לגבי העמדה של עם ישראל כלפי בקעת-הירדן.

יש לי בקשה נוספת. אם באמת כבר החלטתם ואתם כבר יודעים ומוכנים נפשית למסור את בקעת-הירדן לידיים זרות – היו ישרים, אמרו לאנשים היושבים שם: אתם קלף מיקוח. אם יש צורך, האנשים האלה ימשיכו להיות חלוצים וציונים, אולי גם כקלפי מיקוח, לא רק כמתיישבים, אבל זו תהיה הכרעה שלהם, בלי שמוליכים אותם שולל. אם הם ילכו כי הם לא רוצים, או אם הם ישנו את התוכניות האישיות שלהם ויחליטו שעברו שם הזמנים, יכול להיות שהם יעשו תוכניות אחרות לגבי העתיד שלהם ושל ילדיהם, הם לא ירגישו שהממשלה הזאת בוגדת בהם. גם אם הם יהיו קלף מיקוח, אפשר להחזיק חיילים כקלפי מיקוח, לא צריך להחזיק תושבים, לא צריך לרמות את התושבים.

אבל אם אתם מחליטים שהולכים להיאבק על בקעת-הירדן, גלו את זה, גלו אומץ, היאבקו על בקעת-הירדן גם בווינגטון, גם בתהליך המדיני. אנחנו נותנים הרבה תמורות, יום אחרי יום, וויתורים. אתם מוותרים פעם אחר פעם. קבלו גם אתם משהו, לפחות על הדברים המוסכמים, והיאבקו על בקעת-הירדן גם במישור המדיני וגם בשטח, על-ידי חיזוק האזור הזה מבחינה כלכלית ומבחינה התיישבותית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת איתן. אני מזמינה את כבוד השר רמון להתייחס להצעה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, אין לבי לפולמוס בשעה מאוחרת זו של יום רביעי, אבל בלא קורטוב קטן של פולמוס אי-אפשר, לאור דבריו של חבר הכנסת איתן – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

יצר הרע.

שר הבריאות ח' רמון:

כן, כנראה. אני רוצה לומר לך, שאני ממש נרגש ונפעם נוכח דאגתך לבקעת-הירדן, בעיקר נוכח היחס המתנכר שגילתה ממשלת הליכוד במשך כל השנים לחבל ארץ זה. מכל השטחים המוחזקים – בקעת-הירדן היתה האזור, אשר בתקופת שלטון הליכוד נסוג אפילו מבחינת מספר תושביו. והנה, לא חלפו עשרה חודשים וגילית את בקעת-הירדן, גילית את חשיבותה, וכמה אתה רוצה לעזור לתושביה. אני מצטער שלא היית כל כך רגיש וכל כך ער לצורכי המתיישבים בבקעה לאורך כל הזמן.

דבר שני שאני רוצה להגיד לך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה היית אי-פעם בחי"ך?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן, אנא ממך. שמעתי אותך, אני פשוט – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

יש גבול לכל דבר.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן, אני מטיל דופי בתום הלב של ההצעה הזאת. אתה היית יושב-ראש הלובי, והתוצאות הן שבאזורים שאתם דאגתם להם – הם פרחו, הם קיבלו העדפות, והאזור היחיד בכל השטחים המוחזקים שקופח, שנסוג, גם מבחינת מספר המתיישבים, בתקופה שאתם הייתם בשלטון, היה אזור בקעת-הירדן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה נאבקת פעם אחת למענך?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן, אני אומר לך שדאגתך נראית לי משונה. לא אני יזמתי את ההצעה הזאת, ולא אני התיימרתי להיות פטרון היישובים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. אתה התיימרת, הממשלה שלכם התיימרה. אני מעולם לא טענתי כך. דעתי ידועה בכל הנושא הזה, ואמרתי אותה לא פעם אחת ולא פעמיים. אבל אתה אמרת, נאבקת, עשית הכול, רק באזור הזה לא עשית דבר וחצי דבר, לא אתה ולא ממשלתך, ופתאום אתה מגלה אותו. איזו הארה אחרי 15 שנים. זה מעלה הרהורים, ולא אומר יותר מזה. לכך התכוונתי שזה קורטוב של פולמוס.

הדבר השני הוא, שאתה בא ומטיל על הממשלה הזאת ואומר למעשה: ספחו את האזור הזה. שוב אני שואל: מדוע הליכוד לא סיפח, ממשלת הליכוד לא סיפחה את בקעת-הירדן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה אמרת לספח?

שר הבריאות ח' רמון:

אמרת שאתה רוצה שתהיה הבטחה שמה שלא יקרה, שאיך שלא יקרה, הם יישארו לנצח תחת ריבונות ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — מצע מפלגת העבודה.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, תן לי. אני אקרא מה כתוב; תאמין לי שאני אקרא מה כתוב. אני בא ואומר: מה זאת אומרת המחויבות המוחלטת הזאת? אם זאת המחויבות, הרי צריך לספח את השטח ולהגיד: רבותי, אנחנו מספחים את השטח; נקודה. לא אתם עשיתם את זה ולא אנחנו, לא עשינו וגם לא נעשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה כן תעשו?

שר הבריאות ח' רמון:

אני אומר, תאמין לי, חבר הכנסת איתן, שאני אגיד, רק אל תבוא ותגיד את הדברים הללו. זה לא חלק ריבוני ממדינת ישראל, והוא יהיה חלק מהמשא-ומתן. מה יקרה במשא-ומתן כאשר הוא יהיה? אני רוצה להזכיר שאיננו מנהלים כיום משא-ומתן טריטוריאלי. במסגרת האוטונומיה לא דנים על שאלות של ריבונות, בשום פנים ואופן, ובהסדר הביניים ישראל לא מוותרת ולא תוותר על שום סנטימטר בריבונות, ואין כוונה כזאת, כי לא מנהלים משא-ומתן על זה. מנהלים משא-ומתן על אוטונומיה אשר תחול בשטחים, ועל זה מדובר; נקודה. לאחר שנגיע להסכם האוטונומיה ונדון על הסדר כולל, ולהסדר הכולל הזה יהיו היבטים טריטוריאליים, לא מכיוון שהצד השני דורש אלא מכיוון שאנחנו איננו רוצים לשלוט על 2 מיליוני פלשתינים, יהיו אזורים, על-פי עמדתה של מפלגת העבודה, שבהם אנחנו נעמוד וננסה להשיג את מה שאני עומד לקרוא כרגע.

אני קורא: בעת המשא-ומתן תעמוד ישראל על כך שבקעת-הירדן וצפון מערב ים-המלח בריבונות ישראל יהוו את גבולה הביטחוני של המדינה. נקודה. לא תוקמנה התנחלויות חדשות ולא יעובו יישובים קיימים בשטחים לבד מאזורי מרחב ירושלים ובקעת-הירדן. זה מה שהחליטה מפלגת העבודה, שהיא המרכיב המרכזי של הממשלה הנוכחית.

מיכאל איתן (הליכוד):

כלומר, בבקעת-הירדן לא יהיו יישובים חדשים?

שר הבריאות ח' רמון:

ודאי, כתוב: לא תוקמנה התנחלויות חדשות ולא יעובו יישובים קיימים בשטחים לבד מאזורי מרחב ירושלים ובקעת-הירדן. באה הממשלה ויישמה את המדיניות הזאת, והפרידה בהתייחסות לבקעת-הירדן מההתייחסות ליישובים ביהודה ובשומרון, וקבעה בתוך קווי היסוד שהממשלה, ואני קורא: תבסס ותחזק את ההתיישבות לאורך קווי העימות, ייערך סיווג מחדש של מפת ערי ואזורי הפיתוח, תוך העדפת יישובי קו העימות. זה מה שהיה בקווי היסוד. תארו לכם שהממשלה הזאת גם מיישמת את זה. קבענו אזורי עדיפות לאומית חדשים, וכמו שכתוב: הממשלה סיווגה מחדש את אזורי העדיפות הלאומית במדינת ישראל. במסגרת זאת ניתן לבקעת-הירדן, בניגוד ליישובים ביהודה ובשומרון, המעמד הגבוה ביותר, ויינתנו לה הטבות מרביות לכל דבר ועניין, בכל התחומים, על-ידי כל משרדי הממשלה. זה מה שעשינו מאז באנו לשלטון. אנחנו מקווים שכך יהיה, זאת המדיניות, כך היא מתבצעת, והיא שונה, שונה לחלוטין מהמדיניות שלכם, שהעדיפה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היא לא מתבצעת. שאלתי אותך על בתים בגלגל, מבני ציבור – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן, אני קורא את החלטות הממשלה. עם כל הכבוד, אם אתה רוצה תשובה על שאלה ספציפית, תגיש שאילתא ואני אענה. אתה בא ושואל: מה המדיניות הכוללת של הממשלה? עם כל הכבוד, המדיניות הכוללת של הממשלה באה לידי ביטוי גם בקווי היסוד וגם בהחלטות של הממשלה בנושא שבו באו לידי ביטוי. קבענו אזור בקעת-הירדן, יש מפה, לרבות מעלה-אפרים, לרבות גלגל – ואזור פיתוח א'. היתה הצבעה בממשלה של רוב ומיעוט. כל שרי העבודה ושר מש"ס הצביעו בעד, שרי מרצ הצביעו נגד, וזוהי המדיניות של הממשלה. לכן, זה מה שאנחנו עושים. אתה תופס אותי על פרט פה פרט שם, ואני לא יכול להשיב לך. זאת המדיניות לגבי בקעת-הירדן מבחינת סדר העדיפויות הלאומי של מדינת ישראל, השונה תכלית השינוי ממה שאתם עשיתם.

אנחנו מעדיפים את בקעת-הירדן על פני אריאל, על פני קריית-ארבע ועל פני כל האזורים שהוצאנו אותם ממפת העדיפויות – – –

חנן פורת (מפד"ל):

ברשות כבוד השר – – –

שר הבריאות ח' רמון:

ברשות היושב-ראש, כיוון שאני סיימתי את תשובתי.

אין לי התנגדות להעביר את ההצעה לדיון בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

איזו ועדה אתה מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שוועדת החוץ והביטחון – – –

היו"ר ש' וייס:

זה נושא מדיני, נכון?

שר הבריאות ח' רמון:

כן.

היו"ר ש' וייס:

ועדת החוץ והביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):

ועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

מה תעשה בוועדת החוץ והביטחון? תוזמן ותשתתף בדיון.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שזאת היתה תשובה משכנעת מאוד, חבר הכנסת איתן. אני חושב שלה ציפית. היא חלק –
--

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, אם זה נאום – אין לי זמן; שאלה – בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

שאלה עניינית. במסמך האמריקני שהוגש עכשיו לצדדים הנושאים ונותנים נאמר במפורש – – –
ששני הצדדים מסכימים שהשטחים נתפסים כיחידה טריטוריאלית אחת. גם עניין הריבונות – – –.
הערבים פירשו את זה וציינו לשבח שישראל היא הראשונה שמכירה בכך – – –

היו"ר ש' וייס:

לא נאום. השאלה הובנה.

חנן פורת (מפד"ל):

לא בקעת-הירדן ולא – – –

שר הבריאות ח' רמון:

הנייר שהוגש, חבר הכנסת חנן פורת, הוא נייר לגבי תוכנית האוטונומיה. במסגרת תוכנית האוטונומיה, גם לדעת ממשלת הליכוד זאת יחידה אחת. אנחנו לא מפרידים, זו יחידה אחת מכל בחינה. אני אומר לך מה אנחנו הגשנו. אנחנו הגשנו הצעה, שחלק מהקרקעות יהיו בשליטה אורבנית, מבחינה אורבנית, לא מבחינת הריבונות, אלא מבחינה עירונית, או חקלאית, בידי מי ששולט עליהן.

חנן פורת (מפד"ל):

הערבים לא שולטים.

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו אמרנו: מלבד נושא היישובים היהודיים וענייני ביטחון, אנחנו רוצים למסור את כל הסמכויות לתושבי יהודה ושומרון, במסגרת האוטונומיה.

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

מה שאתה מפרש אינו סותר את העמדה של ישראל, איננו סותר את העמדה כפי שהוצגה בנושא. זוהי יחידה אחת, שלנו יש הצעות שונות איך להתייחס אליה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר. חבר הכנסת איתן, אתה מסתפק בהודעת השר?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה. מאחר שיש קונסנסוס שבקעת-הירדן היא — —

היו"ר ש' וייס:

טוב, ועדת הכנסת תקבע.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה?

היו"ר ש' וייס:

השר הציע ועדת החוץ והביטחון. ועדת הכנסת תקבע.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

עשרה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אנחנו נעביר את הנושא לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה יידון הנושא.

תודה רבה ליזם, תודה רבה על התשובה.

הצעות לסדר-היום

שירת "התקווה" בטקס הכתרת הראשון לציון

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-יומנו – הצעות לסדר-היום מס' 1648, 1657, 1663, 1666 ו-1671 בנושא: שירת "התקווה" בטקס הכתרת הראשון לציון. הראשונה תהיה חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, כדי שתוכל לחזור לנהל את הישיבה. בבקשה, גברתי. שבע דקות לכל דובר.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הערה, ברשות היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

כן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לציין, שבשעה כזו מתקיימים דיונים מסוג כזה – הרבה יותר ענייניים ויותר רגועים ויותר מכבדים את הכנסת מאשר כאשר הם מתקיימים – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק. אני בטוח שאפילו דיון כמו שהיה בעשר הדקות האחרונות, לו היינו בהרכב מלא היה מלווה בקריאות ביניים ולא היה אפשר לברר ולא כלום. העניין הוא שלא רק חברי הכנסת עייפים. באמת, ברוח טובה. לכולנו יש עניין שהדברים יגיעו לתקשורת, כי אנחנו אנשי ציבור. אחת הבעיות בימי רביעי, בשעה מאוחרת, שגם אנשי התקשורת בשעות 18:00-19:00 מסיימים את עבודתם. ואני אומר זאת לא בקנטרנות אלא כבעיה. בבקשה, גברתי.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בטקס הכתרת הראשון לציון, הרב בקשי-דורון, שנערך במעמד כבוד נשיא המדינה, מר עזר ויצמן, התבקש ציבור הנוכחים שלא לשיר את המנון "התקווה". הבקשה, כך נתבשרנו, או ליתר דיוק, הדרישה, באה מצדו של הרב שלום כהן, הנמנה עם מועצת חכמי ש"ס.

אינני יודעת, אדוני היושב-ראש, אם יש אבסורד גדול מעצם העובדה, שבטקס הכתרת הראשון לציון תבוא הדרישה שלא לשיר את המנון "התקווה", המבטא יותר מכול את כמיהתו של עם ישראל לציון, ארצו המובטחת. כן, אדוני היושב-ראש, הנה מסתבר, כי הראשון לציון, עד כמה שהדבר יישמע נורא, הוא אנטי-ציוני.

האבסורד הזה מהווה חוליה נוספת בשרשרת ארוכה של מעשים, אמירות ודרישות, שלא זו בלבד שהם מצביעים על הניתוק המוחלט ועל הקרע שחל בין מוסד הרבנות הראשית ובין העם היהודי וארצו, אלא שהם אף מלמדים אותנו, שלעתים עלינו להיזהר ולהישמר מפני אחינו האנטי-ציונים לא פחות מאשר מפני שונאינו וצרינו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

האם לדעתך הרב עובדיה יוסף הוא עדיין הראשון לציון?

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני מבקשת לא להפריע.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בניזרי, כיוון שאתה דובר כאן, אתה תוכל לא רק להתפלמס אתה אלא לקרוא קריאת תיגר משלך. בעוד 12 דקות אתה על הבמה כאן.

חבר הכנסת בניזרי שואל, האם לדעתך הרב עובדיה יוסף הוא עדיין הראשון לציון, כי הוא היה בעבר הראשון לציון? לזה אתה מתכוון?

אסתר סלמוביץ (צומת):

לא, אני התכוונתי לכבוד הרב בקשי-דורון.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אסתר סלמוביץ (צומת):

אותם אלה שאינם מעזים לפצות פיהם בשירת "התקווה", מאחר שזו נעדרת, לטענתם, מוטיבים דתיים וגדושה במוטיבים חילוניים, אותם אלה אינם בוחלים, למרבה הפלא, ואינם נמנעים מלשלשל לכיסיהם כספים ייחודים ותקציבי עתק המשולמים לכיסיהם מתקציביה של המדינה הציונית החילונית.

אותם אלה שאינם מעזים לפצות את פיהם בשירת "התקווה" אינם נמנעים, חס וחלילה, מלבחוש בקדירה הפוליטית ולהכתיב לממשלת ישראל, בראשותו של מר רבין, באיזה שם ייקרא משרד זה או אחר, מה תהיינה סמכויותיו ובידי מי יופקד.

ראש הממשלה, כמי הנתון בסד, משלם לידי הרב עובדיה יוסף ואנשיו – שותפיו של מר רבין בממשלה – את האתנן הכבד, מקבל על עצמו את תכתיביהם וממלא אחר דרישותיהם בדבקות ראויה לציון, ובלבד, כך אנו למדים, שלא ייפגע תהליך השלום. כן, תהליך השלום, זוהי מלת המפתח הנותנת, כביכול, לגיטימציה לכל כניעה ולכל מעשה שהדעת אינה סובלתם.

והמפלגה הזו עם האנשים האלה, ששירת "התקווה" לגביהם היא בבחינת מוקצה מחמת מיאוס, המפלגה הזו והאנשים האלה, אדוני היושב-ראש – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

איך היא יכולה להגיד דברים כאלה?

אריה גמליאל (ש"ס):

חוצפה שכזו.

היו"ר ש' וייס:

יש יתרון בעובדה שאנחנו מעטים כאן, לפחות מבחינת ניהול הדיון.

שלמה בניזרי (ש"ס):

איך היא יכולה לומר דברים כאלה?

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני יכולה לומר כל מה שאני רוצה.

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה. קודם כול חבר הכנסת בניזרי יופיע עוד מעט, ויש לו לא רק זכות ההצעה, גם זכות התשובה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

איך היא יכולה להשמיץ סיעה שלמה?

היו"ר ש' וייס:

נוסף על כך, אם יש פגיעה בסיעה, יש לנו סעיף בתקנון המאפשר לסיעה להגיב. ואתם תקבלו אחר זה, אם תרצו, עשר דקות לתשובה. יש לנו כל הכלים הפרלמנטריים, תוכלו גם להגיב תגובה קשה במסגרת הכללים.

שאול יהלום (מפד"ל):

הסעיף בתקנון חל אם ההצעה לסדר-היום איננה של חבר הכנסת, וחבר הכנסת בניזרי שותף להצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, הצעה לסדר-היום גם אם היא מורכבת מחמש חטיבות, כל אחת היא יחידה. ההצעה של חברת הכנסת סלמוביץ היא לא של סיעת ש"ס.

אסתר סלמוביץ (צומת):

והמפלגה הזו, עם האנשים האלה, ששירת "התקווה" לגביהם היא בבחינת מוקצה מחמת מיאוס, המפלגה הזו והאנשים האלה, אדוני היושב-ראש, נמנים עם אותו בלוק חוסם ועם אותה ממשלה רחבה העתידה, כך נראה, לקבל על עצמה החלטות הרות גורל, ובכללן ויתור על נתחים מאדמת ארץ-ישראל.

אדוני היושב-ראש, המנון "התקווה" מבטא ומכיל בתוכו את רעיון הכמיהה לארץ-ישראל, אותה כמיהה המפעמת בנפשו של כל יהודי באשר הוא, כל עוד נשמה באפו. והכמיהה הזו, אדוני היושב-ראש, גבתה מהעם היהודי קורבנות רבים ממיטב בניו ובנותיו, אם בגולה ואם בשדות הקרב על אדמת ארץ-ישראל. המנון זה, המושר בפיו של כל מי הרואה בארץ-ישראל את ארצו ואת מולדתו, אינו מושר ומוחרם על-ידי הרב עובדיה יוסף וחברי מפלגתו.

המסקנה המתבקשת פשוטה בתכלית. האנשים האלה, שאינם בושים לשלשל לכיסיהם את כספיה של המדינה הזו – –

אריה גמליאל (ש"ס):

את טועה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

– – האנשים האלה, שאינם מהססים לתבוע לעצמם זכויות מזכויות שונות, אינם רואים בארץ הזו את ארצם – –

אריה גמליאל (ש"ס):

חוצפה, את לא מתביישת. תתביישי לך – –

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני מבקשת להשתיק אותו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

– – אילו האשמות אלה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בניזרי, ברשותך. קודם כול, גברתי סגנית היושב-ראש, אל תבקשי ממני להשתיק אותם, אני אעשה זאת כשצריך, תאמיני לי. לפעמים צריך לתת לאנשים קצת להתבטא. בשלב הזה גמרנו עם קריאות הביניים.

אסתר סלמוביץ (צומת):

ולמרות זאת ואף-על-פי-כן, אין כל אלה מונעים מראש הממשלה לשתפם כשותפים מלאים בממשלתו, ואין זה מונע ממרצ לשבת עמם בכפיפה אחת ולוותר להם – – –

היו"ר ש' וייס:

הזמן.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני מבקשת לנכות את זמן ההפרעה.

היו"ר ש' וייס:

ניכיתי, הוספתי וסבסדתי. יש לי עצה, חברי הכנסת – – –

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני מדדתי בדיוק את הזמן.

היו"ר ש' וייס:

יש לי עצה. מי שקורא מן הכתב, שתהיה לו גם היכולת הפנימית, לעתים כאשר הוא עובר את הזמן, לעבור לנאום בעל-פה. ברוב הפרלמנטים בעולם לא מרשים לנאום מן הכתב.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני לא חושבת שזמני תם.

היו"ר ש' וייס:

תקבלי עוד דקה, ואנא סיימי. זה מעבר לזמן, אבל לא נתווכח. עוד דקה בשביל סגנית יושב-ראש הכנסת, בבקשה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

ואין זה מונע ממרצ לשבת עמם בכפיפה אחת ולוותר להם – לסגת בזה אחר זה מעקרונותיהם הבסיסיים ביותר למען "קדושת הכיסא". כן, אדוני ראש הממשלה, אלה הם שותפך, עם כל המתבקש והמשתמע מכך.

אדוני היושב-ראש, ראיתי חיילים מקרב בני המיעוטים, במיוחד חיילים דרוזים, השרים את המנון "התקווה" בהתרגשות, במסירות ומתוך תחושת מחויבות ונאמנות לארץ הזאת. להם אין כל בעיה עם זה. אבל, מנגד גם ראינו את הרב עובדיה יוסף בזמן שירת "התקווה" כשהוא מעלעל בהפגנתיות בספר, ובלבד שלא ייתפס, חלילה, כמזדהה בדרך כלשהי עם המנון "התקווה", וככל הנראה גם עם כל מה שהמנון יקר זה מסמל עבורנו.

אריה גמליאל (ש"ס):

את היית שם? ראית מה הוא עשה?

אסתר סלמוביץ (צומת):

אנו, אזרחי המדינה, הנאלצים, לדאבוננו, לקיים במיטב כספנו את הרב עובדיה יוסף ואנשיו – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

משלם המסים – – –

אסתר סלמוביץ (צומת):

אנו, שמיטב בנינו ובנותינו מחרפים נפשם בהגנה על ארץ-ישראל, אדמתה ואזרחיה – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

אסתר סלמוביץ (צומת):

– – אנו נמצאים שותקים בשעה שראש ממשלת ישראל נכנע, פעם אחר פעם, לדרישותיהם ולתביעותיהם של אלה שהציונות היא מהם והלאה. אנו איננו משמיעים קולנו בשעה שראש הממשלה מבסס על הרב עובדיה יוסף ומפלגתו האנטי-ציונית, כמו גם על המפלגות הערביות, את הרוב הדרוש לו על מנת לוותר על חלקים מאדמת ארץ-ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש, בטובך, לסיים.

אריה גמליאל (ש"ס):

אנחנו יותר ציונים ממך.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני כבר מסיימת.

כחברת כנסת מטעם סיעת צומת מסקנתי ממצב עגום זה, אדוני היושב-ראש, היא כי כבר בימים הקרובים אפעל למען הכנת הצעת חוק, אשר תונח על שולחן הכנסת ותקבע, כי יש לבטל את מוסד הרבנות הראשית הדו-ראשית, ובמקומה תוקם רבנות ראשית, שבראשה יעמוד רב ראשי אחד – רב ראשי ציוני, המוקיר את ההמנון הלאומי ורואה בו חלק אינטגרלי מן הסמלים המקודשים של העם הזה, המוגנים על-פי מצעה של מפלגתי.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

אסתר סלמוביץ (צומת):

שתי שורות אחרונות.

כפי שהדברים נראים היום, הרב הראשי הראשון לציון, בהיותו נציגו של הרב עובדיה יוסף, אינו עונה על הקריטריונים של רב ראשי ציוני – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — — זה לשון — — —

היו"ר ש' וייס:

גמרנו, אני לא יכול יותר. גברתי, את נואמת כבר 11 דקות.

אסתר סלמוביץ (צומת):

— — — ולכן עליו לפנות את מקומו לרב אחר, שעליו יוכל לסמוך ובו יוכל לבטוח הציבור, שמרביתו חילונית, במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. חברי הכנסת, אני מאוד מבקש, שבע דקות. זה גם לא נאה להתמקח, לא אתי ולא עם חברת הכנסת אסתר סלמוביץ כאשר היא מנהלת את הישיבה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — —

אריה גמליאל (ש"ס):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אתם תגיבו, חברים, יש לכם זכות תגובה. אם אתם לא יודעים איזה סעיף בתקנון, אני אבקש מהמזכיר להדריך אתכם, אם תרצו.

חבר הכנסת שאול יהלום, אתה תיתן לנו דוגמה למופת של עד שבע דקות, אפשר גם שש דקות. זו גם תהיה דוגמה לחברי הנשיאות, שאפשר לדבר עד שבע דקות. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן, אחריו – חבר הכנסת שלמה בניזרי, ואחריו – חבר הכנסת חגי מירום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום ד' בסיוון, בבית-הכנסת על שם רבן גמליאל בעיר העתיקה – –

יצחק לוי (מפד"ל):

רבן גמליאל פה. רבן יוחנן בן זכאי.

שאול יהלום (מפד"ל):

סגן השר.

– – רבן יוחנן בן זכאי בעיר העתיקה, ששחררה במלחמת ששת הימים בדם חייילינו, נערך טקס ההכתרה של הרב בקשי-דורון כראשון לציון. אני הייתי שם. עוד מעט יעלה הרב חבר הכנסת בניזרי – שבכלי התקשורת הוכיח מומחיות במה שהיה שם – והוא לא היה שם, הוא הגיע אחרי שאני יצאתי משם כמחאה ופגשתיו על גרם המדרגות לאחר האירוע.

ובכן, מכלי ראשון ולא מעדות שמיעה, מה שקרה שם היה, שבעת הכרזת המנחה: "התקווה" – ולהווי ידוע שהתירוץ לכאורה שהרבנים הופתעו, שהם כביכול לא ידעו שהנה הולכים לשיר "התקווה", אין בו אמת. אני מחזיק את התוכנייה של הטקס, שנשלחה וחולקה לכל אחד, שיצאה על-ידי המשרד לענייני דתות בניהולו של סגן השר מש"ס, וכאן כתוב: לאחר כניסת הנשיא שרים "התקווה".

שלמה בניזרי (ש"ס):

אנחנו לא מבזים את ההמנון בזמן שסגן שר הדתות מש"ס הוא זה שקבע – –

היו"ר ש' וייס:

אתה עוד מעט תדבר, חבר הכנסת בניזרי.

שאול יהלום (מפד"ל):

ואז, כאשר הכריז המנחה על שירת "התקווה", קמה צעקה מפי רבים מרבני ש"ס שהיו במקום, ובראשם הרב שלום כהן. הרבנים צעקו: לא נשיר "התקווה", לא נשיר "התקווה", לא, לא, אין מקום לשירת "התקווה". ונשיא המדינה עזר ויצמן התערב ואמר: כן נשיר "התקווה", והוחל בשירת "התקווה".

נשאלת השאלה: למה ומדוע? רבני ש"ס שהיו במקום והרב עובדיה יוסף, מנהיג סיעת ש"ס, עמד במשך כל השירה וכיסה את פניו בחוברת חולין לבנה שעוסקת בתולדות הראשון לציון, עומד כך ומכסה את פניו, לא שר כמובן. בזה הוא התעלם משירת ההמנון הלאומי.

מדוע? זאת השאלה המרכזית: מדוע רבני ש"ס עשו זאת? הם טוענים לכאורה, שבהמנון יש דברים לא דתיים, ומייד אגיע לזה. אני טוען שזאת לא אמת. הדברים נעשו בביזוי ההמנון, משום שאנשי ש"ס אינם מאמינים במדינת ישראל כראשית צמיחת גאולתנו, בערכיה, במנהגיה, בסמליה, אינם אוהבים את מדינת ישראל, ורובם אינם מוכנים למסור את נפשם ואת גופם למען המדינה. והראיה שזה לא עניין רק בתוכן ההמנון, שתפילה דתית לשלום המדינה וראשיה, שהיא תפילה דתית, שנפתחת במלים: "אבינו שבשמים", ברך את מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו, הגן עליה באברת חסדך ופרוס עליה סוכת שלומך" – אינה נאמרת ברוב בתי-הכנסת שבהם מכהנים אנשי ש"ס, ובראשם בית-הכנסת הגדול, שבו מתפלל כל שבת מנהיגם, הרב עובדיה יוסף; לא נאמרת תפילה לשלום המדינה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אריה גמליאל (ש"ס):

אתה טועה. ב-99% מבתי-הכנסת אומרים את התפילה הזאת.

שאול יהלום (מפד"ל):

תשאל את חבר הכנסת בניזרי. האם בבית-הכנסת של מורו ורבו הרב אלבז אומרים תפילה לשלום המדינה. אדרבה.

אבל הבעיה היא פי אלף יותר עמוקה, משום שסגן שר החינוך מטעם ש"ס, הרב מאיה, התראיין למחרת ההכתרה בעיתון והבהיר לכולם, שמערכת החינוך שבה מתחנכים אלפי ילדי ישראל, של

ש"ס, אינה מחנכת את תלמידיה לכבד את ההמנון הלאומי. כה אומר הרב מאיה, וזה מראה מה הוא, כסגן שר החינוך, חושב: "אני, מכל מקום, אינני שר אותו מאז שהייתי ילד. עוד כשהייתי ילד בשיבה אמרו לי ש'התקווה' לא שרים, ומאז אני לא שר". עוד אומר סגן שר החינוך במדינת ישראל: "אפילו את המלים של 'התקווה' אינני מכיר בעל-פה". אומר, בפומבי, סגן שר בממשלת ישראל, ועוד במשרד החינוך והתרבות, שהוא לא מכיר את מלות ההמנון הלאומי.

אריה גמליאל (ש"ס):

אתם לא יודעים את תפילת "שמע ישראל".

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת גמליאל ובניזרי, אני מבקשת מכם לא להפריע. חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רוצה להבהיר איזה עניין, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר כעת, זה באמצע נאום.

יצחק לוי (מפד"ל):

כואב לנו על כל יהודי שלא יודע את "שמע ישראל", וכואב לנו על כל יהודי שלא – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי. חבר הכנסת גמליאל. חבר הכנסת יצחק לוי.

שאול יהלום (מפד"ל):

הערה לשני חברי הכנסת מש"ס. איך לא תבושו להגיד שבוכים על אלה שלא יודעים "שמע ישראל", כאשר אתם מחזיקים את הממשלה, כששני שרי החינוך ממרצ מקצצים בלימודי היהדות, מחסלים את שעות היהדות, מקצצים בבתי-הספר את תל"י, שמלמדים יהדות ו"שמע ישראל"? אתם מחזיקים בממשלה, וכאן בוכים על "שמע ישראל"?

אריה גמליאל (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר גמליאל, אתה לא קיבלת את רשות הדיבור.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא מעוקצכם ולא מדובשכם. בכל מקום אתם לוקחים תלמידים מהחינוך הממלכתי-דתי, מהחינוך הציוני, ומעבירים לחינוך שלכם בפיתויים כספיים. אל תספר לי שאתה מגן על החינוך הממלכתי-דתי, סגן השר הרב גמליאל.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אתה לא יודע.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי. חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

את לא שמעת מה שהם אומרים פה.

שאל יללום (מפד"ל):

מה הם אומרים?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא לומר דבר כרגע.

שלמה בניזרי (ש"ס):

חץ מהחיןוך של ש"ס כל החיןוך האחר קלוקל.

שאל יללום (מפד"ל):

אוי ואבוי. אוי ואבוי, איך אתם אומרים דבר כזה? חיןוך ממלכתי וממלכתי-דתי שמחנך לאהבת הארץ, למסירות לארץ. ראיתם, לצערנו הרב, באסון נורא נהרגו ארבעה צנחנים בשבוע שעבר, שניים ללא כיפה ושניים עם כיפה סרוגה. זאת תוצאה של החיןוך הממלכתי והממלכתי-דתי. יחד, ארבעה, לא ראיתי איש ש"ס שם.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מה אתה מערב — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קוראת אתכם לסדר, חברי הכנסת גמליאל ובניזרי.

שאול יהלום (מפד"ל):

הכול חוט אחד. לא שירות בצבא, לא שירת "התקווה" ולא להגיד את התפילה הדתית – אבינו שבשמים צור ישראל וגואלו, ברך את מדינת ישראל. הכול חוט אחד, הכול שרשרת אחת, אל תתעלמו מזה.

אני לא אומר שהתקווה הוא שיר דתי, אבל מי שטוען שההמנון הוא שיר חילוני אנטי-דתי מסלף את ההמנון וכל מה שיש בו. מה אומר ההמנון "התקווה"? כל עוד בלבב פנימה, נפש יהודי הומייה; לא ישראלי – יהודי, עם כל המשמעות של יהדות. ולפאתי מזרח קדימה, עין לציון צופייה; מה זה ציון? הרי אתם כדתיים יודעים שהמלה ציון משמעותה ירושלים של מעלה. יש ירושלים של מטה, שזו הגשמיות, וציון – כי מציון תצא תורה. השאיפה היא – הומייה גם לציון וגם לירושלים. עוד לא אבדה תקוותנו – מי השתמש בצירוף המלים הזה? – יחזקאל הנביא שאמר שהעם בחורבן אבדה תקוותו. אומר ההמנון: אותו חוט שמגיע מחזון העצמות היבשות של יחזקאל דרך חורבן בית שני, עם התקווה לגאולה, עד ימינו אלה עוד לא אבדה תקוותנו.

"להיות עם חופשי בארצנו" פירושו חופשי משעבוד. אתם יודעים מה אני הרגשתי כשהייתי בבית-הכנסת רבן יוחנן בן-זכאי והיו הצעקות? חשבתי שחזרנו – בהיסטוריה יש מכונת זמן כזאת – לתקופת הבריטים. תדעו לכם, בימי המנדט הבריטי הם אסרו להשמיע את "התקווה" ב"קול ירושלים". הרגשתי איזה חיבור בין שעבוד למנדט לבין מועצת חכמי התורה. שניהם אוסרים לשיר את "התקווה".

אני רוצה לסיים בדברי אחד מגדולי הרבנים של הדורות האחרונים.

אריה גמליאל (ש"ס):

הרב קוק התנגד לזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הרב קוק לא התנגד ל"התקווה". אני חקרת את זה.

אריה גמליאל (ש"ס):

שאלו יהלום (מפד"ל):

תקשיב רגע, אני אסביר לך. אתה מדבר מתוך בורות.

אריה גמליאל (ש"ס):

אתה מדבר מתוך בורות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה רוצה ללמוד, לדעת, אז תקשיב לי, כבוד סגן השר גמליאל. המנון "התקווה" התקדש כהמנון עם קום המדינה. לצערנו הרב, הרב קוק לא חי כלל בימים האלה. כמובן, לפני הקמת המדינה היה ההמנון שיר של נפתלי הרץ אימבר, והיו עוד שירים. הרב קוק חיבר שיר אמונה ונפתלי הרץ אימבר חיבר שיר "התקווה".

גברתי היושבת-ראש, אני מסיים דווקא בקטע מדברי הרב קוק. הרב קוק שאל את השאלה: אם באמת קודשי האומה אינם נכללים בתוך שפתה ומנהגיה של היהדות, מה צריכים צדיקי הדור לעשות? משיב הרב קוק: "ואם המצא תמצא בזמן בין הזמנים התעוררות רוח כזאת שיאמרו כל אלה בשם רוח האומה לבדה וישתדלו לשלוח את רוח אלהים מעל כל הקניינים הללו" – שפה, שירים, המנון – "מה צריכים אז צדיקי הדור לעשות? למרוד ברוח האומה ולמאס את קנייניה, אפילו בדיבור זה דבר שאי-אפשר, הרי רוח ה' ורוח ישראל אחד הוא. אלא שהם צריכים לעבוד עבודה גדולה ולגלות את האור והקודש שברוח האומה, את אור אלהים שבתוך כל אלה עד שכל המחזיקים באותן המחשבות שברוח הכללי ובכל קנייניו ימצאו את עצמם ממילא, שהם עומדים מושרשים וחיים בחיי אלהים, מוזהרים בקדושה ובגבורה של מעלה".

בדיוק על זה הוויכוח. האם אנחנו חלק מגוף האומה או אנחנו חיצוניים לו? האם אנחנו מקדשים אותו, וגם כשמתירים את הראשון לציון שרים את שירת "התקווה", או שאנחנו אומרים שאין קשר בין האומה לבין הרבנות, בין הדת לבין מדינת ישראל, זה מה שאתם עושים, ובכך הורסים את השילוב בין הדת ובין המדינה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, לפני כשנתיים, בערב יום העצמאות, כשערך נשיא המדינה קבלת פנים לראשי המגזר הערבי, נודע לי כי אחד מראשי הרשויות המקומיות, ג'ומעה קסאסי, ראש

המועצה המקומית רהט, נשאר לשבת בודד בזמן שכל הנוכחים עמדו דום ושרו "התקווה". כל הנוכחים, נשיא המדינה, אנשי ציבור יהודים, אנשי ציבור לא-יהודים – לא כולל אותו ג'ומעה.

אנחנו יודעים כי בהיבט הלא-יהודי יש פרובלמטיות מסוימת בהמנון שלנו. כשערבי עומד דום ומכבד את המנון מדינת ישראל, הוא אינו יכול לשיר "כל עוד בלבב פנימה נפש יהודי הומייה". אפשר להבין אותו, אבל הוא עומד דום ומכבד את אחד הסמלים החשובים של מדינת ישראל. וכאשר אותו ראש רשות ביזה את ההמנון בישיבתו – לא בהפרעה לשירתו, בישיבתו – הוא נקרא לסדר, והוא התנצל על כך בהמשך.

מדינת ישראל לא יכולה לסבול מצב, שבו אדם מאזרחי, ציוני או לא-ציוני, יהודי או לא-יהודי, יבזה את הדגל או את ההמנון. ולתופעה הזאת היינו עדים ערב חג השבועות בעת טקס שנערך לכבוד הכתרת הראשון לציון, הרב הראשי הספרדי לישראל, בקשי-דורון.

אני לא מתכוון להתנצח עם אנשי ש"ס. אני מכיר רבים מאנשי ש"ס שמכבדים את ההמנון. אבל אחד מחכמי התורה של ש"ס התרעם במפגיע על כך, שמעזים לשיר את ההמנון הלאומי. אני מאוד מצטער.

כמה ימים לאחר מכן, בתוכנית הטלוויזיה "יומן אירועים", הצטערתי לראות אדם שאני מעריך ומכבד מאוד מאוד, את הראשון לציון לשעבר, הרב עובדיה יוסף, מנהיג ש"ס, שלא הפריע לשירת "התקווה", אבל המצלמה קלטה אותו כאדם שלא מכבד את ההמנון. אני ממשיך לכבד אותו ולהעריך אותו, אבל אני חש נבגד ומבוזה מעצם ההתנהגות של אישים כה מכובדים, שהענקנו להם אשראי כה גדול, כאשר הם רומסים את אחד הדברים המקודשים בעינינו.

רבים מאחינו עלו על מזבח קידוש השם. בפי חלק מהם נשמעה קריאת "שמע" כקריאה אחרונה, ובפי אחרים נשמעה "התקווה" כקריאה אחרונה. לי אישית מותר לא להבדיל בין ערכו הרוחני של מזמור תהילים לבין ערכו הרוחני-המוסרי של מזמור ההמנון הלאומי של מדינת ישראל ועם ישראל, ואני מדגיש – של עם ישראל. אין כאן עניין של חילוקי דעות בין דתיים לחילונים. היטיב לבטא זאת חבר הכנסת שאול יהלום.

במאמר שהופיע ב-1978 בכתב העת "עת-מול", מאמר מחוכם ומאלף מפרי עטו של אליהו הכהן, תחת הכותרת "כיצד הפכה 'התקווה' להמנון", כותב המחבר כי יש השערות רבות על מקור הלחן של "התקווה", ביניהן השערות שהוא בברכת "הלל" נוסח ספרד, או תפילת הגשם של המאה ה-17, או לחן לפיוט "יגדל אלוהים חי" בנוסח יהודי רומא, או לחן מקורי שנכתב בידי חזן בית-הכנסת ביאסי.

המשורר נפתלי הרץ אימבר מצוטט במאמר הנ"ל כמשורר אשר ערב פרסום השיר בשמו המקורי, "תקוותנו", ב-1885, התכוון, ואני מצטט, "לכתוב שיר שיהפך לשיר לאומי". "השיר הזה עשה לו רושם כמעט בכל תפוצות ישראל רב מאשר קיוויתי ובקצה קהילות עשה רושם גדול ושווררו בו בשרי ובניגון במקהלות עם שרים ושרות לעורר לב כל אוהב עמו ודתו" – ואני מדגיש את המלה "ודתו".

יש אירוניה בכך, גברתי היושבת-ראש, שההמנון הלאומי הושר עוד טרם הקמת המדינה, עוד לפני 107 שנים, במושבה ראשון-לציון. והנה, ביום שאנחנו מבקשים להכתיר את הראשון לציון, אנחנו נזכרים במקורו של השיר המושר בראשון-לציון, ולאיזה מחזה אנחנו מגיעים.

יצחק לוי (מפד"ל):

יש עוד קשר: יש חבר כנסת של ש"ס שהוא הרב של ראשון-לציון.

דוד מגן (הליכוד):

הסרקזם הוא – היו כאלה שאסרו לשיר את ההמנון. אני מצטט מאותו מאמר: "בתקופת המנדט, כאשר נאסר שידורה של 'התקווה' ב'קול ירושלים', היו עורכי התוכניות מתחכמים ומשלבים בתוכניות על נושאים לאומיים את הקטע מן ה'מולדבה' הדומה ל'התקווה'". היו ניסיונות לאסור. אני רוצה להלאות את חברי הבית בכל התופעות ובכל הנושאים המופיעים במאמר זה. הוא מאמר מאלף, אני מציע לקרוא אותו.

אני חושב שהכנסת צריכה לתת את דעתה על התופעה החמורה. אני אישית נדהמתי כאשר נתקלתי בתופעה, שכאשר ציינו לא מזמן את יום העצמאות ה-45 של מדינת ישראל – יש כאלה המתנכרים ומתכחשים להמנון הלאומי.

הגדרתי והדגשתי בדברי ההסבר, כאשר ביקשתי לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת, כי היו גורמים שהפריעו לשירת ההמנון הלאומי, ובהפרעתם ביזו את ההמנון, את הנשיא שנכח באותו מעמד ואת המעמד כולו. הכנסת חייבת להתייחס בדחיפות לתופעה החמורה ולגנות אותה בלשון חריפה.

אם, בעזרת השם, הכנסת תצביע היום ותאשר את הכללת הנושא בסדר-יומה, יש לי עוד רעיונות רבים, שאני מאמין שיתקבלו בכנסת. אנחנו צריכים להשריש את "התקווה" גם בביתנו כאן בכנסת. יכול להיות שחברי כנסת מסוימים, אשר לבם אינו שלם עם "התקווה", יצטרכו להיות עדים בפתיחת כל מושב, אולי כל ישיבה של הכנסת, לכך שנעמוד כאן כולנו ונשיר את ההמנון החשוב לנו, ויחד עם הנפת הדגל נשיר בקול את ההמנון הלאומי.

היו"ר א' סלמוביץ:

נא לסיים.

דוד מגן (הליכוד):

היו ניסיונות, היו בקשות, לעגן את ההמנון בחוק. אין לכך טעם. מי שבדק את ההיסטוריה ואת השתלשלות העניינים ב-107 השנים מיום שחובר ההמנון, בעיבודו ובצורתו המקורית, יודע כי למעשה העם הוא זה שהכתיב את ההמנון בעיצובו הנוכחי. זהו המנון שעלה מן העם למעלה.

אני מציע, גברתי היושבת-ראש, שייערך כאן דיון, ובמסגרת הזאת, אם הכנסת תאשר, ואני מקווה שהיא תאשר את הכללת הנושא בסדר-היום, בזמן עריכת הדיון במליאת הכנסת אוכל להציע את ההצעות המפורטות כך שההמנון שלנו לא יבוצע עוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. אני מזמינה את חבר הכנסת שלמה בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, על אישיות מחבר "התקווה" ועל מקורות ההשראה שלו ל"התקווה" וכן ללחן באמת לא ידעתי הרבה לפני כן, ובעצם לא כלום, ובטוחני שרוב אזרחי מדינת ישראל, אשר תמיד הביטו בהערצה אל המשורר וגם אל ההמנון הלאומי, לא ידעו ולא כלום לא על אישיותו ולא על מקור השראתו. אך צר לי לומר, שלאחר שכמה חברי כנסת, ובראשם יהלום שבקטר, חבר הכנסת יהלום, ניסו לעורר פרובוקציה רבת ולהתסיס את הציבור כנגד ש"ס, כדרכם שלא בקדוש, נתגלה המלך במערומיו, כפי שאפרט לקמן, וזה למעשה גול עצמי, שבגינו הייתי מעניק כרטיס אדום למחוללו, חבר הכנסת יהלום.

רבותי חברי הכנסת, בעוברי קצת על הביוגרפיה של המשורר נפתלי הרץ אימבר נדהמתי לגלות דברים מספר באופיו ובאורח חייו, והרי לפניכם ציטוט מכתב העת "עת-מול": "אימבר נהג לסובב במושבות ודפי השיר בידיו. כשהוזמן להתארח מפעם לפעם בבתי המתיישבים היה מתכבד תחילה במשקה, שכן שתין היה, ואחר כך שולף את ניירותיו וקורא בהתלהבות בתיים אחדים מ'התקווה'. בנסיבות שכאלו נחה עליו לעתים רוח היצירה" – "רוח הקודש" בלשוננו – "והיה משלים בו במקום קטעים נוספים לשיר עד שהרחיבו לידי תשעה בתיים". שמתם לב, רבותי חברי הכנסת?

איני רוצה להיכנס עמוק יותר אל תוך אישיות המחבר, ואין בדעתי, חלילה, לנגחו. כל אחד יחיה את חייו כפי שהוא רוצה. אך, חבר הכנסת יהלום, לפני שאתה אומר על שיר, שיש לו דין של קדושה, כמו התפילה להבדיל, היה עדיף שתלמד קצת את הביוגרפיה של המחבר. היה עדיף שתדע מהו מקור ההשראה או השפעת שירתו של אימבר.

ובכן, כפי שמופיע בכתב העת – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

אימבר, אימבר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

ובכן, כפי שמופיע בכתב העת הנ"ל, מובא שם שאכן בשירתו של אימבר היתה השפעה חיצונית. התבנית של "התקווה", עם החזרות של "כל עוד – – – כל עוד" בראש כל בית, מזכירה שיר שהתפרסם בשנתון "ביכורי העתים החדשים". היה זה שירו של מנדל שטרן "מענה" – תרגום "שיר היין" של ניקולאוס בקר. שים לב איזה תרגומים. מותר גם להניח, שכליד גליציה לא נעלם מאימבר משפט הפתיחה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אימבר, אימבר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אתה רואה כמה אתה עושה צחוק מההמנון שאתה כל כך מזדהה אתו?

שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא צחוק. מההיגוי שלך אני עושה צחוק.

שלמה בניזרי (ש"ס):

על ההיגוי שלי – לא. בשיחה ובדיון כזה רציני, שאתה כל כך הענקת לו תוקף וזעזוע, כשעמדת פה וכולך אחוז אני לא רוצה להגיד מה, אני מבקש קצת יותר כבוד לדברים.

מותר גם להניח, שכליד גליציה לא נעלם מאימבר משפט הפתיחה של ההמנון הפולני: "עוד לא אבדה פולין".

חגי מירום (העבודה):

אומרים: אימבר. זה לא מלרע, זה מלעיל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אולי תפסיקו כבר?

שר הבריאות ח' רמון:

אולי תגיד: נפתלי?

שלמה בניזרי (ש"ס):

נפתלי, בסדר. שמת לב, חבר הכנסת יהלום – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת בניזרי, תרשה לי, משום שאתה הפרעת לי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

בבקשה. אני עזרתי לך ולא הפרעתי לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל הפרעה קצרה בלבד.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדם שמביא מקורות צריך לצטט את האמת. אחרי שהוא מנתח את כל מה שאתה אומר, כותב אותו מחבר מאמר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

השאלה היא אם זו הצעה נוספת. אני מוכן אחר כך לשבת ולהתפלמס אתך לא על ההצעה לסדר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — — אתה מצטט

שלמה בניזרי (ש"ס):

עדיין לא ציטטתי כלום.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

רק הבאתי לך מקורות של מי שהיה שתיין, ומקור ההשראה לשירתנו היה היין. סך הכול — — —

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר, גמליאל.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מה ציטטתי? לא אמרתי כלום. אמרתי שהוא שתיין.

חגי מירום (העבודה):

תחזור לנאום.

שלמה בניזרי (ש"ס):

שמת לב, חבר הכנסת יהלום, למקור ההשראה של המשורר לשירת "התקווה", לאישיותו, ואתה משווה זאת לתפילה. איזו קדושה נתת לזה. אתה משווה זאת לתפילת ישראל שחוברה על-ידי אנשי הכנסת הגדולה, שחלקם היו נביאים.

רבותי, בשבוע שעבר נפל בעם ישראל דבר. ביום ההכתרה של הראשון לציון, בבית-הכנסת ריב"ז, נכנס נשיא המדינה מר עזר ויצמן ואז החלו לשיר את "התקווה". באמת, במקום נחות, כפי שציינתם. נכחו שם הרבנים מכל גוני הקשת, ואל תציינו רבנים מכל ש"ס, אלא רבנים מכל גוני הקשת, ואחד או שניים מש"ס. וכן, ראש ישיבת "פורת יוסף", הגאון הרב שלום כהן, נכח במקום. הוא ראה שמתחילים את שירת "התקווה" בתחילת הטקס והוא תבע מייד להפסיק. לי הוא אמר בשיחה אישית, שבכל השנים הושר "התקווה" בסוף. גם בטקס של הרב נסים, שהוכתר אז כראשון לציון, וגם בטקס של הרב מרדכי אליהו הושר בסוף ולא בהתחלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה בסוף ולא בהתחלה? כדי שמי שירצה יוכל ללכת?

שלמה בניזרי (ש"ס):

וכי בכל טקס שרים זאת בהתחלה? האם כשהכתרנו פה את נשיא המדינה שרנו את "התקווה" בהתחלה או בסוף?

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת ממך לא להפריע כעת.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מתי שרים את "התקווה"?

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה זה משנה?

שלמה בניזרי (ש"ס):

זה כן משנה, כי הוא לא רוצה להזדהות עם "התקווה" בתחילת הטקס. אגיד לך את האמת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

הוא רצה לצאת החוצה בזמן שירת "התקווה". הוא לא היה מבזה ומפסיק את הטקס. ועוד מעט תשמע את ההתייחסות שלנו ל"התקווה". ואז הוא תבע להפסיק את שירת "התקווה". הוא טען שהטקס קיים 350 שנה לערך. זה לא טקס שהתחדש פה ונחקק על-ידי המדינה. זה טקס ישן, טקס דתי, שנערך בבית-הכנסת זה 350 שנה. מה אתם מכניסים לי את שיר "התקווה" בתוך הטקס הדתי? זאת בזמן שלשיטתו של הרב שלום כהן זהו שיר חילוני, שלא מבטא שום מוטיב יהודי.

בדרך כלל המנון מסמל את המוטו של אותה אומה, את התמציתיות של אותה אומה, במה היא מאמינה ולמה היא ציפתה. וכי צפינו במשך אלפיים שנות גולה, אלפיים שנות חושך, לבוא לארץ, לישראל, ולהיות רק עם חופשי? תלך לאוגנדה, תלך לאמריקה ותקים לך שם מדינה, כמו שרצה הרצל. בשביל מה אתה רוצה לבוא למדינה הזאת, אם לא כדי לקיים פה ולייסד – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

כדי להיות עם חופשי בארץ ציון וירושלים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מה? רק להיות עם חופשי? למה להיות פה עם חופשי? חופשי מתורה ומצוות?

יצחק לוי (מפד"ל):

— — —

שלמה בניזרי (ש"ס):

תשמע, אני עדיין לא אמרתי את דעתי על "התקווה". אני רק מנסה לומר לך מה הרב שלום כהן אמר לי, לשיטתו.

רבותי, חברי הכנסת, ותשים לב, חבר הכנסת יהלום, כדאי שתשמע את הדברים עכשיו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מקשיב.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אתה כולך אוזניים.

אין רבני ישראל דורשים מאתנו לבזות את הסמלים של המדינה — —

שאול יהלום (מפד"ל):

איך שמעתי ותיקנתי אותך באמירת השם אימבר? אני רק מקשיב.

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — או לבזות טקסים, אלא להיפך, אנו מצווים לכבד טקסים של המדינה וכן את הסמלים, תתפלא לשמוע, אף שברוב המקרים, ואני לא מתבייש לומר, אין אנו מסכימים עמהם. זכותנו. כמו שלא מסכימים עם הסמלים והטקסים שלנו, גם אנחנו לא מסכימים, אלא להיפך, מלאי ביקורת אנחנו עליהם. אך אפילו אנחנו הכי מכבדים אותם משום שזה כבודה של מלכות. דוגמה טובה לכך היא ישיבת פוניבז'. ראש ישיבת פוניבז', עליו השלום, נתן הוראה להניף דגל ביום העצמאות מעל ישיבתו

והטקס הזה מתקיים עד היום, כל שנה, ושומרים על הדגל. למה? מה אכפת לו? הרי הוא לא מאמין בדגל הזה, ואני בטוח שגם כל הישיבה לא מאמינה בדגל הזה.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא, הוא האמין, הוא היה יהודי ציוני.

שלמה בניזרי (ש"ס):

הוא לא האמין.

שאול יהלום (מפד"ל):

תתפלא.

שלמה בניזרי (ש"ס):

לא נכון, הוא לא האמין בדגל, אלא פשוט הוא אמר: כבודה של מלכות. למה לנו ליצור פה קיטובים בעם? אם מיישמו מאמין בזה, מדוע אבוא לפגוע ברגשותיו?

אני ניגש לרב עובדיה יוסף, שאתם מכירים את פסקיו, רבותי. הוא אומר שביום הזיכרון וביום השואה, כשאתה עובר ברחוב ויש צפירה לזכרם של הנופלים או של קורבנות השואה – צריך לעמוד. וכי אנחנו מאמינים באותה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

כל הכבוד, לא מאמינים. מגיע לכם פרס.

שלמה בניזרי (ש"ס):

רגע, נחת רוח. מה יש לך היום?

קריאות:

שלמה בניזרי (ש"ס):

וכי אנחנו מאמינים באותה עמידה? וכי היא מועילה משהו לנפטרים? לשיטתנו, לא.

קריאות:

שלמה בניזרי (ש"ס):

זכותי להביע את דעתי.

קריאות:

שלמה בניזרי (ש"ס):

טוב, אני ממתין.

היו"ר א' סלמוביץ:

ובכן, הוספתי לך שתי דקות.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

שלמה בניזרי (ש"ס):

עוד לא התחלתי לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה, עוד לא התחלת לדבר? אני כבר הוספתי לך שתי דקות.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נתת לך 11 דקות, וגם אני רוצה 11 דקות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תסלח לי מאוד, תסלח לי מאוד.

שלמה בניזרי (ש"ס):

הראשון לציון, הרב עובדיה יוסף, אומר שצריך לעמוד, ולא משום שהוא מאמין בעמידה הזאת. הוא מאמין באמירת משניות ותהילים לעילוי נשמותיהם, אלא אומר הוא: כבודה של מלכות הוא, לא ליצור קיטובים.

לעומת זה, באים פה אנשים ממפלגה, מפלגה מכובדת לכאורה, ומנסים לעשות פה פרובוקציות.

שאול יהלום (מפד"ל):

מאיזו מפלגה?

שלמה בניזרי (ש"ס):

מפלגת המפד"ל, שבראשה עומד חבר הכנסת יהלום. אתה רוצה לשמוע? בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

הוא לא עומד בראשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

לא, אני מתכוון שבפרובוקציות הוא הראשון לכל דבר.

למה הם עושים את כל הפרובוקציות הללו? – כדי לבוא וליצור מחלוקות ופילוגים בעם. המטרה שלכם היא ליצור קיטובים. המטרה שלכם היא להכפיש את ש"ס. אתם לא מסוגלים לסבול את העובדה שאתם יושבים באופוזיציה. אתם לא מסוגלים לסבול את העובדה, שכוחנו הולך ומתגבר, שעולם התורה הולך ומתחזק ונהיה חרדי יותר בארץ-ישראל. אתם מתפוצצים, לא מסוגלים. איך נצליח להכניע אותם? – נבוא ונכפיש אותם בכל דרך שהיא. זו מטרותכם וזו כוונתכם.

שאול יהלום (מפד"ל):

איזה שטויות. דור התורה הציוני גדל וגדל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת ממך.

אריה גמליאל (ש"ס):

אתה גם רוצה להתלבט.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר גמליאל, אתה מפריע לחבר סיעתך.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני לא מצליח להגיד משפט שלם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תבוא בטענות גם אל חבר סיעתך.

שלמה בניזרי (ש"ס):

רבותי, חברי הכנסת, דיברתי אתמול עם הרב עובדיה יוסף. החלטתי להגיש את ההצעה לסדר-היום מכיוון ששמעתי שאתם מגישים הצעה. ידעתי שתנסו ליצור פה ריב ומדון. החלטתי להסביר את עמדתנו. אני לא מבין מה רצונכם מכבוד הרב עובדיה יוסף. הלוא כשהושרה "התקווה", כבוד הרב עמד בזמן שירת "התקווה" – הוא רק אחז את הספר בידו. אני רוצה לשאול אותך: וכי היכן כתוב שצריך לעמוד ב"התקווה"? זו שאלה ראשונה. וכשעומדים, מי אמר שאסור לעיין בספר? וכי היכן כתובים חוקי ההמנון? הלוא עד היום "התקווה" מושרת רק בתוקף המסורת ולא מכוחו של כוח. מי אמר לך, חבר הכנסת יהלום, וכדאי שתקשיב, שהרב עובדיה יוסף לא שר את "התקווה"? מאיפה אתה יודע שהוא לא שר את "התקווה"? הוא שם את הספר, עיין. הוא רק עיין בספר. אני אומר לך שהוא כן שר את "התקווה".

יצחק לוי (מפד"ל):

אני עמדתי בערב לידו, והוא לא שר את "התקווה".

שלמה בניזרי (ש"ס):

וכי עמדת ליד כבוד הרב? אתה שמעת אותו? ותדע לך שאתה עומד להיכשל פה בלשון הרע, כי אני אישית דיברתי עם הרב עובדיה יוסף.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני עמדת. הוא לא שר את "התקווה".

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני דיברתי עם הרב עובדיה יוסף.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת ממך לא להשיב.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני אומר פה לכל חברי הכנסת: הרב עובדיה יוסף שר את "התקווה".

שר הבריאות ח' רמון:

זה מאוד חשוב. הוא שר הוא לא שר את "התקווה" באותו טקס?

שלמה בניזרי (ש"ס):

הוא שר את "התקווה".

שאול יהלום (מפד"ל):

שלמה בניזרי (ש"ס):

הוא שר את "התקווה".

שר הבריאות ח' רמון:

זה על-פי עדותו?

שלמה בניזרי (ש"ס):

על-פי עדות הרב עובדיה יוסף.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה דיברת אתו?

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני דיברתי עם הרב עובדיה יוסף. כן, אני דיברתי אתו.

נו, מה אתה יכול להגיד עכשיו? רק לכף חובה, כל הזמן, או לכף אשפה אתם יודעים לדון. תדון את גדולי ישראל? תפסיק לזלזל ברבני ישראל. כל הזמן אתה בא ומכפיש את הרב עובדיה יוסף. תבוא ותסתכל קצת בהתייחסות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני אישית דיברתי עם הרב עובדיה יוסף.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת ממך לקצר ולסיים. אני כבר הוספתי לך זמן שלוש פעמים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני רוצה לסיים. זו דקה אחרונה. אני רוצה להציע הצעה, רבותי, חברי הכנסת. כבר נכנסנו לוויכוח, ואנחנו רואים שאין קונסנסוס בנושא הזה של "התקווה". כל אחד רוצה את השיר שלו. אנחנו מאמינים ואני מאמין במשיח או ב"שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון". אתם מאמינים ב"התקווה". אמרתי שאני לא מזלזל ב"התקווה", חלילה, בכהוא זה. אני מכבד את עקרונותיו וערכיו של כל אדם. אתם לא תבואו ותכפו עלי. כשעמדנו פה בזמן הכתרת נשיא המדינה לפני כחודש לא נאמר פסוק אחד מתורת ישראל. ומכתירים פה נשיא. האם מישהו אמר איזו מלה אחת מתורת ישראל? באנו בטענה? עמדנו פה כמו בובות והזדהינו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה הצבעת בשבילו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מה אכפת לך אם הצבעתי בשבילו? וכי מה זה קשור? אני שואל אותך, האם בטקס יש משהו יהודי, שמייחד אותנו בתור יהודים?

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת ממך לאפשר לנואם לסיים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

כמו בובות בוויטרינה עמדנו בזמן "התקווה" ולא דיברנו מלה אחת. לא אמרתי לך: למה לא הכנסת פסוקים? גם אתה אל תבוא ותיכנס לתוך בתי-הכנסת שלנו, ואל תגיד לי איזה חוקים ואיזה דרכים להכתיב. אם נרצה לשיר את "התקווה" נשיר, ואם לא – אתה לא תקבע לנו, כמו שאני לא מתערב לכם בחוקיות שלכם.

אני רוצה רק להציע לכנסת ליזום חקיקה, לבוא ולעשות עוד המנון של מדינת ישראל, כמו שבארצות-הברית קיימים במהלך הדורות שלושה המנונים, בבלגיה שני המנונים, ובצרפת יש שלושה המנונים. בבלגיה יש עד היום ההמנון הצרפתי – – –

שר הבריאות ח' רמון:

שלמה בניזרי (ש"ס):

תסלח לי. אנחנו מבקשים באמת לדון בנושא בהרחבה, כדי למצוא המנון שיאחד את כל האומה היהודית, שיהיו בו גם מוטיבים יהודיים, שנוכל גם אנחנו להזדהות עם אותו המנון, כמו כולכם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בניזרי. אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, מסיבות קואליציוניות אני אמור שלא לחבל ביחסים עם ש"ס. אבל גם ש"ס צריכה, לפי אותו עיקרון ולפי אותו היגיון, שלא לחבל ביחסים אתנו.

אני צפיתי בטלוויזיה באירוע של אי-כיבוד "התקווה", במיוחד על-ידי הרב שלום כהן, שאני פתאום רואה אותו מתרומם לנוכח תחילת שירת "התקווה" וצועק: לא לשיר, לא לשיר. זה הזכיר לי את צעקה של "רימון, רימון", מישהו זרק רימון לתוך האולם. כך זה נראה לי.

אחר כך עוד איזה חוליגן מאותה תוצרת קופץ לו לעבר המיקרופון, והרב עובדיה יוסף מכסה את פניו, אני מקווה – מרוב בושה וכלימה, אבל הוא לא קם. הוא נשאר לשבת.

חברי הכנסת מש"ס, אני, שאני יהודי לא-דתי, נכנס תמיד לבית-הכנסת כשאני חובש כיפה, נכנס תמיד לבית-הקברות העירוני כשאני חובש כיפה. לעולם לא אכניס חמץ במקום שבו נמצאים יהודים מאמינים, דתיים, מסורתיים.

שר הבריאות ח' רמון:

בפסח.

חגי מירום (העבודה):

כן, בפסח.

יש רשות הפרט ויש רשות הרבים. לטקס ברשות הרבים, שאליו מוזמנים נשיא המדינה ושר המשפטים שלה, אישי ציבור וחברי כנסת, יש אופי ממלכתי. שם אין חובה לשיר; אין חובה לשיר. לא הייתי כועס על הרב עובדיה אם לא היה שר אפילו מלה אחת מן ההמנון. אבל יש חובה לקום, לכבד בקימה את ההמנון של המדינה הזאת.

אריה גמליאל (ש"ס):

כולם קמו.

חגי מירום (העבודה):

כולם קמו? אינני בטוח שכולם קמו.

אריה גמליאל (ש"ס):

כולם עמדו, גם הרב שלום.

חגי מירום (העבודה):

אין חובה לצעוק, אין חובה לחטוף מיקרופון, ובוודאי לא צריך להליט פנים בספר. זה פוגע באנשים. "התקווה" איננה אולי סמל עבורכם, אבל עבור אנשים אחרים היא סמל.

אני יודע, חברי הכנסת, שמנהג חרדי נפוץ הוא משנים, שלא להכיר בעצמאותה ובריבונותה של מדינת ישראל, של ממשלת ישראל. אבל ש"ס? ש"ס אינה בוחלת בהשתתפות ובנטילת חלק בכל חלוקה בתחום הריבונות הישראלית. היא לא בוחלת בקבלת כספים, היא אינה בוחלת בקבלת כיסאות, הרב גמליאל, הרב מאיה, סגני השרים, והרב דרעי, שאיננו כאן. היא אינה בוחלת – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

מה זה שייך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי.

חגי מירום (העבודה):

היא אינה בוחלת בשום דבר המסמל את השלטון ואת הריבונות הישראלית כל אימת שזה משרת אותה ואת אנשיה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

חגי מירום (העבודה):

חברי הכנסת, לצערי, היא כל כך אינה בוחלת, עד כדי כך שש"ס, חברי הכנסת, מכירה בכסף. ש"ס מכירה בכסף הממלכתי, אבל אינה מכירה ב"מגש הכסף". וזהו הדבר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי, תפסיק להפריע.

חגי מירום (העבודה):

מכירים בכסף שלנו, ואינכם מכירים ב"מגש הכסף" שלנו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי, אתה תפסיק להפריע.

חגי מירום (העבודה):

עבורנו, חברי הכנסת, "התקווה" היא חלום דורות לשוב לישראל – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גמליאל, לא קיבלת את רשות הדיבור.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת מירום, הם לא יודעים מה זה "מגש הכסף". תסביר להם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת ממך.

חגי מירום (העבודה):

"התקווה" היא המאבק לעצמאות, "התקווה" היא הבית הלאומי, "התקווה" היא הבנים הנופלים והמשפחות השכולות; "התקווה" היא מדינת ישראל.

חבל, חבל מאוד שחברי מועצת החכמים, שאנחנו נותנים להם כבוד, אינם נותנים לנו כבוד; אנחנו נותנים בהם אמון והם אינם נותנים בנו אמון.

אני רוצה להגיד לכם פה דבר שקשור גם במשבר הקואליציוני האחרון. אני אומר לכם פה, כי אני חושב שצריך להגיד לכם את הדברים האלה במלוא חומרם ובמלוא אמיתותם. הדברים שאמרה שולמית אלוני, חברי הכנסת מש"ס, הדברים שאמרה שולמית אלוני על קבר יוסף, על רחב הזונה, על יהושע בן-נון, כל הדברים שאמרה שולמית אלוני מחווירים ליד חוסר ההתחשבות הזה של אי-כיבוד "התקווה", ובהתנהגות של הרב כהן היה עלבון לכל הציבור הציוני בישראל.

אני רוצה להגיד לכם, חברי מש"ס, שעניי הציבור לא טחו מראות, ולא יפסיקו לחוש את העלבון הזה, והציבור ישפוט. אגב, לא התייעצתי עם אלוהים, אבל קשה לי להניח שגם אלוהים יישאר אדיש להתנהגות הזו שלכם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אני מזמינה את כבוד השר רמון להתייחס להצעות.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני הצטערתי מאוד לראות את מה שקרה בטקס הכתרת הרבנים הראשיים בבית-הכנסת. הצטערתי, אבל זה לא היה חדש שיש ויכוח אמיתי ונוקב עם היהדות החרדית בישראל על מהותה של הציונות, על סמליה, על דרכה. זה לא דבר חדש.

כל מה שאני יכול לבקש, ואני מבקש, שדווקא מי שכל כך רגיש לסמלים, דווקא מי שכל כך רגיש לאמירות שנאמרות כלפיו, ואני מבין את הרגישות הזאת, חייב להיות רגיש גם לרגשותיהם של אחרים.

שמחתי לשמוע את דברי חבר הכנסת בניזרי, ואינני חוקר אם הדברים הללו נכונים או לא. עצם האמירה שהרב עובדיה יוסף כן שר את "התקווה", בדרכו שלו, אבל שר, זו אמירה חשובה. אבל ללכת עכשיו ולהסביר לציבור שלא היה ביזוי, שלא היתה התייחסות שלילית ל"התקווה", זה קשה, אולי בלתי אפשרי, וחבל; וחבל דווקא אצל אותו ציבור שהוא איננו חרדי, והוא אומר לציבור לא-חרדי: תהיו רגישים בכל מה שקשור לסמלים, ודאי לסמלים הפומביים אשר מכאיבים ופוגעים בציבור החרדי.

הרב עובדיה יוסף הוא רב שאני מוקיר ומכבד, אולי יותר מכל רב אחר שאני מכיר, מהרבה סיבות, ואומר אותן. ואם אני צריך לבחור בין הרבנים שאתה מוקיר ומכבד, ואני תיכף אגיד מי הם הרבנים שאתה מוקיר ומכבד, לבין הרב עובדיה יוסף, אני מוקיר ומכבד אותו עשרות מונים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני?

שר הבריאות ח' רמון:

אתה והמפד"ל, ותיכף אני אדבר על כך. אני חושב, שהיה ראוי שתצא הבהרה מצדו של הרב על ההתייחסות לסמלים הלאומיים של מדינת ישראל. אני חושב שזה חשוב לרב עובדיה יוסף, אני חושב שזה חשוב לתנועת ש"ס, אני חושב שזה חשוב לציבור בישראל לדעת מה יחסו של הרב עובדיה יוסף, שעומד ומנהיג תנועה פוליטית חשובה בישראל, מה יחסו האמיתי, באופן חד-משמעי, לסמלים הלאומיים. ואם הוא יגיד שהוא מכבד אותם בגלל דינא דמלכותא דינא, אז הוא חלק מההשקפה החרדית הכוללת, אבל מכבד. ואם הוא מכבד אותם מכיוון שאיננו רוצה להרבות מחלוקת, נדע גם כן. ואם הוא מכבד אותם מכיוון שהם סמלים של מדינת ישראל הריבונית כפי שקמה, גם כן טוב. אבל צריך לדעת. זה חשוב, וראוי שייודע הדבר בציבור.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני חושב שהדברים ידועים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת בניזרי, ייתכן שהדברים ידועים. הצילום שבו נראה הרב עובדיה יוסף כאשר הוא מכסה את פניו בספר, וכתוצאה מזווית הצילום גם נדמה היה שהוא ישב; טעה חבר הכנסת חגי מירום, ולא בזדון, כי מי שלא שם לב היטב לתמונה בטלוויזיה יכול היה לחשוב שהרב עובדיה יוסף ישב בזמן השירה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא עמד ולא שר. הוא דפדף בספר. אני הייתי שם.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת יהלום, אני בא ואומר: מכיוון שנוצר רושם, רושם רציני ואמיתי, שהרב עובדיה יוסף מזלזל בשירת "התקווה", או מזלזל בהמנון הלאומי, ראוי שתצא הבהרה מפיו, לא מפיו, חבר הכנסת בניזרי, עם כל הכבוד, אלא מפיו בעניין הזה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אתה מקבל את כל דברי ההסתה?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת בניזרי, הרי אתה אמרת את מה שאמרת נגד חבר הכנסת יהלום, ואני אגיד עוד מעט כמה דברים בנושא הזה. הוויכוח שלך הוא לא עם חבר הכנסת יהלום, האמן לי. חבר הכנסת יהלום מנהל אתך ויכוח פוליטי. אני רוצה לדעת, חבר הכנסת חגי מירום רוצה לדעת. אולי אם נשמע דבר אחר, הוא יגיד: נאומי היה כלא היה.

חגי מירום (העבודה):

לא. היה שם רב כהן.

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי, חבר הכנסת מירום. אני מדבר על הרב עובדיה יוסף, שמשקלו ידוע, שעומד בראש תנועה פוליטית. עם כל הכבוד שיש לי או אין לי אל הרב שלום כהן, הוא לא הנושא. הוא אחד בשורה של רבנים אשר יש להם בעיה עם הסמלים. הוא לא היחיד. לעומת זאת, חשוב מאוד בנושא הרב עובדיה יוסף, חשוב מאוד, לכלל עם ישראל, לדעת מה הוא חושב על ההמנון, מה הדין בעניין הזה. הוא מורה הלכה של מאות ואלפים, דווקא חרדים, של ציבור מסורתי גדול שמוקיר את הסמלים הללו. הוא חייב להם אפילו.

משה מאיה (ש"ס):

שום פלג של הרבנות לא הכיר בהמנון הזה, גם לא הרבנים שמייצגים את המפד"ל. בחוברת של יום העצמאות הם בחרו ב"שיר המעלות".

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מאיה, כל מה שאני מבקש – הרי עלה פה חבר הכנסת בניזרי, והוא אמר דברים מפיו; חלקם חשובים. אפילו העובדה שהרב עובדיה יוסף שר את "התקווה", אף שכיסה את פניו בספר, היא משמעותית.

משה מאיה (ש"ס):

הרב קוק עצמו התנגד ל"התקווה".

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להגיד משהו לחבר הכנסת יהלום, עם כל הכבוד. האמן לי, חבר הכנסת יהלום, שהוויכוח שלך הוא לא על "התקווה". כי אתה שאלת פה באופן דרמטי כל כך: איך יכול להיות סגן שר חינוך בישראל שלא יודע את "התקווה"? נו, ועם חבר הכנסת הזה רצית להקים גוש חוסם לפני כמה ימים; גוש שרצית להביא אותו במקום מרצ, וש"ס היתה שם. ומה אתה חושב, אילו הצלחתם, חס ושלום, מבחינתי, בעניין הזה, והיתה קמה ממשלה של העבודה עם הגוש הזה שאתה בתוכו, מה היה חבר הכנסת מאיה? סגן שר התיירות? הוא היה סגן שר החינוך. ופתאום היית שוכח מכל זה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא, זה היה אחד התנאים.

שר הבריאות ח' רמון:

ודאי. ודאי. אני אספר לך על אחד התנאים שלך. חבר הכנסת יהלום, הרי אתה יודע, הרב פרוש שר את "התקווה"? הרב שפירא שר את "התקווה"?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הלוא יש גבול.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת בלומנטל, אני אמרתי את דעתי מה הרב עובדיה יוסף היה צריך לעשות. הצטערתי ודרשתי ואני דורש שיבהירו את דעתם.

אבל אני מדבר פה אל חבר הכנסת יהלום, שעמד פה בדרמטיות והזעיק שמים – כיצד ייתכן שיש תנועה פוליטית בישראל שהיא כזו וכזו? חבר הכנסת יהלום, אתה היית אדריכל של ברית פוליטית עם המפלגות החרדיות. פעם ראשונה, ב-1977, מפלגות חרדיות תפסו מקום מרכזי. מי שכופרים בכל הסמלים האלה, ובשום בית-כנסת לא עולה אפילו על הדעת להזכיר את שמה של מדינת ישראל; בבתי-הכנסת שלהם בבני-ברק, של אגודת ישראל. ואתה? אתה נתת להם את המקום המרכזי והיית שותף מרכזי בקונצפציה, שהם צריכים להיות אבן הראשה של קואליציה שאתה היית חבר בה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הרב מינץ לא היה שר בממשלת בן-גוריון?

שר הבריאות ח' רמון:

מה אתה רוצה ממני? אני מדבר עליך ועל גישתך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זו פעם ראשונה?

שר הבריאות ח' רמון:

זו פעם ראשונה שאתה יודע שיש מחלוקת בין הציונות הדתית והלא-דתית לבין הגופים החרדיים כולם, ללא יוצא מן הכלל, על היחס ל"התקווה" ועל היחס למדינה, ומה המדינה מסמלת; יש מחלוקת. איך אמר פה חבר הכנסת בניזרי? הוא לא הסתיר זאת, לזכותו, הוא אמר: זו השקפתנו, כך אנחנו רואים את העניין, יש לנו דרך אחרת, את הדרך האחרת הזאת אנחנו רוצים לייצג באופן לגיטימי.

אני חולק עליו באופן מוחלט בדרך הזאת. אני חולק על הרבה דברים שאתה עושה, באופן מוחלט. אז הם לא חלק מההוויה הישראלית? אני מתווכח אתם על הרבה מאוד נושאים. אבל אתה באת ופסלת אותם על העניין הזה. פה יש צביעות. שבוע אחרי שרצית לראות בהם שותפים מלאים, ראשיים, התחננת שיצאו מהמשלה כדי שתקים אתם ממשלה, פתאום הם פסולים? אין גבול לצביעות הזאת? יש לך ויכוח פוליטי – תגיד. אל תעמוד פה ותטיף מוסר ותפסול אותם. הכיצד? שרים הכתרתם מהחרדים. אתם אחראים, בשותפות שהקמתם לתהליך, לחיזוק כוחו של המחנה החרדי, אולי יותר מכל גורם אחר. עכשיו אתם מצטערים, נכון.

אני רוצה להגיד לך משהו על הרבנים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מי זה אתם?

שר הבריאות ח' רמון:

אתם זה המפד"ל. אתם זה המפד"ל, שהייתם שותפים נאמנים במשך 15 שנה, בכל הממשלות, עם המפלגות החרדיות, שהן לא שרות "התקווה", שהן מבזות את "התקווה", שהן פוגעות, שהן לא מניפות דגל ביום העצמאות. לכל הדברים האלה הייתם שותפים מלאים ולא הוצאתם הגה. אני יושב בבית הזה עשר שנים, ולא שמעתי מכם את ההערה הזאת. פתאום, כאשר יצאתם סוף-סוף מהקואליציה, גיליתם את העניין.

יצחק לוי (מפד"ל):

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא מסתיר את זה, אני לא עוטר את זה במשהו. אני אומר את זה, הם יושבים אתי בקואליציה ויש להם אתי ויכוח בהרבה מאוד נושאים, אבל אין לי ויכוח אתם בנושא אחד, שהוא בעיני הכי חשוב. ולכן אני מעדיף את הרבנים שלהם עשרות מונים על הרבנים שלכם; עשרות מונים. כי אצלם אהבת האדם ופיקוח הנפש של יהודי עדיין חשובים יותר מאשר אצל הרבנים שאתם מאמינים בהם, שהם העלו והפכו את ארץ-ישראל השלמה לדבר הקדוש, ולא את חיי האדם היהודי.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה לא נכון, מה שאתה אומר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

איך אתה יכול לדבר כך?

שר הבריאות ח' רמון:

כך אני יכול לדבר, כי כך אני מאמין, כי אני מכיר את הרבנים. הרבנים שלכם, או חלקם, שרים "התקווה", נכון, אבל כופרים ב"להיות עם חופשי". למה הם כופרים? כי הם אומרים: העם הזה לא יהיה חופשי להחליט. איך הם אומרים? מה שהדמוקרטיה של "העם החופשי" תחליט, אנחנו לא נכבד.

יצחק לוי (מפד"ל):

איזה רב שמעת אומר את זה?

שר הבריאות ח' רמון:

רבני "גוש אמונים". אני אביא לך את כל הרשימה.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה לא נכון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה משמיץ.

דוד מגן (הליכוד):

זו סטייה מהנושא.

שר הבריאות ח' רמון:

כל ועד הרבנים של "גוש אמונים", כשאני שואל אותם, ותמיד אני שואל אותם: אם הכנסת הזאת, שנבחרה על-ידי העם, או הכנסת הבאה, או כל כנסת, תחליט לוותר על חלק מחלקי ארץ-ישראל, האם אתם תקבלו? והתשובה הנחרצת היא: לא, אנחנו לא נקבל.

יצחק לוי (מפד"ל):

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום וחבר הכנסת לוי.

שר הבריאות ח' רמון:

חלק לא קיבלו.

יצחק לוי (מפד"ל):

כן קיבלו.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת יהלום, אני אצטט לך רבנים שלא קיבלו ופעלו באופן בלתי חוקי נגד זה וכפרו בכך.

אני בא ואומר: עם כל הכבוד, אם צריך בעולם החרדי לבחור ברבנים ולהיות שותף עם רבנים, אני אבחר ברבנים, שרק בימים אלה, אותו הרב עובדיה יוסף אמר: מבחינת פיקוח נפש – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת בלומנטל, הרי אין ויכוח בינינו. תנסי להבין. כבר אמרתי את זה שש פעמים ואת ממשיכה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

נכון, כי אתה מסיט את הנושא ממה שאנחנו מדברים היום – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל, אני מבקשת ממך.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת בלומנטל, אני לא בטוח שהיית כאן כאשר דיבר חבר הכנסת שאול יהלום. אני טוען שכל נאומי היה נאום פוליטי, שהתכוון להסיט את הוויכוח, שלא היה לו קשר ולו הקלוש ביותר ל"התקווה". הוא היה ויכוח פוליטי. ומה שהיה לי לומר לש"ס אמרתי בראשית דברי בצורה ברורה, חד-משמעית, בלי שום כיסוי. כשעומד פה חבר כנסת ואומר את הדברים הללו, רצוי לגלות את הפרצוף האמיתי של מי שאחראי אחריות רבה לכוחם של אותם חרדים, שהוא צועק על כך שהם לא שרים "התקווה", הוא אחראי לכוחם, הוא היה שולט בהם.

יצחק לוי (מפד"ל):

מה זה קשור?

שר הבריאות ח' רמון:

זה הכול. רציתי שזה גם ייאמר בצורה הוגנת, כי הנושא הזה לא חדש לחבר הכנסת שאול יהלום. הוא יודע אותו, הוא חי אותו, הוא מכיר אותו שנים. אבל מה? הוא לא דיבר עליו.

שאול יהלום (מפד"ל):

דוד מגן (הליכוד):

כבוד השר, לא היתה תופעה כזו של ביזוי ההמנון.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אמרתי את דעתי. חבר הכנסת מגן, אתה רוצה שאני אעבור אחורה 15 שנה על קטעי העיתונות? אני אביא לך ביזוי של הסמלים הלאומיים על-ידי היהדות החרדית, כי היא איננה מקבלת אותנו. הרי הכנסת הזאת סערה לפני שלוש או ארבע שנים על כך שבעמנואל – זה לא ש"ס, נדמה לי, נכון?

דוד מגן (הליכוד):

זה גם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

דגל התורה עם ש"ס.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה יודע מי זה. דגל התורה הם חברים נאמנים שלך.

לא עמדו ביום הזיכרון, דבר שמבחינתי הוא דבר נורא, כמו ביזוי של "התקווה", והכנסת סערה. זה חדש? ישר שלפתי מזיכרוני. אני יכול להביא לך שורה ארוכה של מקרים כאלה, רק שאני לא הערתי לך. שמעתי את דבריך בצורה מכובדת, לא הערתי לך. לצערי, אני מוכרח להעיר את זה לחבר הכנסת שאול יהלום, כי יש לי חשש שמה שעומד מאחורי ההתקפה שלו אינו הדאגה לעניין של "התקווה". זו מלחמה פוליטית, לגיטימית, בין המפד"ל לבין ש"ס, שאין בינה לבין ביזוי סמלים לאומיים כהוא זה. הרי אגודת ישראל היא פרטנר שלו, פרטנר טוב. הם שונים במשהו מש"ס?

יצחק לוי (מפד"ל):

יש לי שאלה. מי ששונה מאתנו, הוא לא יכול להיות פרטנר פוליטי? אני לא מבין את העניין.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוז, גם הוא שונה, אבל הוא שונה באותה מידה.

אינני בא ומדבר על עצם הנושא. חבר הכנסת יהלום – מי שהאזין היטב לדבריו – פסל את תנועת ש"ס אפילו לשיתוף פוליטי. מה זה אומר? שמי שלא יודע את "התקווה" לא יכול להיות סגן שר חינוך, כך הוא אמר. אז אני שואל: פרוש יודע את "התקווה"?

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא היה סגן שר החינוך?

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, הוא היה סגן שר העבודה והרווחה. זה בסדר? זה הכשר? ולרב שפירא מותר להיות יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת אם הוא לא יודע את "התקווה"? אני אתן לך שורה ארוכה של כאלה, שמעולם לא ערערת על הלגיטימיות שלהם.

יצחק לוי (מפד"ל):

למה שולמית אלוני לא יכולה להיות שרת החינוך?

שר הבריאות ח' רמון:

בעיני היא יכולה להיות.

אריה גמליאל (ש"ס):

יצחק לוי (מפד"ל):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לוי, בעיני היא יכולה להיות, מה אתה רוצה ממני? בעיני היא יכולה להיות, ואפילו שרת חינוך טובה. יש קואליציה, יש אילוצים קואליציוניים, אני לא מסתיר את זה, והיא איננה, לא משום שהיא פסולה בעיני, אלא משום שבהרכב הקואליציוני הזה קרה מה שקרה.

אבל אני בא ואומר, וזה מה שהפריע לי בדבריו – לא בדבריו של חבר הכנסת דוד מגן, לא בדבריו של חבר הכנסת חגי מירום, ולא מה שאני אמרתי כלפיהם, ולא מה שאמרה חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, אלא מה שהוא אמר: תנועה שלמה פסולה. אם הם פסולים, כל היהדות החרדית צריכה להיות פסולה לכל שיתוף בשלטון. לא נהגתם כך, לא עשיתם כך, אני מציע שלא תעשו את זה לגבי ש"ס. לגבי ש"ס אתם קובעים אמות מידה מיוחדות מסיבות שאני לא רוצה לחזור עליהן, אבל את חלקן ציין חבר הכנסת בניזרי, וזה הוויכוח שיש לכם, וזה הריב שיש לכם, על כך שש"ס תפסה את מקומכם בציבור המסורתי ובייבור הדתי, ועל כך אתם מצרים, כי הם לא נאבקים – לא כמו אגודת ישראל, שהם נמצאים רק בבני-ברק. הם הולכים לכל מקום ומתחרים אתכם על הציבור הדתי, וזה מה שמפריע לכם וזה מה שפוגע בכם, ולא שירת "התקווה". תתחרו בהם, תהיו יותר טובים מהם, שכנעו את הציבור, אבל אל תרדפו אותם, וזה מה שאתם עושים. אתם רודפים אותם בכל מקום.

יצחק לוי (מפד"ל):

מה אתה מדבר?

שר הבריאות ח' רמון:

אני אומר: אתם רודפים אותם, מבזים אותם, מטילים ספק בכשירותם להיות בשלטון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו או בית-המשפט?

שר הבריאות ח' רמון:

גם אתם וגם אגודת ישראל, שניכם ביחד.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה לא נכון.

שר הבריאות ח' רמון:

זו הברית הבלתי קדושה של שניכם נגד ש"ס.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אתה מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע שהנושא יועבר לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

איזו מהן?

שר הבריאות ח' רמון:

ועדת הכנסת תחליט.

דוד מגן (הליכוד):

זה נושא קלסי לדיון במליאה. גם חברי כנסת ערבים צריכים להתבטא בעניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, האם אתה מסכים להצעת השר?

יצחק לוי (מפד"ל):

סליחה. אם יש סיעה שנפגעה, היא יכולה להגיב. אני מבקש שמזכיר הכנסת יקרא את הסעיף בתקנון. אני מבקש רשות דיבור של עשר דקות. נאמרו פה דברים חמורים, והדבר הזה צריך להיעשות לפני ההצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

רק רגע בבקשה, אני מבררת את זה.

אני מצטטת, חבר הכנסת לוי, סעיף 88(ז): "בהצעה, שנושאה הוא פעולתה של סיעה שאינה סיעתו של המציע או פעולתו של חבר הכנסת הנמנה עם סיעה אחרת, תהיה לחבר אותה סיעה, המדבר בשמה או לחבר הכנסת האמור, זכות תשובה בשיעור זמן שלא יעלה על 10 דקות". זה לא המקרה. תודה.

לחבר הכנסת מאיה הצעה אחרת, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהלום. בבקשה.

משה מאיה (ש"ס):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

דקה.

משה מאיה (ש"ס):

אני מציע להסיר מעל סדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום, מפני שלדעתי המטרה היחידה היא לקנטר, ואין פה שום דבר מעשי או שיש משהו לתקן. את סדר ההכתרה ערך המשרד לענייני דתות, ובפרוטוקול ההכתרה כתוב במפורש – לשיר את "התקווה". כמדומני שהיום יושבים במשרד לענייני דתות אנשי ש"ס, והם סידרו את הסדר שכן ישירו "התקווה", לכן אינני מבין מה כל הרעש הזה ומה כל ההתקפה על ש"ס.

אם כבוד הגאון, הרב שלום כהן, מחליט שהוא צריך למחות על זה שבאים לשיר את זה בבית-הכנסת, זו זכותו, ואיש לא יכול לסתום לו את הפה. יש לזה תקדימים. גם הרב בר-שאול, רבה של רחובות, זכר צדיק לברכה, שהיה מקובל מאוד על המפד"ל, היה הרב של כל הקיבוץ הדתי, גם הוא בהכתרה, בזמן שפתחו את "היכל שלמה", כאשר שרו את "התקווה" במעמד הנשיא, כשגמרו לשיר את "התקווה" הוא עמד והמשיך לשיר את שיר המעלות. השיר בא למחות על כך שלא היו צריכים לשיר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מאיה, זמנך תם.

משה מאיה (ש"ס):

הוא אמר שלא צריך לשיר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זמנך תם.

משה מאיה (ש"ס):

הרב בר-שאול אמר שצריך לשיר בבית-הכנסת את שיר המעלות ולא את "התקווה". אחרי זה זלמן שז"ר, הנשיא, ניגש אליו – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מאיה, זמנך תם.

משה מאיה (ש"ס):

– – לחץ את ידו ואמר לו: יישר כוח. הרב קוק עצמו – אני מסיים משפט אחד – גם הוא, בספרו "עולת הראיה", בעצמו כותב נגד "התקווה", והוא שינה שם את "התקווה", והוא כותב כך: "לעד היה בלבנו האמונה הנאמנה" – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – –

משה מאיה (ש"ס):

תסתכל בספר.

קריאות:

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מאיה, זמנך תם.

משה מאיה (ש"ס):

לכן אני מבקש להסיר זאת מסדר-היום – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

משה מאיה (ש"ס):

כשכל המטרה היא רק לקנטר את ש"ס – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה, חבר הכנסת מאיה.

משה מאיה (ש"ס):

– – – ואין פה, לגופו של עניין, שום דבר. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת יצחק לוי מציע להסיר את הצעתו – –

קריאות:

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

– – של חבר הכנסת בניזרי. בבקשה.

קריאות:

משה מאיה (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מאיה, אתה מפריע.

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי, אתה לא קיבלת את רשות הדיבור. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, כל כך הרבה דברים מסולפים נאמרו כאן, פשוט אי-אפשר
במשך דקה להשיב – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, חבר הכנסת בניזרי, אני מבקשת ממך לא להפריע.

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה מוכן לתת לי לדבר? תודה. אני אומר, שכל כך הרבה דברים מסולפים נאמרו כאן, שאי-אפשר להשיב עליהם בדקה אחת. השיר שכתב הרב קוק זה שיר נפרד, הוא לא קשור ל"התקווה". הרב צבי יהודה קוק, שהיה בנו של הרב קוק וממשיך דרכו, היה שר את "התקווה", וכאשר כל עם ישראל מקבל איזה דבר, כולם צריכים לקבל את הדבר הזה.

ביקשתי להסיר את ההצעה של חבר הכנסת בניזרי בגלל ההשמצות – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי.

יצחק לוי (מפד"ל):

לשיר את "התקווה" זה נגד התורה? יש הלכה שאסור לשיר את "התקווה"?

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

זה אותו דבר. נהיה כולנו חילונים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

יש הלכה שאסור לשיר את "התקווה"? כתוב באיזה מקום? הרי אמרת שהרב עובדיה יוסף – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר גמליאל.

יצחק לוי (מפד"ל):

אמרת שהרב עובדיה יוסף שר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בניזרי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת בניזרי, בגלל ההשמצות שהוא אמר על המפד"ל. יש מחלוקת אידיאולוגית, היא קיימת והיא ידועה. יש מחלוקת פוליטית היום, והיא קיימת. לו יכולנו להביא את ש"ס לצאת מהמשלה ולא לעשות אתם גוש – היינו עושים את זה. אם נוכל מחר – – –

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

ודאי.

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

מכיוון שכמו שאתה מוכן לבלוע צפרדעים — — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום. כן, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

כמו שאתה מוכן לבלוע צפרדעים בשביל השלום, אני מוכן לעשות אותו דבר בשביל ארץ-ישראל. לכן אני אומר, שהדבר ברור שאילו היה אפשר היום להוציא את ש"ס — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

— — מן הממשלה ולעשות גוש כדי להוציא את מרצ, היינו עושים את זה. לכן, זה לא נוגע לעניינים הפוליטיים — — —

שר הבריאות ח' רמון:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לוי ---

יצחק לוי (מפד"ל):

הם כשרים, כמו שבעיניך הם כשרים; אותו דבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לוי, זמנך תם.

יצחק לוי (מפד"ל):

עוד לא דיברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

דיברת.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי, עוד לא דיברתי. תני לי, בבקשה, דקה אחת לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים. בסך הכול דקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מיידי מסיים. אני רוצה לומר דבר אחד, והוא דבר חשוב. אנחנו מכבדים אנשי תורה, מכבדים את הרב עובדיה יוסף, מכבדים את הרב שלום כהן, אני יכול להעיד על עצמי ששנים על שנים הלכתי לשמוע את השיעורים של הרב עובדיה יוסף, ויש לי ספרים בחתימת ידו. אין לנו, חס ושלום, שום זלזול בגדולי תורה. אנחנו רק באנו למחות על עניין אחד, על עניין כבוד של המדינה, וכך מחינו, כמו שחברי כנסת מסייעות אחרות מחו. מי שרצה לבוא ולתלות בחבר הכנסת יהלום דברים שהוא לא אמר, הטעה את הציבור כאן.

למפד"ל יש מחלוקת עם ש"ס ויש לה תחרות עם ש"ס. ברוך השם, בבחירות האחרונות היא עברה את ש"ס בקולות, והדברים משתנים. בבחירות הקודמות היו לש"ס יותר קולות מאשר למפד"ל, הפעם למפד"ל היו יותר קולות מאשר לש"ס, הכול בסדר. המהלך בסדר, המהלך משתפר, וגם בסקרים המהלך משתפר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין לנו שום בעיות עם ש"ס בעניין הזה. הדברים של חבר הכנסת יהלום היו לכבודה של מדינת ישראל, במלה אחת, וזה הכול. אני אומר לך עוד הפעם, החשבונות הפוליטיים בנפרד וכבודה של המדינה בנפרד. אם היום אתה נאלץ לעשות קואליציה עם ש"ס, תעשה, ואם מחר אנחנו נאלץ – נעשה, אבל אל תוותר על כבודה של מדינת ישראל. זה הכול.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

יצחק לוי (מפד"ל):

בואו ניטול מכאן את העניין הפוליטי ולא נשמיץ זה את זה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני גם פונה אל חברי הכנסת מש"ס, שלא להשמיץ – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי, תודה רבה.

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת.

שר הבריאות ח' רמון:

כבודה של המדינה היה הדבר הכי נחות אצלו בנאומו.

קריאה:

אפשר להצביע, גברתי?

היו"ר א' סלמוביץ:

רק רגע.

קריאות:

שאל ילום (מפד"ל):

שר הבראות ח' רמון:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שאל ילום. כבוד השר, אנחנו רוצים להצביע ולסיים.

שאל ילום (מפד"ל):

למליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה עומד בהצעתך – לדון בנושא במליאה, חבר הכנסת דוד מגן?

דוד מגן (הליכוד):

במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שלמה בניזרי?

שלמה בניזרי (ש"ס):

כהצעת השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

כהצעת השר – בוועדה. חבר הכנסת חגי מירום?

חגי מירום (העבודה):

כהצעתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

ועדה. אני מציעה לדון בנושא במליאה.

אם כן, אנחנו עוברים לשתי הצבעות. אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעותיהם של חבר הכנסת יהלום, חבר הכנסת דוד מגן, ועל הצעתי – לדון בנושא במליאה. בבקשה, נא להצביע בעד או נגד. לא לדבר בזמן ההצבעה.

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 6

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ש' יהלום,

ד' מגן וא' סלמוביץ בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת ששלושת הנושאים האלה, שלוש ההצעות האלה תידונה במליאה.

— — —
אנחנו עוברים כעת להצבעה — — —

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, לא, לא. אנחנו עוברים להצבעה נפרדת על הצעותיהם של חברי הכנסת בניזרי ומירום — — —

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מבקש הצבעה נפרדת על ההצעה של חבר הכנסת מירום ועל הצעתו של חבר הכנסת בניזרי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו כבר בתהליך של הצבעה. אתה לא יכול להציע כרגע.

יצחק לוי (מפד"ל):

אפשר להפריד. אני מבקש להצביע שתי הצבעות נפרדות.

אריה גמליאל (ש"ס):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. חבר הכנסת יצחק לוי יכול להציע. לגבי שתי ההצעות האלה — לא היו. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מבקש להצביע בנפרד על ההצעה של חבר הכנסת מירום ובנפרד על הצעתו של חבר הכנסת בניזרי.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אפשר.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

נצביע על כל אחת בנפרד. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אם שלוש הצעות עברו למליאה – – –

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

הן עברו?

היו"ר א' סלמוביץ:

שלוש הצעות עברו במליאה.

שר הבריאות ח' רמון:

אם שלוש הצעות עברו במליאה, לא נהוג, עד כמה שאני יודע, שאותן הצעות שהוחלט לגביהן לא – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

אפשר – או למליאה, או להסיר אותן, אבל לא לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת שנהוג, כך נוהגים – – –

שר הבריאות ח' רמון:

מה שהצעתי – לוועדה, את שתי ההצעות – אני חוזר בי.

יצחק לוי (מפד"ל):

מה זה, באמצע ההצבעה להחליף הצעות?

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים עכשיו להצבעה על ההצעה של חבר הכנסת בניזרי לדון בנושא במליאה.

קריאה:

מה הוא הציע?

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא יכול להציע רק לדון במליאה, וכיוון שהשר הציע לדון במליאה, יש לפנינו הצעה יחידה – לדון במליאה. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נמנעים – אין

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה בעד, חמישה נגד, נמנעים – אין. ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום לא נתקבלה.

אנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום לדון בנושא במליאה. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' מירום בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה בעד, שניים נגד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעתו של חבר הכנסת חגי מירום תידון במליאה.

חברי הכנסת, תם הדיון. הישיבה הבאה – ביום שני הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:22.